FRANCISC NISTOR

ARTA LEMNULUI IN MARAMUREŞ

https://biblioteca-digitala.ro

MUZEUL MARAMUREŞAN
SIGHETU MARMAŢIEI
CIF 3695034

ARTA LEMNULUI ÎN MARAMUREŞ

https://biblioteca-digitala.ro

COMITETUL DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ
AL JUDEŢULUI MARAMUREŞ

FRANCISC NISTOR

ARTA LEMNULUI
ÎN MARAMUREŞ

MUZEUL MARAMUREŞEAN
SIGHETU MARMAŢIEI
CIF 3695035

CENTRUL JUDEŢEAN DE ÎNDRUMARE A CREAŢIEI POPULARE ŞI A MIŞCĂRII ARTISTICE DE MASĂ
ASOCIAŢIA FOLCLORIŞTILOR ŞI ETNOGRAFILOR DIN JUDEŢUL MARAMUREŞ

https://biblioteca-digitala.ro

ARTA LEMNULUI ÎN MARAMUREȘ

LUCRAREA colegului Francisc Nistor tratează despre unul din cele mai complexe domenii ale creației culturale maramureșene, ale expresiilor sale artistice: cultura, arta lemnului.

Folosind materia pe care le-o ofereau bogatele păduri de brad, molid și tisă, de stejar, tei, carpen și fag etc., cunoscînd calitățile deosebite ale lemnului, maramureșanul a știut să îmbine în prelucrarea lui, ceea ce era necesar vieții practice cu ceea ce putea să-i bucure ochii, să-i delecteze inima.

El și-a făcut și își mai face din lemn casa și acareturile, porțile monumentale prin care marchează ca printr-un blazon, rangul său în comunitate dar și gardurile de nuiele frumos împletite.

A ridicat din lemn acele monumente în care oamenii se adunau pentru a „comunica" cu supranaturalul: bisericile, dar și locurile de întrunire cerute de buna funcționare a rînduielilor obștii: Casele comunale, primăriile și lăcașurile menite să ajute generațiile pe calea științei de carte: școlile.

Și tot în sfera vieții spirituale, și-a făcut din lemn insignele deregătorilor, acele toiege frumos sculptate și semnele funerare prin care se lega cu neamul moșilor și strămoșilor.

Iar în sfera activităților productive a agriculturii și păstoritului, a albinăritului de pildă, și-a făcut din lemn plugul și grapa, furcile și greblele, îmblăciele și lopețile, carul și sania, gălețile, bărbînțele și căucele și știubeiele etc.

Cît pentru sfera vieții de familie lemnul era prezent în casă prin întreg mobilierul: masă, pat, scaune, laițe și prin leagăne. Apoi prin ustensile: covata, blide, linguri, cociorve etc. Și în ultimă instanță prin uneltele cu care își confecționa îmbrăcămintea, melița, teara, suveicile, cujelca, fusul și rășchitoarele etc. Și tot din lemn erau făcute și instalațiile tehnice care serveau un neam sau o comunitate întreagă, morile, pivele, vîltorile etc.

Am consemnat succint enumerativ formele multiple prin care lemnul este prezent în viața oamenilor din Maramureș pentru a arăta că făcîndu-și mai toate obiectele utilitare din acest material dominant maramureșeanul a dezvoltat o minunată artă în care prin limbajul semnelor ce azi ni se par doar motive decorative dar altădată au fost simboluri, vorbea despre bucuriile și temerile unei existențe ce nu era întotdeauna ușoară, era plină de tensiuni generatoare de viguroase forme de artă.

Locul dominant pe care îl are lemnul în viața de toate zilele a maramureșeanului și în creația lui artistică l-a făcut pe profesorul Simeon Mehedinți să afirme

https://biblioteca-digitala.ro

îndată după primul război mondial, că Maramureşul este o ţară a civilizaţiei lemnului.

Frapantă la primul contact cu zona, această constatare se dovedeşte în scrutarea istoriei şi a nivelelor sociale numai parţial adevărată.

Săpăturile arheologice au scos la iveală în Maramureş importante zăcăminte din epoca bronzului şi apoi cele de arheologie medievală prezenţa bisericilor şi curţilor voievodale din piatră iar ceramica maramureşeană de Săcel pare a continua o tradiţie foarte veche. N-a lipsit deci din Maramureş nici folosirea bronzului şi nici cea a pietrei şi nici modelarea lutului.

Maramureşul are aur şi sare şi exploatează aceste bogăţii din foarte vechi timpuri.

Apoi chiar dacă în perioada preindustrială în satele maramureşene uneltele de lucru şi ustensilele casnice erau din lemn, fierul a fost folosit la pluguri, la potcoave şi la puţine alte unelte şi ustensile chiar înaintea perioadei industriale manufacturat fiind de fierari locali ca şi arama de altfel. Aurul şi argintul sub formă de monedă şi podoabe au fost şi ele cunoscute citate fiind nu numai în documentele vechi ci şi în poezia populară.

Prima revoluţie industrială pare a fi atins de vreme Maramureşul, ca şi de altfel întreaga Europă Centrală şi să fi influenţat societatea rurală. Produsele industriale, unelte şi ustensile ca şi anumite tehnici, pătrund în sate şi schimbă treptat echilibrul tradiţional. Lemnul continuă să fie încă material preferat pentru că el poate fi lucrat de meşteri locali dar nu mai este dominant cînd noile produse manufacturate şi industriale mai practice pot fi procurate din comerţ.

Cultura populară este o cultură deschisă primeşte tot ce poate fi folositor oamenilor şi venind din afară poate fi integrat în sistemul lor de viaţă.

Un principiu fundamental al cercetării mecanismului de funcţionare al culturilor obligă ca atunci cînd vorbim despre arta lemnului în Maramureş să aruncăm o privire înapoi pînă în cele mai îndepărtate timpuri pe care documentarea ne-o permite şi înainte pînă în zilele noastre. Aceasta pentru că ceea ce s-a întîmplat după prima revoluţie industrială, cînd societatea rurală s-a deschis treptat tot mai larg influenţelor din afară, conţine germenii procesului de dezvoltare pe care îl putem observa astăzi.

Apreciată în ansamblu şi în lunga sa dezvoltare istorică, arta lemnului din Maramureş prezintă o firească varietate stilistică şi un complex repertoriu de semne ce oglindesc simbolurile esenţiale ale modului de a gîndi şi a se exprima artistic ale maramureşeanului. Regăsim încă prezente în forme populare marile curente stilistice ale Europei. În unele cadre de uşi şi ferești regăsim proporţiile şi trăsăturile drepte ale romanicului, moştenit probabil din construcţiile în piatră ale evului mediu. Bisericile în lemn sînt în trăsăturile lor esenţiale o mărturie

https://biblioteca-digitala.ro

îndată după primul război mondial, că Maramureşul este o ţară a civilizaţiei lemnului.

Frapantă la primul contact cu zona, această constatare se dovedeşte în scrutarea istoriei şi a nivelelor sociale numai parţial adevărată.

Săpăturile arheologice au scos la iveală în Maramureş importante zăcăminte din epoca bronzului şi apoi cele de arheologie medievală prezenţa bisericilor şi curţilor voievodale din piatră iar ceramica maramureşeană de Săcel pare a continua o tradiţie foarte veche. N-a lipsit deci din Maramureş nici folosirea bronzului şi nici cea a pietrei şi nici modelarea lutului.

Maramureşul are aur şi sare şi exploatează aceste bogăţii din foarte vechi timpuri.

Apoi chiar dacă în perioada preindustrială în satele maramureşene uneltele de lucru şi ustensilele casnice erau din lemn, fierul a fost folosit la pluguri, la potcoave şi la puţine alte unelte şi ustensile chiar înaintea perioadei industriale manufacturat fiind de fierari locali ca şi arama de altfel. Aurul şi argintul sub formă de monedă şi podoabe au fost şi ele cunoscute citate fiind nu numai în documentele vechi ci şi în poezia populară.

Prima revoluţie industrială pare a fi atins de vreme Maramureşul, ca şi de altfel întreaga Europă Centrală şi să fi influenţat societatea rurală. Produsele industriale, unelte şi ustensile ca şi anumite tehnici, pătrund în sate şi schimbă treptat echilibrul tradiţional. Lemnul continuă să fie încă material preferat pentru că el poate fi lucrat de meşteri locali dar nu mai este dominant cînd noile produse manufacturate şi industriale mai practice pot fi procurate din comerţ.

Cultura populară este o cultură deschisă primeşte tot ce poate fi folositor oamenilor şi venind din afară poate fi integrat în sistemul lor de viaţă.

Un principiu fundamental al cercetării mecanismului de funcţionare al culturilor obligă ca atunci cînd vorbim despre arta lemnului în Maramureş să aruncăm o privire înapoi pînă în cele mai îndepărtate timpuri pe care documentarea ne-o permite şi înainte pînă în zilele noastre. Aceasta pentru că ceea ce s-a întîmplat după prima revoluţie industrială, cînd societatea rurală s-a deschis treptat tot mai larg influenţelor din afară, conţine germenii procesului de dezvoltare pe care îl putem observa astăzi.

Apreciată în ansamblu şi în lunga sa dezvoltare istorică, arta lemnului din Maramureş prezintă o firească varietate stilistică şi un complex repertoriu de semne ce oglindesc simbolurile esenţiale ale modului de a gîndi şi a se exprima artistic ale maramureşeanului. Regăsim încă prezente în forme populare marile curente stilistice ale Europei. În unele cadre de uşi şi ferești regăsim proporţiile şi trăsăturile drepte ale romanicului, moştenit probabil din construcţiile în piatră ale evului mediu. Bisericile în lemn sînt în trăsăturile lor esenţiale o mărturie

https://biblioteca-digitala.ro

Apan Vasile din Vadu Izei, Godja Petru din Valea Stejarului sau cei mai tineri dintre ei, Codrea Ioan, Bledea Petru și Bîrsan Toader, Iar Gheorghe Borodi a cărui nume a trecut prin lucrările sale peste hotarele Maramureșului, depășind limitele obiectelor create în virtutea tradiției, crează astăzi reprezentări mitologice antropomorfe ce se așează în muzeu alături de creațiile tradiționale. Se așează în orice caz alături de acele forme antropomorfe ce păzeau altă dată intrările caselor sau ca minunatul grup sculptural din Berbești.

În această perspectivă cuprinzătoare de fapte și probleme, prin îndelungata sa adeverire în timp și prin dramatică confruntare creatoare cu prezentul, arta lemnului din Maramureș devine obiect de studiu ca expresie artistică a omului din aceste locuri, a gîndurilor, frămîntărilor lui, ca element de seamă, deosebit de viguros al culturii noastre populare. Ea merită o temeinică consemnare.

Francisc Nistor a cercetat ani îndelungați, cu pasiune acest domeniu al culturii populare maramureșene. Adunîndu-i obiectele în care s-a concretizat artistic, el a făcut la Sighetu Marmației unul din cele mai frumoase, mai bune muzee de artă populară. Patrimoniul pe care l-a adunat în acest muzeu va mărturisi întotdeauna despre frumusețile artei maramureșene cum vor mărturisi bisericile vechi de lemn despre îndrăzneala arthitecturii lui.

Cartea pe care a alcătuit-o și o publică acum este încă un semn al atașamentului lui față de această artă. O carte de învățătură din care cei de azi care nu cunosc Maramureșul și cei de mîine care nu vor mai apuca arta lemnului în amploarea ei, să-și dea seama de puterea și subtilitatea cu care maramureșeanul a știut să valorifice funcțional lemnul și să se exprime artistic în acest material, care era propriu locurilor în care neamul lui trăiește din totdeauna.

Dr. doc. Mihai Pop

1 — Lemnul în viața omului

Comuna Ieud — privire de ansamblu ▶

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

2 — «Cocoană » din Călinești

https://bibliotec

MARAMUREȘUL ținutul vestit din nord vestul României, a fost, cum o dovedesc săpăturile arheologice, locuit din timpuri străvechi. Locuitorii lui au dezvoltat întotdeauna forme de cultură proprie prin care și-au afirmat identitatea.

Lucrul este explicabil atît prin situația geografică a locurilor cît și prin bogatele resurse naturale.

Prins ca într-un arc, de Carpații Pădurоși cu vîrful Pop Ioan, de Munții Rodnei cu vîrful Pietrosul, de culmile Țibleșului, Gutîiului și Munților Oașului, sprijinindu-și curbura pe Prislop și marginile pe Valea Tisei, Maramureșul are un relief ce urcă de la 214 la 2305 m.

Această mare varietate a reliefului determină un subsol bogat în metale neferoase, aur, aramă, plumb și în zăcăminte de sare și o mare bogăție în păduri, pășuni, și fertile coline și lunci de rîuri. Ele au favorizat așezările timpurii și dăinuirea lor neîntreruptă peste milenii, forme de viață în care omul cu nevoile și biruințele lui s-a încadrat perfect naturii și a ajuns să o stăpînească nu numai în folosul subsistenței sale ci și a creației culturale.

În multimilenara sa istorie Maramureșul a trecut de la cultura bronzului foarte bogat atestată aici, la cea a fierului. Apoi intrînd în istorie, la structurile sociale de obște, cu caractere proprii a dacilor liberi de dincolo de limitele stăpînirii romane. Mai apoi, în evul mediu aceste vechi structuri s-au dezvoltat în forme de sate ca organizație cnezală, grupate în mai multe cnezate de vale și în unitatea voievodatului Maramureșului. Elaborînd un sistem de relații sociale bazat pe neamuri, societatea maramureșeană a devenit o societate ierarhică bine cristalizată cu o nobilime comunitară ce își întemeia statutul și ierarhia pe titluri. Trecînd timp de mai multe veacuri prin vicisitudinile vremii ea s-a adaptat necesităților izvorîte din relațiile cu stăpînirile din afară — regatul Ungariei, monarhia habsburgică — dar nu a abandonat sistemul de concepte și valori ce au stat la baza structurilor de neam, a organizării ierarhice a satelor cu nobilime comunitară.

De aceea și astăzi Maramureșul impresionează printr-un mod propriu de viață, o viziune a sa despre lume și societate prin factura așezărilor și prin creațiile sale plastice ce și-au găsit cel mai adecvat material de exprimare în lemn. Și astăzi Maramureșul impresionează prin frumusețea pădurilor sale chiar dacă nevoia de pămînt de cultură și o industrie forestieră capitalistă rapace le-a redus cu mult întinderea, în trecut.

Dealurile dintre principalele rîuri ale Maramureșului Tisa, Vișău, Iza, Mara și Cosău erau acoperite odinioară aproape în întregime de păduri de gorun. Astăzi încă în mijlocul fînețelor se găsesc pîlcuri din același gorun, pîlcuri de paltin și stejar.

Deasupra acestei zone de coline se întinde pînă la 1200 metri zona fagului iar dincolo de aceasta cea a pășunilor alpine și a nesfîrșitelor păduri de conifere.

https://biblioteca-digitala.ro

Condițiile climatice mai aspre face ca arborii să crească aici mai încet și să viețuiască mai mult ceea ce asigură o calitate deosebită lemnului. Este și astăzi bine cunoscut chiar pe piața mondială pentru fibrele lui fine « gorunul de Ronișoara ». Unele specii de brad maramureșean sînt foarte bune pentru fabricarea instrumentelor muzicale după cum vestit este și lemnul de Tisă. Stejarii sînt renumiți pentru vigoarea lor și fagii pentru statura lor dreaptă și înălțimile la care ajung.

Raportate la viața oamenilor, la economia satelor perfect integrate în ecologia naturală, această distribuție a reliefului își găsește expresie și în raportul dintre oameni, muncile lor și hotarele satelor. În satele maramureșene, dincolo de perimetrul satelor și al grădinilor este terenul de cultură ce se întinde pe văi și urcă pînă la anumite înălțimi și pe coline, apoi vine zona fînețelor cu pîlcurile ei de păduri de gorun, stejar, paltin și mai sus pădurile propriu zise mai cu seamă de fag, ca în sfîrșit alături de pășunile alpine să vină marea zonă a coniferelor.

Viața oamenilor este strîns legată prin statut și munci de această împărțire a hotarului. Mai înainte în sistemul economic al satelor nemeșești, dacă pămîntul de cultură, pădurile de colină și fînețelor erau proprietatea individuală a fiecăruia, pășunile alpine și pădurile de brad și molid erau ale comunitatelor, ale obștilor sătești care le foloseau în devălmășie. Unele sate au avut în proprietatea obștească mai mulți munți cu pășunile pentru văratul oilor și vitelor și cu păduri ce puteau fi exploatate mai întîi pentru construcții apoi pentru valorificare mai largă.

În cadrul neamurilor, al familiei rolurile erau bine împărțite între femei și bărbați. Ceea ce ținea de casă și de grădină era în general domeniul femeilor, munca cîmpului pe terenurile de cultură și pe fînețe era făcută cu roluri bine determinate de toți membrii familiei iar pășunatul și pădurea erau domeniul exclusiv al bărbaților.

Muncile forestiere au făcut să se dezvolte printre maramureșeni două profesiuni specializate ceea a « butinarilor » și ceea a « *plutașilor* ». Cei dintîi au ajuns a fi vestiți muncitori forestieri în întreaga țară. Cei din a doua au fost nu mai puțin vestiți pînă la primul război mondial cînd coborau cu plutele lor pe Tisa pînă la vărsarea ei în Dunăre.

Acest contact permanent cu pădurea a creat în satele Maramureșului o stare de spirit ce trădează o intimitate între om și pădurea lui, reflectată într-o serie de vechi credințe, practici, rituri și obiceiuri, legende de altă dată și povestiri despre întîmplări reale mult mai recente.

În acest context al trăirii omului cu pădurea s-a dezvoltat ceea ce astăzi numim arta lemnului din Maramureș. Aici, unde vechile așezări cnezale și voivodale erau din piatră erau « *curți* », ca și vechile lăcașuri de cult, satele și-au construit pînă decurînd casele numai din lemn. Înșirate pe văile rîurilor ca niște mărgele

https://biblioteca-digitala.ro

3 — Oameni de pe Mara

https://biblioteca-digitala.ro

într-o « *zgardă scumpă* », satele maramureșene de cele mai multe ori foarte apropiate între ele, impresionează atît prin forma așezării cît și prin arhitectura lor.

Drumul mare urmează cursul apelor și astăzi este șoseaua asfaltată ce leagă diferitele părți ale ținutului și prin Pasul Prislop Maramureșul de Bucovina, prin dealul Sălăuței de Bistrița-Năsăud, peste Gutîi de Țara Lăpușului de zona Baia Mare iar peste dealul Teceului de Țara Oașului. Ulițele satelor denumite după neamurile ce le-au locuit șerpuiesc după cum le îngăduie terenurile și întinderea așezărilor, grădinile.

În viziunea spațială a oamenilor de aici care cunosc răsăritul și apusul, cealaltă coordonată nu este nordul și sudul, ci josul și susul după cum se situează în raport cu cursul văilor. De aceea cele mai multe sate au două părți susanii și josanii iar unele prin denumiri încă bine păstrate, arată că au ajuns la forma de astăzi prin împreunarea a două localități altădată distincte.

Structura socială ierarhică a satelor, dovadă a unei clare concepții despre necesitatea unei bune ordini a lucrurilor, se vădește și în structura așezărilor. Chiar dacă ulițele duc spre drumul mare, chiar dacă altădată comunicarea directă între oameni se făcea pe cărări, peste grădini și pe uliță se circula doar cu carul, chiar dacă desenul așezării pare de cele mai multe ori întortochiat, satele maramureșene converg spre un centru unde pe o înălțime stau instituțiile comunale, primăria, școala, biserica de lemn etc.

Ca și în cea mai mare parte a teritoriului folcloric românesc, comunitățile maramureșene sînt formate din două jumătăți ale fiecărui neam, jumătatea celor vii și jumătatea mult mai numeroasă a moșilor și strămoșilor. De aceea biserica nu este importantă numai ca loc de cult, ci prin cimitirul care o înconjoară, locul strămoșilor, spațiu de legătură a celor vii cu neamul lor cel adormit. Și aici în biserică și în cimitir ierarhia socială dintre neamuri se oglindește perfect prin așezarea fiecărui neam după rangul lui în locul ce i se cuvine în raport cu centrul.

De uliță, gospodăriile sînt delimitate de garduri de nuiele împletite sau de scînduri late așezate orizontal. În gospodăriile tradiționale așezarea acareturilor și a casei față de grădină urmează un model generalizat. Din uliță se trece în gospodăria omului peste un podeț și se intră prin poartă. De obicei în partea exterioară a gardului lîngă poartă este o bancă pe care oamenii, bărbații dar mai cu seamă femeile se așează pentru o vorbă cu vecinii sau cu trecătorii în serile zilelor de lucru și mai cu seamă în sărbători. Gospodăria este formată din două curți despărțite între ele prin același gard de nuiele și comunicînd printr-o vraniță. În prima curte se găsesc acareturile, grajdul cailor și a vitelor mai mari. Cotețele porcilor și găinilor, șura pentru bucate și colejna pentru adăpostirea carului și a saniei, a celorlalte unelte de lucru și pentru a tăia și așeza lemnele de foc. Oile atunci

https://biblioteca-digitala.ro

cînd sunt în gospodărie pentru iernat, se adăpostesc în dosul grajdului unde pe o parte din gospodărie este și locul fînului în șopron, în clăi.

Cea de a doua curte este curtea casei în care se găsește deobicei și fîntîna așezată în așa fel încît de la ea prin gard să se verse apa și în valău pentru adăpatul vitelor.

Așezate oarecum într-o ordine perpendiculară pe uliță, gospodăriile maramureșene au casele cu frontul spre curte și doar cu ferestrele laterale spre ulița de care le desparte curtea primă și acareturile. În casă se intră de obicei peste niște lespezi de piatră așezate în fața pragului.

Casele nemeșești din Maramureș sînt încăpătoare formate dintr-o tindă și din două încăperi mai mari așezate în dreapta și în stînga tindei. Din fiecare din aceste încăperi se poate intra în alte două odăi din spate care au aceași lungime ca și primele dar mult mai înguste. Acestea servesc drept cămară de depozit de provizii, tot aici este și accesul la pod. În general casele au acoperișe foarte înalte în patru sape. Cele mai vechi sînt fără coșuri. Fumul iese direct de la vatra din tindă și de la sobele din odăi, în pod sau într-o largă construcție de nuiele bătută cu lut, de înălțimea acoperișului, care iarna servește la captarea fumului și deci ca afumătoare.

Sub streșinile late ale acoperișurilor înalte casele sunt împrejmuite în față sau într-o parte, uneori chiar în amîndouă părțile de șatre sprijinite de stîlpi ce de la grinzile groase de susținere de obicei de stejar, așezate pe o temelie de suprafață cu pietre de rîu, urcă la distanțe simetrice spre grinzile ce susțin acoperișul. Stîlpii sînt uniți în partea superioară de arcadele ce amintesc arcadele balcoanelor de renaștere din unele orașe occidentale. Casa este străbătută pe întreaga ei lungime de o groasă grindă de stejar numită meștergrindă pe care se sprijină grinzile ce susțin tavanul făcut din scînduri.

Cum se vede din aceste puține detalii de construcție lemnul este materialul primordial al construcției caselor maramureșene. Faptul că multe din ele nu sînt spoite pe din afară și că pînă la primul război mondial mai erau încă multe case care nu erau spoite nici pe din lăuntru, dau un colorit deosebit caselor și deci și satelor maramureșene. Colorit ce merge de la brunul roșcat al lemnului din-lăuntrul caselor la gris-ul potolit al acoperișurilor și este doar din cînd în cînd punctat de albul caselor noi.

De-a lungul drumului, gospodăriile sînt marcate de porți monumentale de lemn de stejar. Porți acoperite a căror structură este formată din patru stîlpi mari măestrit împodobiți cu semne simbolice. Alături de poarta mare prin care se intră cu carul este portița prin care circulă oamenii.

Dacă casa este reședința familiei așezarea de temelie, grupurile de case, repartizate pe uliție sau vecinătăți, au fost în trecut reședințe ale neamurilor iar biserica

https://biblioteca-digitala.ro

cu cimitirul înconjutător, locul prin care se stabilea comuniunea dintre cei de azi şi moşii şi strămoşii lor, în tradiţia satelor graniţa neîntreruptă, vie în conştiinţa oamenilor, a continuităţii şi a perenităţii lor.

Bisericile maramureşene, mari şi unice monumente de arhitectură în lemn, transpun cu acest material propriu locului, structurile, liniile arhitectonice ale bisericilor gotice prime. Îndrăzneala cu care turnurile lor înalte şi drepte se ridică spre cer, modurile meşteşugite în care se îmbină grinzile late ale pereţilor ca şi solzuirea fină a acoperişului şi turnului dau cea mai pregnantă dovadă de marea iscusinţă a meşterilor maramureşeni în prelucrarea lemnului. Nu numai o tehnică de prelucrare a lui, ci şi o vastă şi complexă ştiinţă de folosire cît mai adecvată a lemnului pentru tot ce omul doreşte să facă, pentru tot ce mintea lui crede că este bine să înfăptuiască. O vastă şi complexă ştiinţă care îşi are începuturile în convieţuirea omului cu pădurea. Observarea atentă şi perseverentă a vieţii lemnelor a permis meşterilor maramureşeni să îşi constituie această ştiinţă.

Pentru a fi tăiat cu folos lemnul de construcţie trebuie să aibă un anumit număr de ani, variat după fiecare specie a lui. Iar fiecare specie cunoscută prin calităţile sale este menită a servi diferitelor construcţii, diferitelor lucrări. Anii, fibra şi făptura fiecărui lemn sunt calităţi care îl indica pentru diversele utilizări pe care i-l dau meşterii. Lemnul este ales şi nu luat de-a valma din pădure. O dată ales este tăiat după tehnici demult cunoscute şi foarte bine rînduite. De obicei tăiatul lemnelor pentru marile construcţii se făcea de către meşteri sau săteni numai în anumite zile sau anotimp din an sub supravegherea meşterilor folosindu-se pentru aceasta ca veche formă de asociere claca. O anumită ritualitate intra în această operaţie de alegere şi tăiere a lemnelor ca şi în adevărata ceremonie de aducere a lor în sat.

Aduse în sat pe ceea ce am numi noi astăzi şantierul de construcţii, lemnele erau fasonate din bardă, cioplite după menirea ce li se dădea sau erau tăiate în scînduri după o tehnică proprie locului.

Munca fină de asamblare intervenea apoi din partea meşterilor, dulgerilor. Merită a fi consemnat faptul că în construcţiile mai vechi nu se întrebuinţa de loc fierul. Părţile mai mari erau asamblate în sensul propriu al cuvîntului, legate între ele prin modalităţi proprii de îmbinare iar acolo unde trebuiau prinse se foloseau cuie de lemn. Într-o construcţie de casă, de poartă, de biserică pentru fiecare lucru erau meşteri specializaţi. Mai mult chiar, erau sate specializate pentru anumite materiale necesare construcţiilor de pildă dranita care se punea pe biserică era în formă de « *solzi de peşte* » sau coadă de rîndunică. Dar dintre toţi aceşti meşteri foarte vestiţi sunt azi cei ce ştiu să facă porţile frumos sculptate care au făcut şi fac astăzi faimă Maramureşului.

https://biblioteca-digitala.ro

4 — De vorbă la vraniță. Satul Sîrbi

5 — În pădurea Agriș

https://biblioteca-digitala.ro

Poarta era de fapt emblema fiecărei gospodării, mîndria ei. Fiecare gospodar căuta să aibă o poartă cît mai frumoasă pentru a putea prin aceasta marca faptul că știe să-și poarte rangul pe care îl are în ierarhia satului.

Ornamentarea porților se făcea cu o serie de semne devenite tradiționale care fără îndoială, au avut în trecut sensuri simbolice bine înțelese de către oameni. Funia, acea imitație de împletitură pe care o găsim la toate porțile dar și la multe din bisericile vechi, este un element decorativ cu sens simbolic general la români pentru că îl întîlnim și în alte locuri la construcții monumentale de piatră. Foarte frecvent este discul solar pe care îl întîlnim mai nou sculptat dar pe porțile mai vechi numai scrijelat gravat. Iar acolo unde întîlnim elemente decorative sub formă de pom pe care maramureșenii le numesc brăduți și pe care le găsim și în textile, avem fără îndoială de a face cu pomul vieții un simbol propriu culturii populare românești tradiționale. Frecvent este și semnul simbolic zoomorf al șarpelui. Aceste semne simbolice folosite astăzi pentru a împodobi porțile au fost altădată folosite și la împodobirea ușorilor de la ușa de intrare în casă, de la ușile bisericilor etc. Trebuie remarcat că uneori și stîlpii construcțiilor gospodărești erau măestrit împodobiți. Dovadă despre aceasta stau acele unice piese vechi ce se păstrează la Muzeul etnografic al Maramureșului din Sighetu Marmației.

Cît de importante sînt în concepția tradițională a maramureșenilor intrările în curte, în gospodărie, în casă, în locurile de cult se vede din toate semnele cu valoare simbolică, care marchează aceste intrări. Intrarea este insigna familiei, a casei, semnele ei urează bun venit celor ce vor să intre cu gînd bun, accentuează că nu se poate intra cu gînd dușman și protejează gospodăria, casa de gîndurile rele, de duhurile rele. De aceea nu trebuie să ne surprindă dacă în unele case mai vechi stîlpii lor aveau uneori și figuri antropomorfe menite în concepția tradițională a oamenilor să protejeze familia.

Am vorbit pînă acum de construcții care, cum se vede foloseau altădată exclusiv lemnul. Printre acestea trebue amintite frumoasele monumente funerare ce fac ca cimitirele maramureșene să fie atît de pitorești. La două capete ale vremii, la o mare distanță și în concepția oamenilor, trebuie menționat sub acest aspect cimitirul bisericii din deal de la Ieud, una din cele mai vechi biserici în lemn din Maramureș și cimitirul vesel din Săpînța pe care îl datorăm fanteziei coloristice și atitudinii pline de umor față de viață și societate, a meșterului Ion Stan Pătraș.

Fără a intenționa un repertoriu al construcțiilor monumentale din Maramureș, a vestitelor biserici din lemn, se cuvine să fie menționate pe vale Izei cele două biserici în lemn din Ieud, biserica din Cuhea și cea din Rozavlea, precum și cea din Poienile Izei și cea din Bîrsana, iar pe valea Marei și a Cosăului, a

https://biblioteca-digitala.ro

bisericilor din Budeşti, Sîrbi, Călineşti, Breb, Sat Sugatag şi Giuleşti, de pe valea Vişeului cea din Borşa precum şi cea din Rona de Jos.

O imagine sintetică despre arta în lemn din Maramureş ne oferă astăzi Muzeul secţia etnografică în aer liber, a Muzeului Maramureşean din Sighetu Marmaţiei.

Un sat nu trăieşte numai prin lăcaşurile de cult şi prin locurile unde cei vii pot să se întîlnească în amintire şi cinstire cu strămoşii, nu trăieşte numai în gospodărie şi case individuale, ci şi în acele instituţii comunitare care aparţin unui neam sau chiar unei comunităţi săteşti întregi. Acestea sînt morile, pivele, vîltorile care au jucat un rol deosebit în viaţa satelor maramureşene în trecut şi mai joacă şi astăzi. Construite în lemn nu numai ca clădiri ci şi în părţile lor mecanice le sînt o grăitoare dovadă a iscusinţei tehnice, a spiritului inventiv al lemnarilor maramureşeni.

Deci alături de construcţii, biserici, case, porţi, monumente funerare sau comemorative, trebuie imediat menţionate instalaţiile tehnice ale neamurilor şi ale comunitatelor. De la ele în ordine firească se poate trece la instalaţiile fiecărei gospodării, la uneltele de muncă pentru agricultură şi creşterea vitelor şi apoi la uneltele mai mici ale gospodăriei. Se cer menţionate aici plugul şi grapa, căruţele, sania şi jugurile şi astea din urmă adesea împodobite şi ele prin încrustări. Apoi acele unelte pe care oamenii le foloseau la făcutul fînului şi în care lemnul era uneori folosit în forma lui naturală sau asamblat din părţi după tehnica de lucru cu care erau folosite furcile, greblele etc.

Dacă pănura se prelucra în pive şi uleiul mai cu seamă cel de sîmburi de bostan, era fabricat la oloiernițe, tot instalaţii tehnice din lemn, fiecare casă avea uneltele ei casnice pentru prepararea unor semiproduse, pivele de mînă sau lăzile pentru păstrarea alimentelor.

Un loc aparte în unele gospodării maramureşene îl ocupă albinăritul. În grădina din imediata vecinătate a casei, unde se cultivă zarzavatul şi unde creşteau florile era aşezată de obicei ca un paralel al fîntînei, stupina în care erau cele mai vechi forme de ştiubeie de lemn.

Această organizare spaţială a gospodăriilor maramureşene tipice este tot aşa de semnificativă ca şi organizarea spaţiului unei comune în raport cu cursul apelor, vatra satului, terenurile de cultură, fîneţele, păşunea, pădurea şi muntele.

În gospodăria tipică, centrul îl constituie casa care avea în perimetrul ei fîntîna şi stupina şi alături grădiniţa, adică grădina de zarzavat şi flori. La o parte a casei în imediata apropiere a uliţei era curtea gospodăriei cu acareturile, cu vitele şi uneltele de lucru iar în cealaltă parte a casei grădina semn al rangului gospodăriilor cu livada de pomi şi cu culturile de soi, cînepă, in, chiar grîu de primăvară pentru necesităţile rituale.

https://biblioteca-digitala.ro

6 — Poartă din Vadu Izei (azi în Muzeul de artă populară Cluj-Napoca)

https://biblioteca-digitala.ro

În casa maramureşeană mobilierul era în chip natural numai de lemn şi lucrat de către meşteri locali.

La fel cum nu fiecare gospodărie îşi făcea uneltele mari de muncă, carul, sania, plugul şi grapa, fiecare sat avea aşa zişii rotari care manufacturau aceste unelte. Fiecare sat avea tîmplarii lui, care făceau mobila caselor şi alte ustensile de uz casnic. Aceasta arată că societatea rurală maramureşeană, a cărei ocupaţii erau agricultura şi creşterea vitelor, avea persoane specializate pentru diferite meserii, rotari, dulgheri, olari, după cum avea în ierarhia satului un alt grup de persoane necesară pazei vitelor la cîmp şi la munte păstori, porcari, păcurari pentru oi, stăvari pentru cai.

În rîndul mobilelor din casă trebuie înşirate înainte de toate masa aşezată în colţul din dreapta faţă de uşa de intrare şi laiţele aşezate de-a lungul celor doi pereţi exteriori pe care erau ferestrele. Pentru formele vechi de casă cu vatră, un loc important social şi ritual ocupă scîndura «prepticiul» din jurul vetrei. Patul în casele frumoase maramureşene nu poate fi conceput fără ruda de zestre pe care erau expuse cergile şi ştergările, piesele de rezistenţă ale mîndriei fiecărei familii. Nu trebuie uitată nici lada de zestre în care se ţineau veşmintele, fiindcă dulapul este o piesă de mobilier intrat mai tîrziu în casele din Maramureş.

Un loc aparte are blidarul nu numai pentru funcţionalitatea lui ci şi pentru faptul că au existat şi mai există încă atîtea blidare frumos împodobite care înfrumuseţează casele.

Dacă uneltele pe care le foloseşte într-o gospodărie bărbatul se păstrează în curtea gospodăriei, cele pe care le foloseşte femeia se păstrează în casă. Ele sînt înainte de toate uneltele necesare muncilor textile. Intră între acestea «*teara*» războiul de ţesut cu toate accesoriile lui, cu uneltele de nevedit, cu vîrtelniţa, sucala etc. Şi la aceste unelte toate din lemn există piese împodobite, lucrate cu grijă de către cei ce preţuiesc munca femeilor. Dar cu cea mai mare grijă sînt făcute furcile de tors pe care flăcăii le împodobesc cu mult drag pentru a le dărui iubitelor «*drăguţelor*» lor. Cele mai multe sînt adevărate obiecte de artă.

O menţiune aparte în seria acestor unelte merită aşa zisele fuse cu ţurgălăi în care iscusinţa cu care sînt îmbinate părţile care constituie greutatea fusului sunt modele de savantă construcţie arhitectonică. Ca pricepere tehnică de îmbinare în sisteme a micilor bucăţele de lemn fusele cu ţurgălăi, aparente jucării mai mult decît unelte, sunt replicile în miniatură a savantelor îmbinări arhitectonice a bisericilor în lemn cu îndrăznele lor turnuri gotice. Pentru a înţelege, că între lucrarea mică şi lucrarea mare monumentală este o unitate de concepţie este

https://biblioteca-digitala.ro

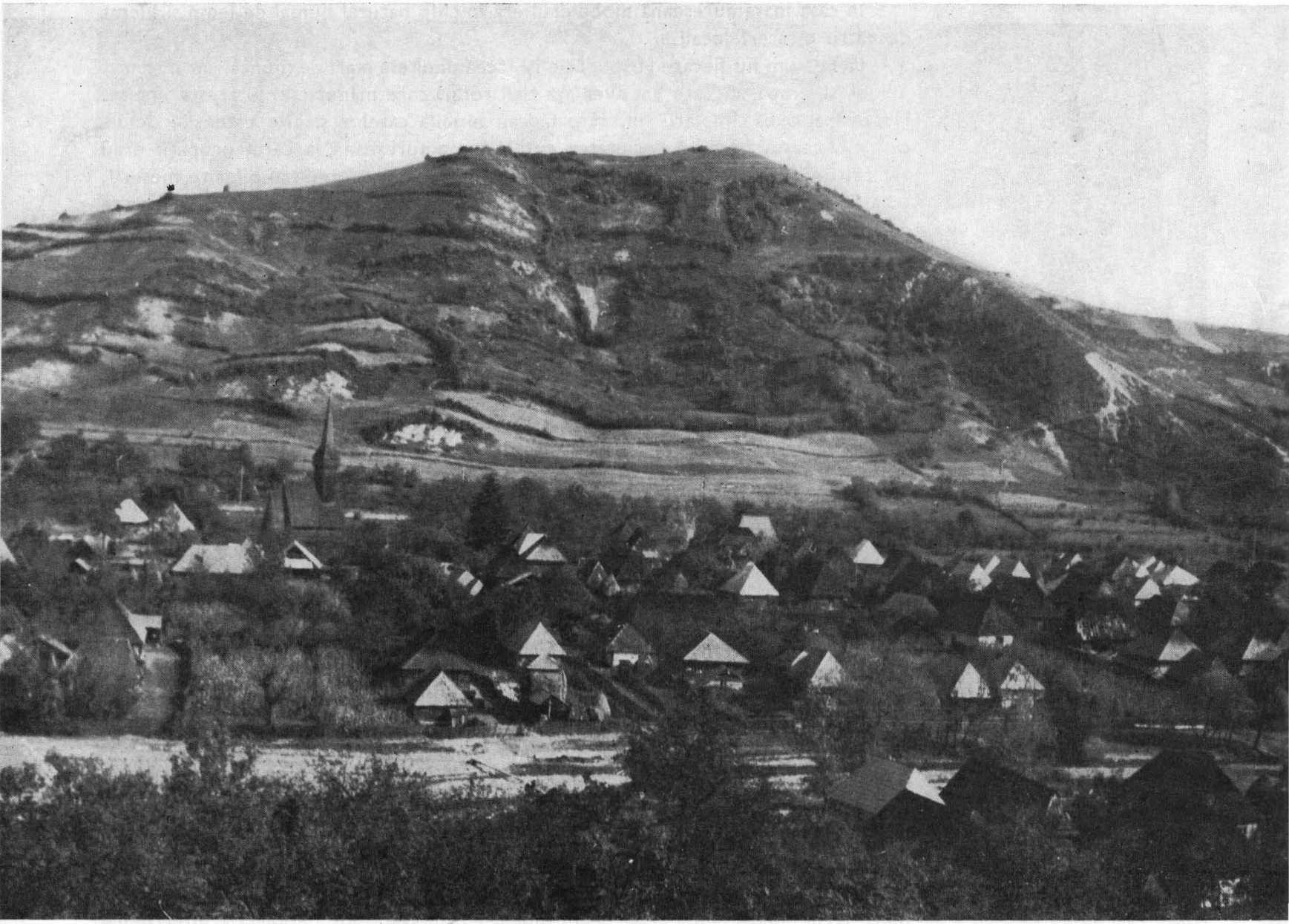

7 — Comuna Ieud — privire de ansamblu

https://biblioteca-digitala.ro

însă necesar să pătrundem înlăuntrul tehnicilor de îmbinare. Să vedem un turn de biserică în care se urcă pe scări săpate în bîrne, pe dinlăuntru și să medităm asupra geometriei fuselor cu țurgălăi.

Lunga serie a lucrurilor în lemn construcții, unelte, ustensile casnice pe care le-au făcut și le-au folosit de veacuri maramureșenii nu ar fi completă dacă nu am menționa că pînă de curînd ei mîncau în blide de lemn că își făceau mămăliga și brînza pe table de lemn, că foloseau lingurile de lemn. Acestea din urmă prin felul unic în care sunt cioplite și decorate ca formă sunt astăzi obiecte de colecție pe care le regăsim la atîția iubitori de artă populară. Dar suntem convinși că blidele și tablele de lemn, care din vechime erau atît de măestrit lucrate, pot intra în rîndul acestor părți de veselă ce sunt atît de la modă în unele medii urbane.

Obiecte cu sensuri profunde de sacralitate, fiindcă servesc la marcarea pînilor rituale, sunt pecetarele, acele sigilii de lemn, care, de asemeni, au devenit obiecte de colecție de artă.

Două sînt calitățile deosebite ale artei în lemn din Maramureș: înalta iscusință tehnică cu care meșterii realizează toate de la construcțiile monumentale pînă la micile obiecte de uz casnic cotidian și măestria cu care știau să le împodobească, calitatea lor artistică. Dacă adăugăm la acestea faptul că toate obiectele în lemn au în viața oamenilor funcții precise, că nimic nu este făcut de meșteri gratuit, că totul este folositor, dar ca folositor fiind, trebuie să fie și frumos spre a bucura nu numai pe cei ce le fac, creînd fapte de artă, ci și pe cei ce le folosesc, ne dăm seama de ponderea deosebită pe care o are lemnul în viața Maramureșului.

Lemnul viu ca element esențial al peisajului, al ecologiei naturale și lemnul lucrat de mîna omului nu servește numai scopuri utilitare, ci comunică prin sensul simbolic al semnelor. Acest limbaj simbolic face parte dintr-un vocabular cu rădăcini foarte adînci în lumea conceptelor și valorilor societății rurale maramureșene, fiindcă îl găsim nu numai în ciopliturile în lemn, ci și în vechea ceramică brună de Săcel și în țesături.

Geometria îmbinărilor meșteșugite și limbajul simbolic al semnelor, modele de structură, de gramatica și elemente de vocabular ce au fost păstrate de foarte de demult pînă astăzi, după cum maramureșenii și-au păstrat graiul, sunt o componență esențială a specificului lor cultural. Sunt pe lîngă bogăția și frumusețea obiectelor realizate, pe lîngă funcțiile lor multiple ce cuprind toate necesitățile vieții oamenilor, pe lîngă posibilitatea de a comunica prin simboluri acele fapte, care îndreptățesc să considerăm că Maramureșul a fost pînă de curînd o țară a culturii lemnului.

https://biblioteca-digitala.ro

Ceea ce s-a realizat în acest domeniu al exprimării culturale este adunată înțelepciunea și spiritualitatea multor generații de mari meșteri, artiști înăscuți. Numele multora din ei s-a uitat cu vremea. Dar în memoria oamenilor se păstrează pînă astăzi numele celor mai vestiți pe care generațiile de astăzi i-au cunoscut încă. Unul din cei mai vestiți dintre aceștia a fost fără îndoială Sas Chifor al Șpanului, din Sălișteа de Sus. Un altul, meșterul cărturar, cunoscut pentru înțelepciunea lui, Vasile Hotico Herentea din Ieud. Și alături de ei Gheorghe Aioanei Sacalîș din Vadul Izei. Prin ei și prin Ion Neagu din Botiza și Gheorghe Zvîncă Fluturi din Petrova meșteșugul a trecut, din moștenirea celor ce au fost, la cei ce sînt și continuă să fie făurari ai artei în lemn astăzi: Gheorghe Borodi din Vadu Izei, Ion Țiplea a lui Ștefan din Ferești, Știopei Vasile Buga din Bîrsana și Pătru Godjo din Valea Stejarului, Codrea Ion Berbești. Ei sunt aceia care construiesc astăzi în sate atît de frumoase porți, a căror număr crește din an în an. Ei sînt aceia ce nu fac numai să ducă mai departe un meșteșug și o artă pe care au moștenit-o, ei caută să creeze adevărate sculpturi în lemn în care exprimă în condițiile noi de viață, vechi mituri ale spiritualității maramureșene.

Creație tradițională de o deosebită vigoare și de o foarte mare valoare, arta lemnului din Maramureș în impactul cu formele civilizației moderne își caută noi rosturi și noi forme de exprimare. Nu se mai clădesc biserici monumentale cu turnuri îndrăznețe în lemn. Casele mai comode și mai adecvate noului stil de viață au început să fie cu două nivele. Dar chiar în casele noi, maramureșeanul preferă căldura intimității lemnului, răcelii neutrale a betonului și pietrii. Este desigur nu numai o preferință subiectivă, ci și atașamentul colectiv față de tradiția acestor oameni care au făurit cultura lemnului și au trăit de veacuri cu ea.

Dar ca și în întreagă evoluție a stilurilor și în construcția caselor maramureșene noi și a porților se observă o trecere de la geometria sobră a caselor de altădată și de la limbajul clar și bine echilibrat al simbolurilor, la o hipertrofiere a decorativului. Casele noi maramureșene au balcoanele lor cu stîlpi în spirală ca și părțile de o falsă monumentalitate nefuncțională cu decorație menită să impresioneze, pot fi așezate în seria faptelor de stil baroc.

În chip firesc Maramureșul trece deci azi de la vechiul stil gotic și de la arcadele de tip renaștere la un baroc. Pentru a consemna ceea ce au făcut maramureșenii în acest domeniu al creației lor culturale și pentru a da și posibilitatea de a înțelege cum a evoluat cultura și arta lemnului și care sînt perspectivele ei de a

https://biblioteca-digitala.ro

8 — Iarna în pădurea de brad de pe Valea Rîului

9 — Pod de lemn peste Iza

10 — Comuna Botiza

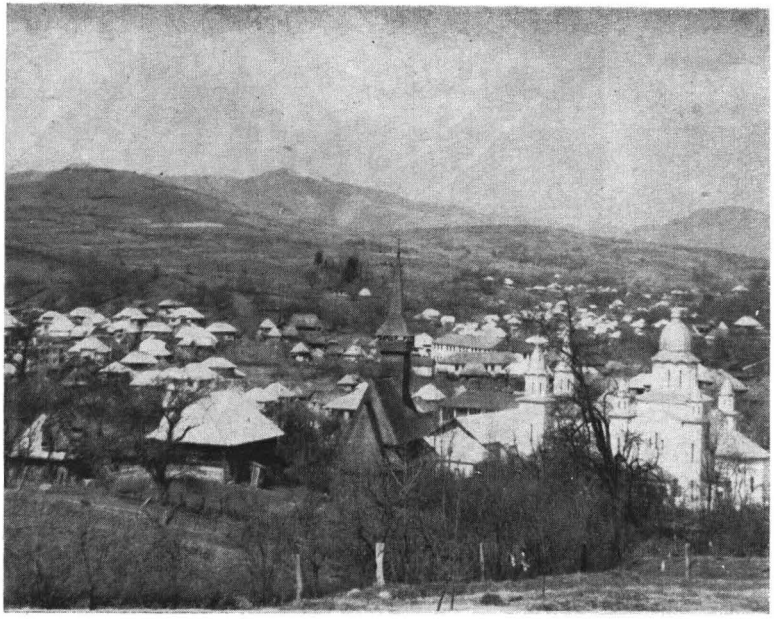

https://biblioteca-digitala.ro

continua în contemporaneitate, spre ce forme și stiluri se îndreaptă, această lucrare, alături de observarea atentă a muncii meșterilor și a receptării sătenilor, sperăm să fie un îndreptar. Ea este dedicată deci celor ce iubesc Maramureșul și prețuiesc arta lui. Este închinată nesfîrșitului șir de meșteri care au făurit din lemn monumente de arhitectură, lucruri de folos și mari frumuseți și celor care în mod sigur vor continua să făurească și în viitor frumuseți folositoare omului.

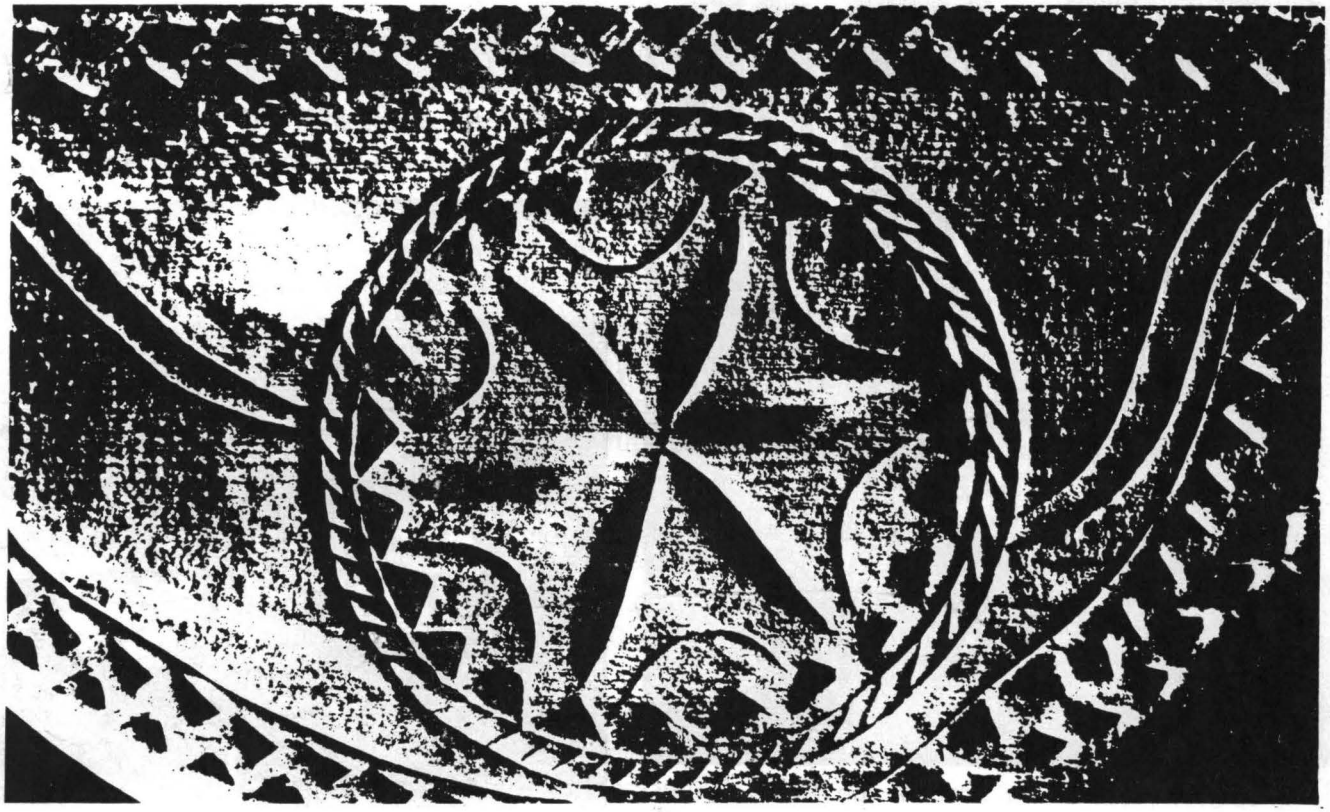

https://biblioteca-digitala.ro

11 — La poartă în sărbători
Rona de Jos

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

◀

12 — Toamna în « Grădina Morii », Sighetu Marmației

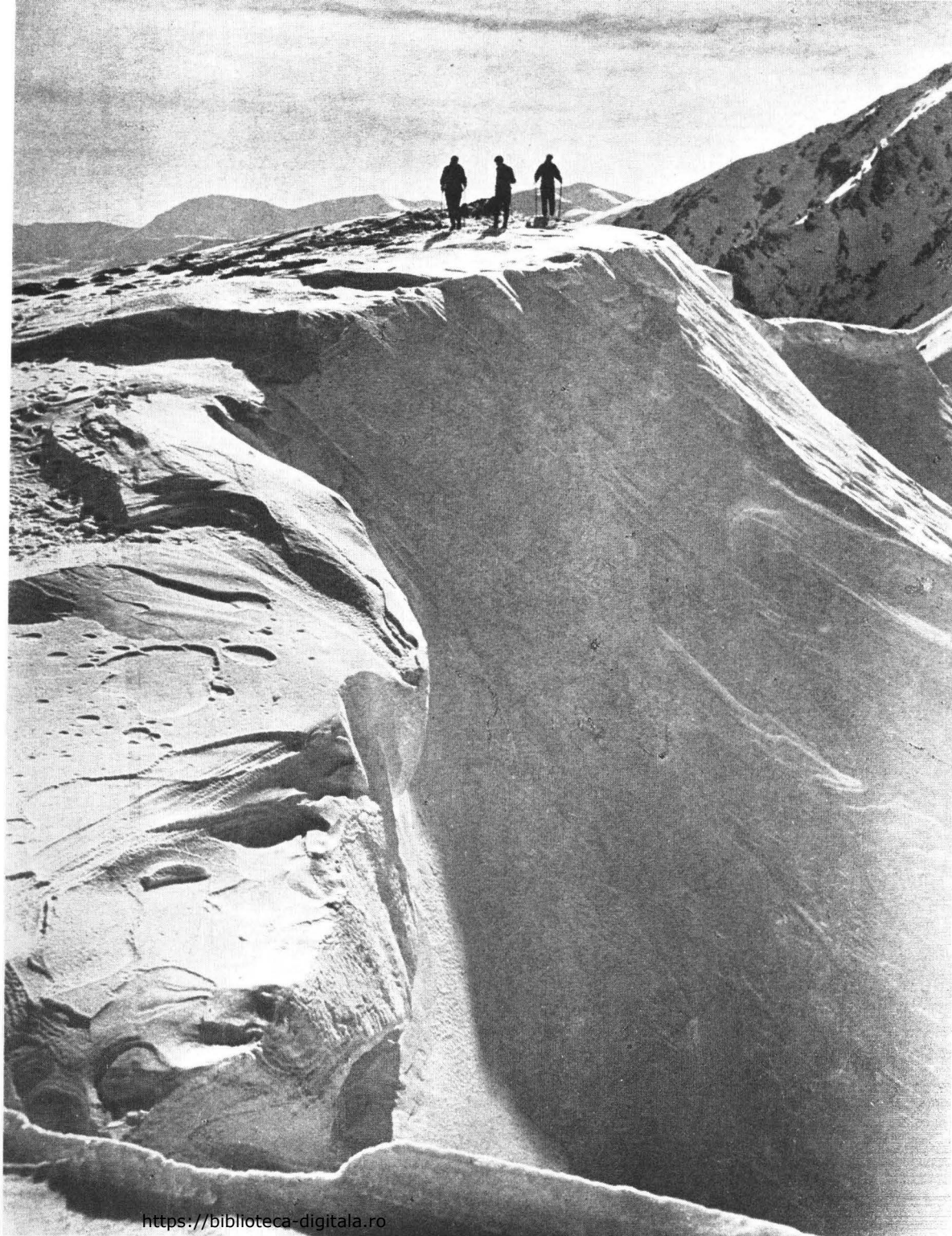

13 — Munții Maramureșului

https://biblioteca-digitala.ro

14 — Alegînd lemnul
în Pădurea Marei

15 — Plute la Stăvilarul
« Șesuri »

16 — Prînz la polog în leud ▶

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

17 — Grajd și șură — Hoteni

18 — Secția în aer liber a muzeului maramureșean din Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

19 — Cu plutele la « Șesuri » — Borșa

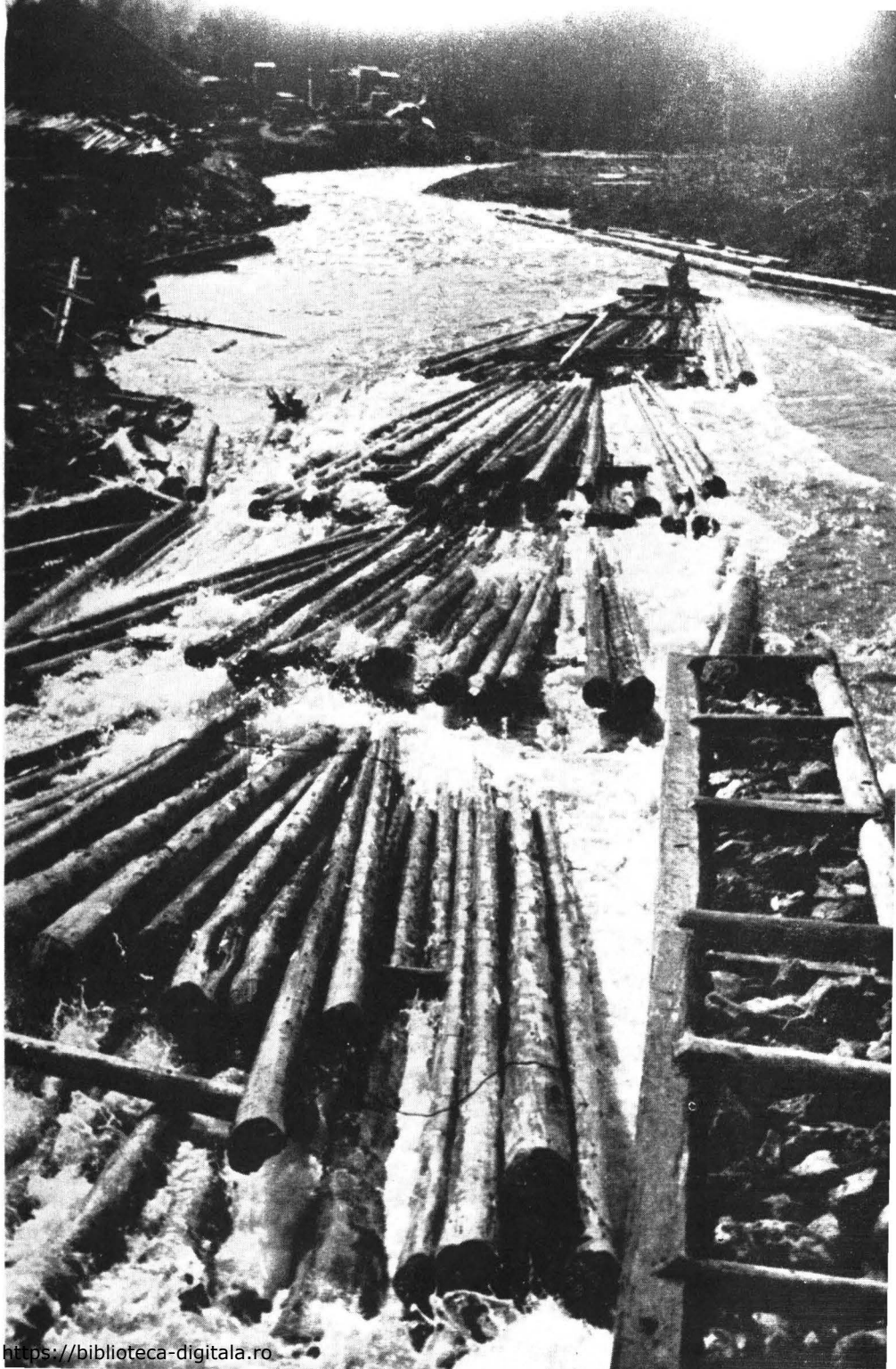

https://biblioteca-digitala.ro

20 — La secția în aer liber a Muzeului din Sighetu Marmației

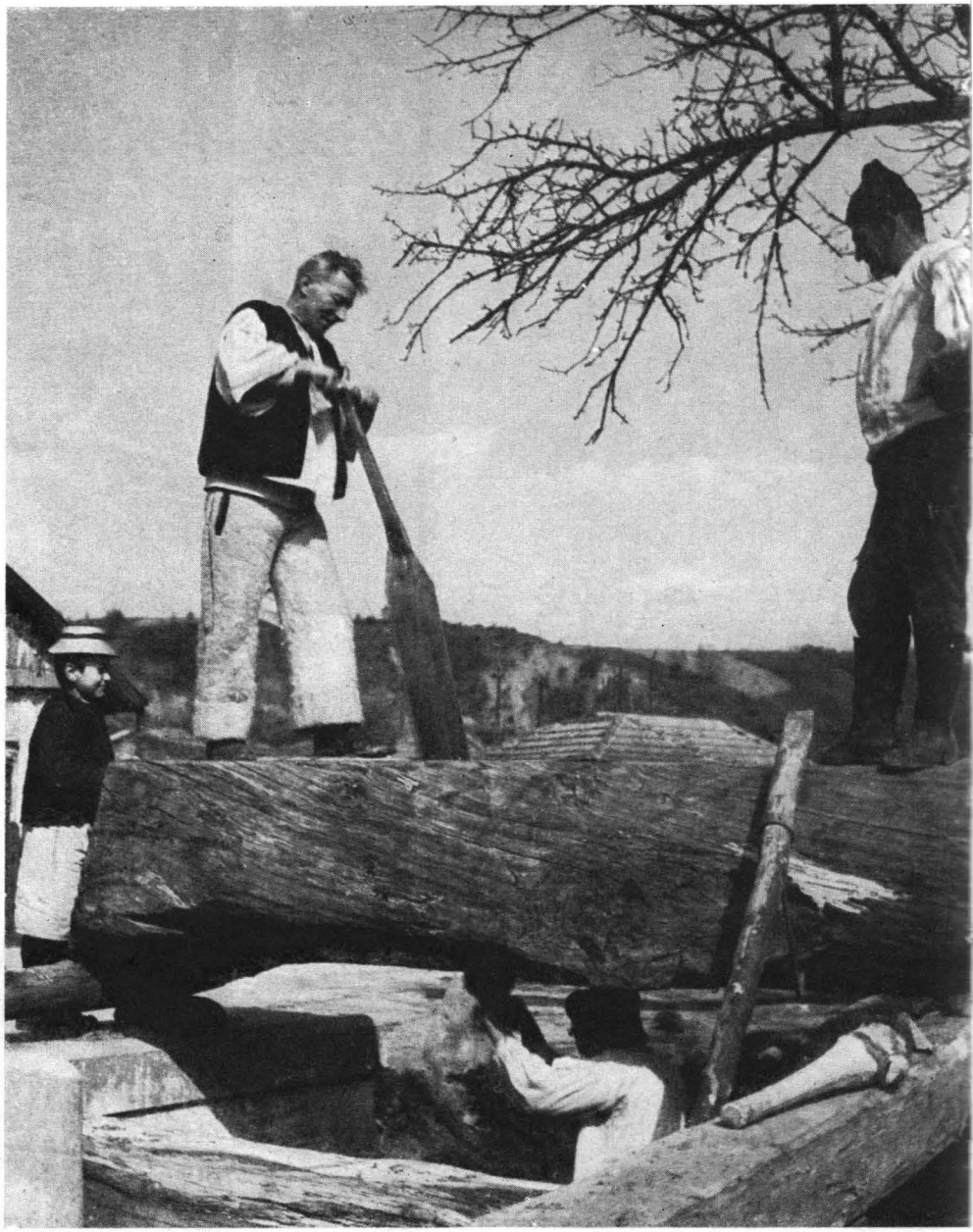

21 — Drăiciuitul lemnelor de poartă — satul Fereşti

https://biblioteca-digitala.ro

22 — Clădind o casă nouă la Rona de Jos

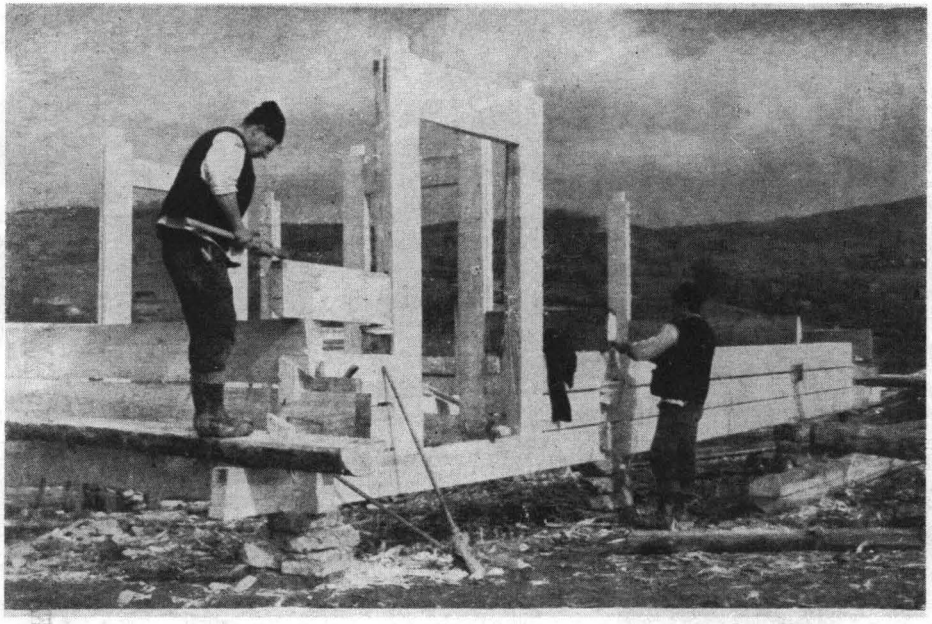

23 — Moară din satul Sîrbi

https://biblioteca-digitala.ro

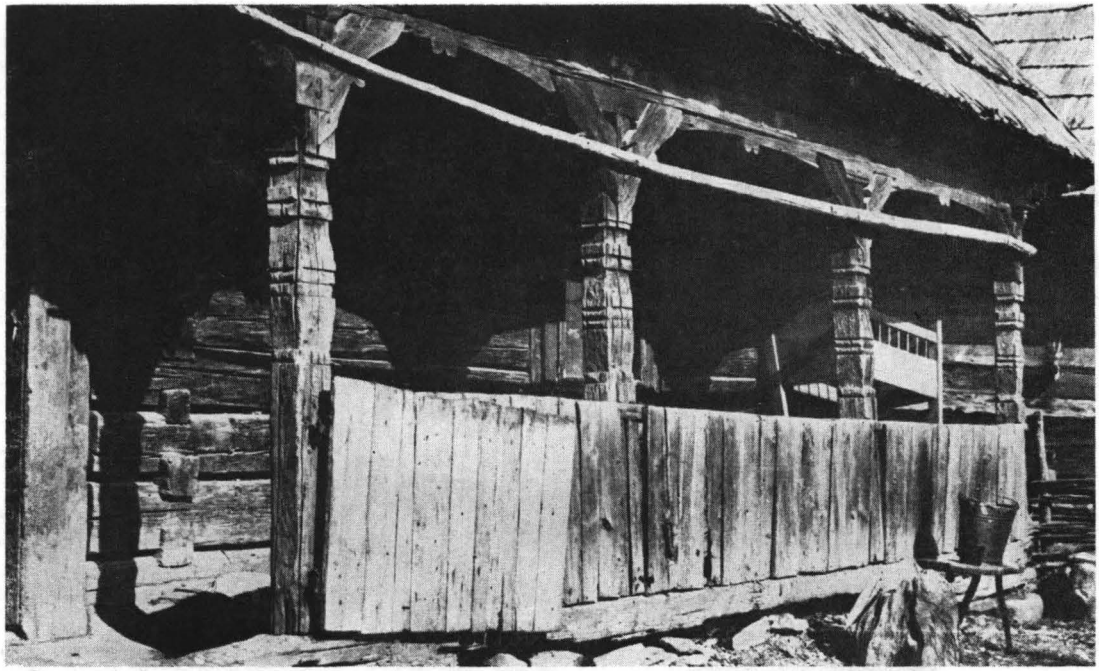

24 — Fațadă de casă veche din Berbești

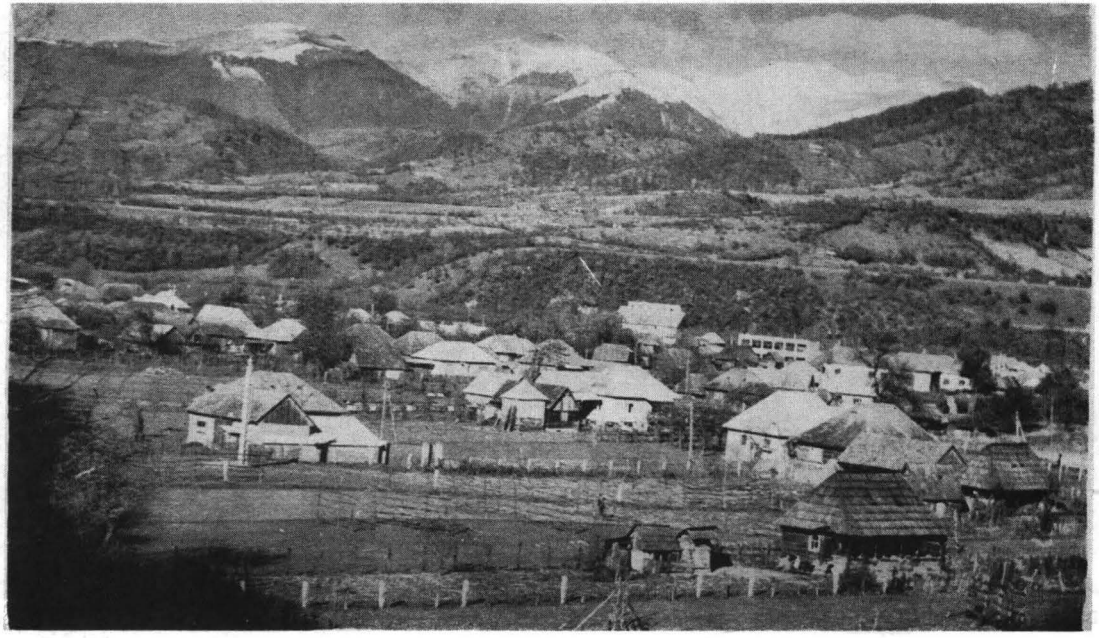

25 — Comuna Leordina

https://biblioteca-digitala.ro

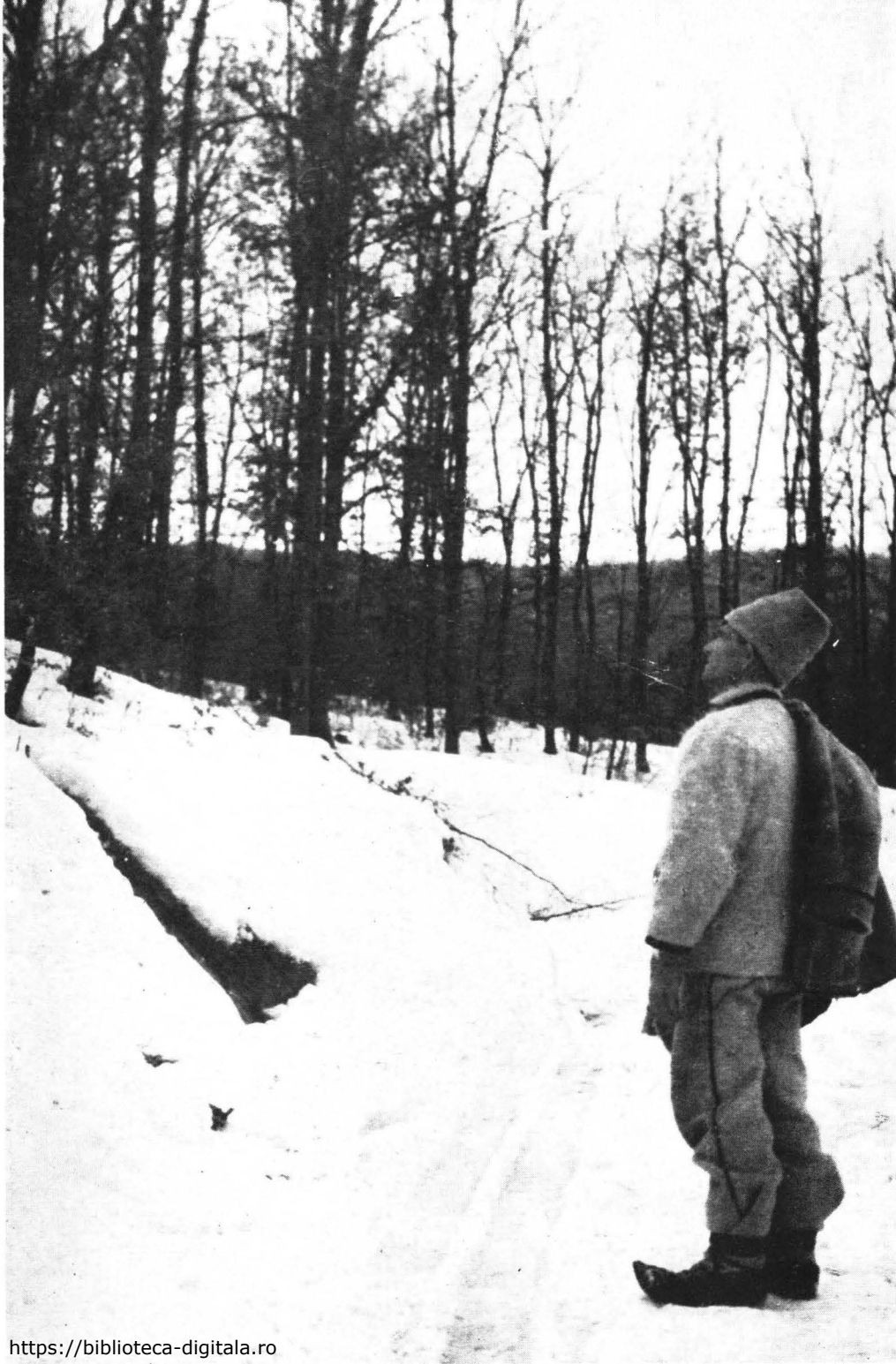

26 — Meșterul popular Gheorghe Borodi din Vadu Izei în pădurea de goruni

https://biblioteca-digitala.ro

27 — La cumpăna fîntînii

https://biblioteca-digitala.ro

28 — Motivul șarpelui — poartă veche la Săliștea de Sus

https://biblioteca-digitala.ro

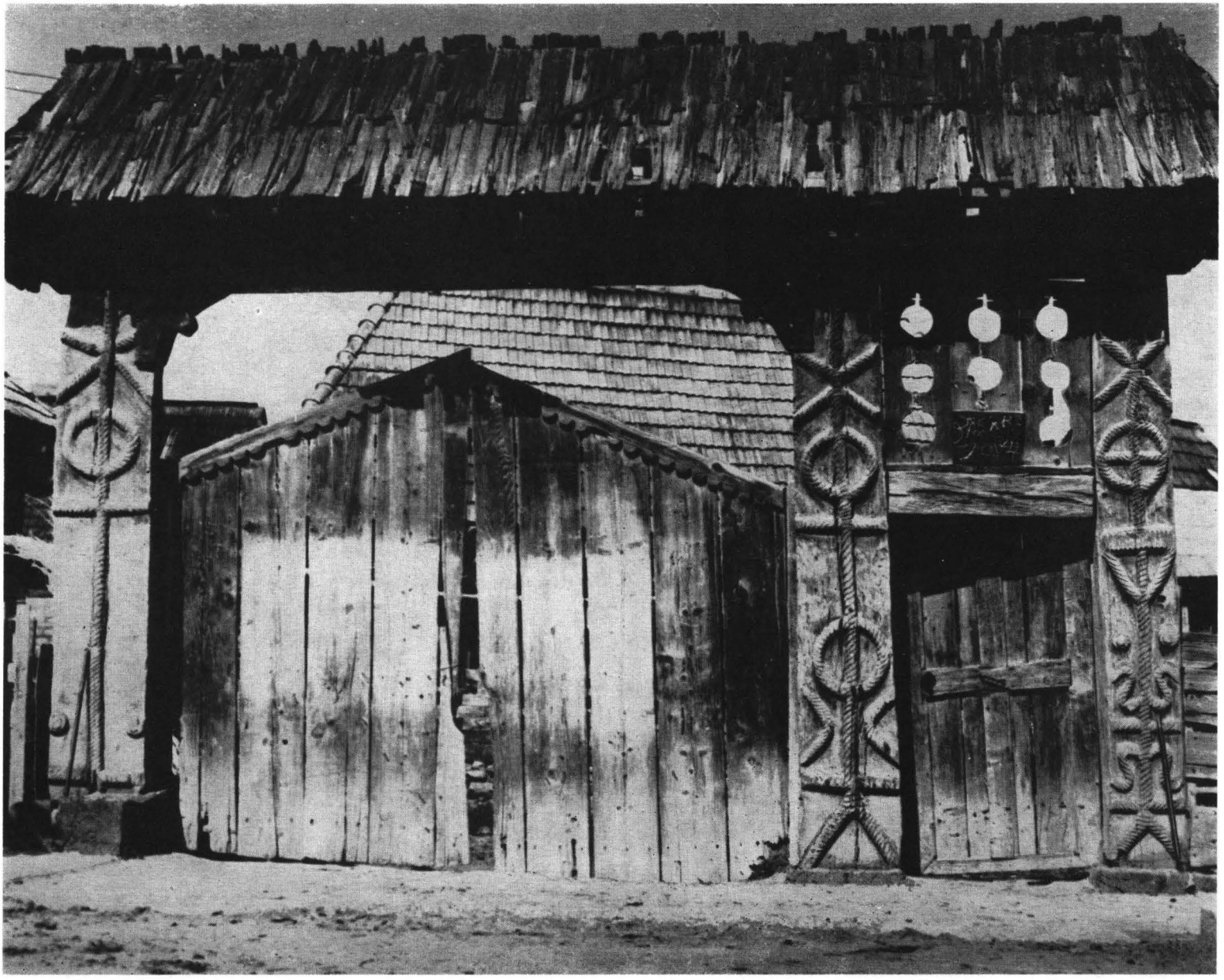

29 — Poartă veche pe Valea Izei la Strîmtura (azi în patrimoniul Muzeului din Sighetu Marmației)

https://biblioteca-digitala.ro

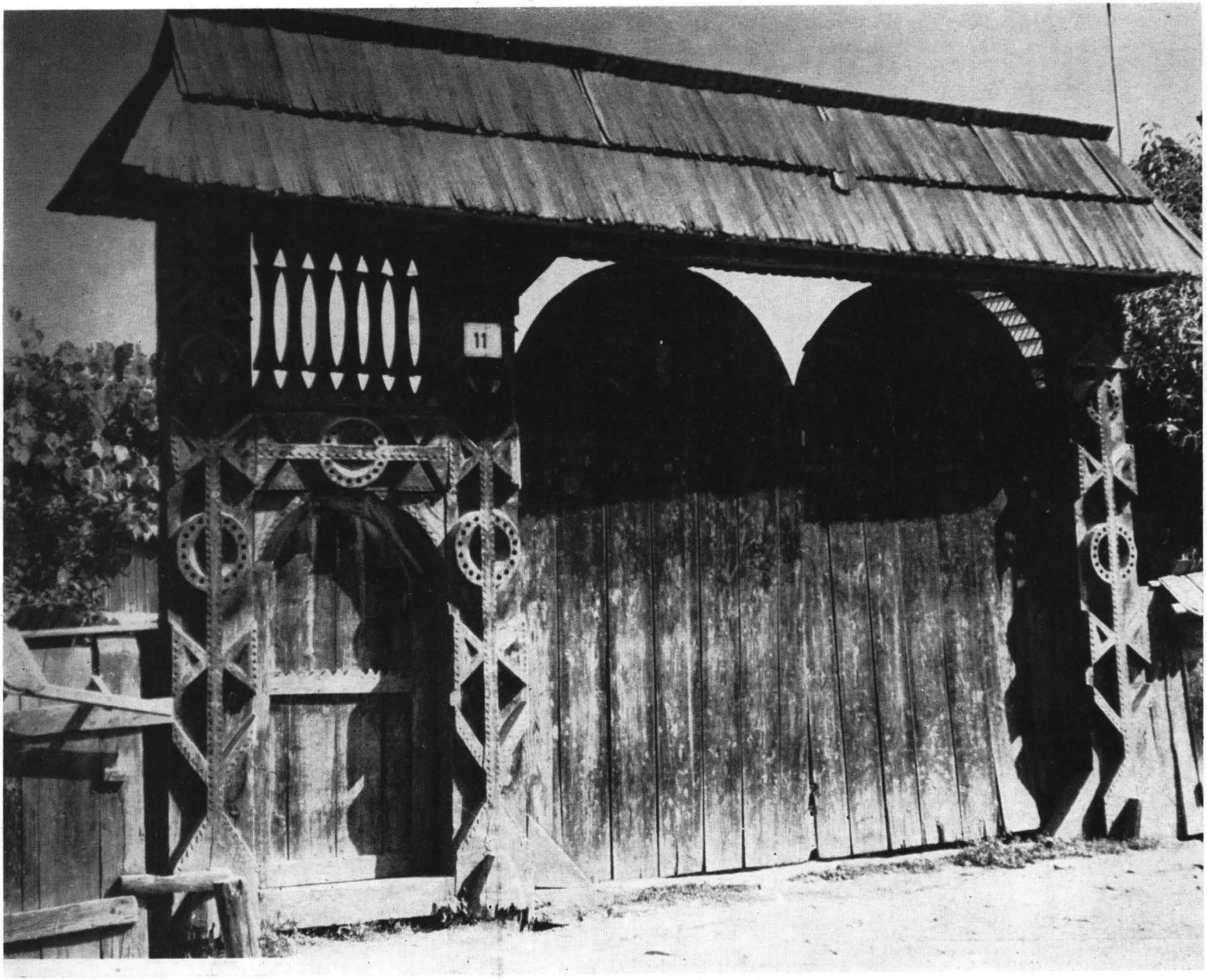

30 — Poartă din Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

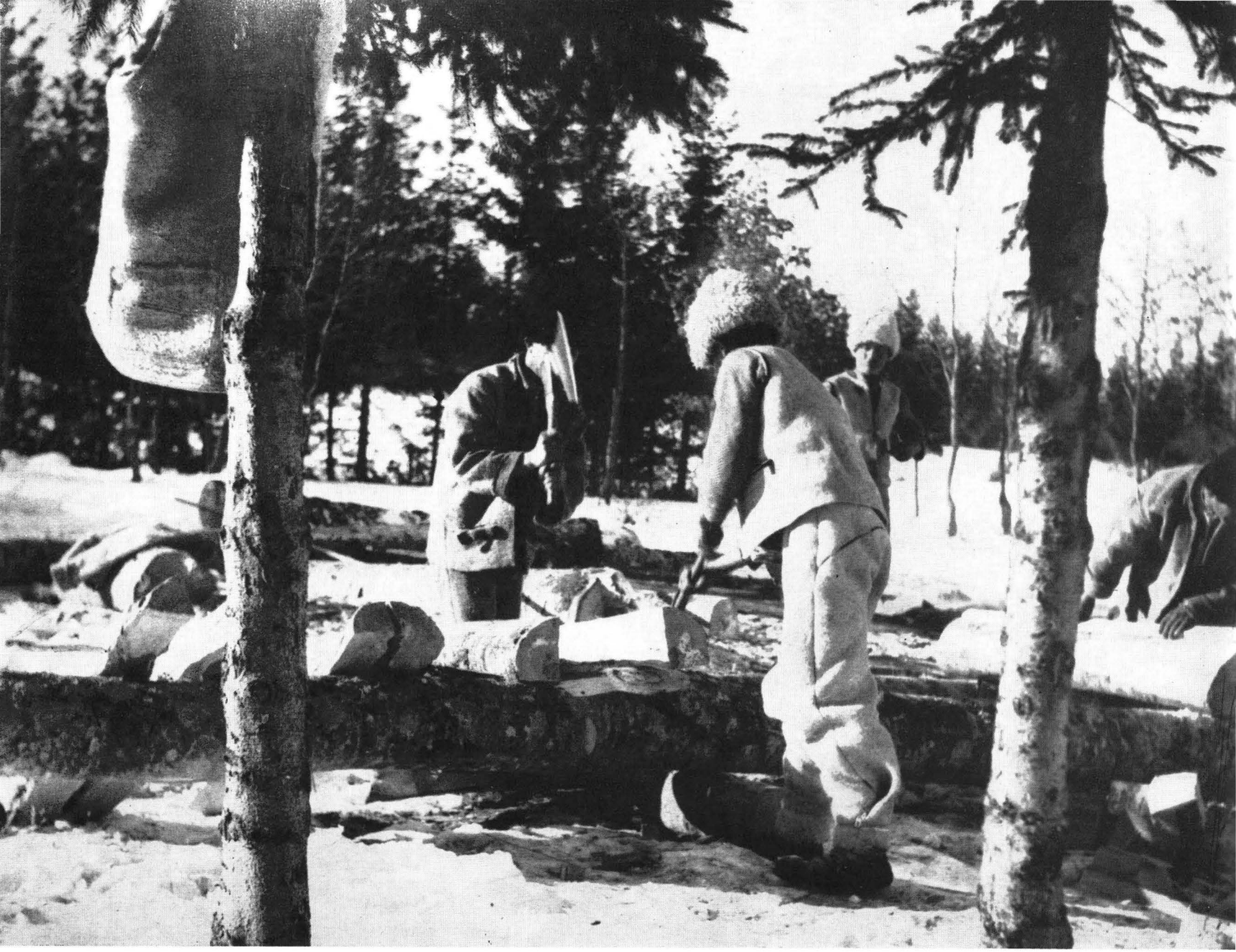

31 — Aici se « nasc » porțile maramureșene (Vadu Izei)

https://biblioteca-digitala.ro

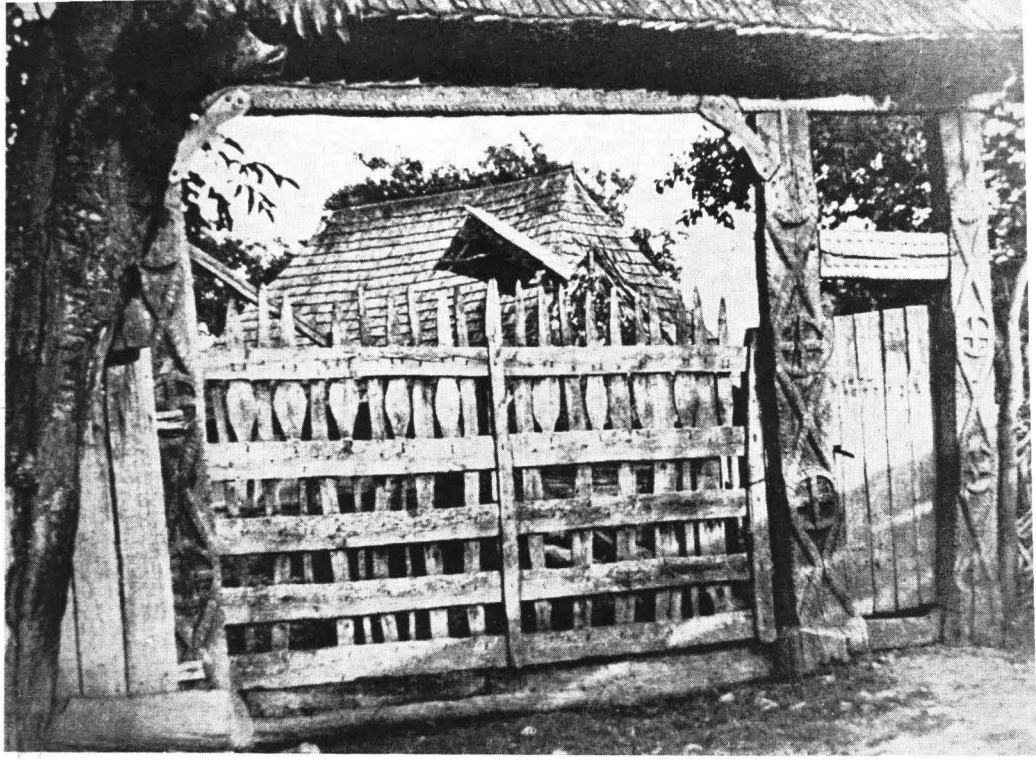

32 — Poartă cu suliţe în satul Mara

33 — În faţa porţii la sfat — Rona de Jos

https://biblioteca-digitala.ro

34 — Poartă din Rozavlea
(în Muzeul Satului București)

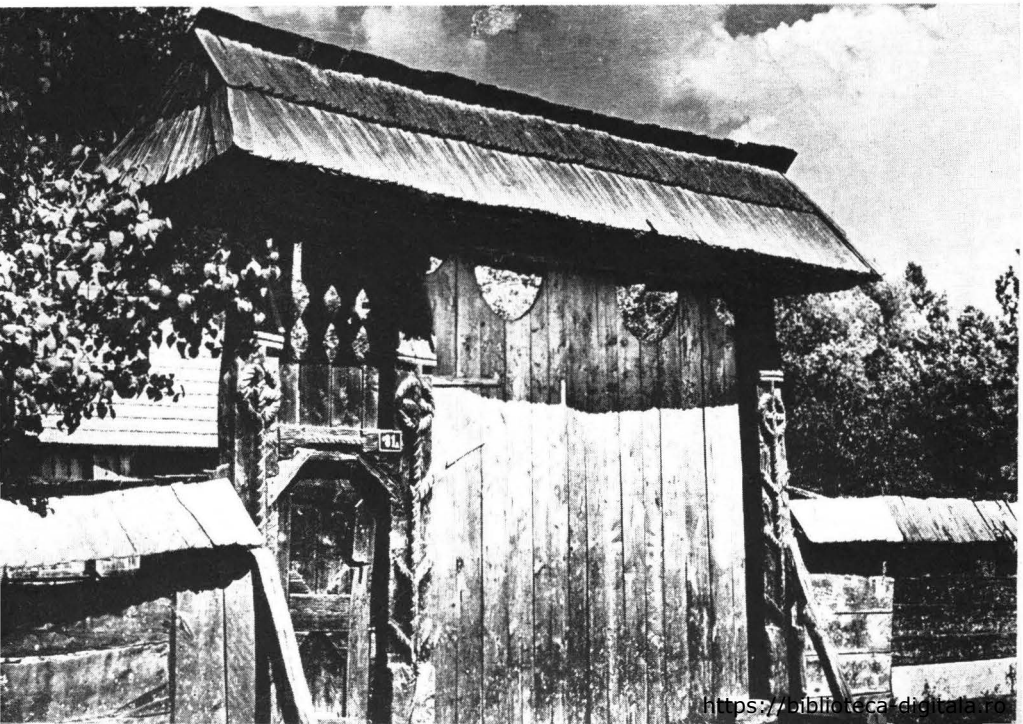

35 — Poartă din Fereşti. Familia Ţiplea

https://biblioteca-digitala.ro

36 — Poartă de pe Iza din satul Năneşti

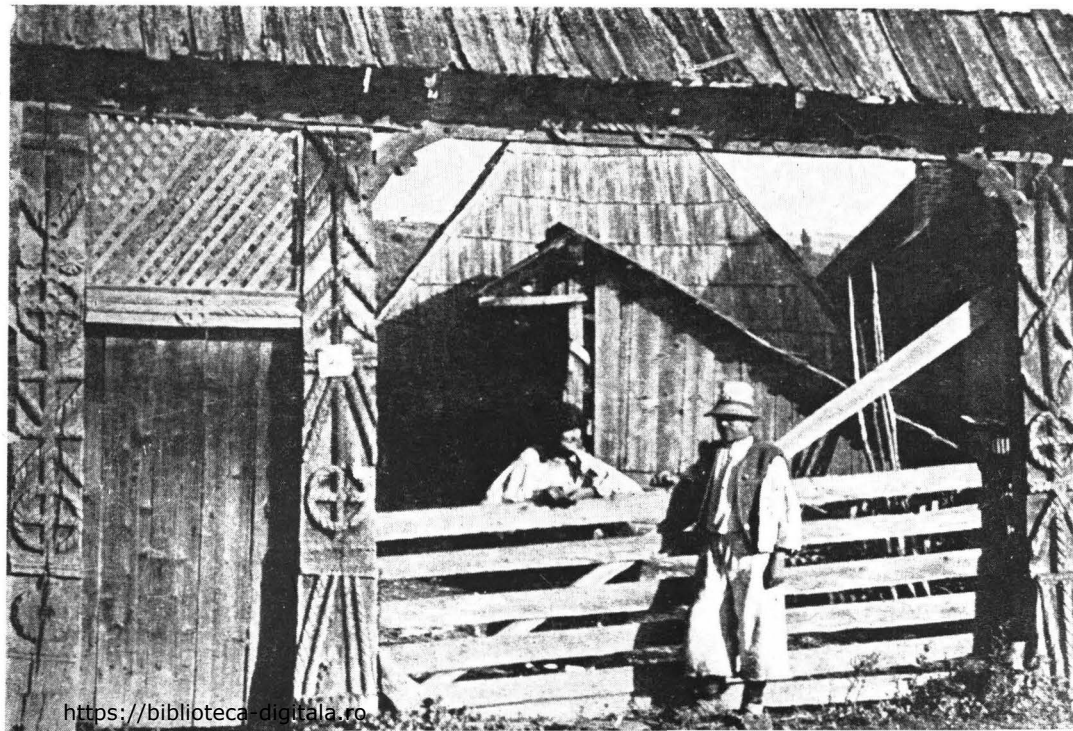

37 — Poartă de pe Mara din comuna Giuleşti

https://biblioteca-digitala.ro

38 — Poartă din Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

39 — Poartă deschisă — de pe Valea Cosăului — Călinești

40 — Poartă din satul Fereşti realizată de meşterul V. Ţiplea

https://biblioteca-digitala.ro

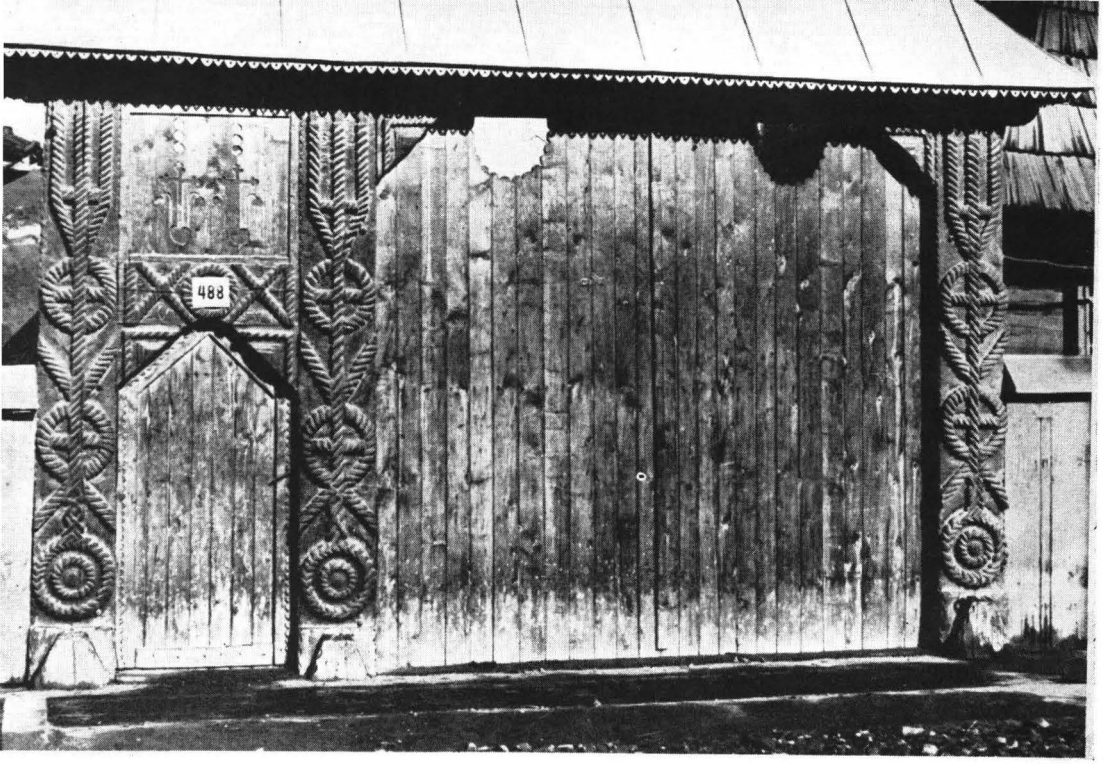

41 — Poartă din Vadu Izei

42 — Vraniță veche — satul Sîrbi

https://biblioteca-digitala.ro

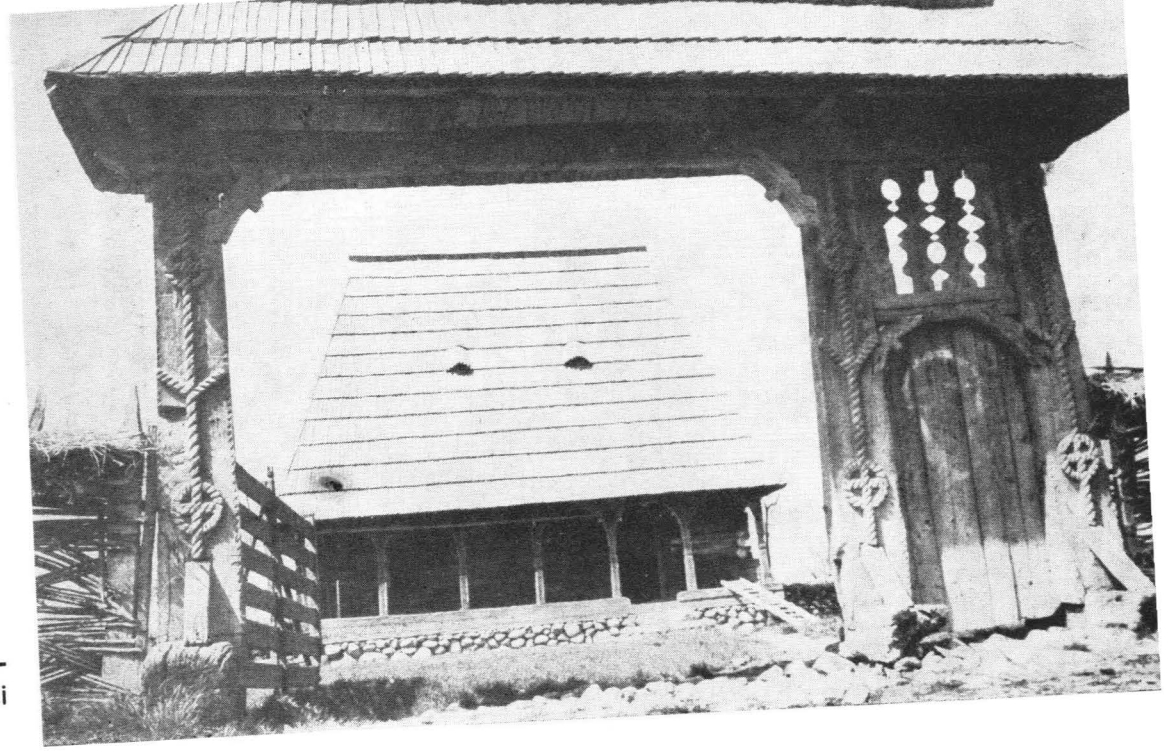

43 — Casă veche — Muzeul maramureșean Sighetu Marmației

44 — Casă veche din Călinești, Muzeul maramureșean, Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

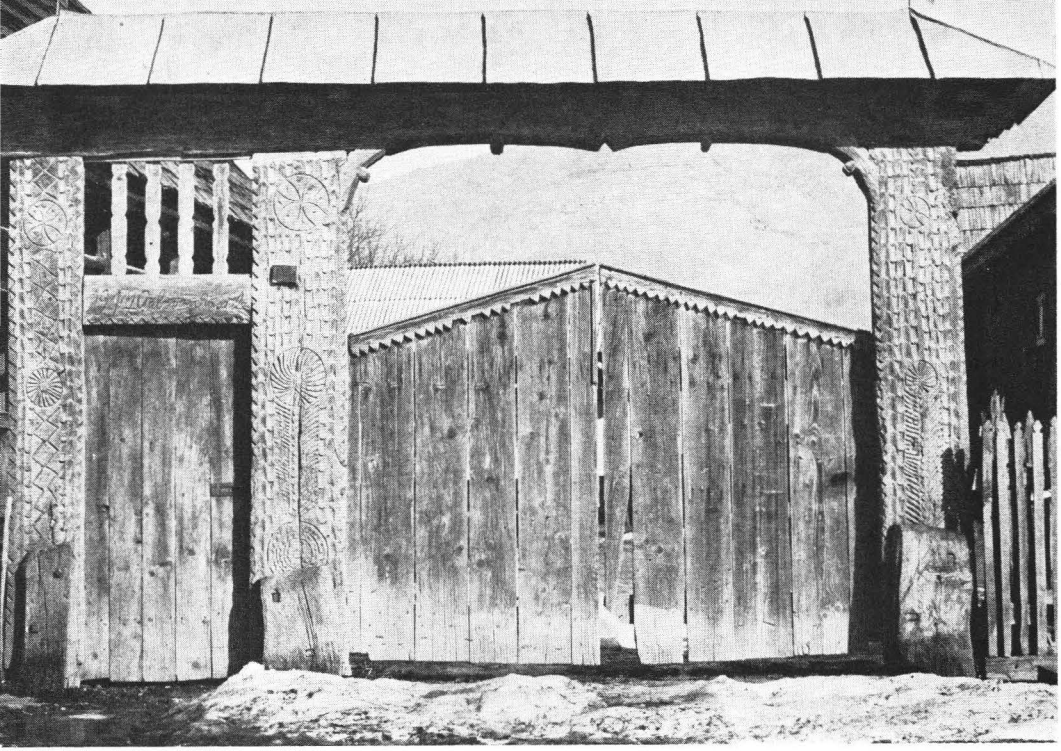

45 — Poartă de pe Valea Vișeului
comuna Petrova

46 — Meliținд cînepa. Gospodărie
din Strîmtura, anul 1937

https://biblioteca-digitala.ro

47 — Feciori la poartă
în Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

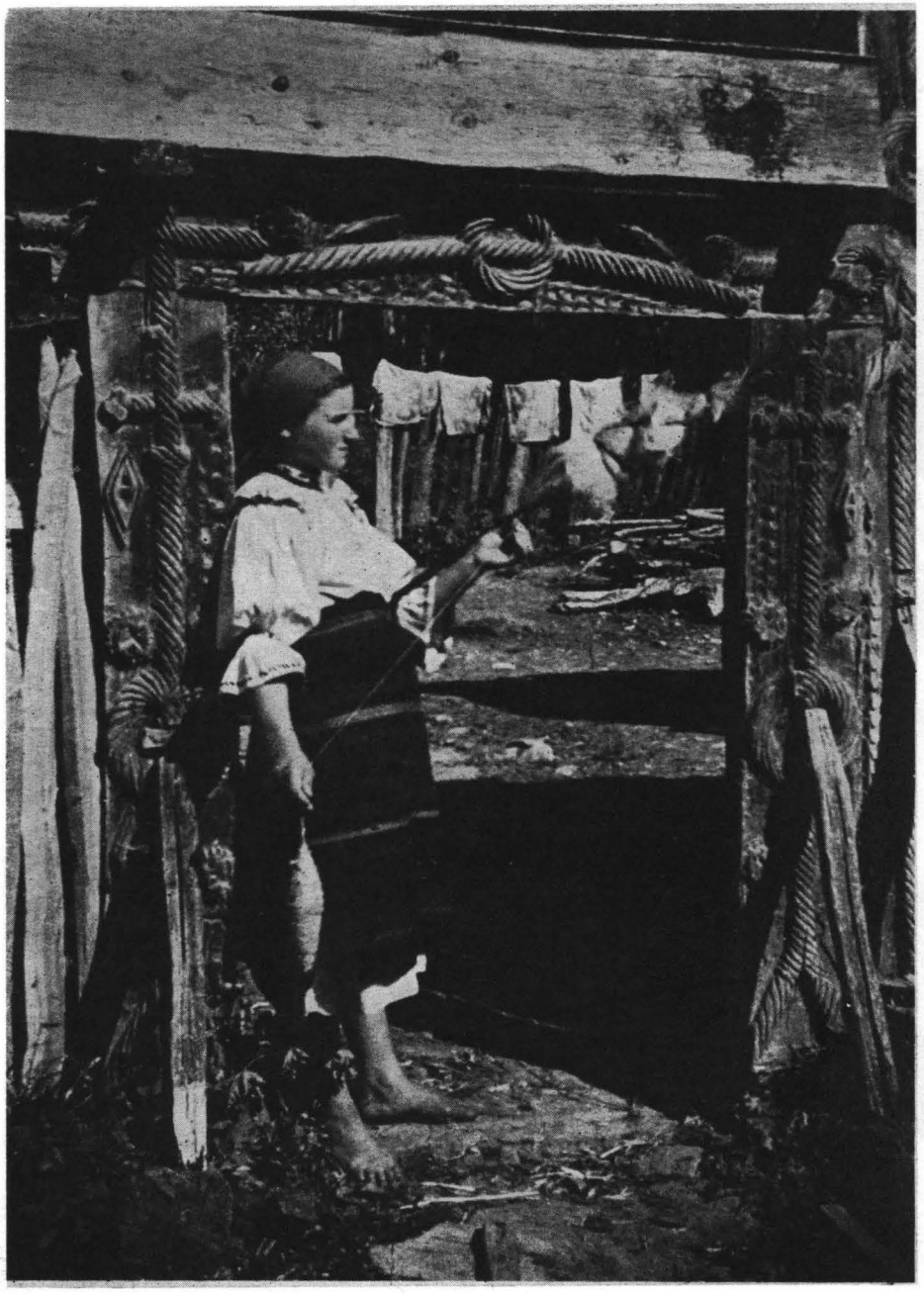

48 — Torcînd în portiță, Strîmtura 1937

https://biblioteca-digitala.ro

49 — Poartă din comuna Bîrsana

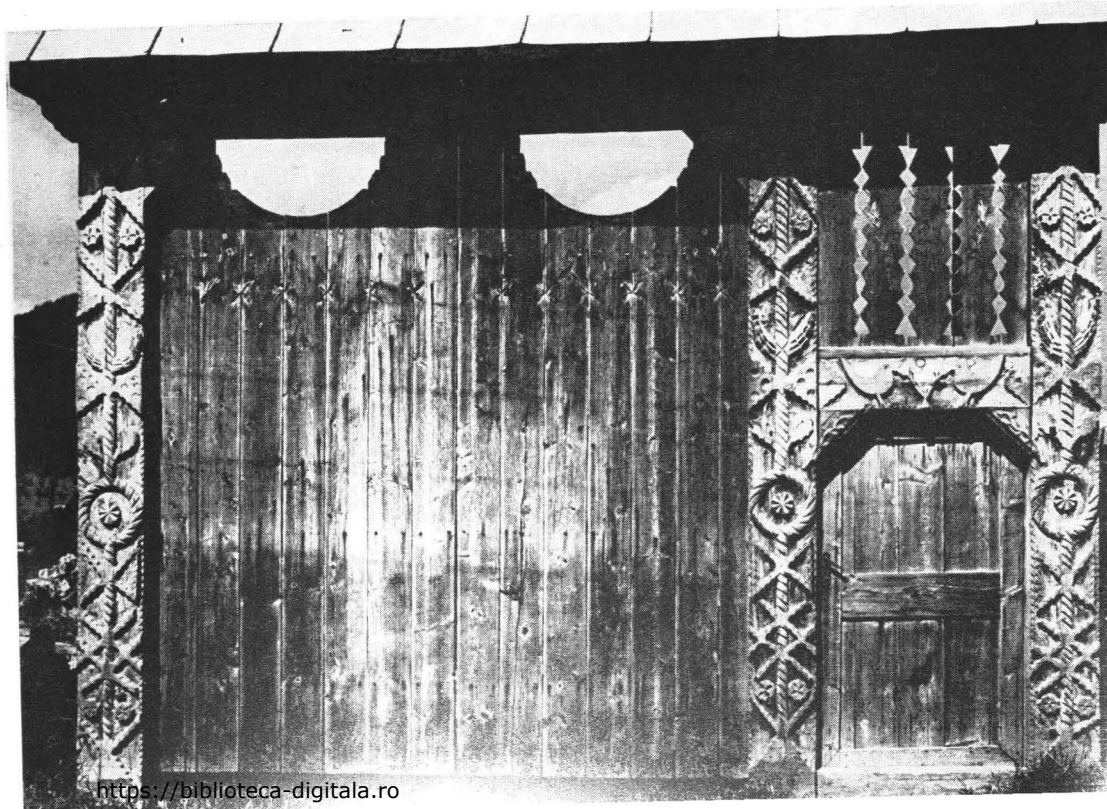

50 — Poartă în hotarul municipiului Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

51 — Fragment din poartă, comuna Rozavlea (aflată în Muzeul Satului București)

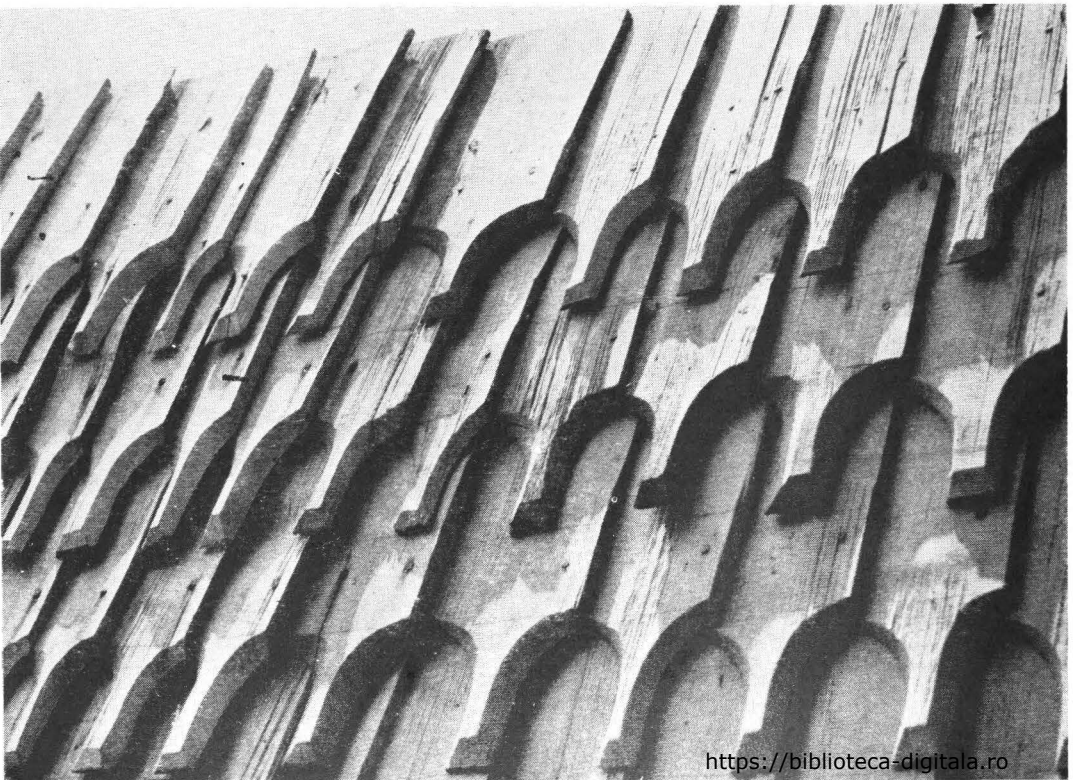

52 — Hăizaș pe o casă veche

https://biblioteca-digitala.ro

53 — Element ornamental pe o poartă
din satul Onceşti

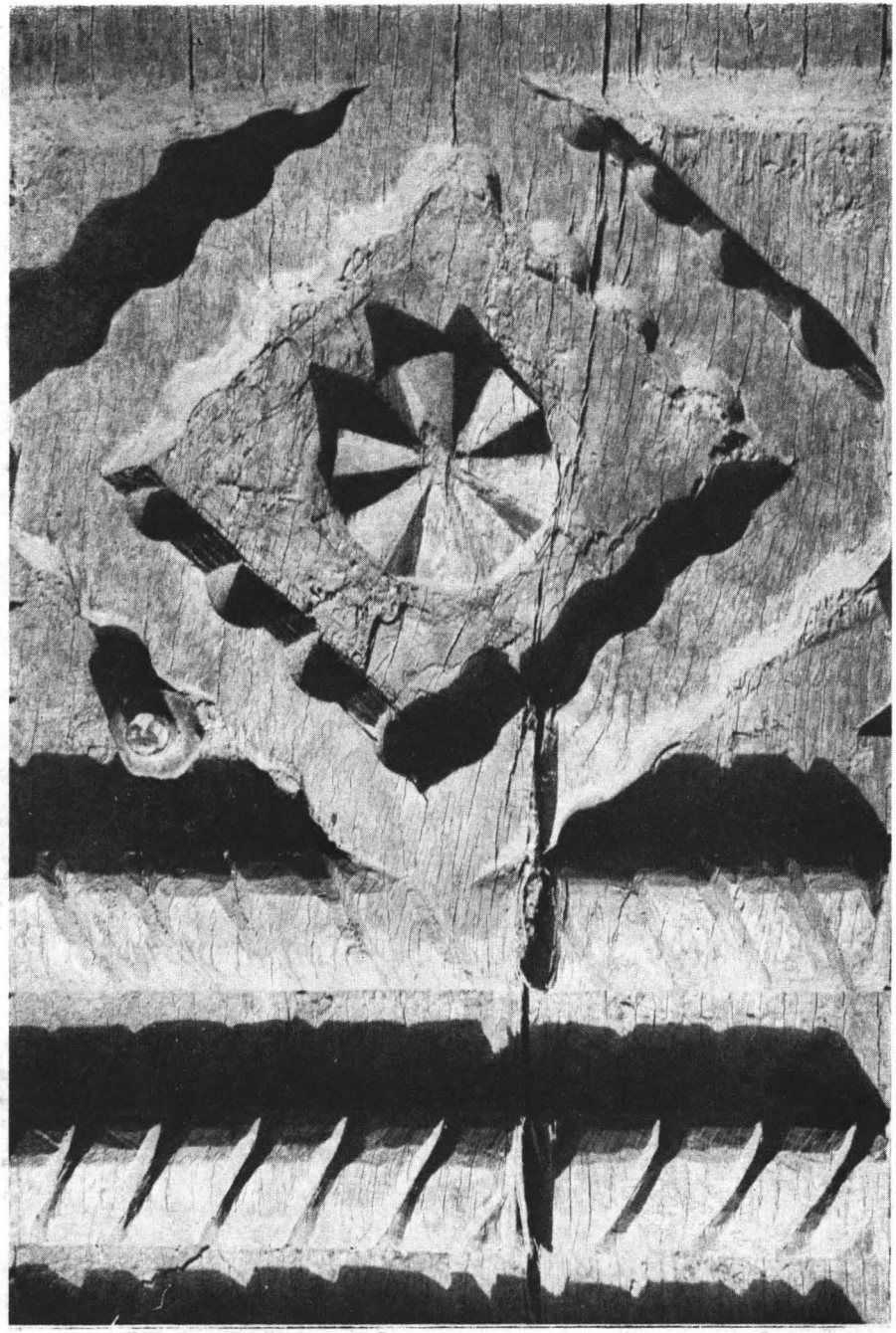

54 — Elemente ornamentale pe o poartă
din comuna Bogdan Vodă

https://biblioteca-digitala.ro

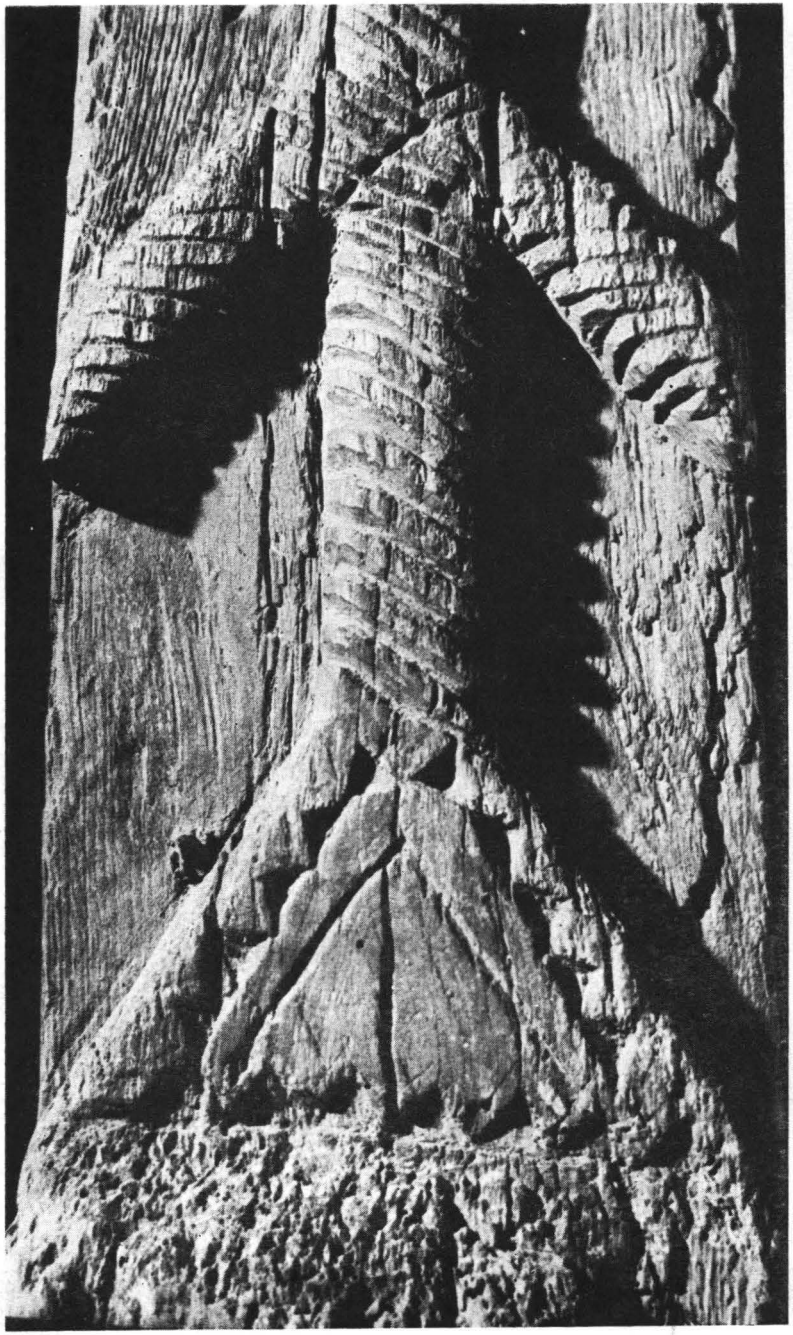

https://biblioteca-digitala.ro

57 — Detalii ornamentale pe stîlp de poartă comuna Călinești

55 — Element ornamental — poartă din satul Cornești

56 — Mîna meșterului lemnar ca simbol pe o poartă din comuna Strîmtura

58 — « Păzîtorul gospodăriei », figură antropomorfă pe stîlpul unei porți din satul Sîrbi, Valea Cosăului

https://biblioteca-digitala.ro

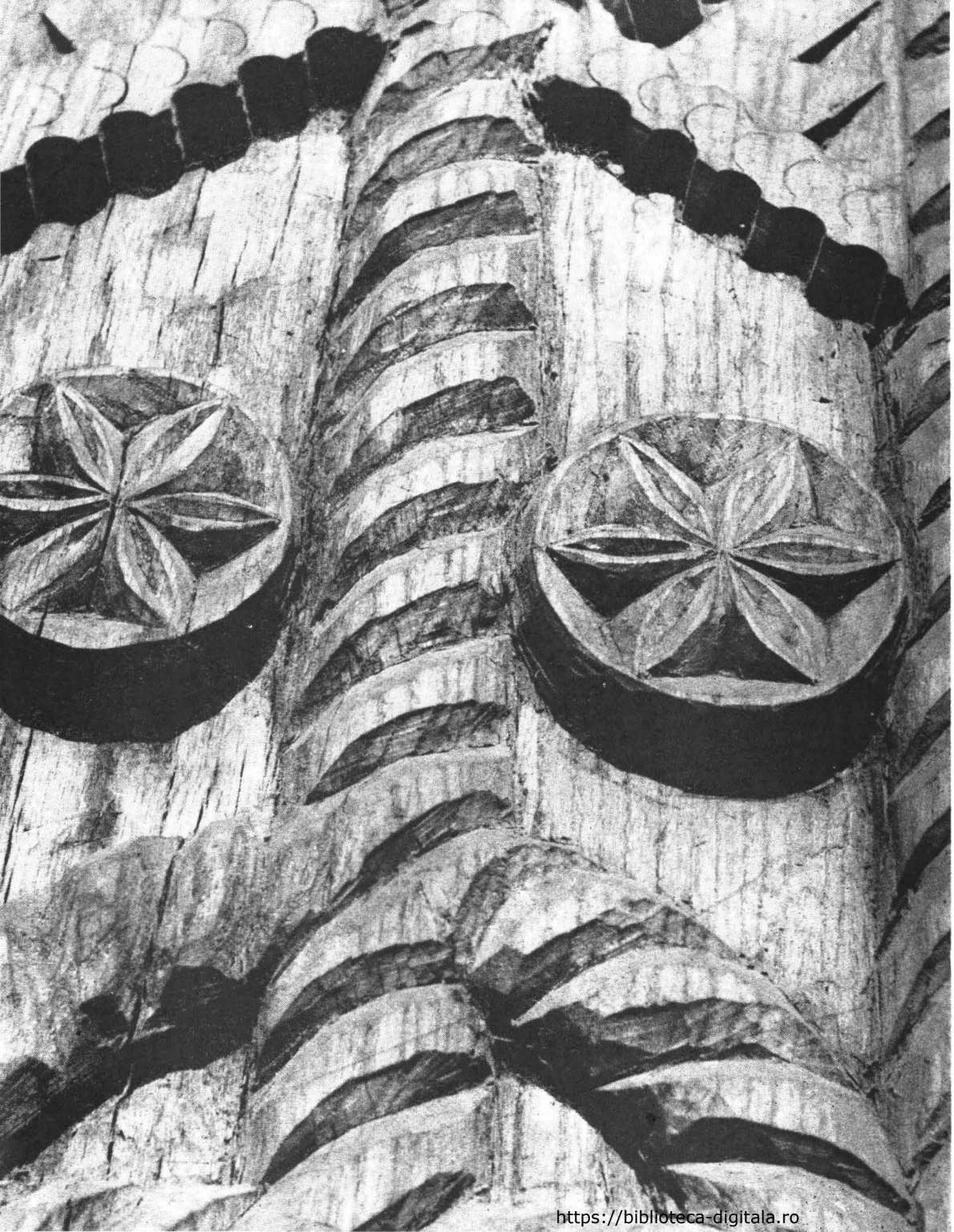

59 — Fragment — ornamental pe stîlp de poartă din Sat-Șugatag, cioplitor Vasile Țiplea din Fereşti

https://biblioteca-digitala.ro

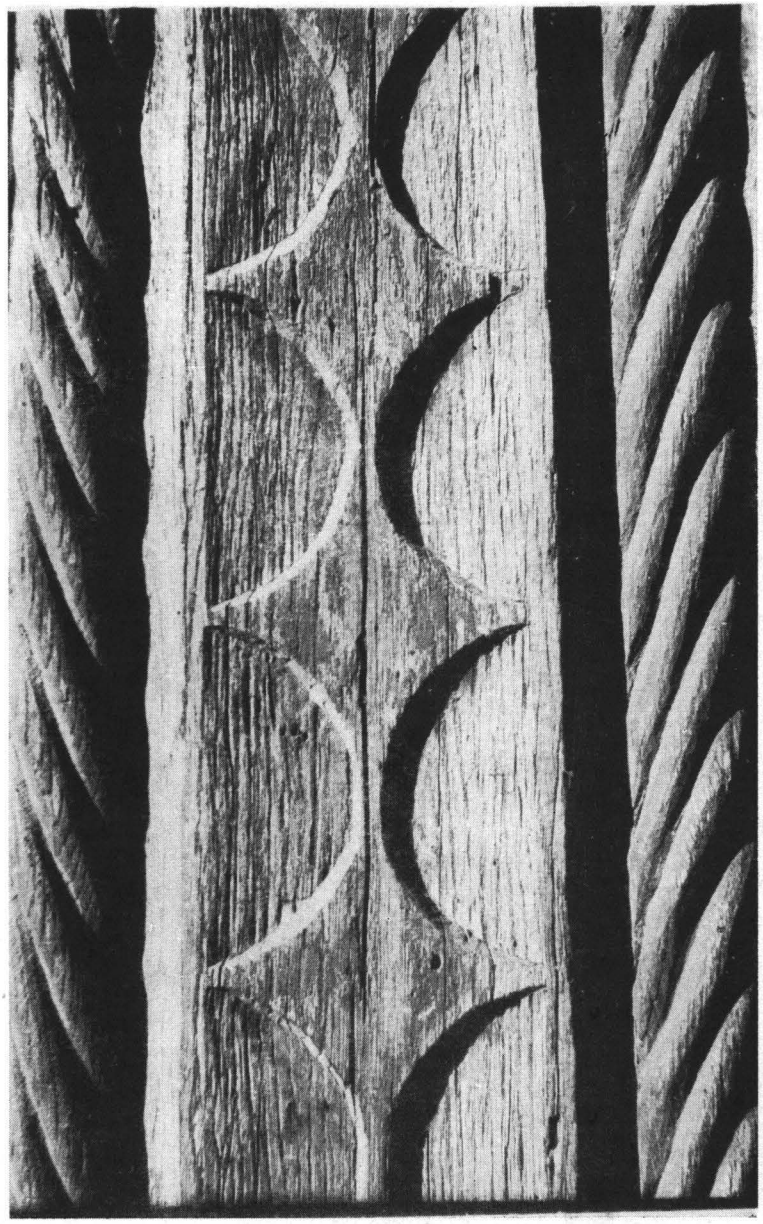

60 — Ornamentații pe o parță din comuna Ieud

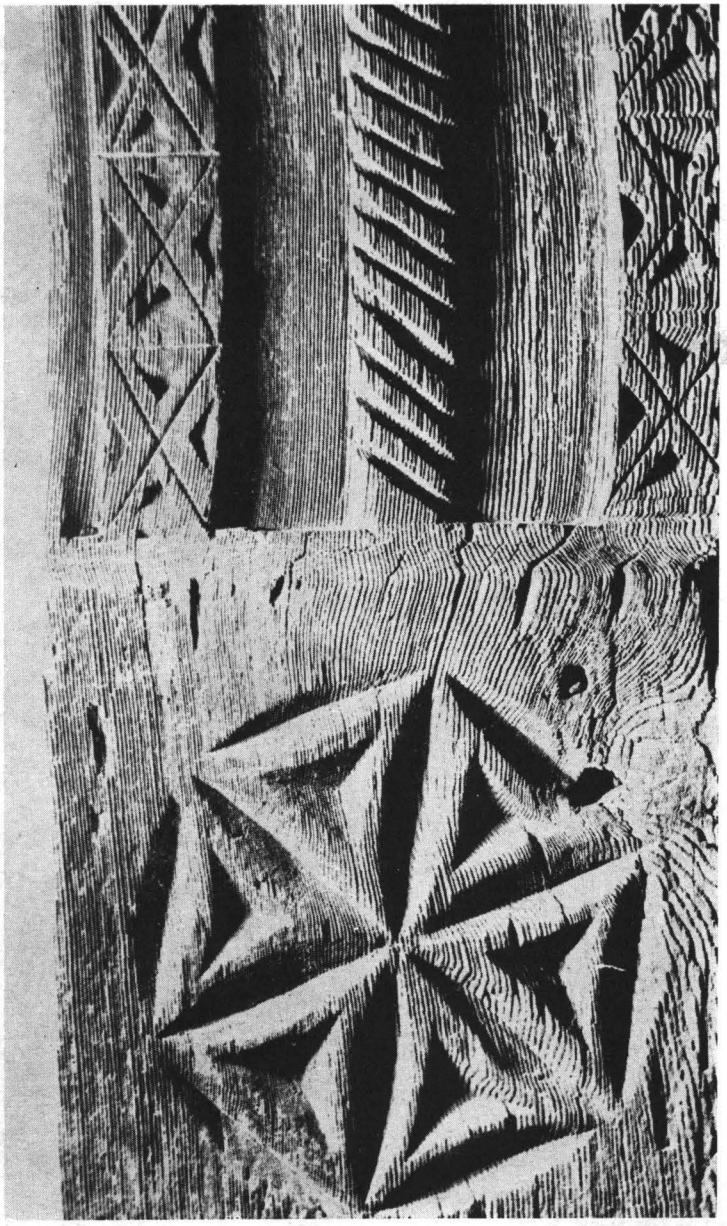

61 — Încadrament de ușă cu ornamentații la o casă din satul Șieu

https://biblioteca-digitala.ro

62 — Creatorul Toader Bîrsan din comuna Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

63 — « Cocoșul » și « Pomul vieții », elemente ornamentale la o poartă din satul Șieu, Valea Izei

64 — Fragmente ornamentale la un « Preptici de vatră » din comuna Ieud

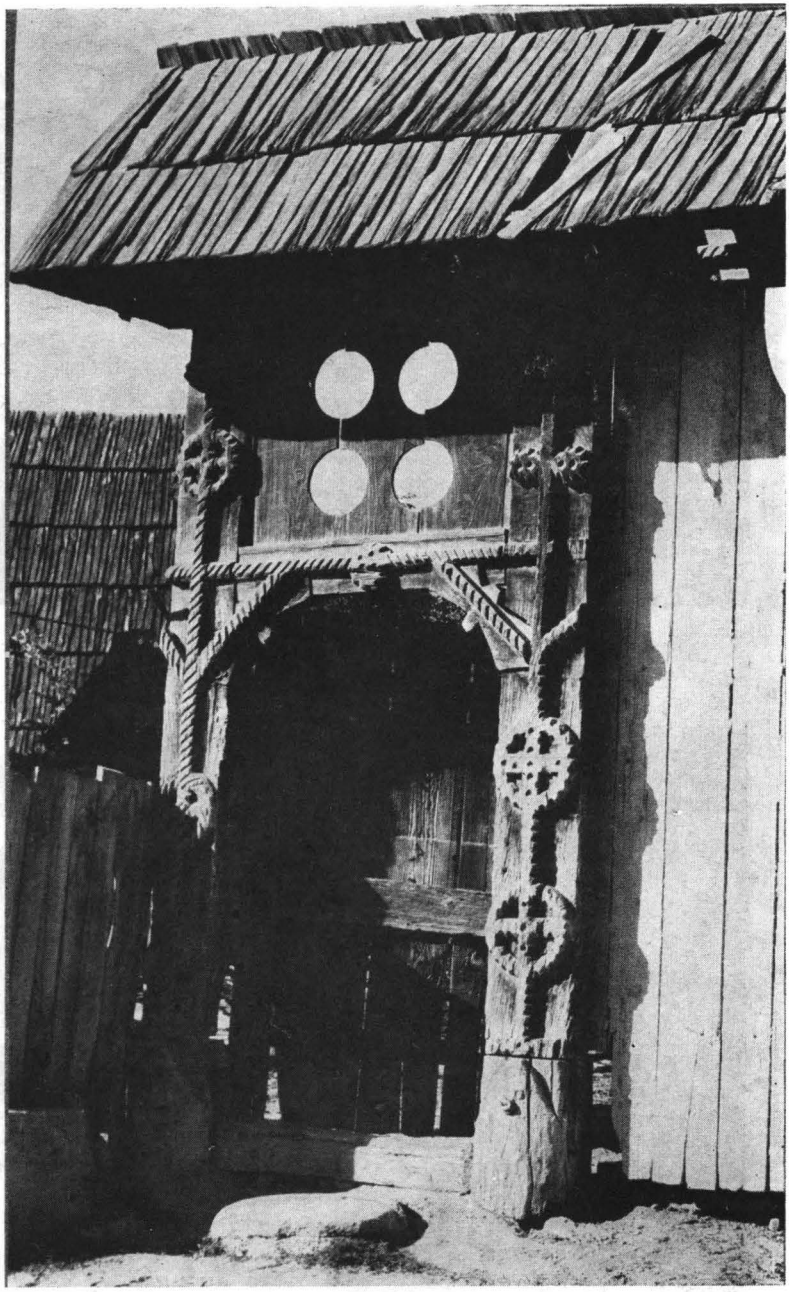

65 — Portiță din satul Oncești

https://biblioteca-digitala.ro

66 — Școală veche din comuna Giulești

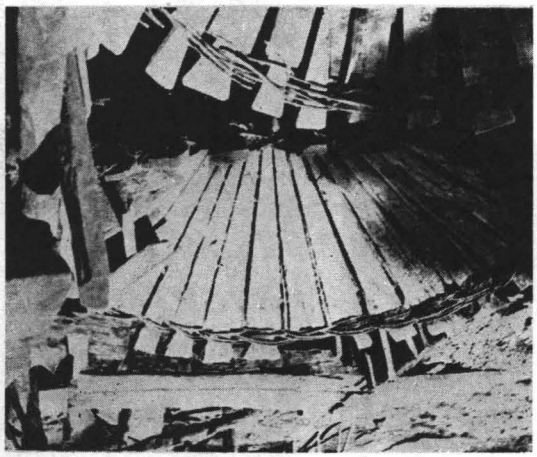

67 — Vîltoarea — Berbești

68 — Piuă, la o moară din satul Hărnicești

https://biblioteca-digitala.ro

69 — Șopron cu fîn — Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

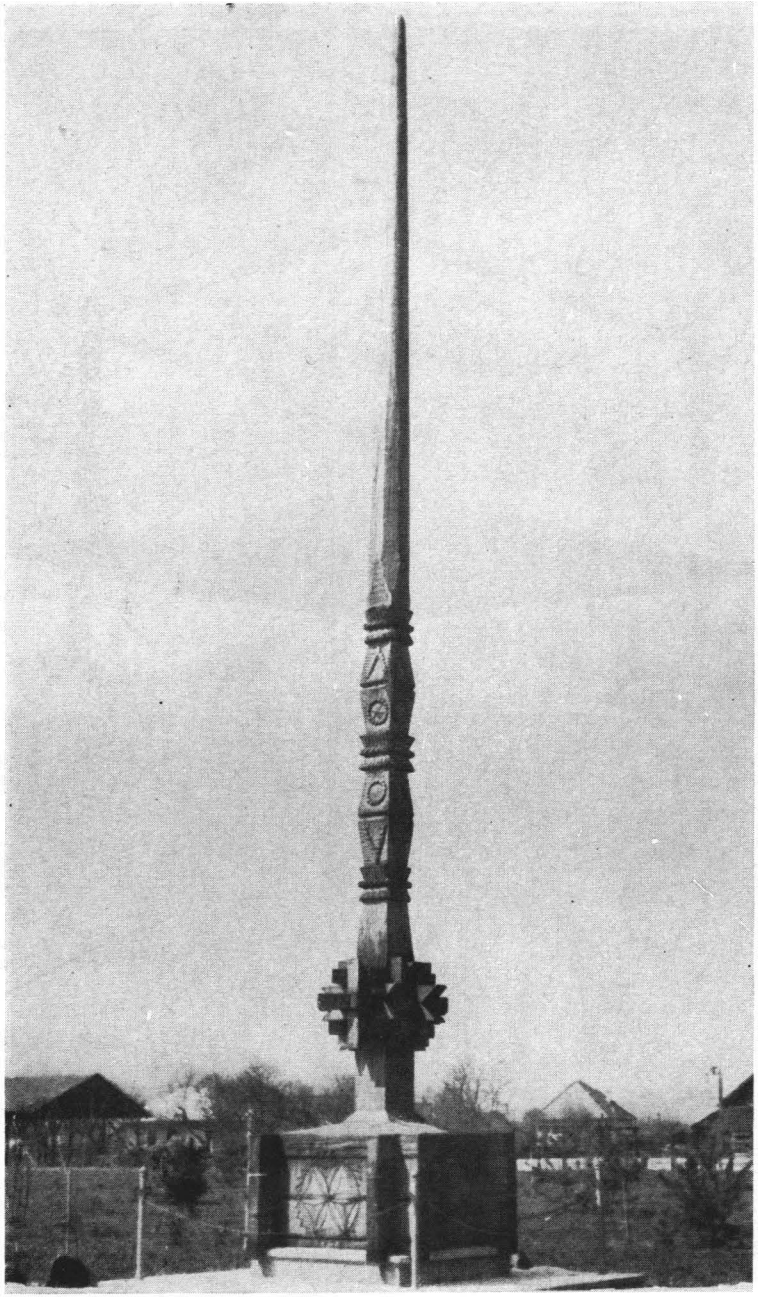

70 — Motivul fusului cu țurgălăi

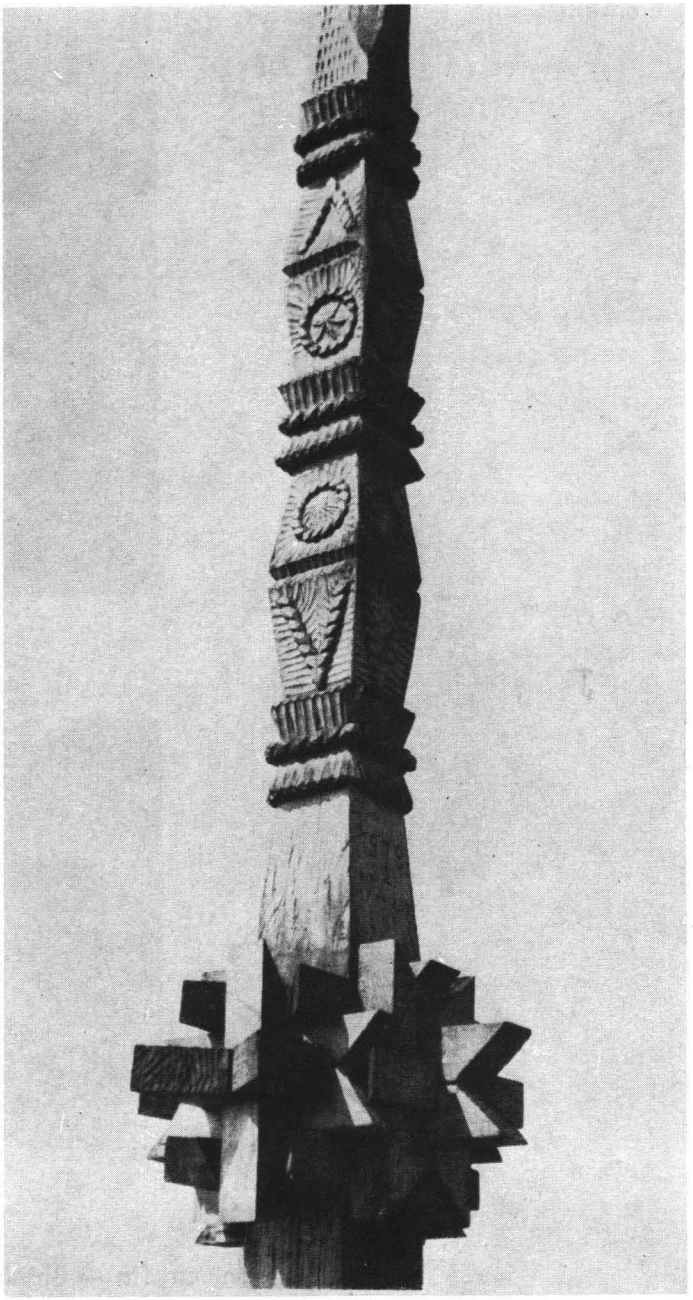

71 — Casă din comuna Strîmtura ▶

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

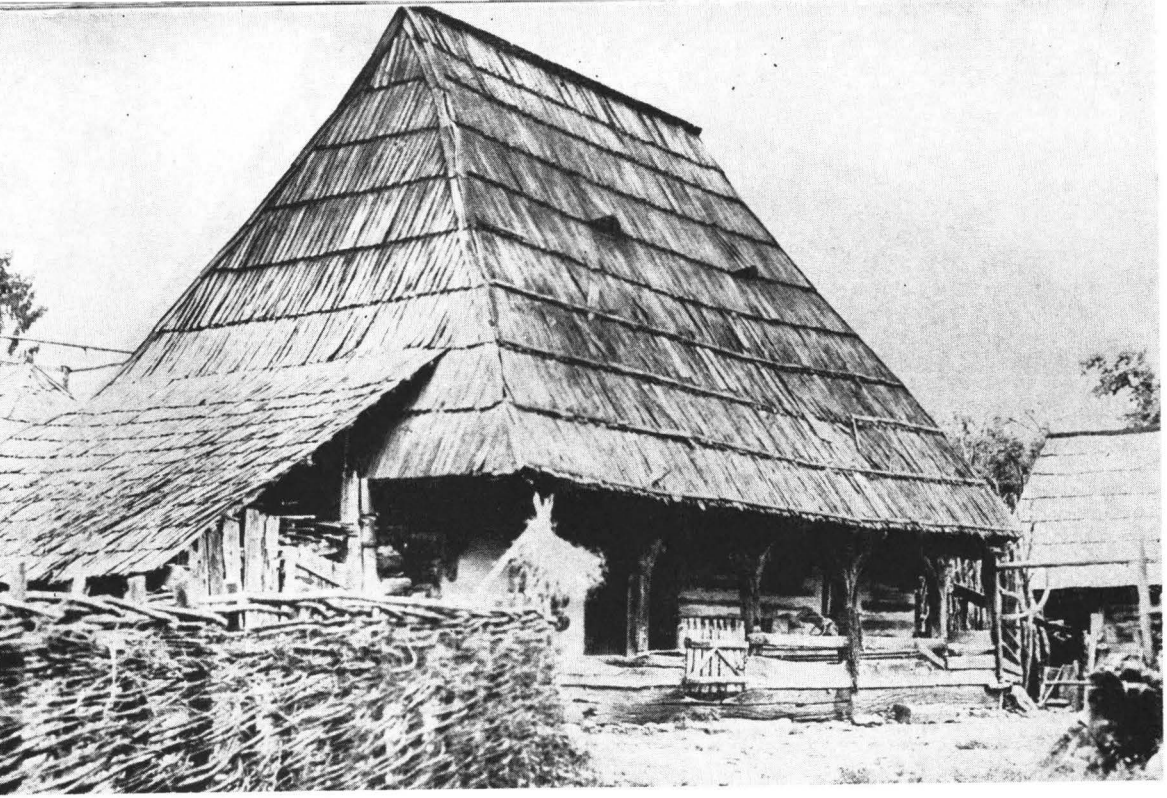

72 — Gospodărie veche din comuna Giulești

73 — Casă veche cu șatră din comuna Leordina

https://biblioteca-digitala.ro

74 — Casă din comuna Călinești

75 — Casă bătrînească de pe Cosău

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

76 — Casă cu șatră din satul Hoteni

77 — Casă de bîrne groase
din comuna Dragomirești

78 — Gospodărie veche din
comuna Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

79 — Casă datată cu anul construcției 1775 — satul Berbești. Astăzi expusă la Muzeul Satului în București

80 — Casă veche de bîrne din satul Șieu

https://biblioteca-digitala.ro

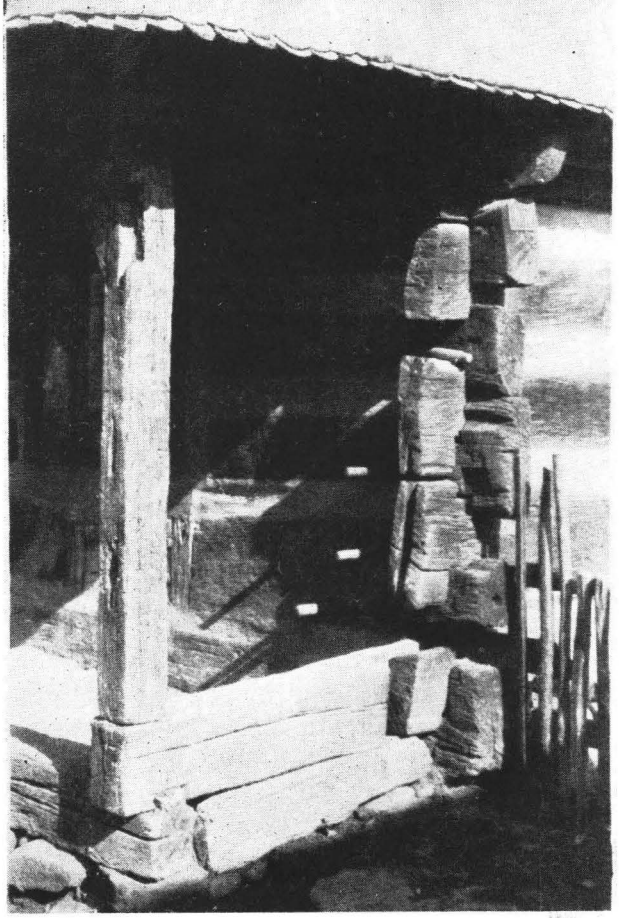

81 — Dealiu de încheietură la o casă bătrînească din Berbești,

82 — Încadrament de ușă la o casă veche din comuna Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

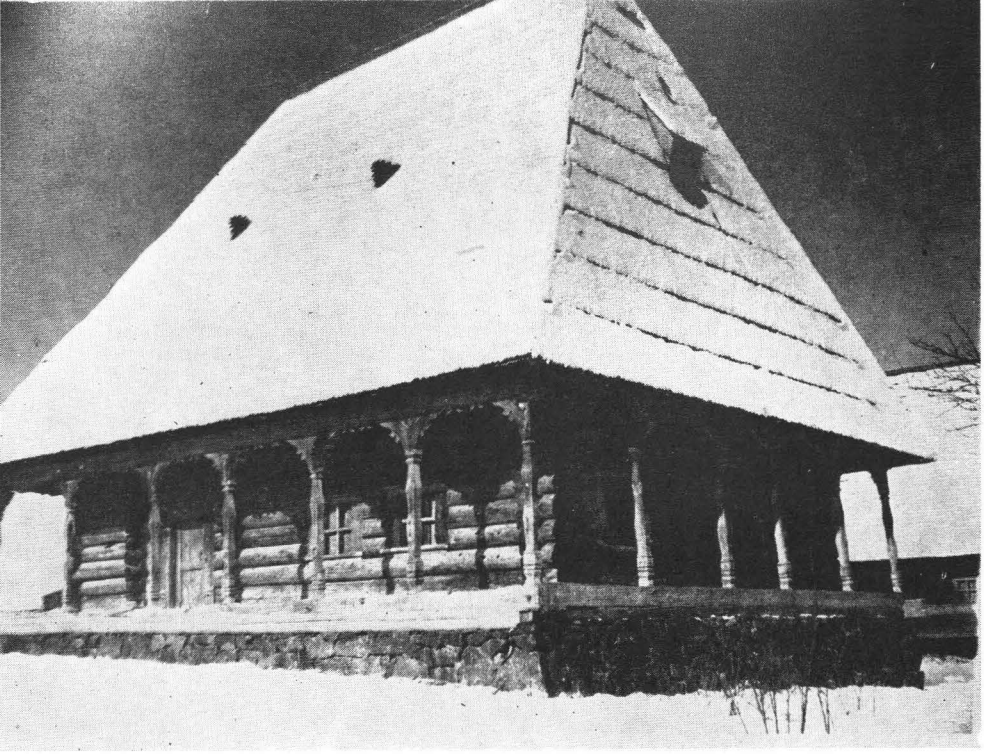

83 — Casă bătrînească din Sălişte. Expusă la secţia în aer liber al Muzeului etnografic maramureşean din Sighetu Marmaţiei

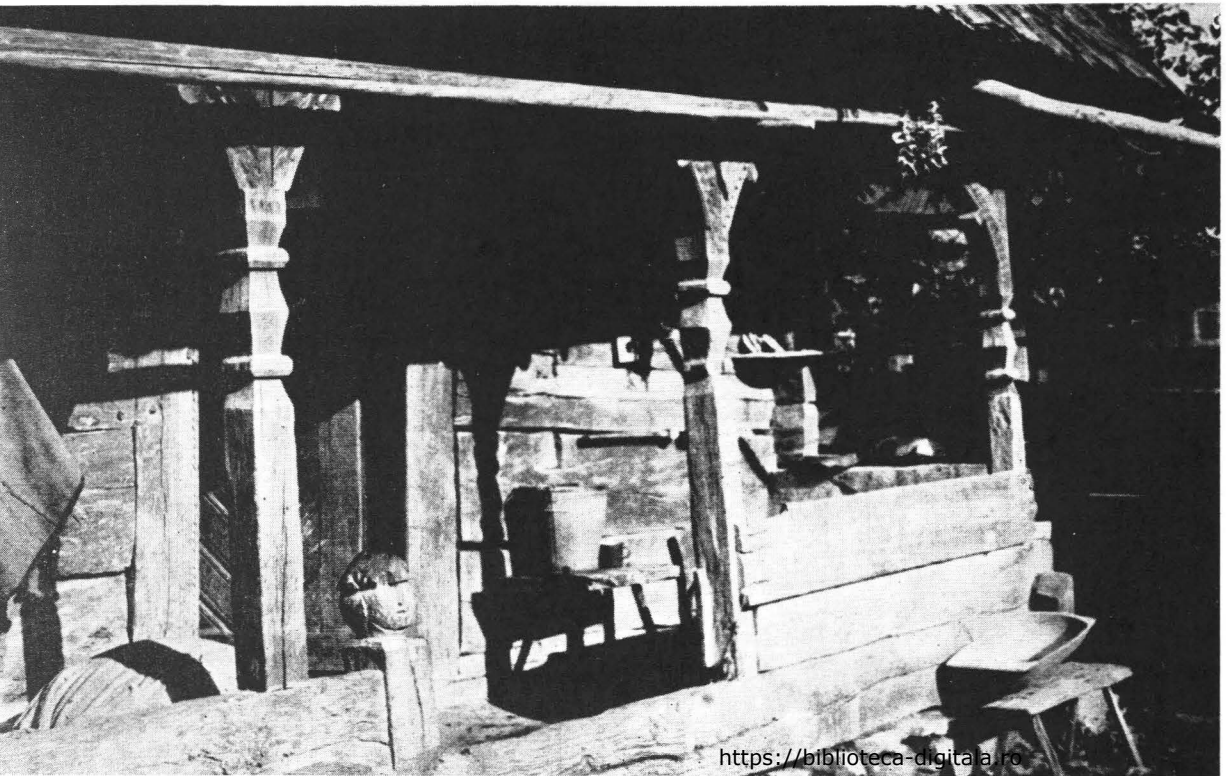

85 — Arcade la o casă veche din comuna Călineşti

84 — Detalii ornamentale. Stîlpi susţinători la şatră şi stîlpul cu cap de om «Păzitorul casei» — comuna Strîmtura

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

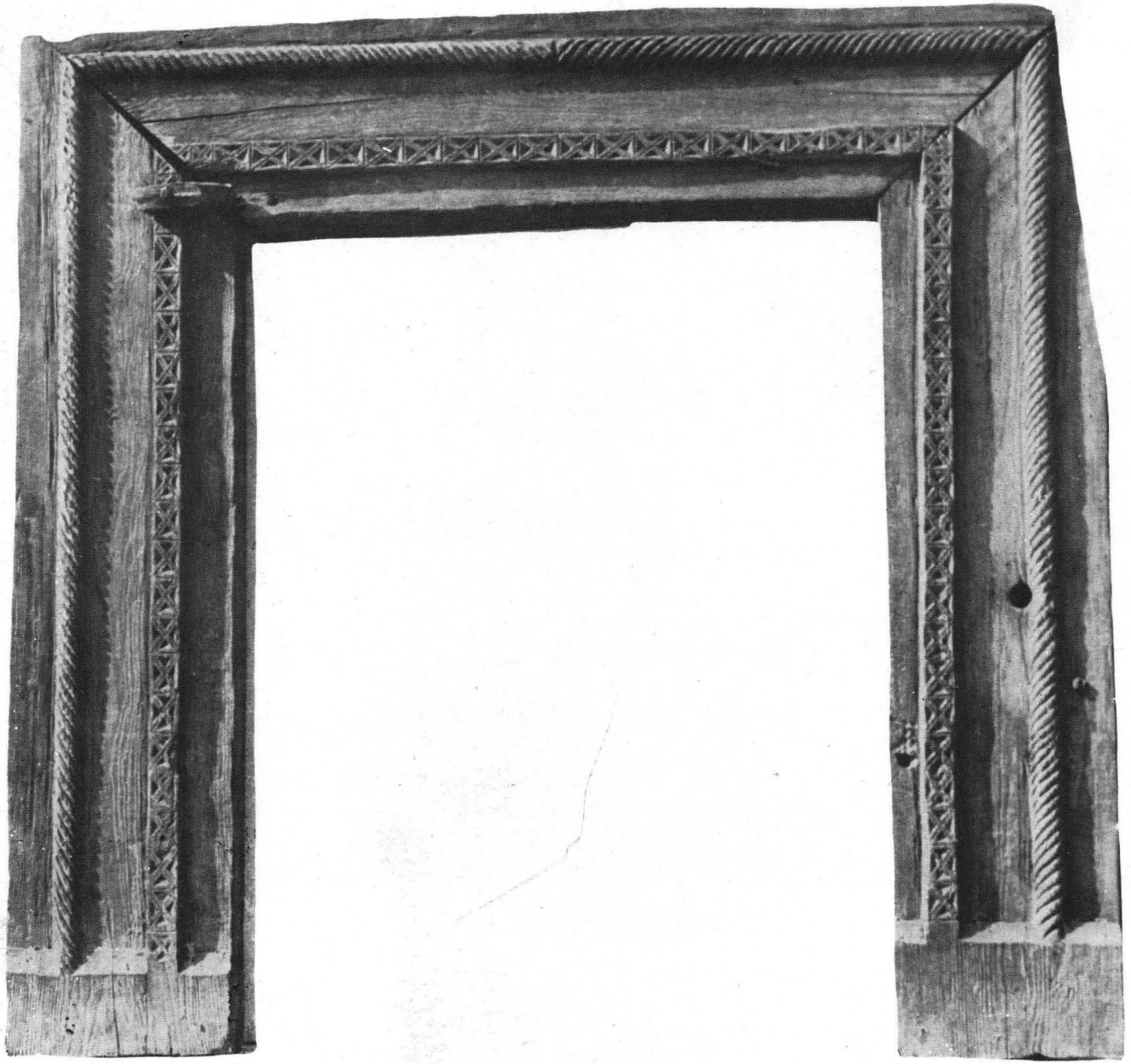

86 — Încadrament de ușă din comuna Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

87 — Detaliu de pe un încadrament de ușă de la o casă veche din satul Sîrbi

88 — Încadrament de ușă la o casă veche din satul Nănești

https://biblioteca-digitala.ro

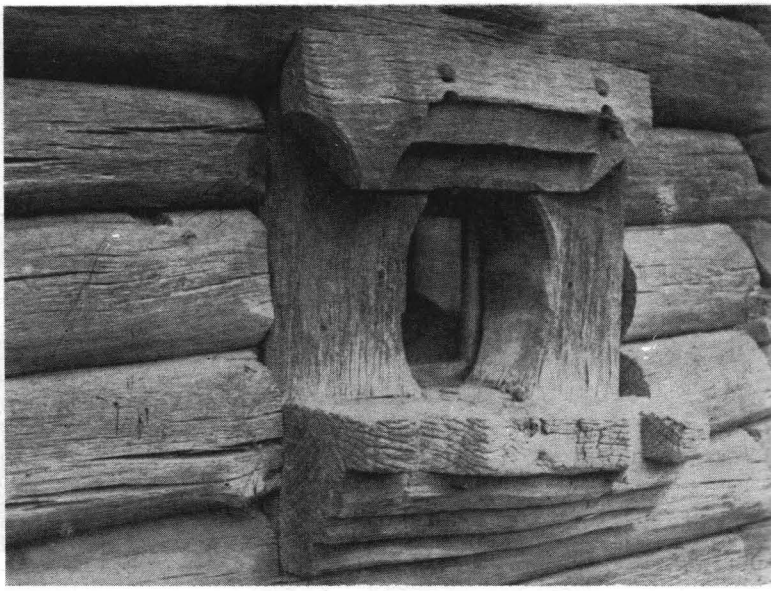

89 — Fereastră cu apărătcare de la o casă veche din satul Oncești

90 — Arcade la o casă din satul Fereşti

https://biblioteca-digitala.ro

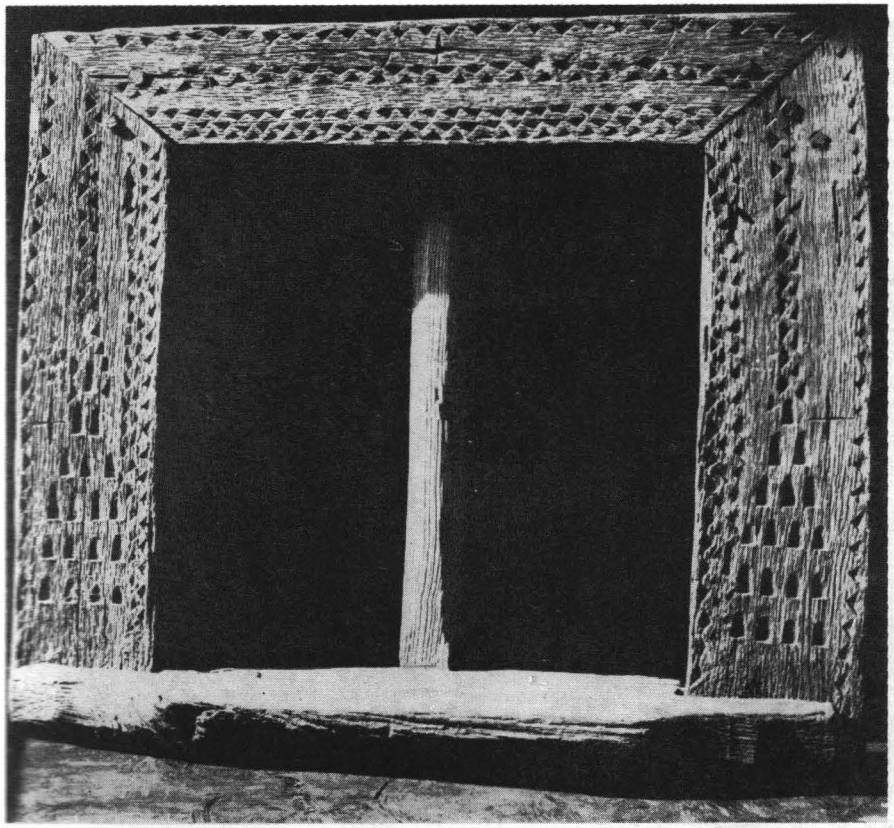

91 — Fereastră de la o casă veche din satul Năneşti

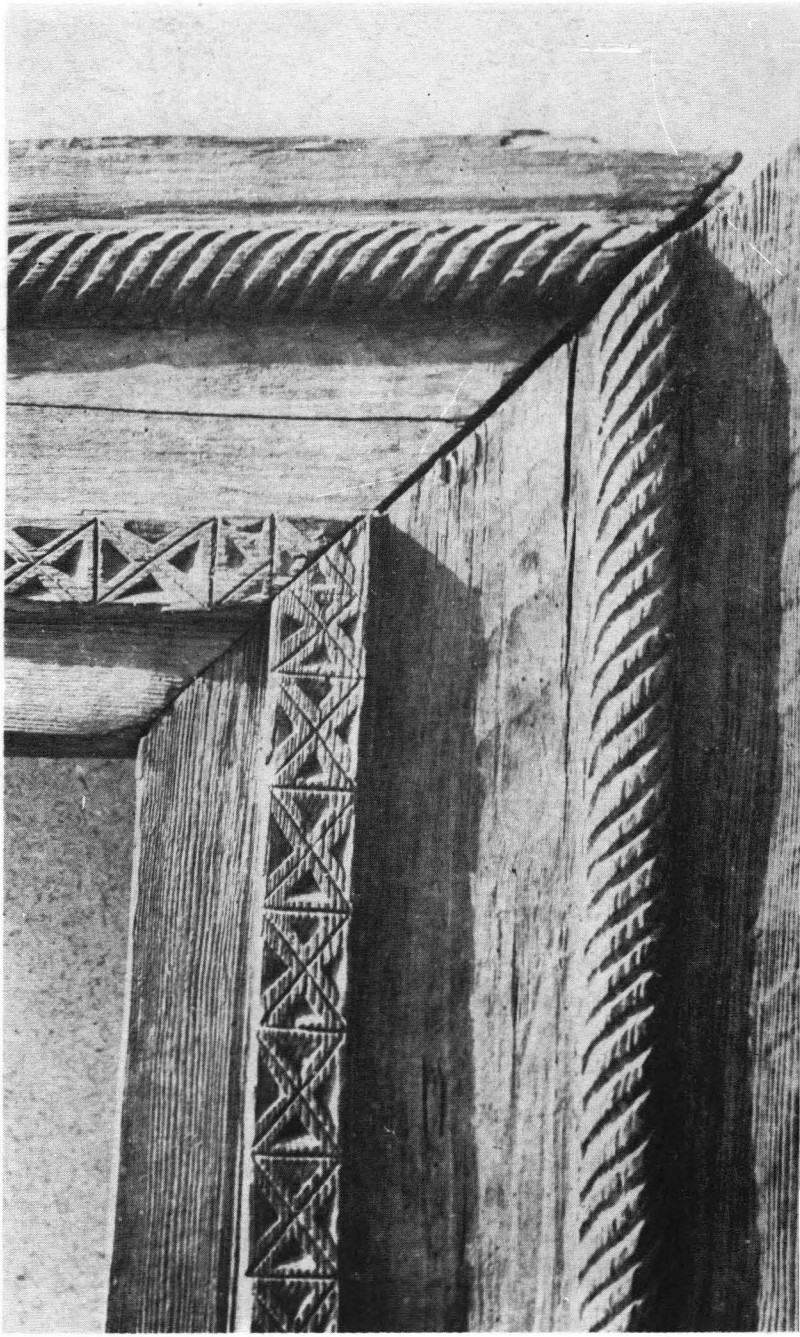

92 — Fragment de detaliu de la uşă, satul Şieu

https://biblioteca-digitala.ro

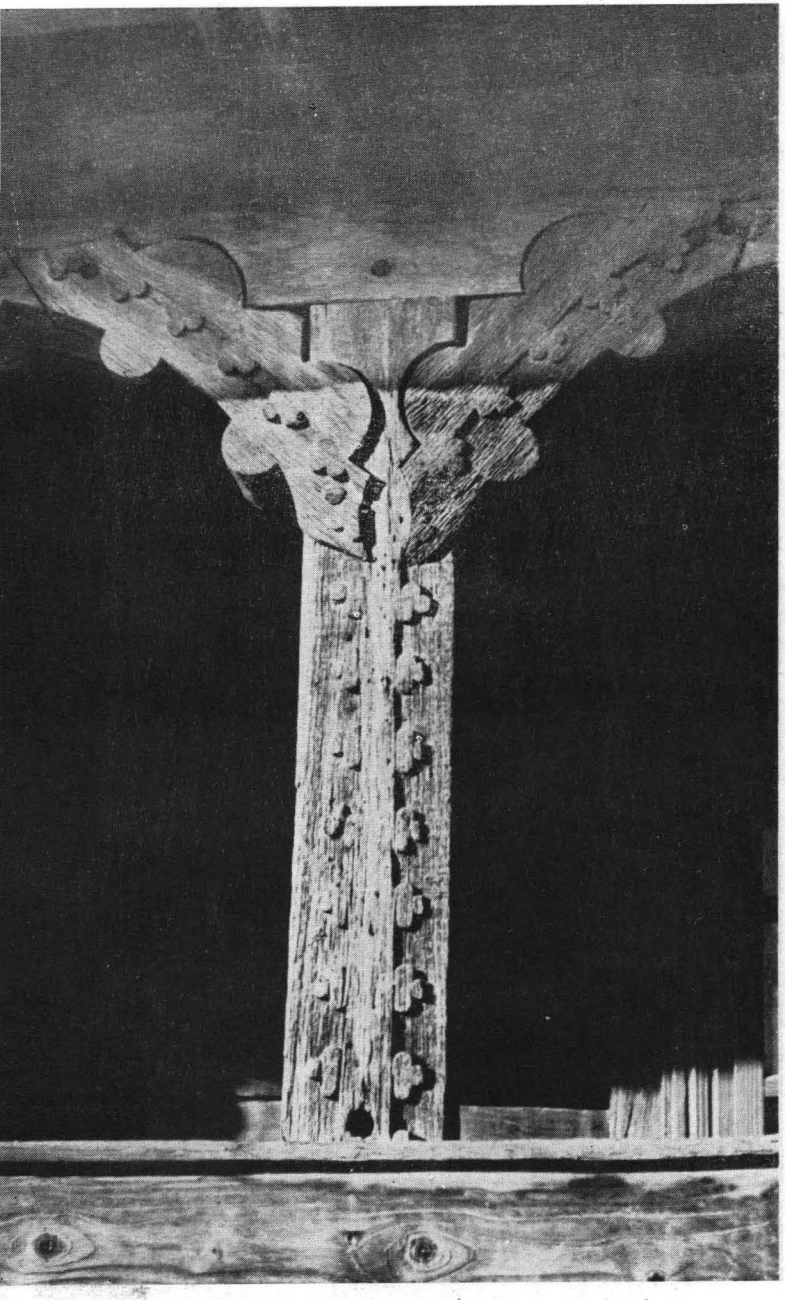

93 — Căprior, casă din comuna Vadu Izei

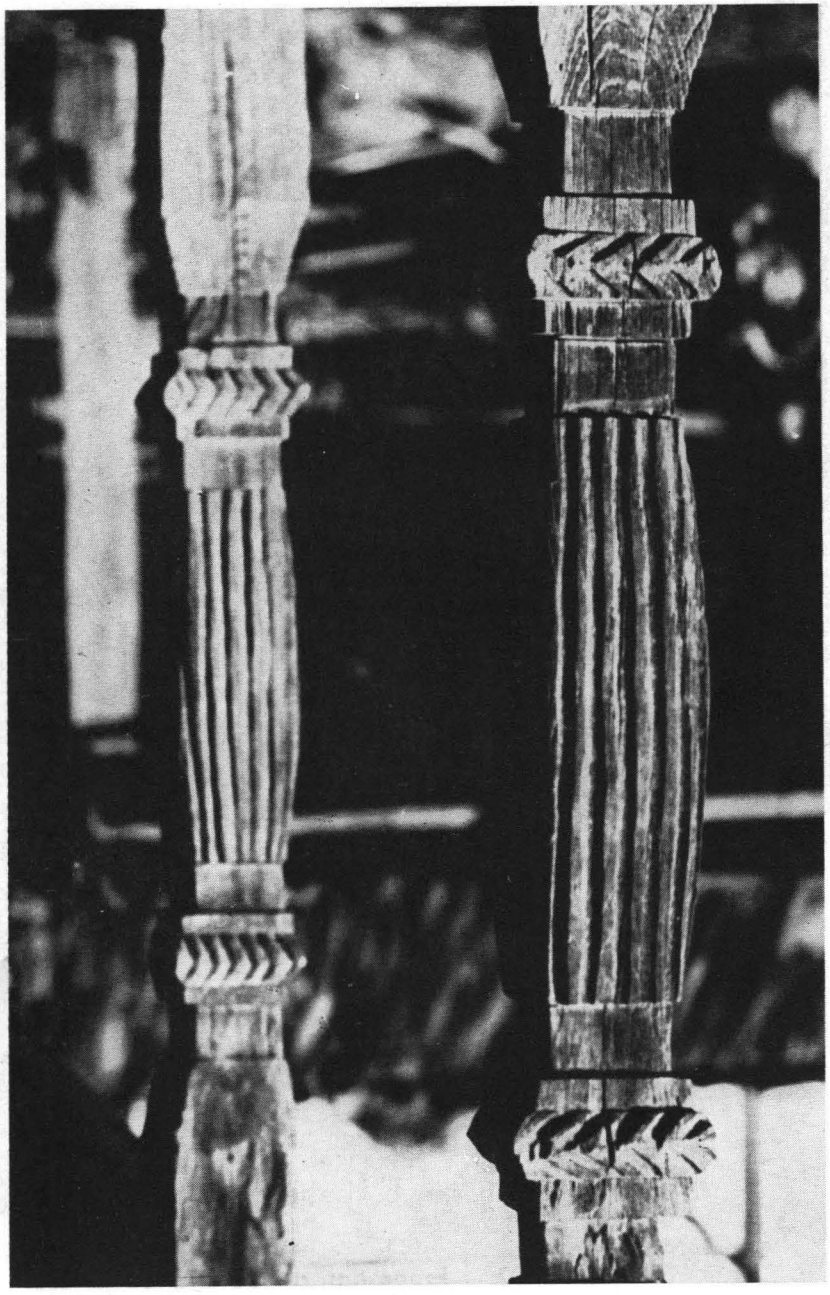

94 — Căpriori, casă din satul Onceşti

https://biblioteca-digitala.ro

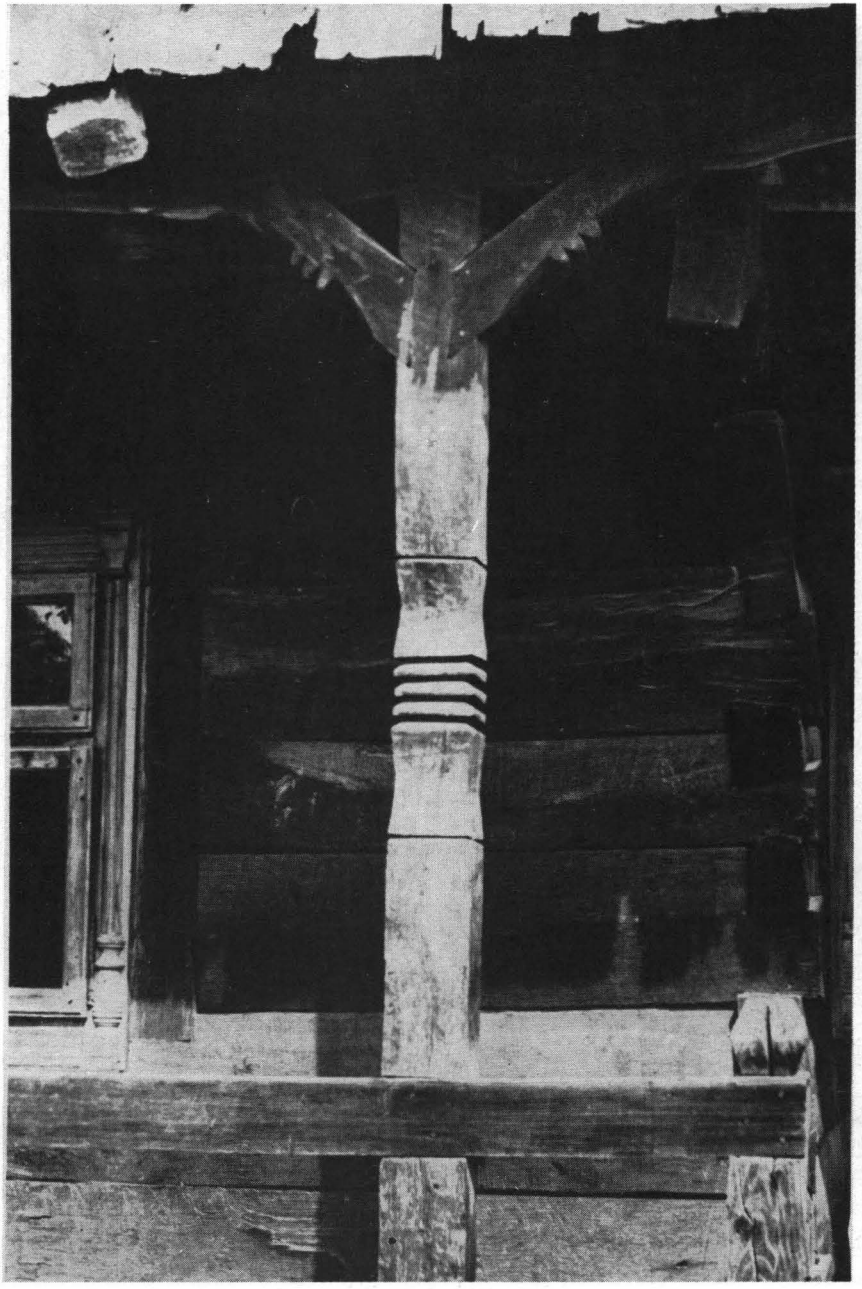

95 — Căprior, casă din satul Berbești

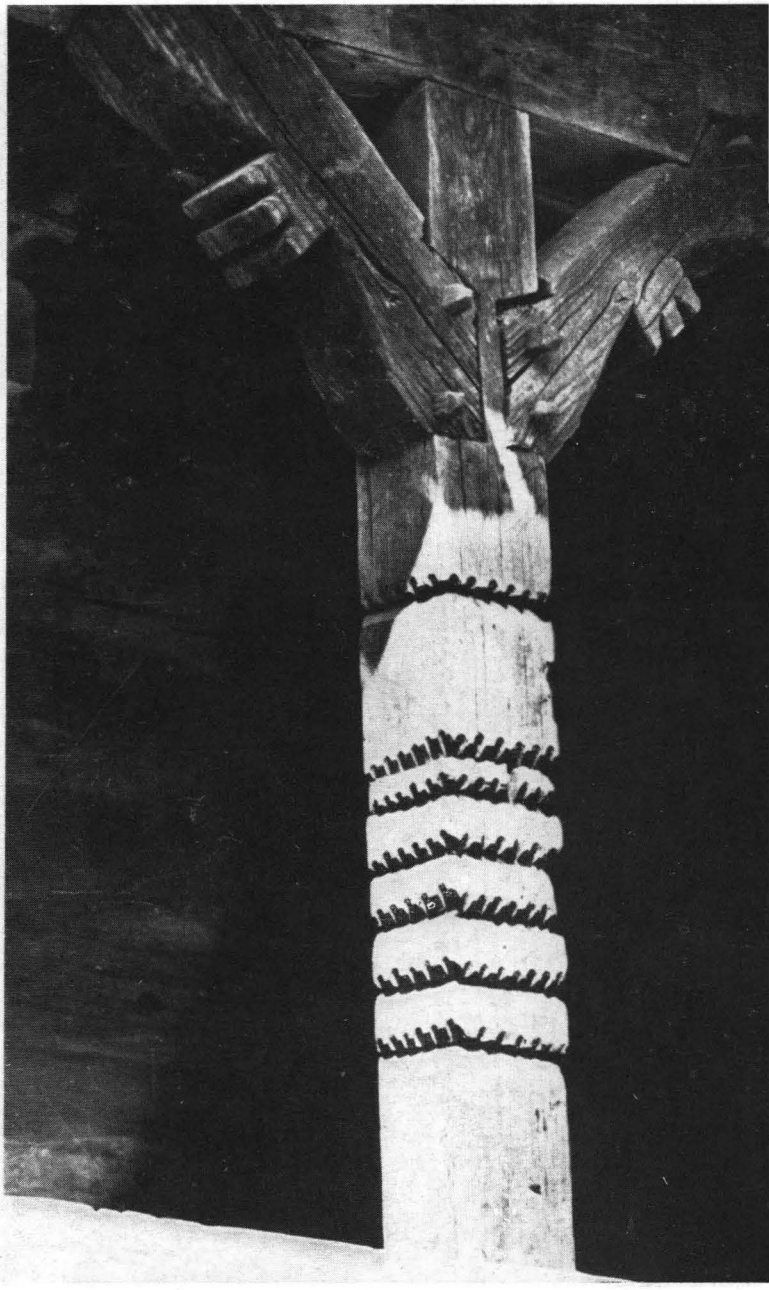

96 — Căprior, casă din comuna Dragomirești

https://biblioteca-digitala.ro

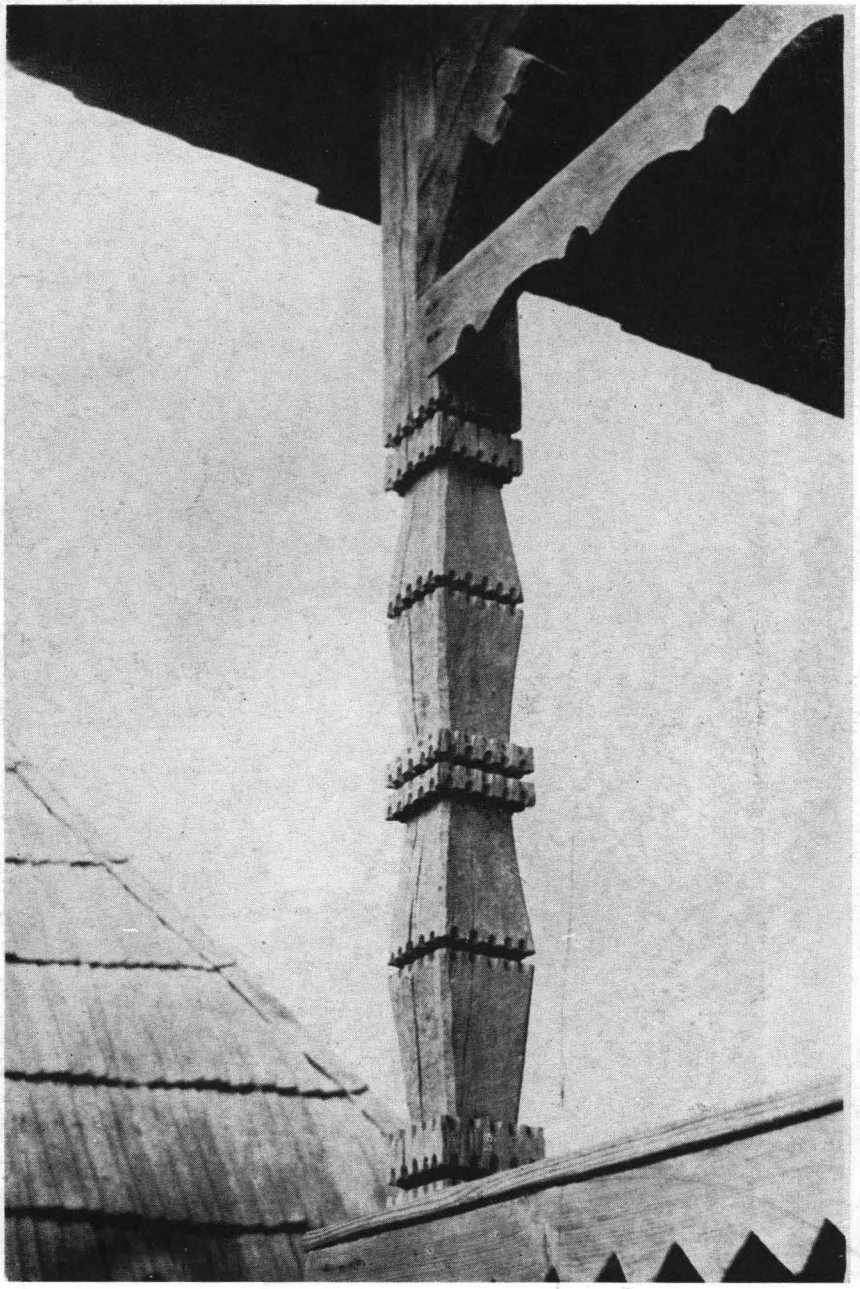

97 — Căprior, casă din comuna Rona de Jos

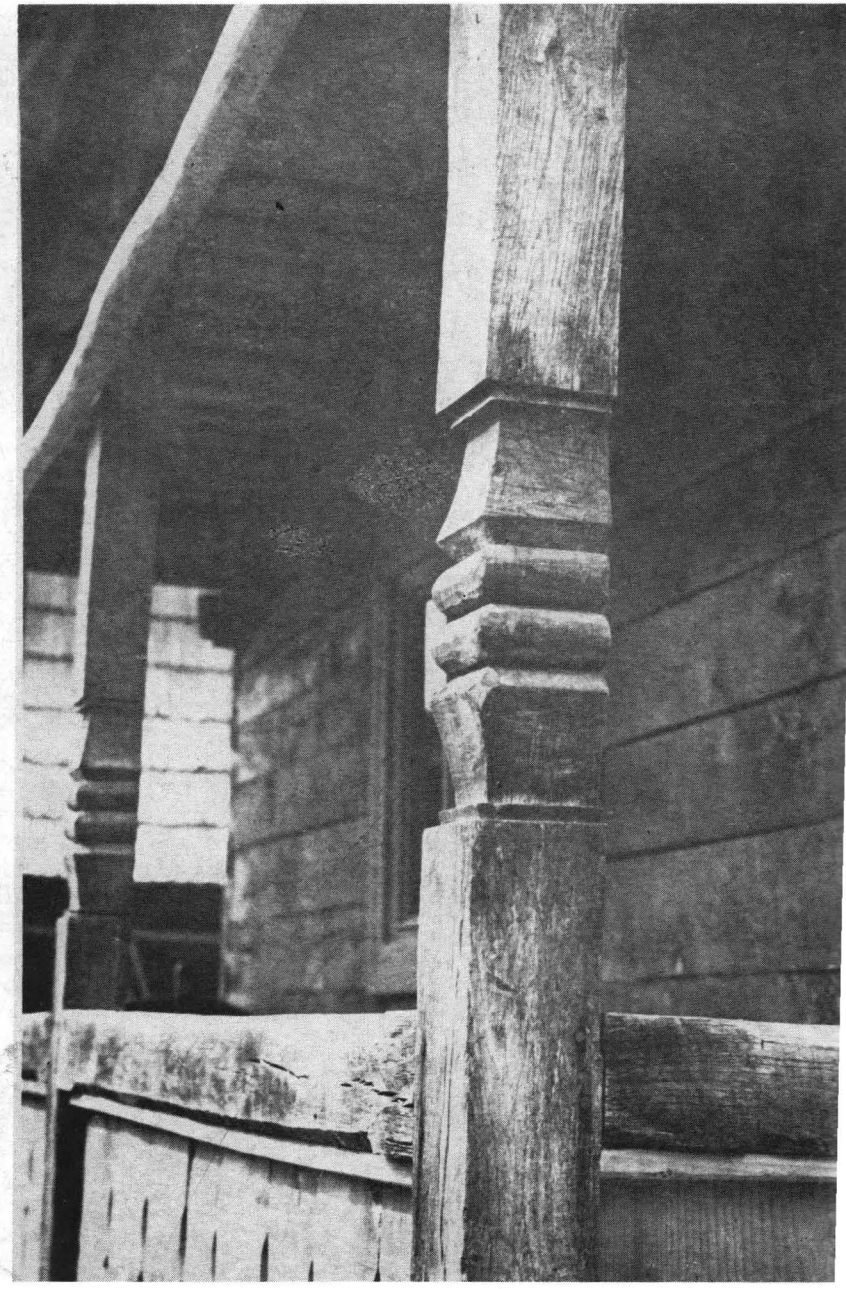

98 — Căpriori casă din satul Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

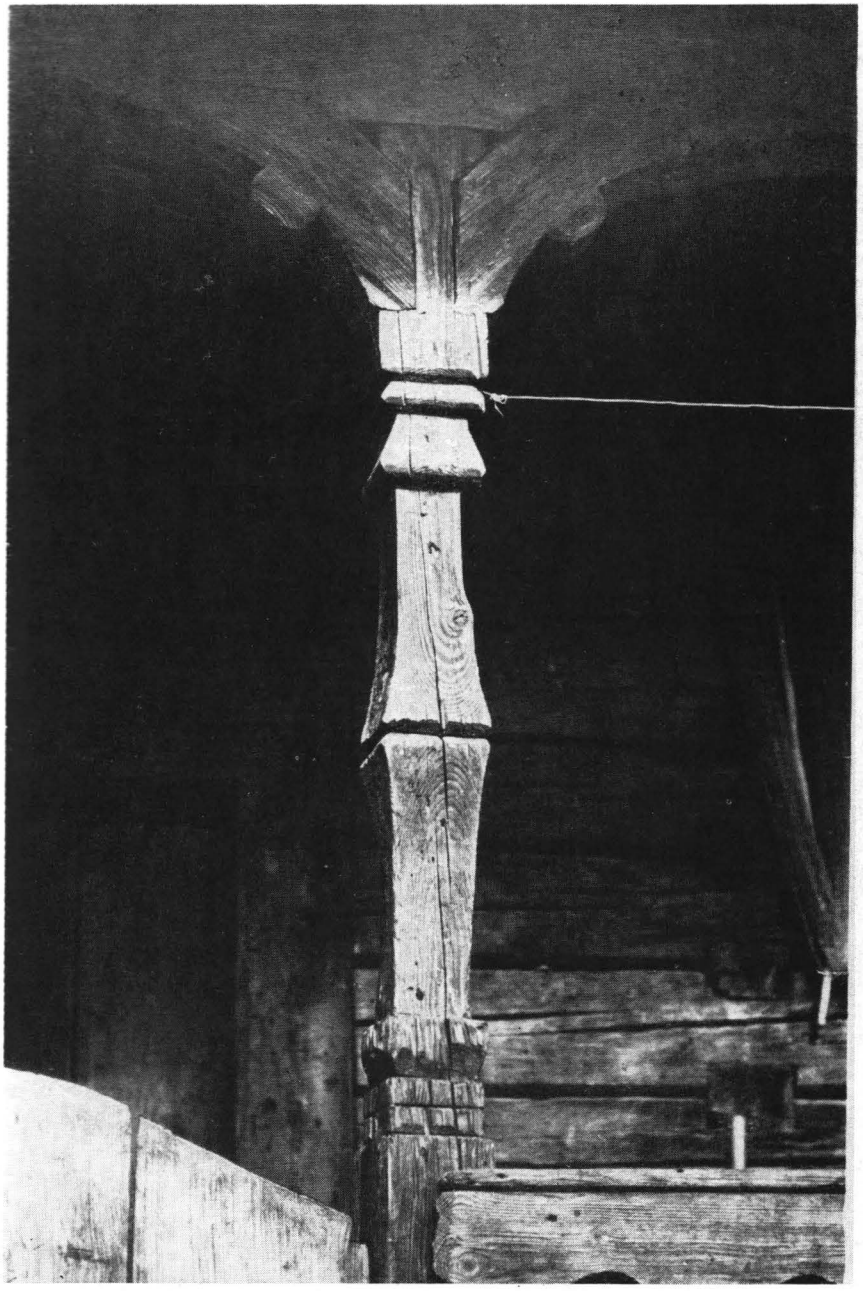

99 — Căprior, casă din comuna Vișeu de Jos

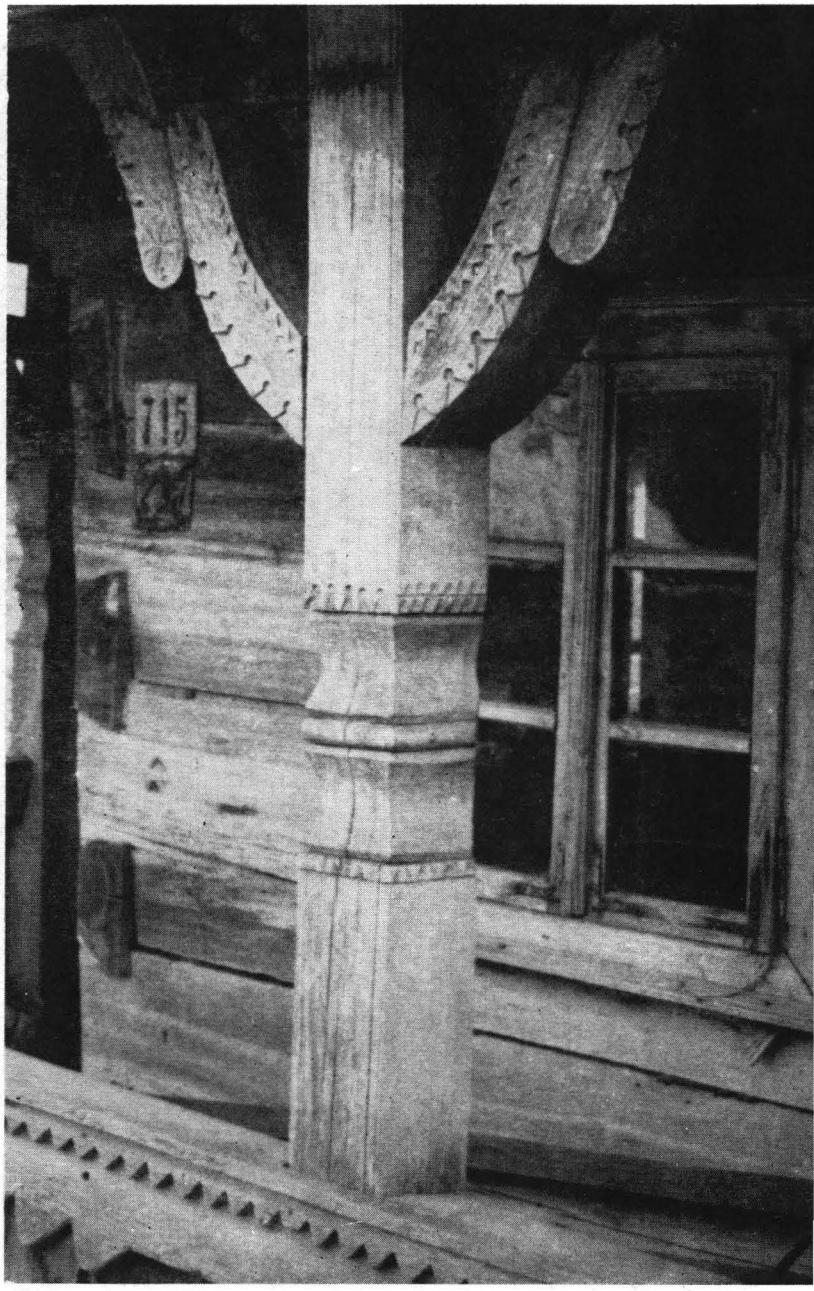

100 — Căprior, casă din comuna Săpînța

https://biblioteca-digitala.ro

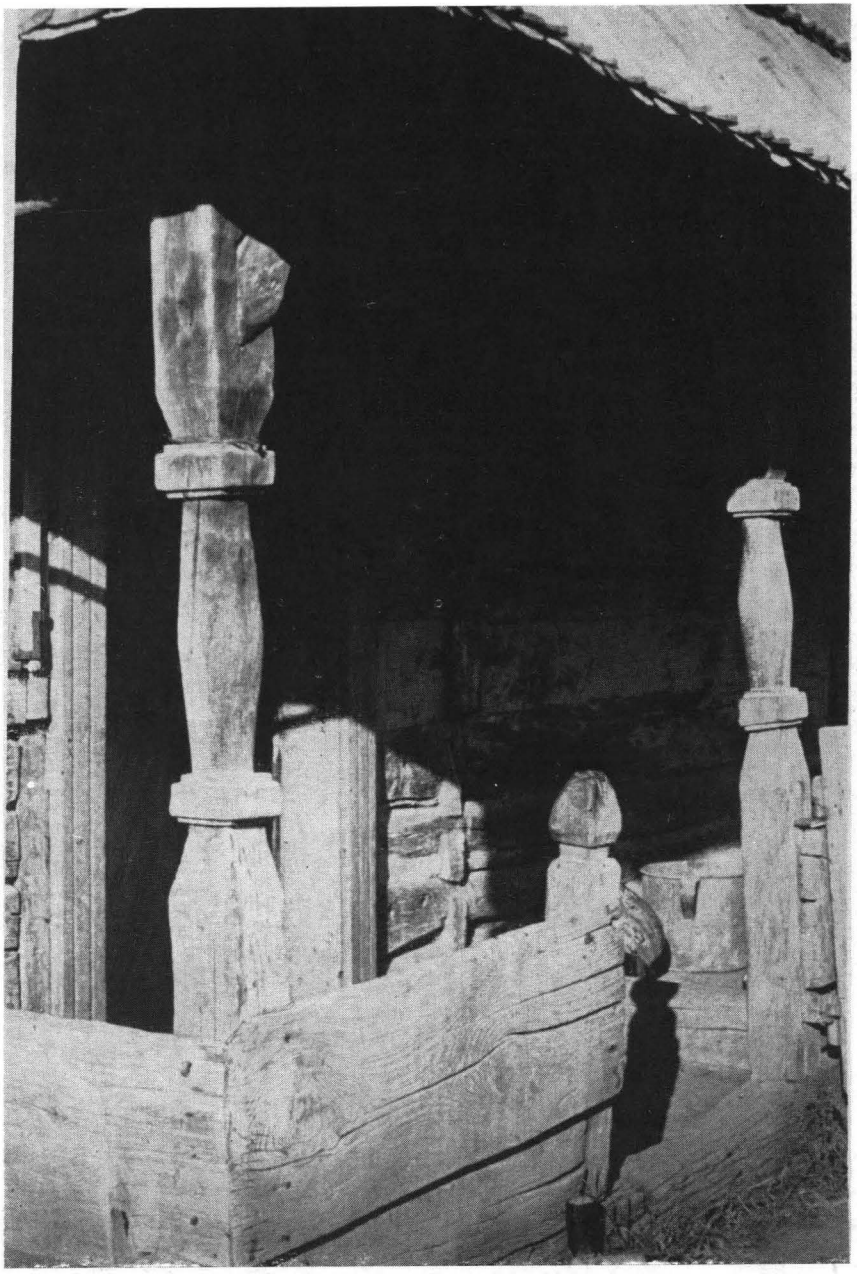

101 — Căpriori, casă din Sat Șugatag

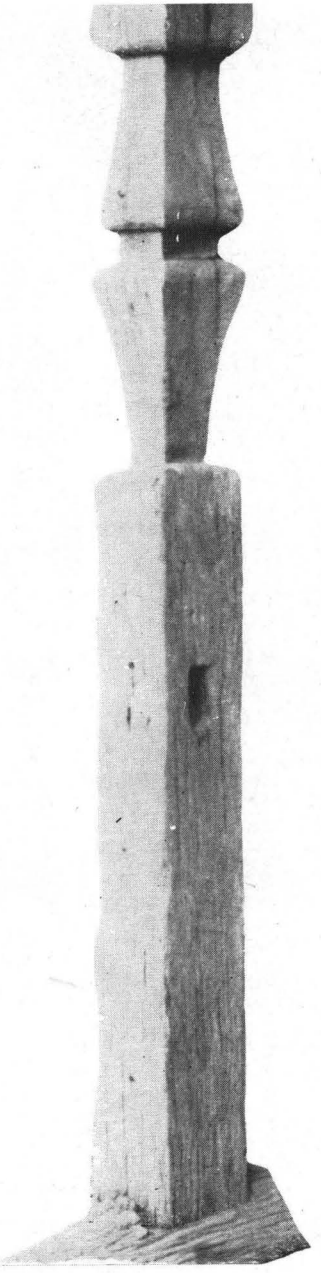

102 — Căprior, casă din satul Crăciunești

https://biblioteca-digitala.ro

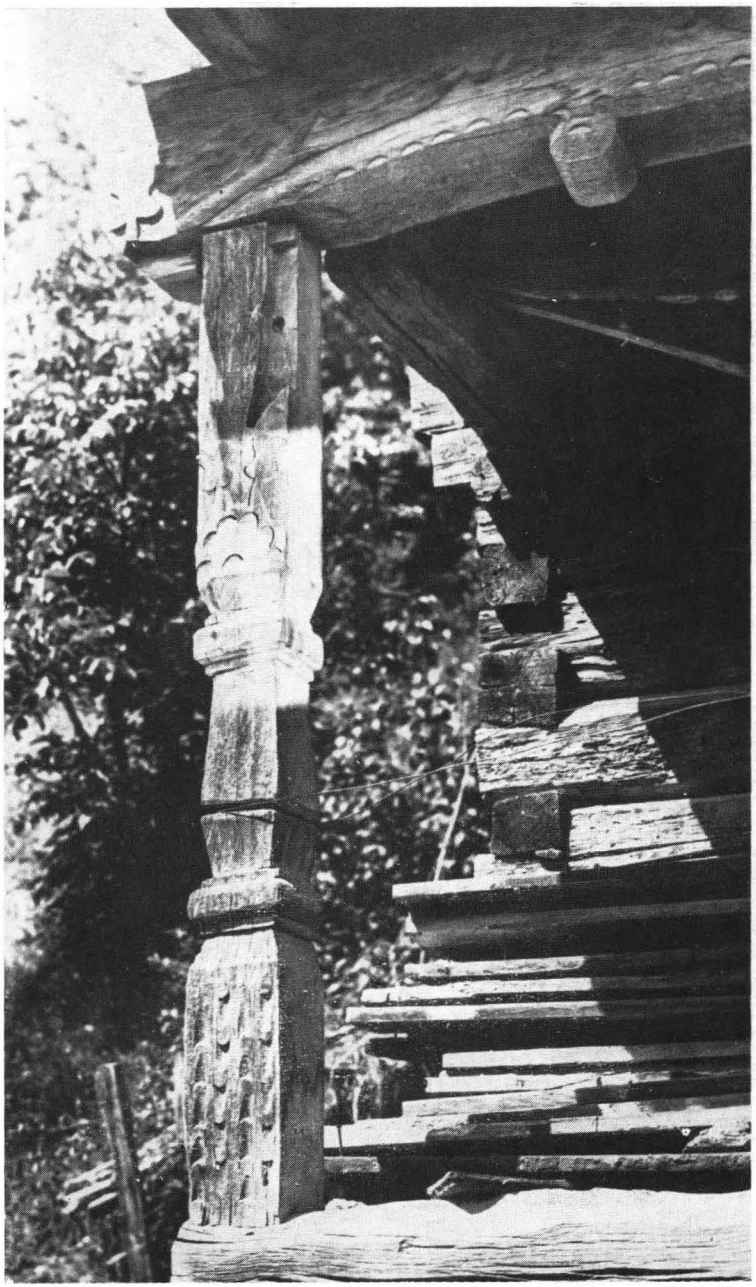

103 — Căprior, casă din comuna Strîmtura

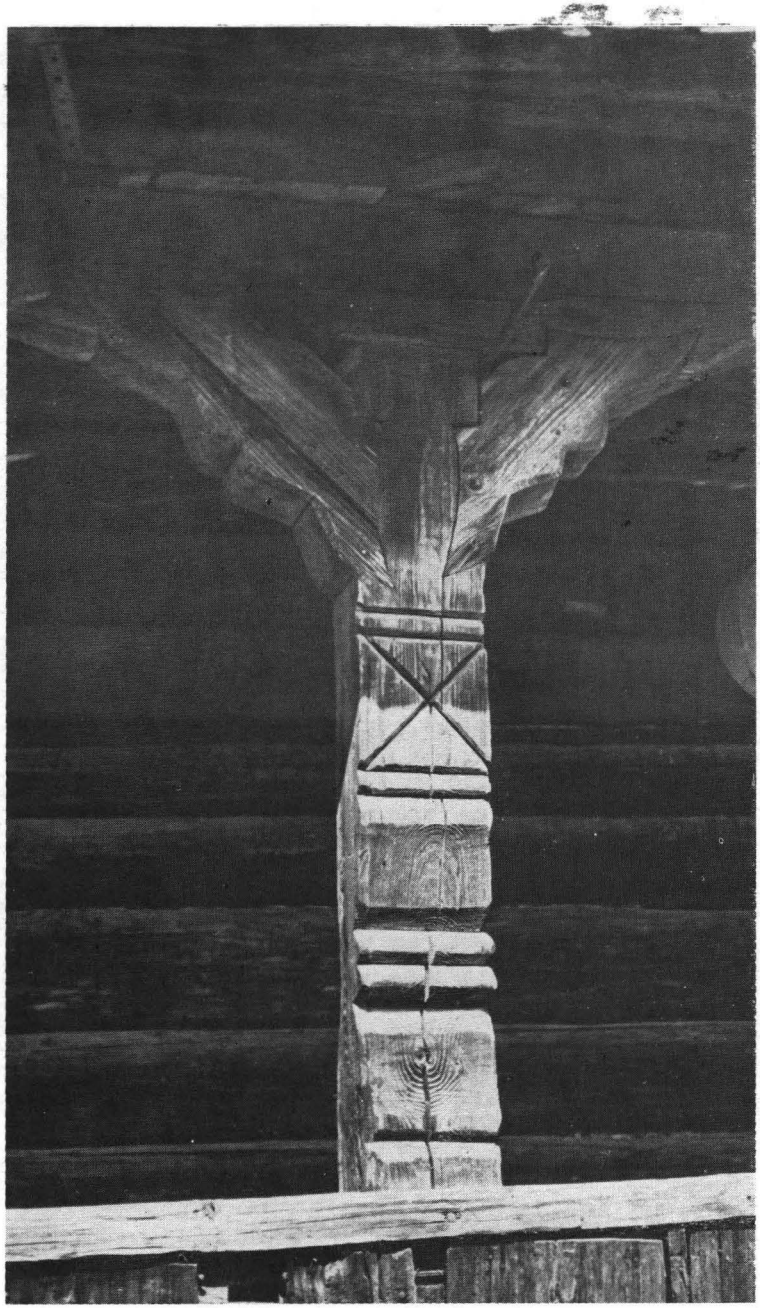

104 — Căprior, casă din comuna Botiza

https://biblioteca-digitala.ro

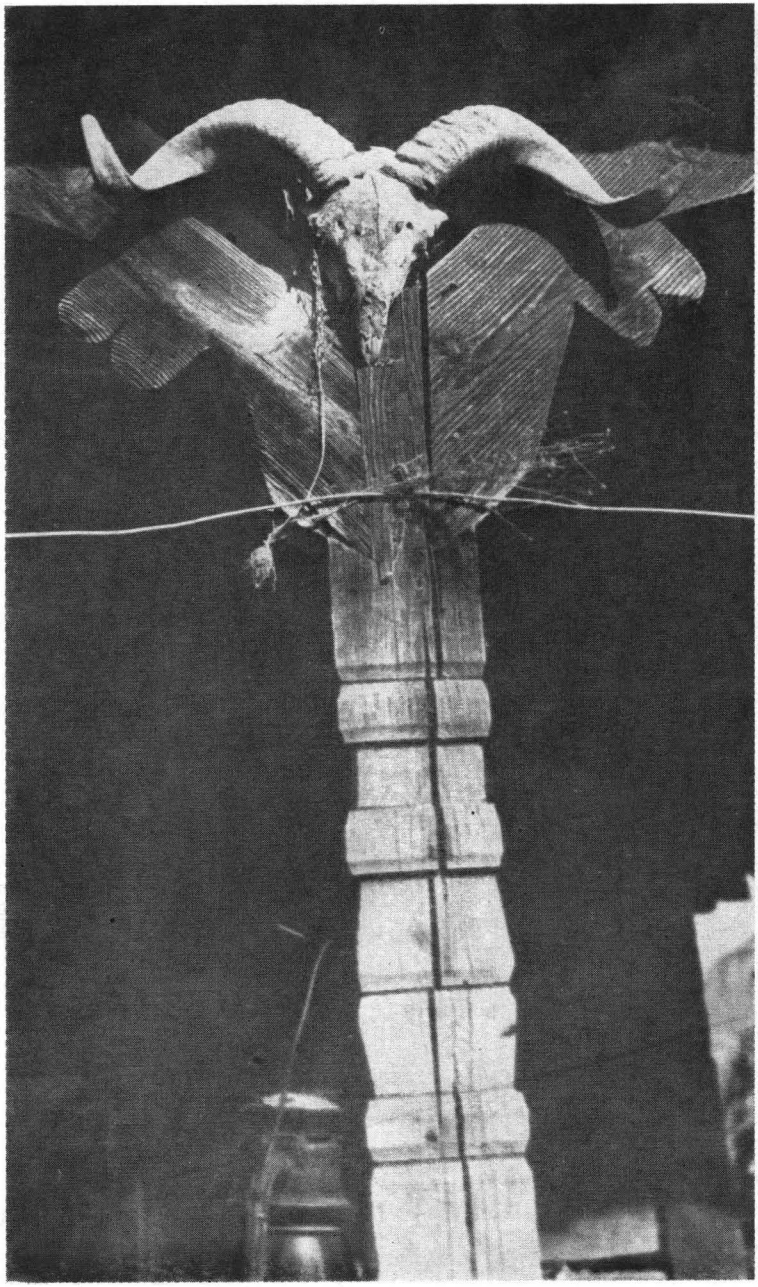

105 — Căprior, casă din comuna Botiza

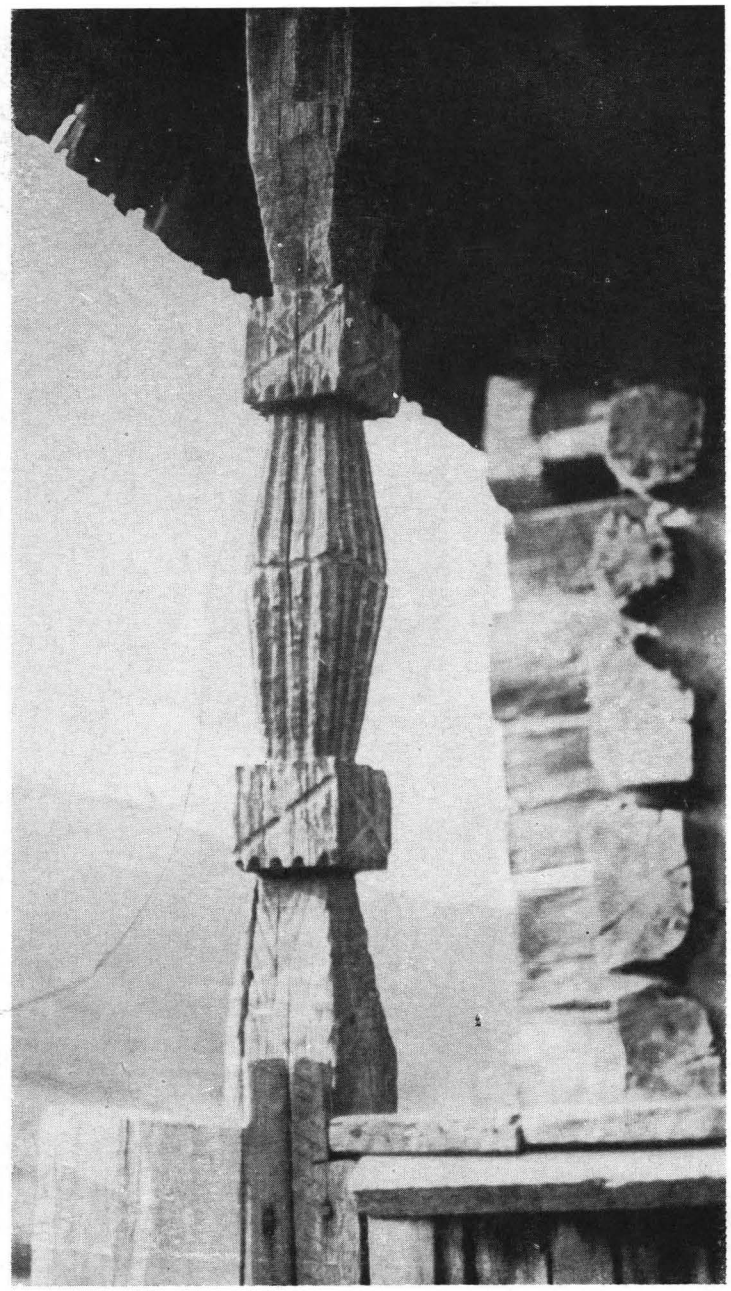

106 — Căprior, casă din satul Iapa

https://biblioteca-digitala.ro

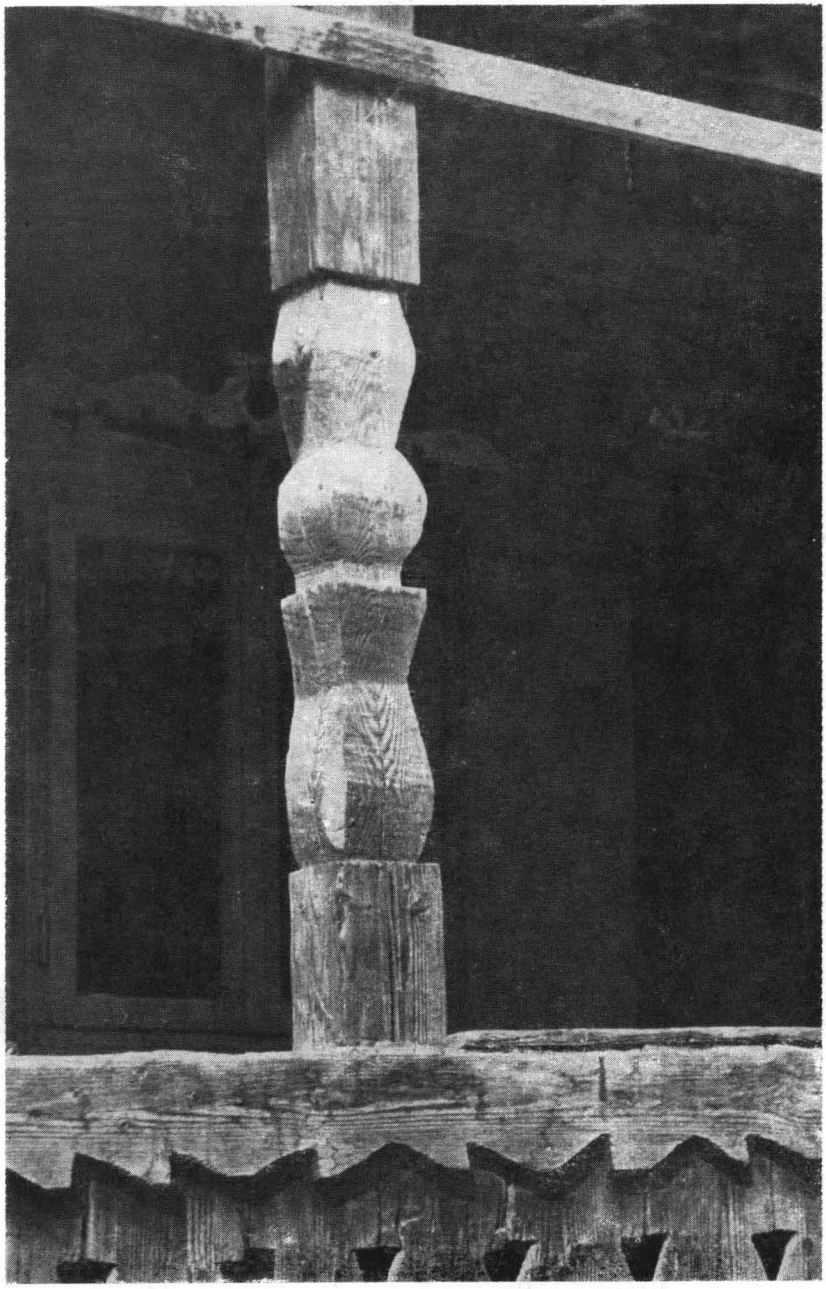

107 — Căprior, casă din comuna Giulești

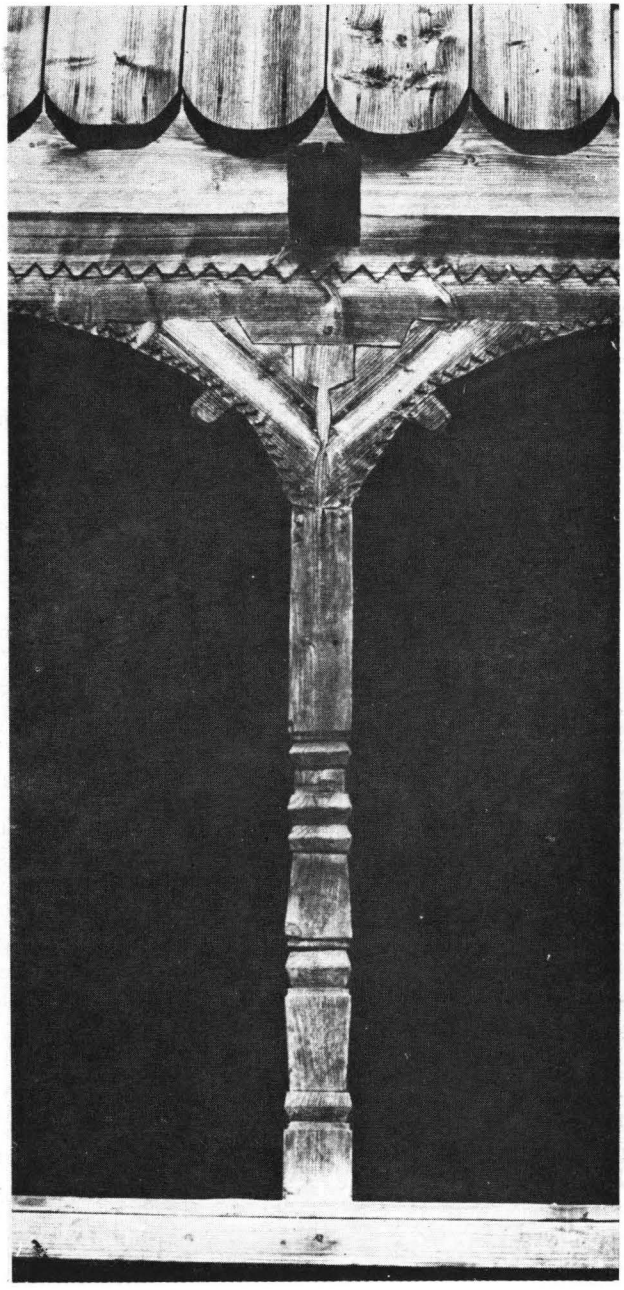

108 — Căprior, casă, satul Glod

https://biblioteca-digitala.ro

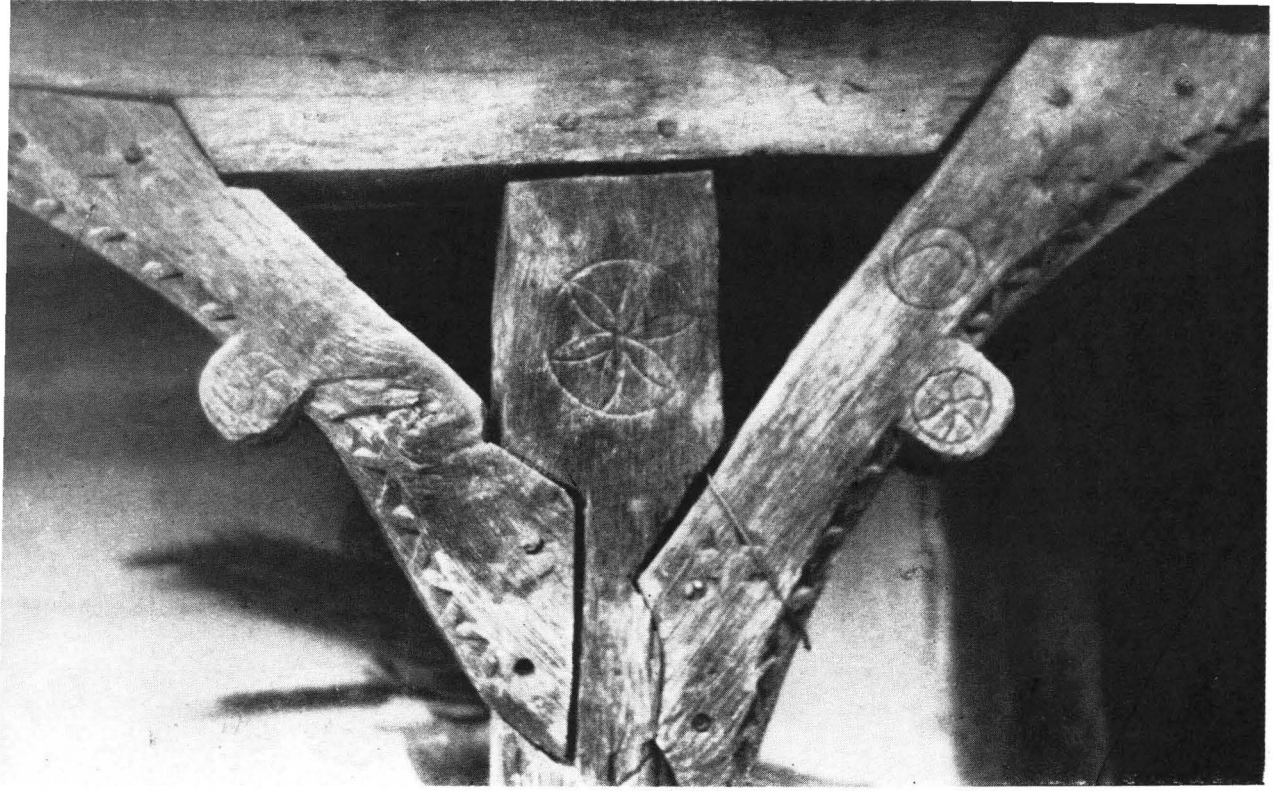

109 — Căprior cu motiv solar, din comuna Giulești

110 — Căprior, casă din satul Vălenii Maramureșului

https://biblioteca-digitala.ro

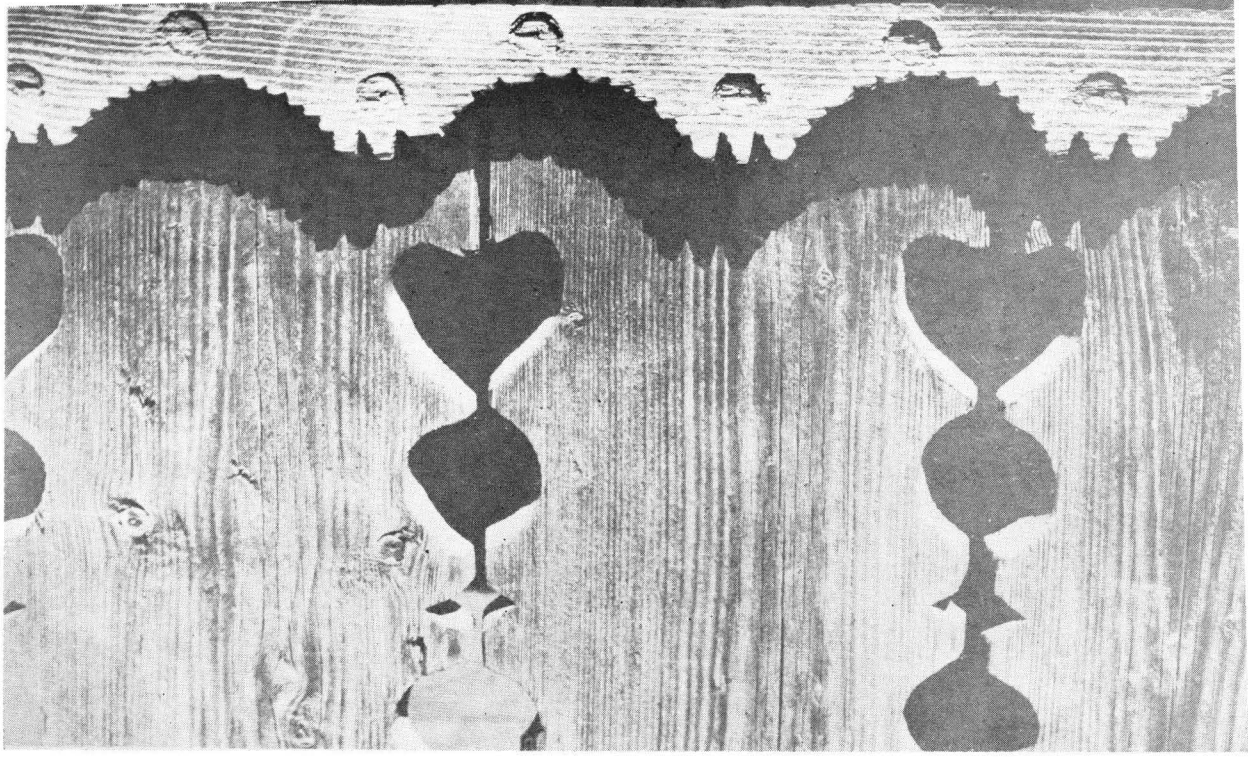

111 — Șatră înfundată, comuna Bîrsana

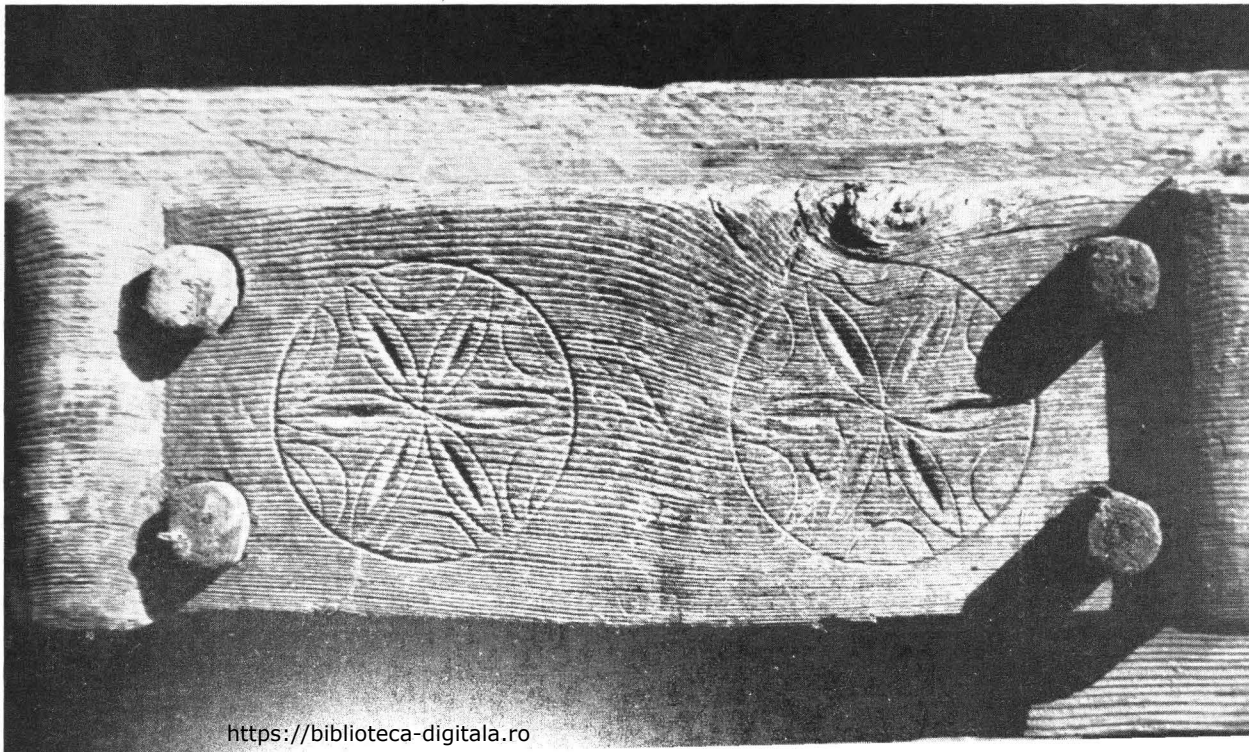

112 — Zăvor — încuietoare — la ușă, comuna Săcel

https://biblioteca-digitala.ro

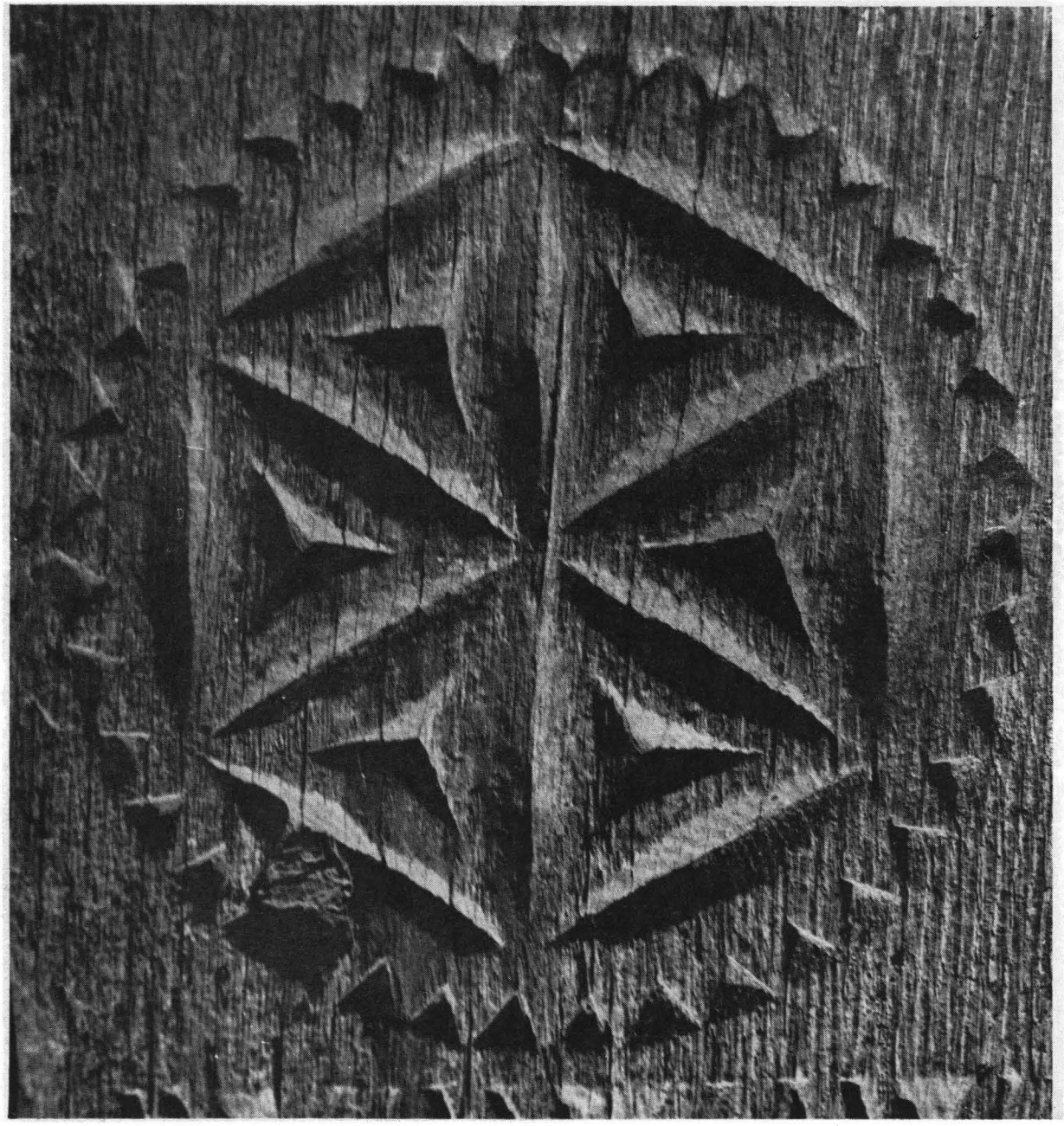

113 — Rozetă la încadrament de ușă din comuna Săcel

https://biblioteca-digitala.ro

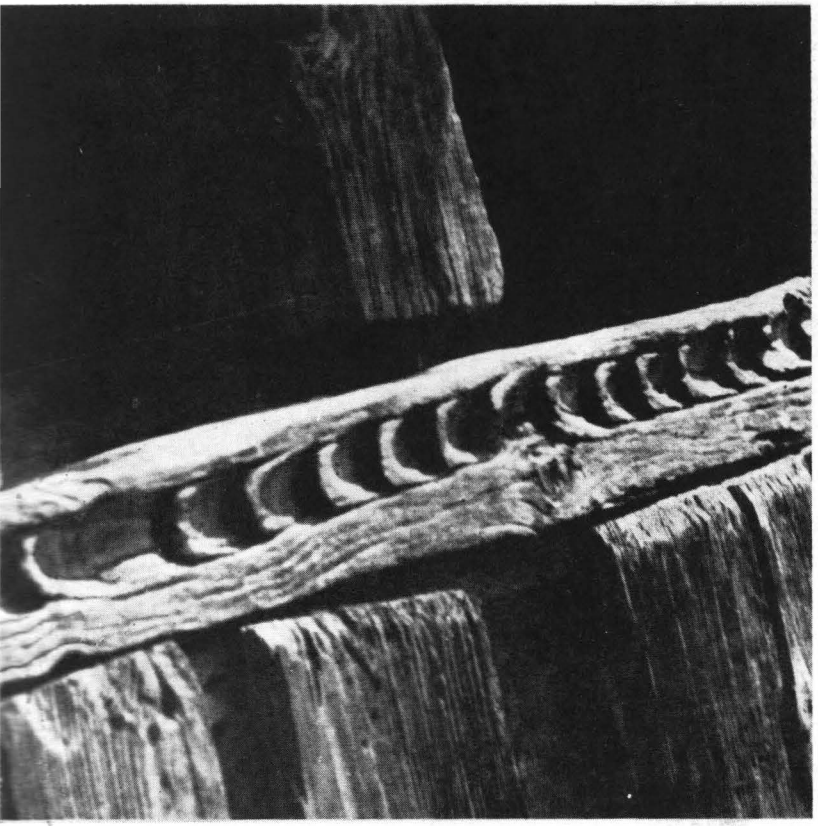

114 — Balustradă la șatră, casă veche din Berbești

115 — Încadrament de ușă, comuna Leordina

https://biblioteca-digitala.ro

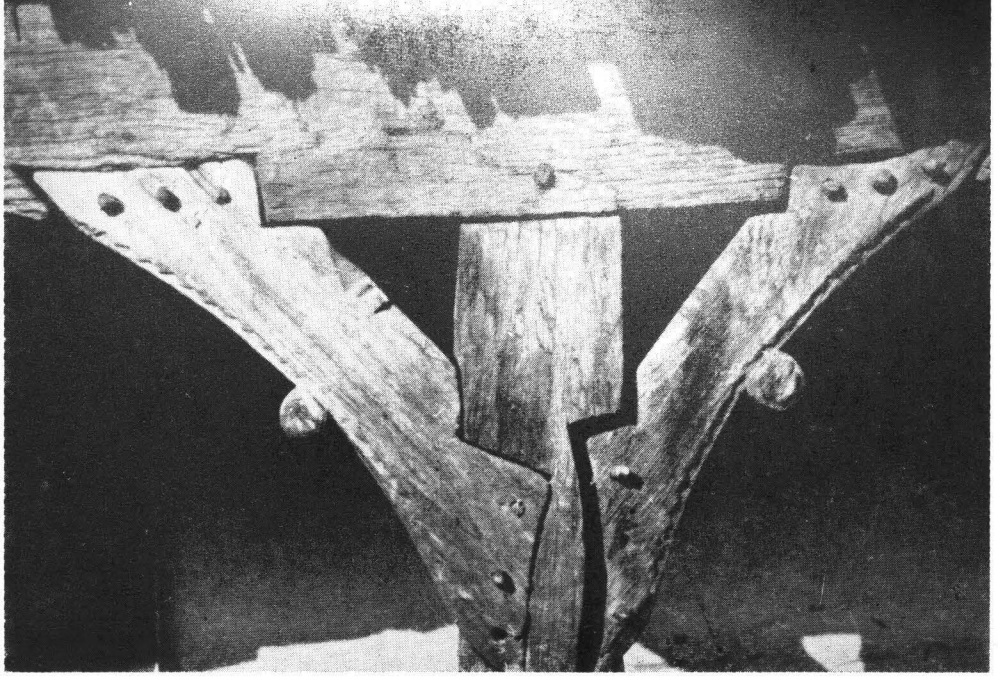

116 — Căprior, casă din Onceşti

117 — Balustradă la o casă veche, Săpi

118 — Căprior la o casă veche din Călineşti (azi în Muzeul maramureşean Sighetu Marmaţiei

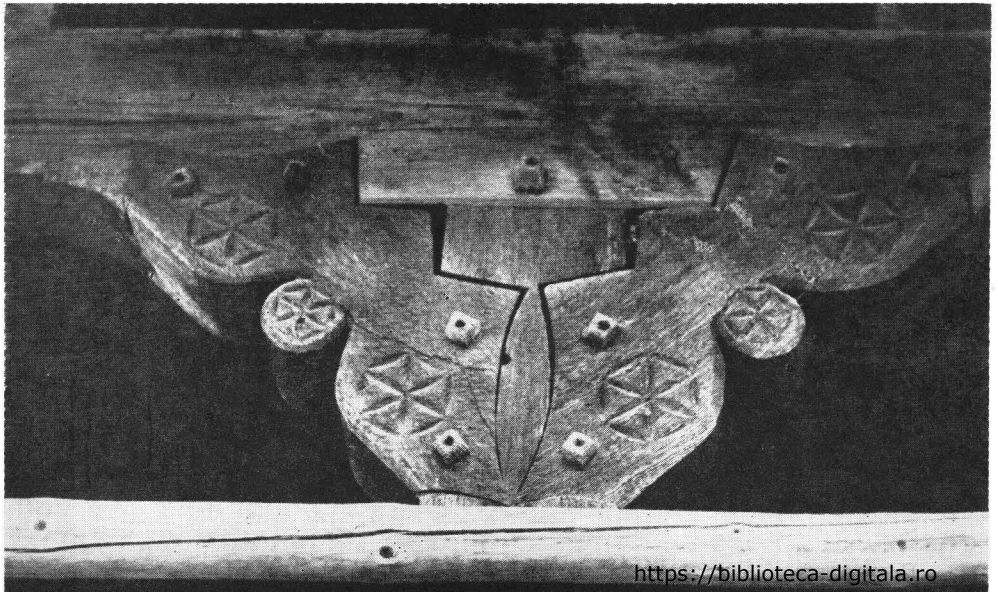

https://biblioteca-digitala.ro

119 — Înfundătură de şatră, Vadu Izei

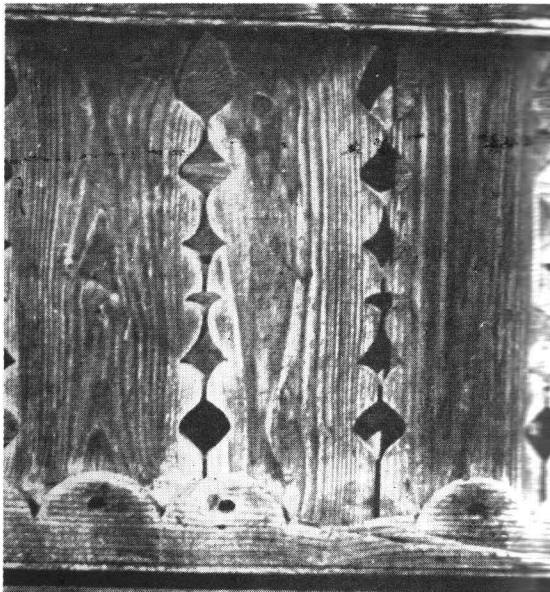

bința

120 — Preptici de la vatră. Casă veche din Oncești ▶

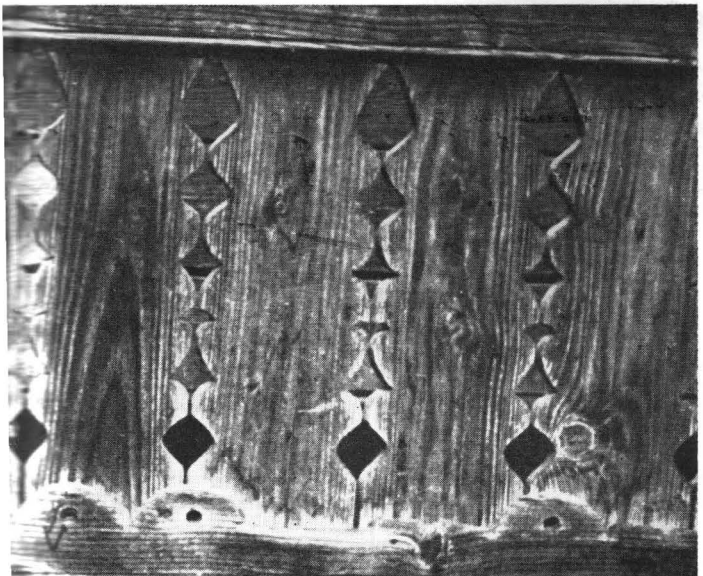

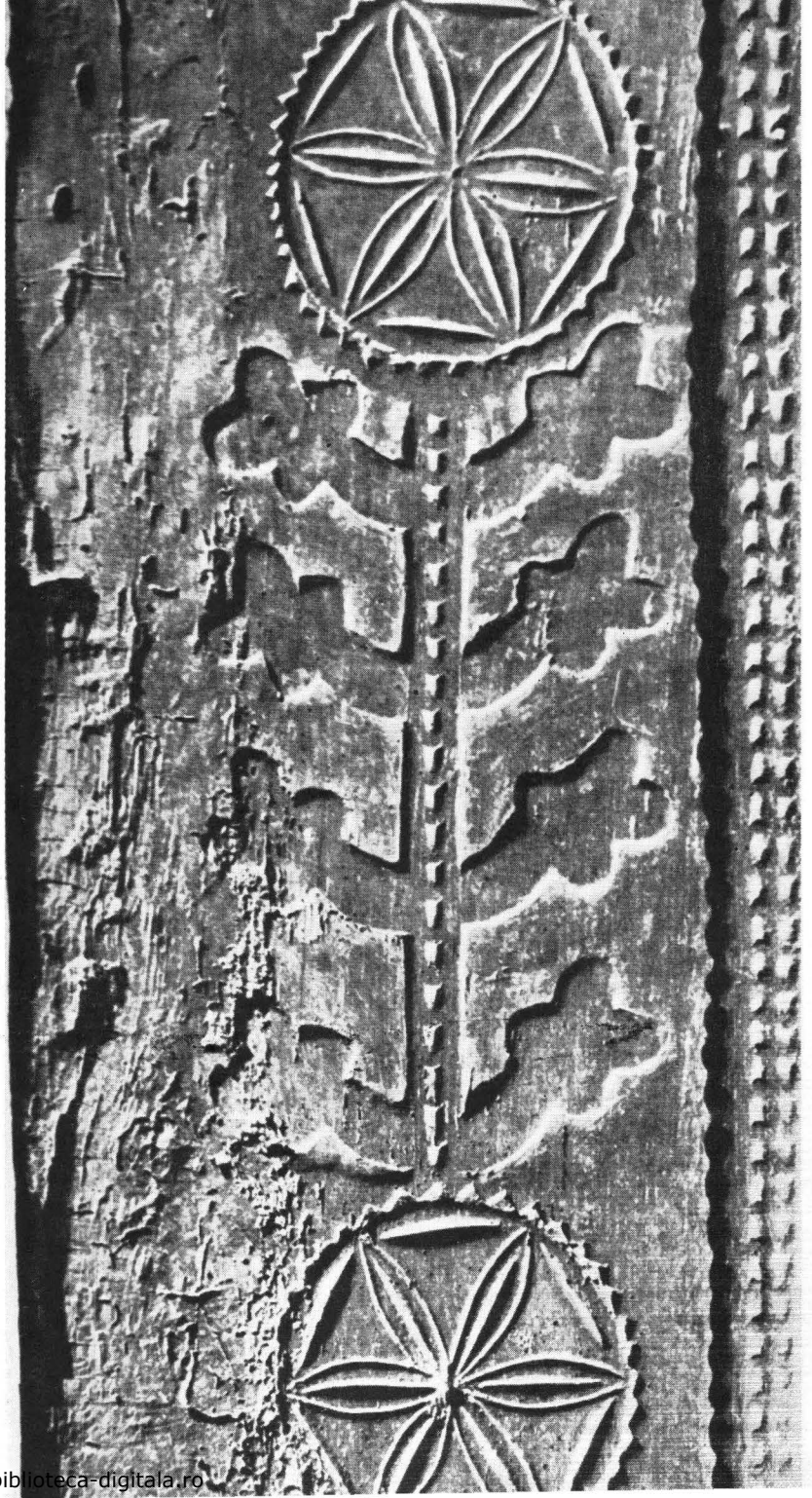

https://biblioteca-digitala.ro

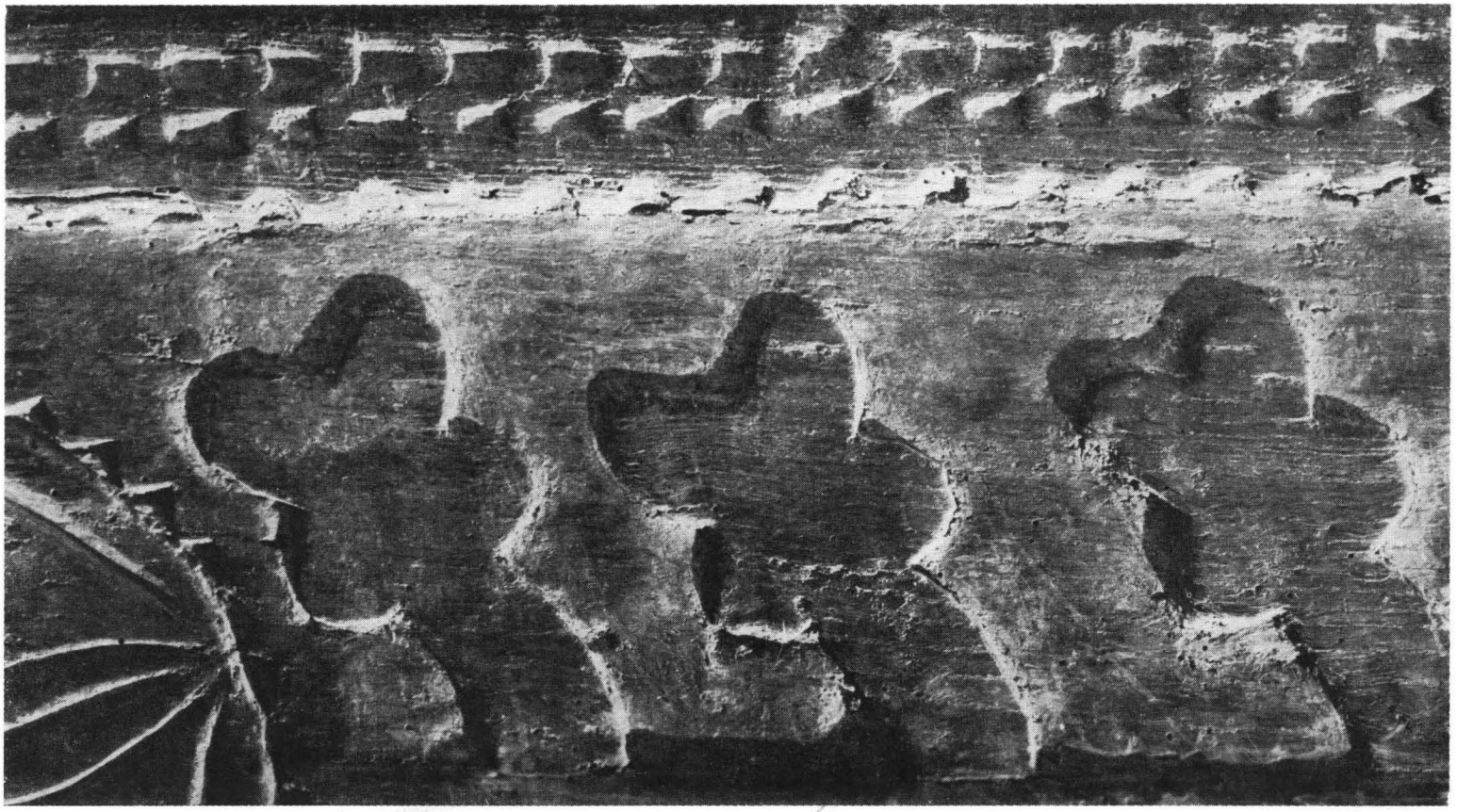

121 — Preptici de vatră — detaliu

122 — Ușă de șură — fragment — Oncești

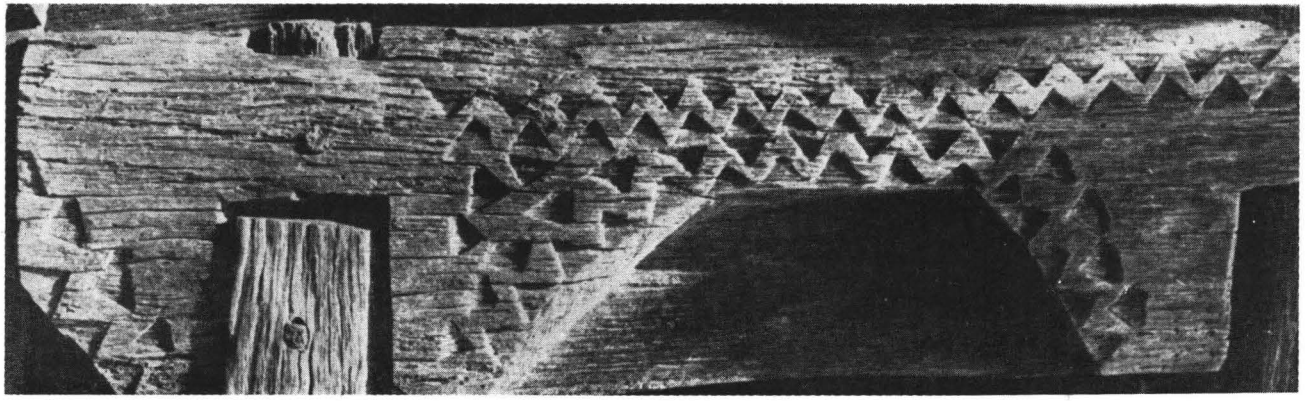

https://biblioteca-digitala.ro

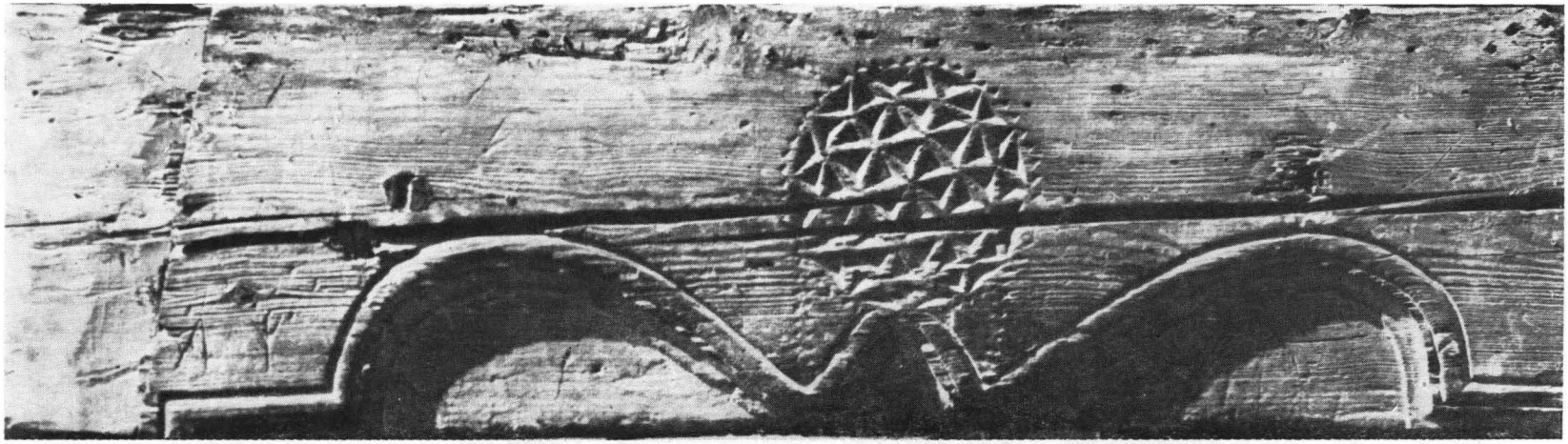

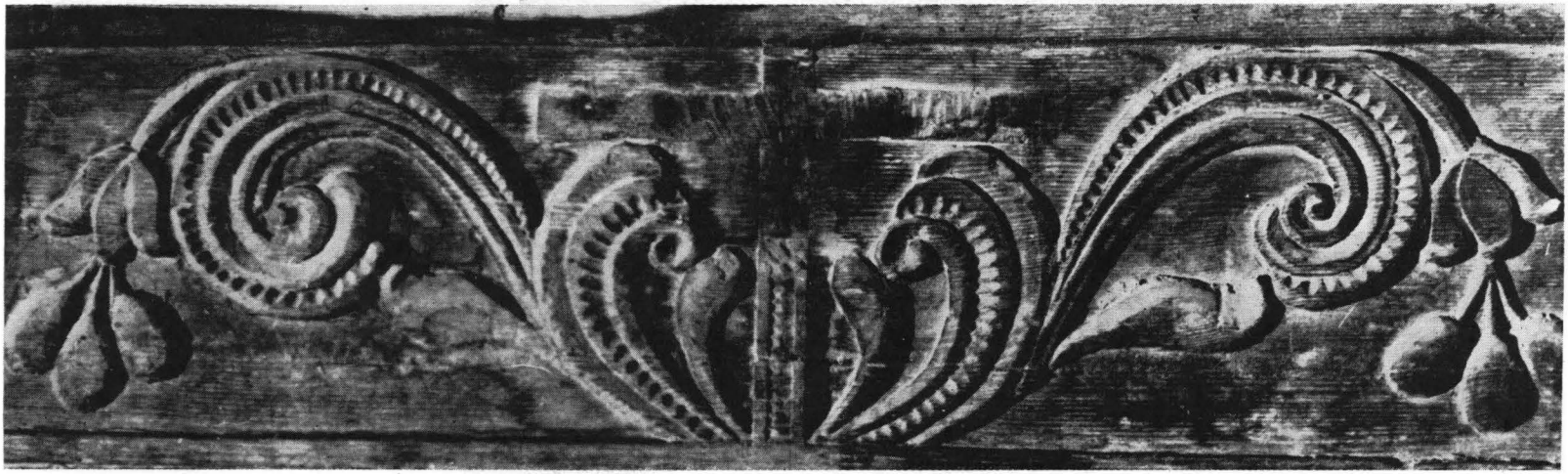

123 — Fragment — de la o ușă din anul 1700

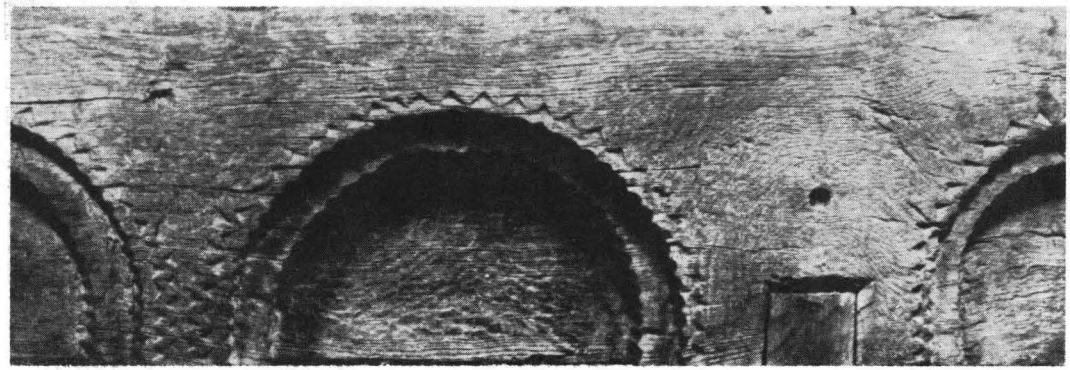

124 — Încadrament de ușă, Sălișteа de Sus (azi în Muzeul maramureșean Sighetu Marmației)

125 — Detaliu ușă de șură — Berbești

https://biblioteca-digitala.ro

126 — Coşar pentru cucuruz, satul Hoteni

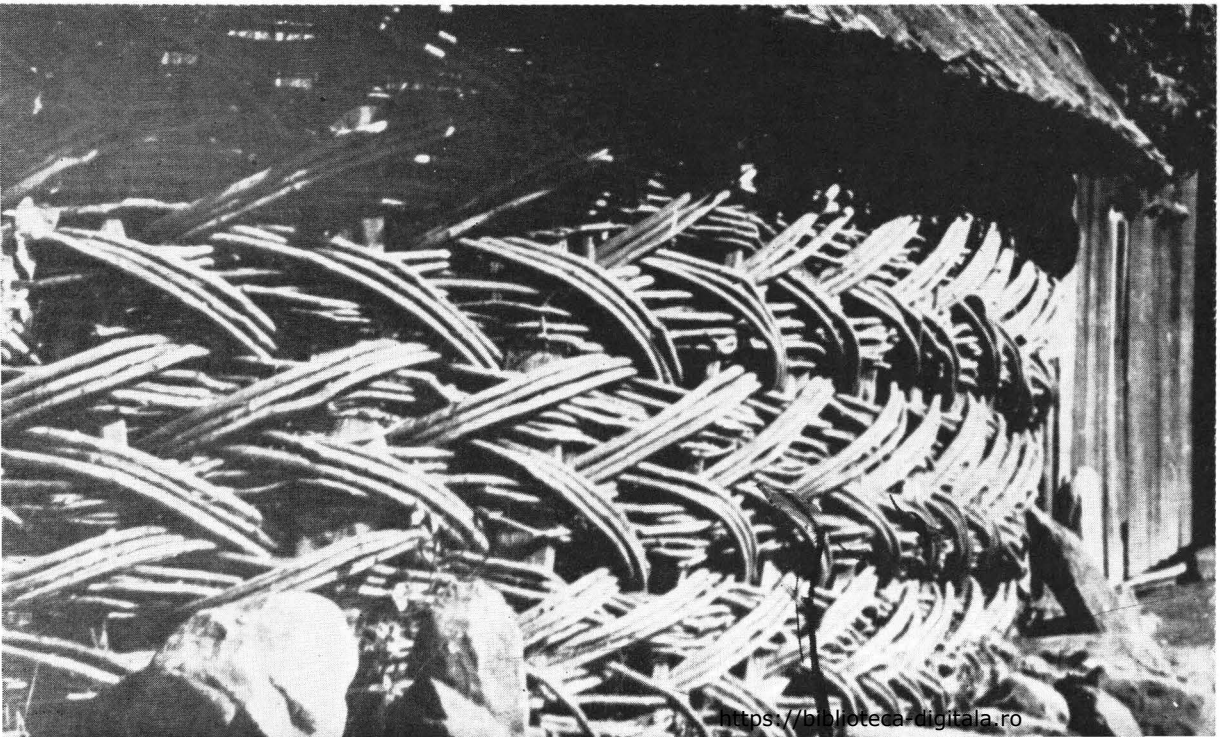

127 — Gard de nuiele împletit în cunună, valea Cosăului, satul Sîrbi

https://biblioteca-digitala.ro

128 — Colejnă, comuna Călinești

129 — Șură veche, Cîmpulung la Tisa (Astăzi în Muzeul maramureșean Sighetu Marmației)

https://biblioteca-digitala.ro

130 — Fîntînă, satul Berbești

131 — Fîntînă, satul Oncești

https://biblioteca-digitala.ro

132 — Furcă, cumpănă de fîntînă, satul Cornești

133 — Coteț pentru găini, satul Cornești

https://biblioteca-digitala.ro

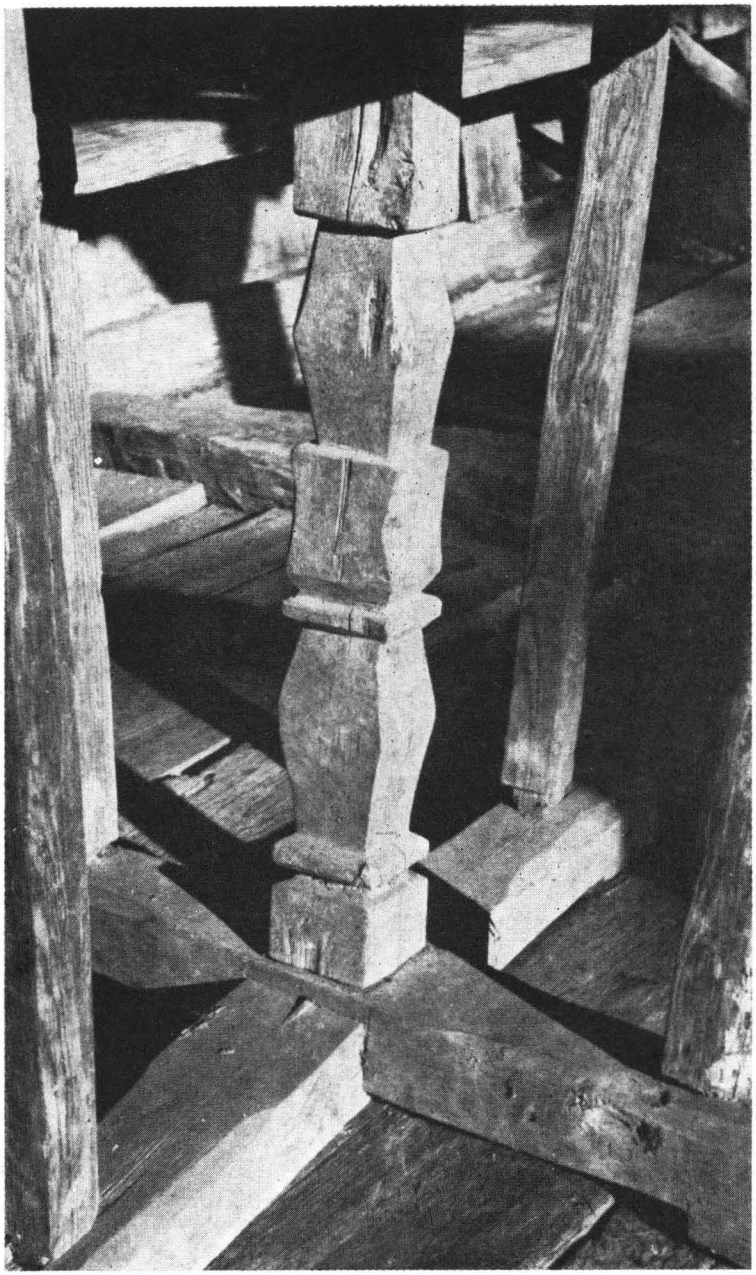

134 — Picior de masă, Călinești

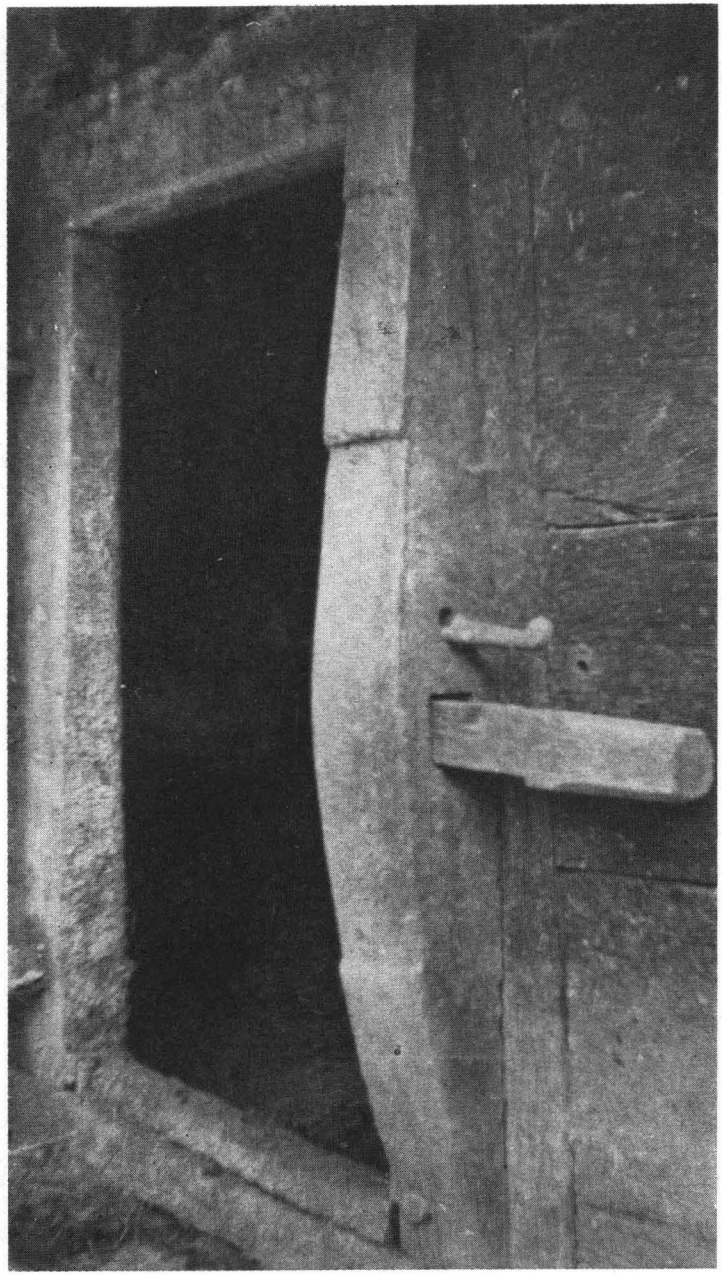

135 — Zăvor-încuietoare — la grajd, satul Berbești

136 — Cumpănă de fîntînă Strîmtura

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

137 — Uşă la şură, Onceşti

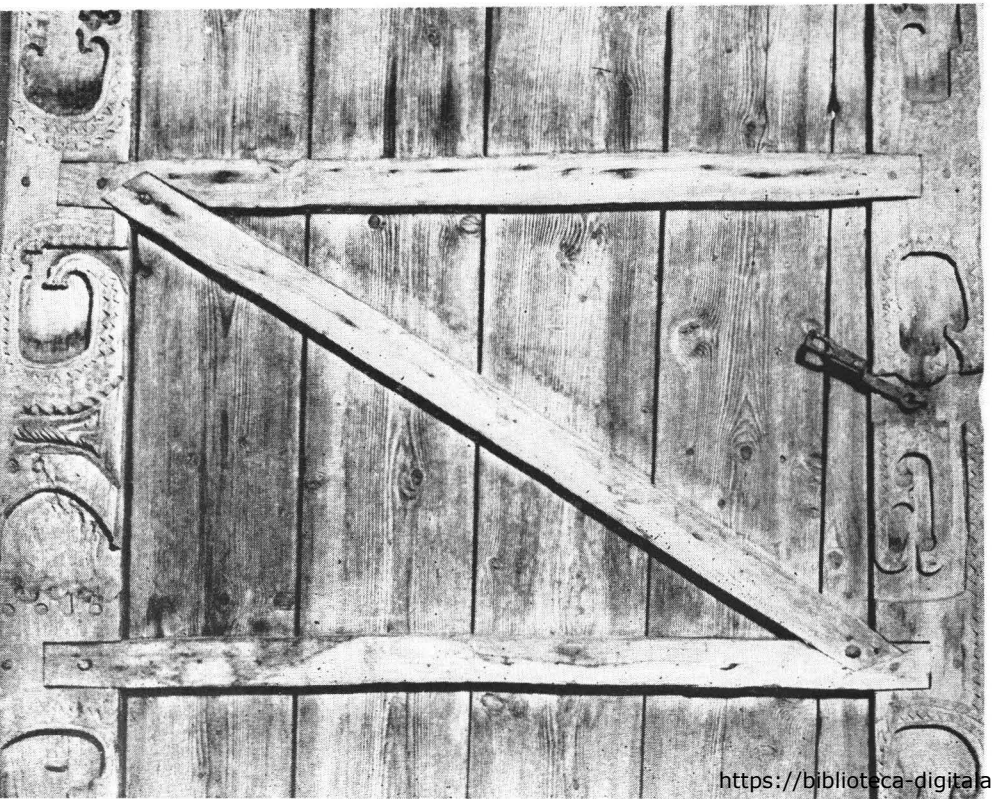

138 — Uşă la şură, comuna Rozavlea

https://biblioteca-digitala.ro

139 — Ușă la șură, Oncești

140 — Ușă la șură, Berbești

https://biblioteca-digitala.ro

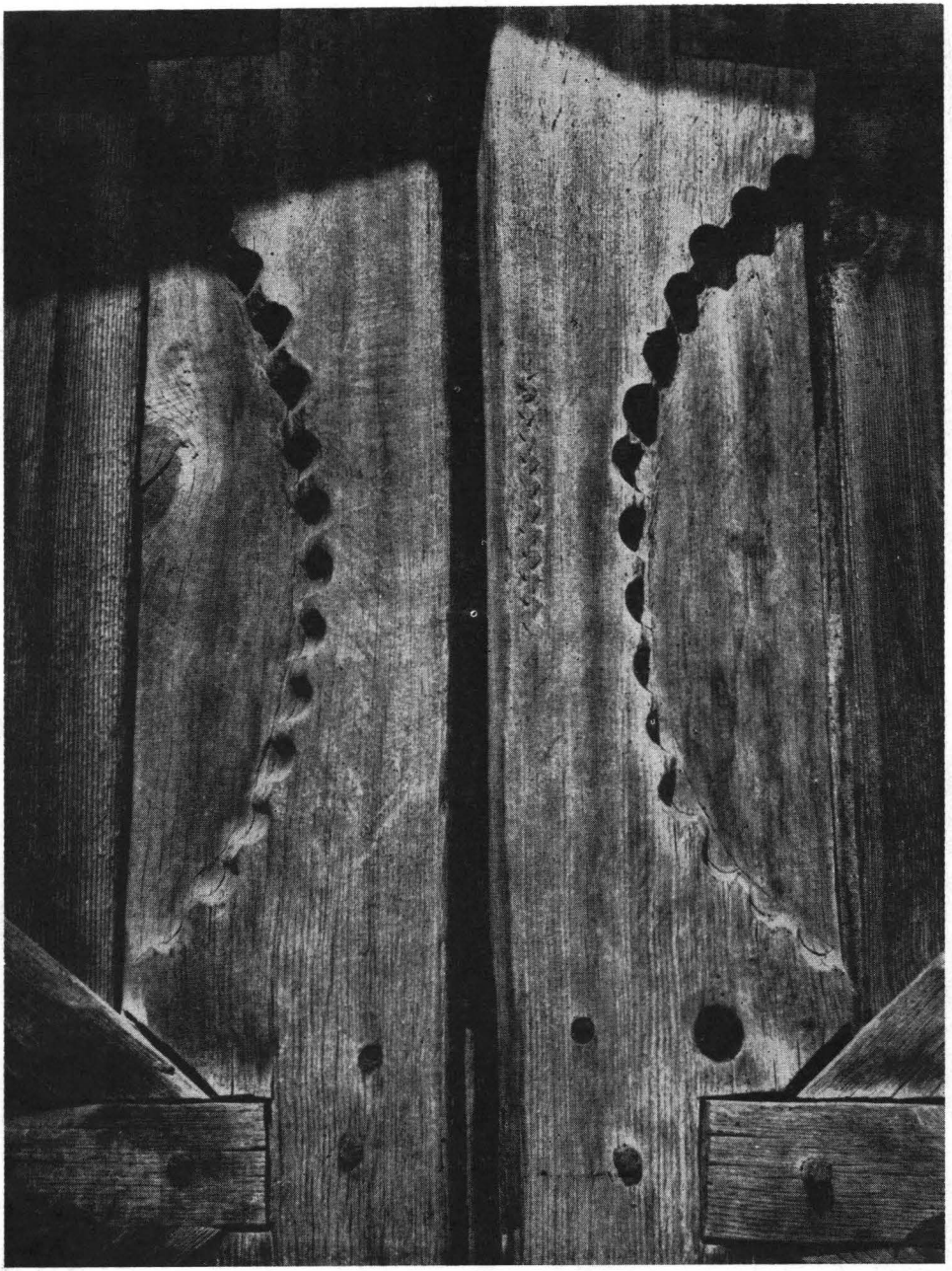

141 — Detaliu, uşă de şură, Poienile Izei

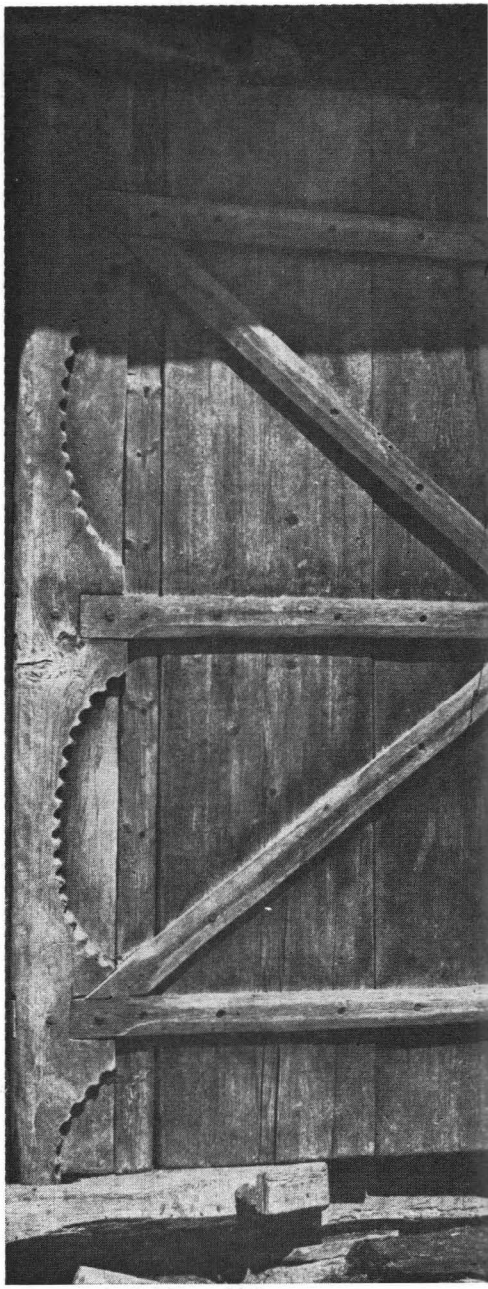

142 — Uşă de şură, Săcel

https://biblioteca-digitala.ro

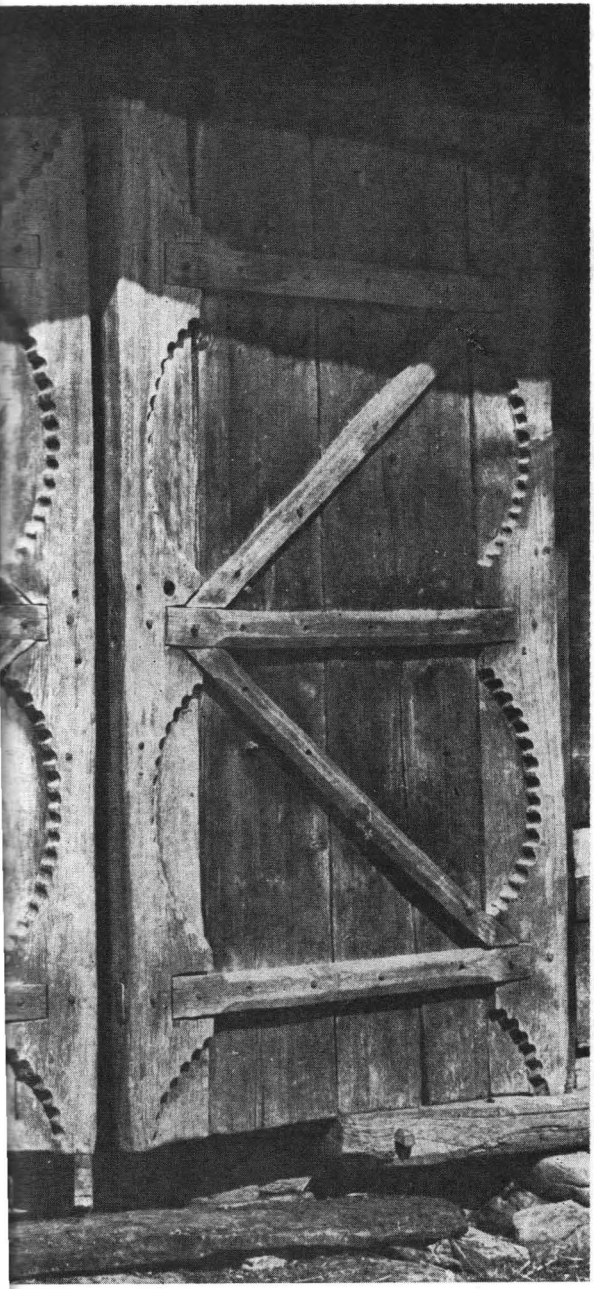

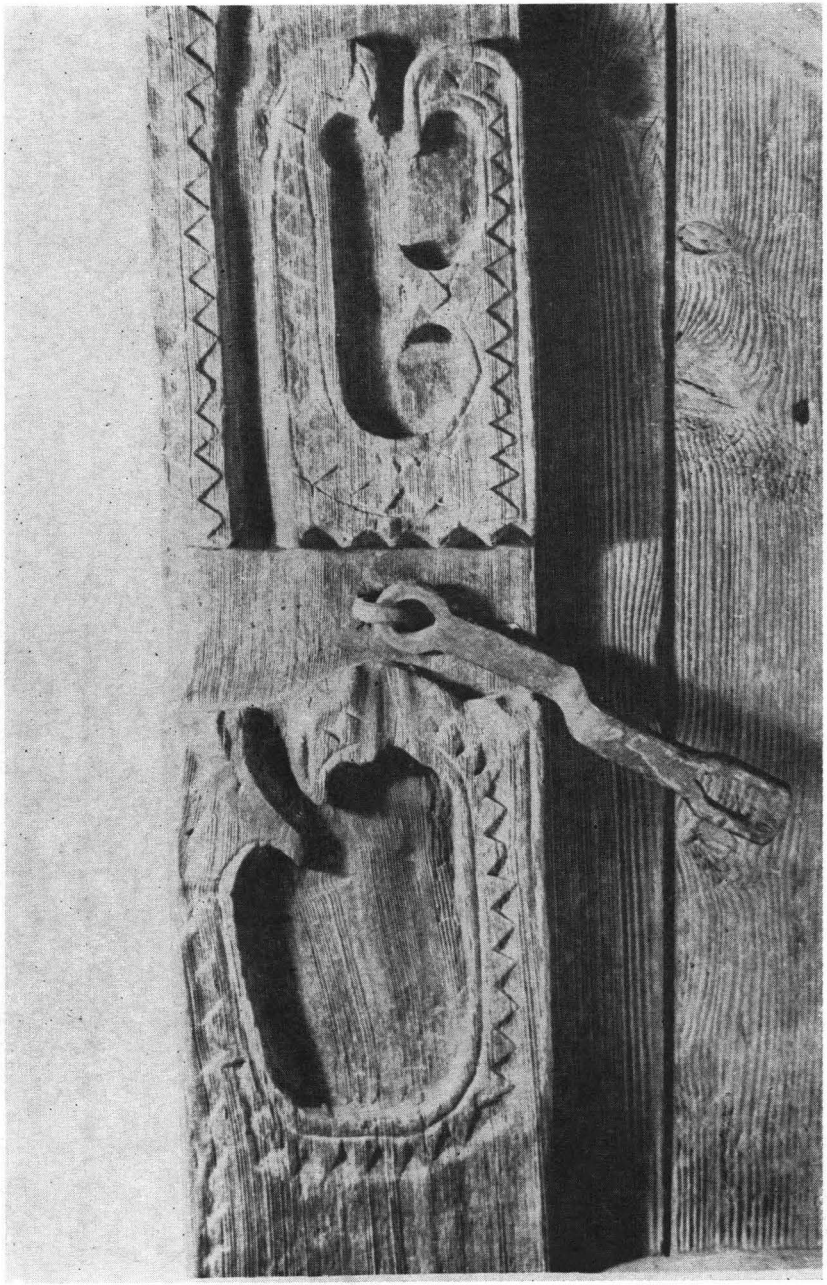

143 — Zăvor la ușă de șură, Rozavlea

https://biblioteca-digitala.ro

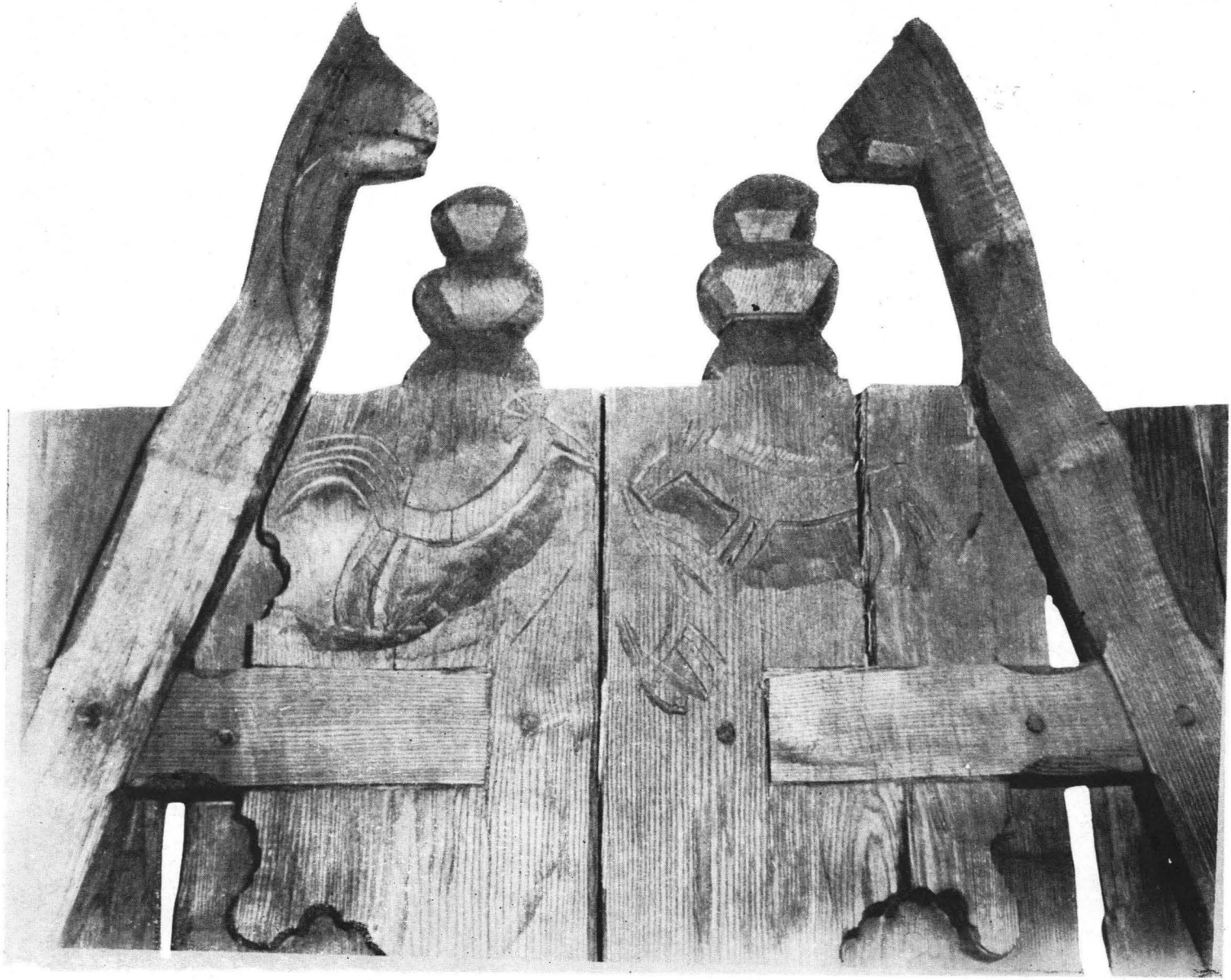

144 — Ușă de șură, Vișeu de Sus

https://biblioteca-digitala.ro

MUZEUL MARAMUREŞAN
SIGHETU MARMAŢIEI
CIF 3695034

145 — Uşă de şură, Vişeu de Jos

https://biblioteca-digitala.ro

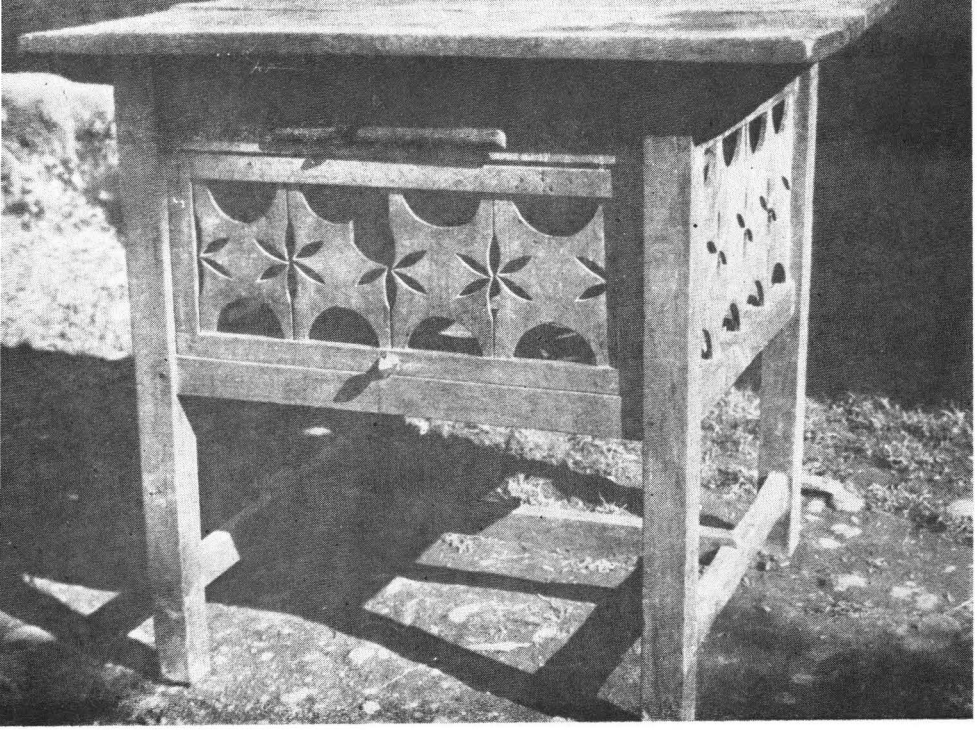

146 — Masă, Berbești

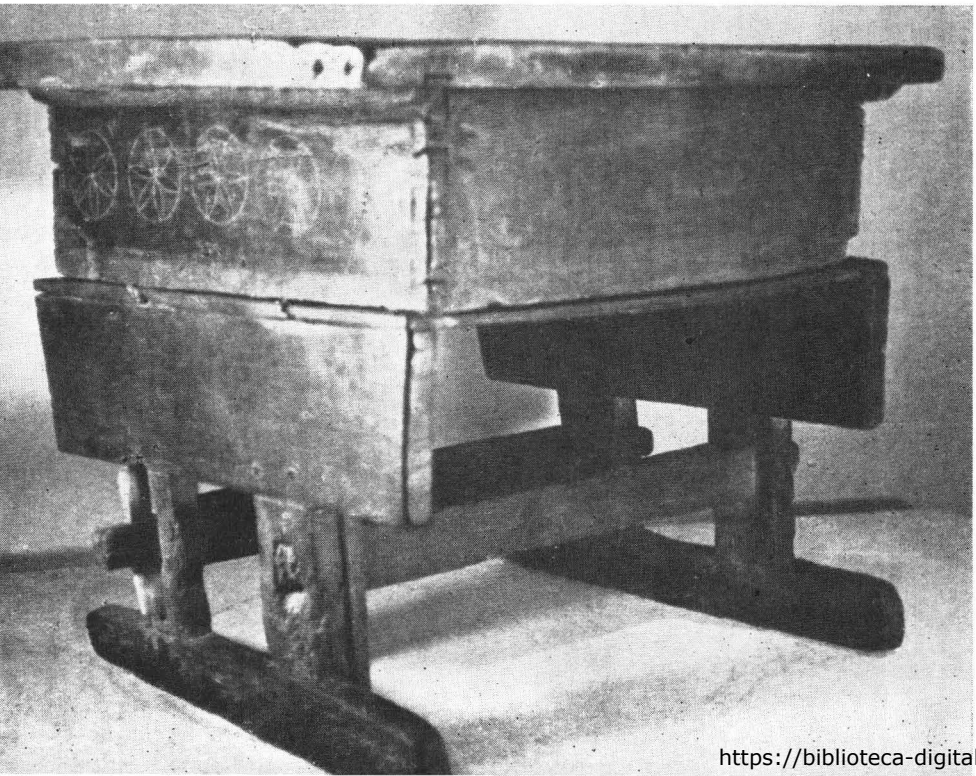

147 — Masă, Oncești

https://biblioteca-digitala.ro

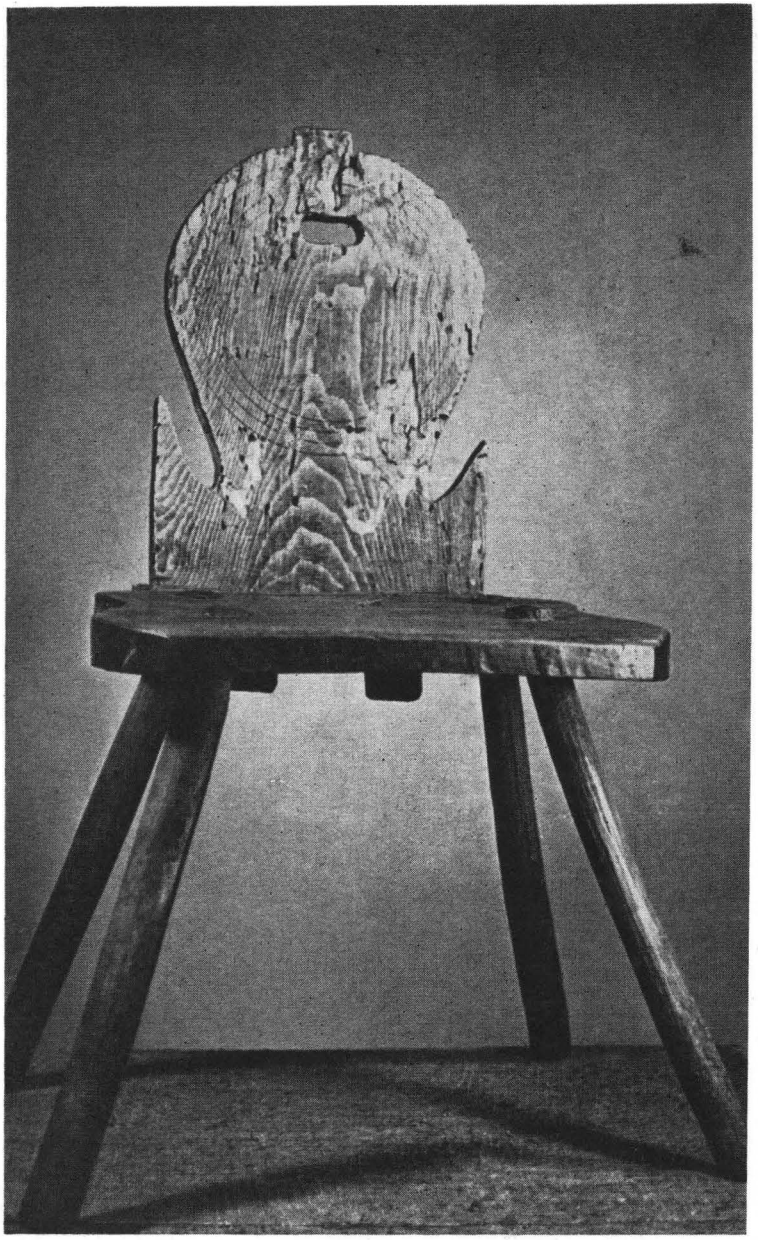

148 — Scaun cu spătar, Valea Cosăului satul Sîrbi

149 — Scaun din Călinești

https://biblioteca-digitala.ro

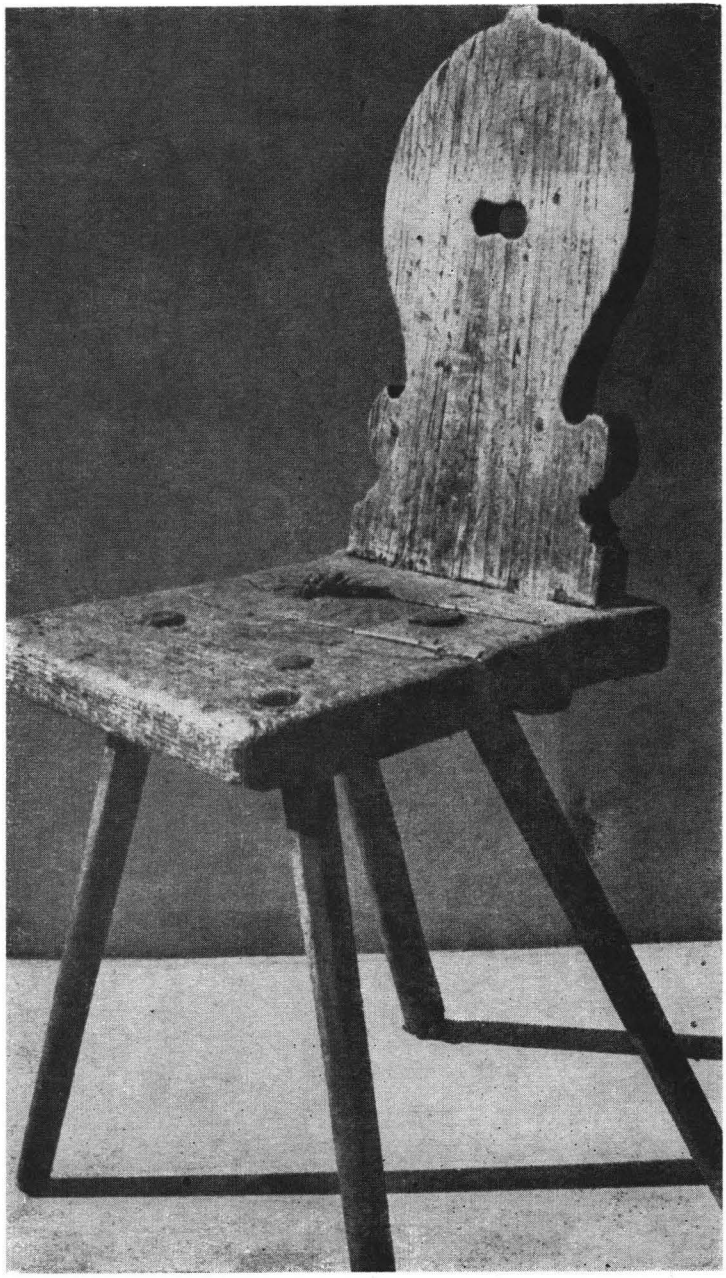

150 — Scaun din Șieu

151 — Scaun din Giulești

152 — Leagăn din Valea Stejarului, de Pătru Godja ▶

https://biblioteca-digitala.ro

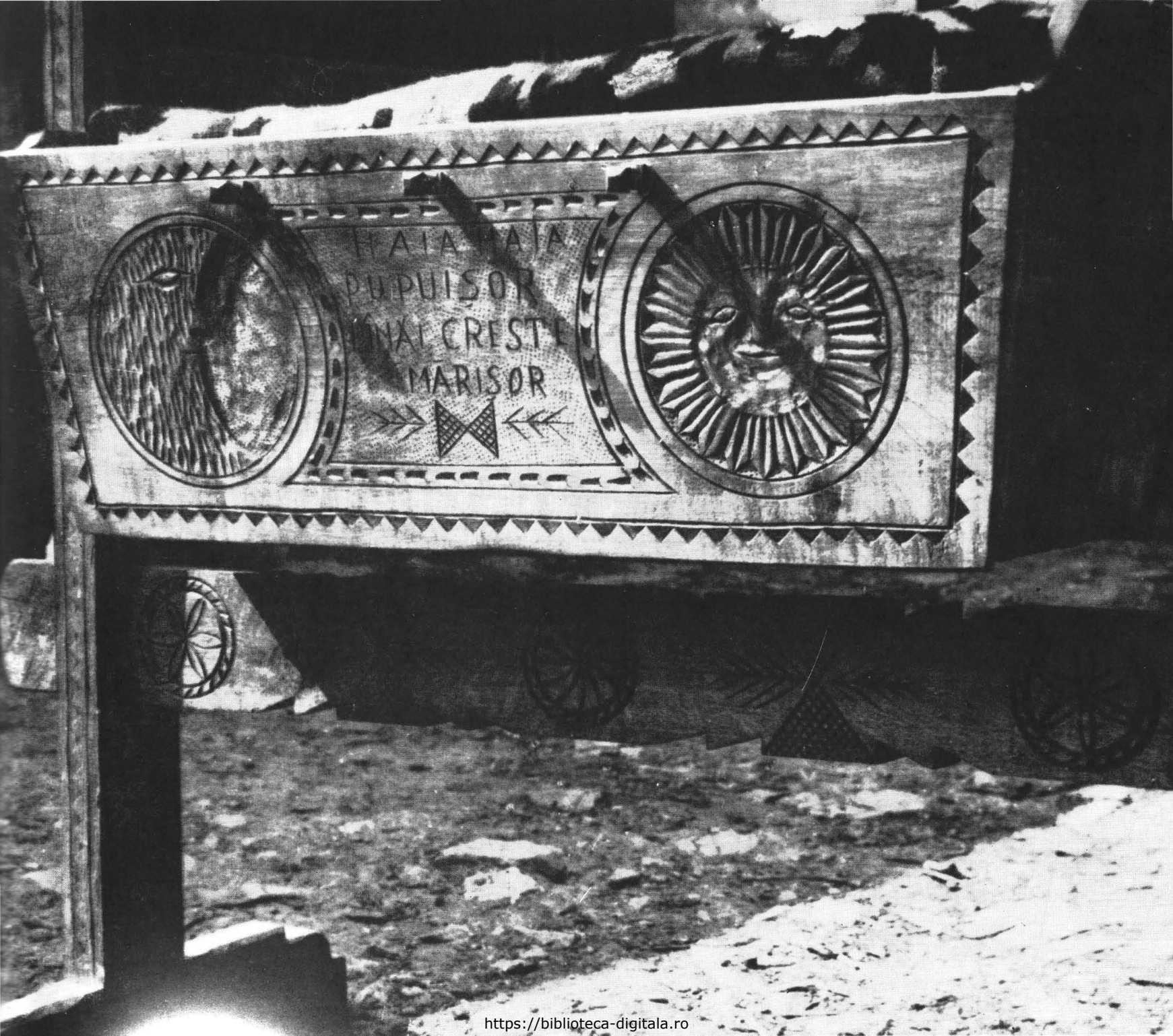

https://biblioteca-digitala.ro

153 — Ladă de zestre, Ieud

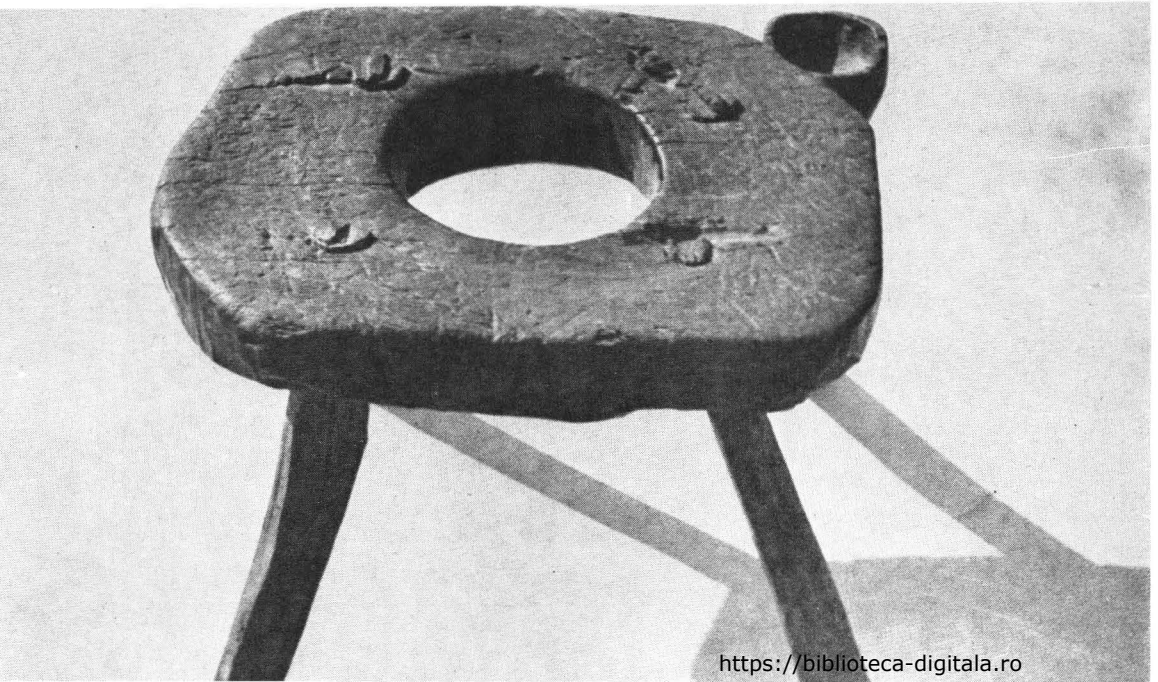

154 — Scăunel pentru „coconi," pentru a-i învăța să stea în picioare, comuna Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

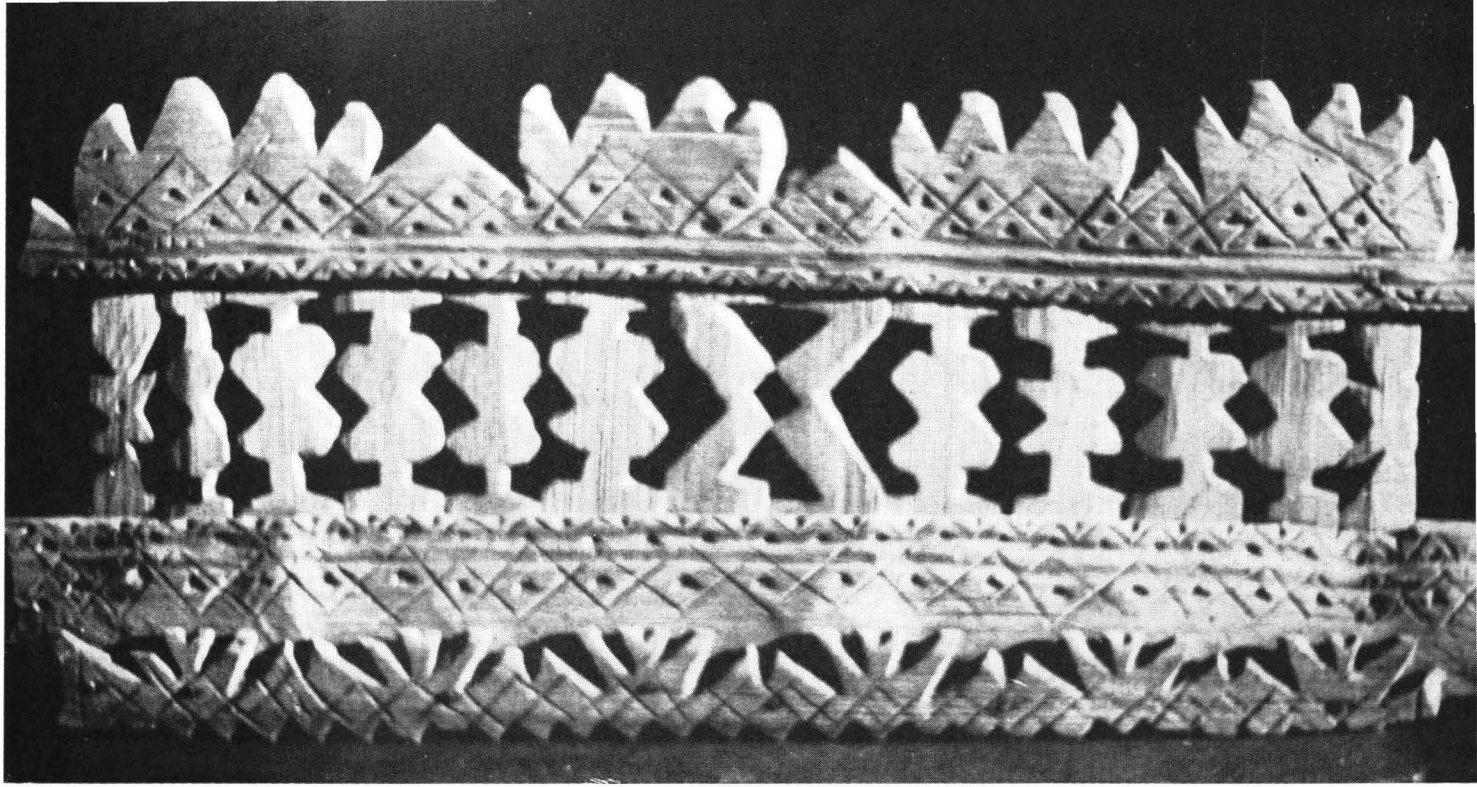

155 — Lingurar — comuna Vadu Izei

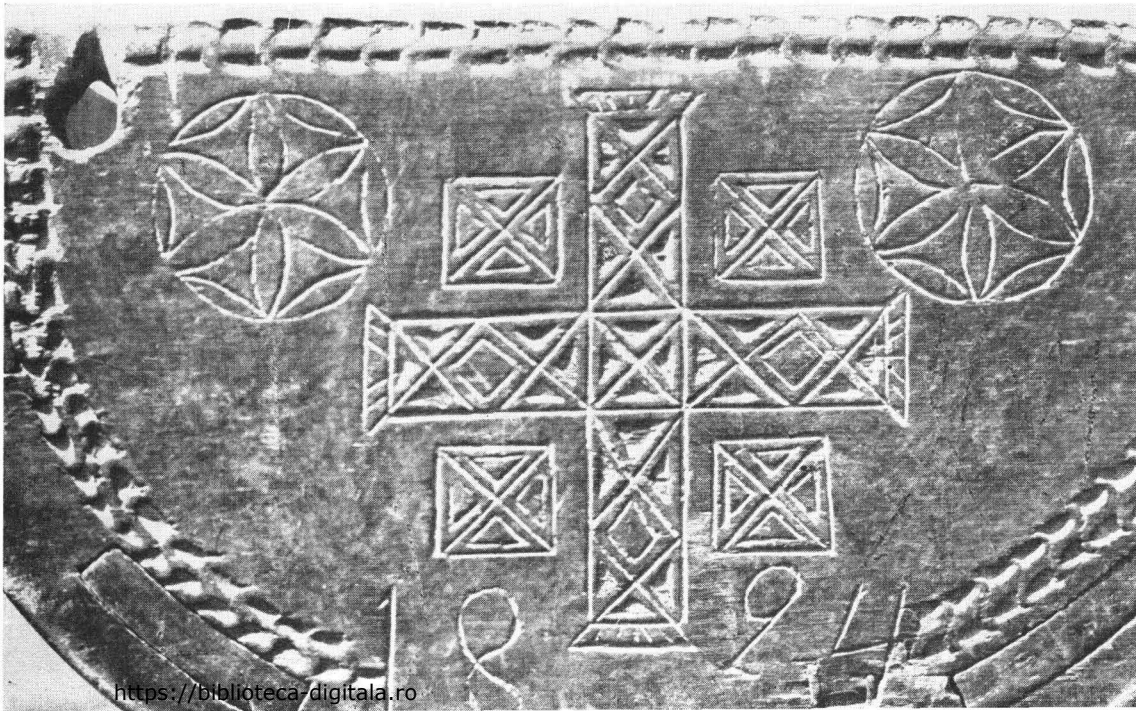

156 — Detaliu de la leagăn de copii, Rona de Jos

https://biblioteca-digitala.ro

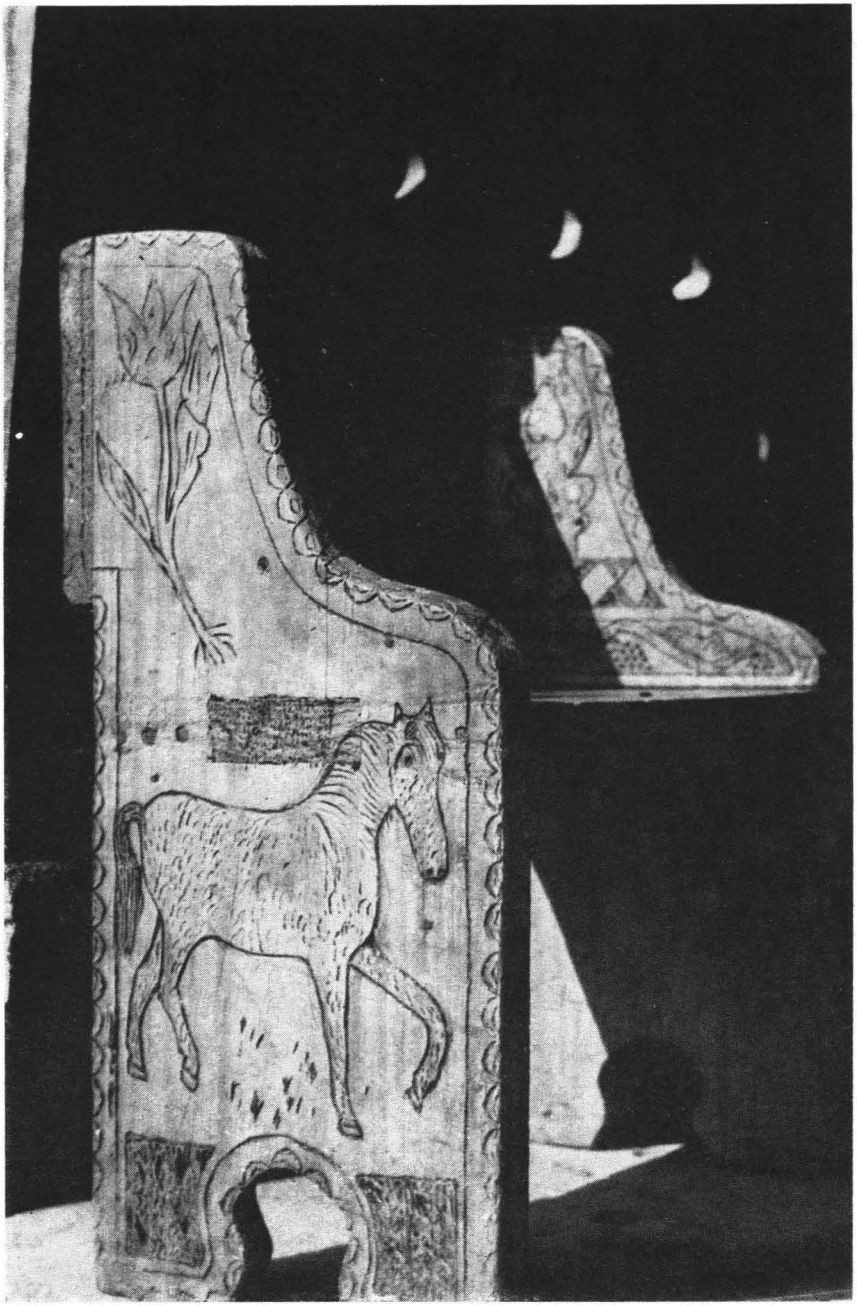

157 — Scaun din Berbești

https://biblioteca-digitala.ro

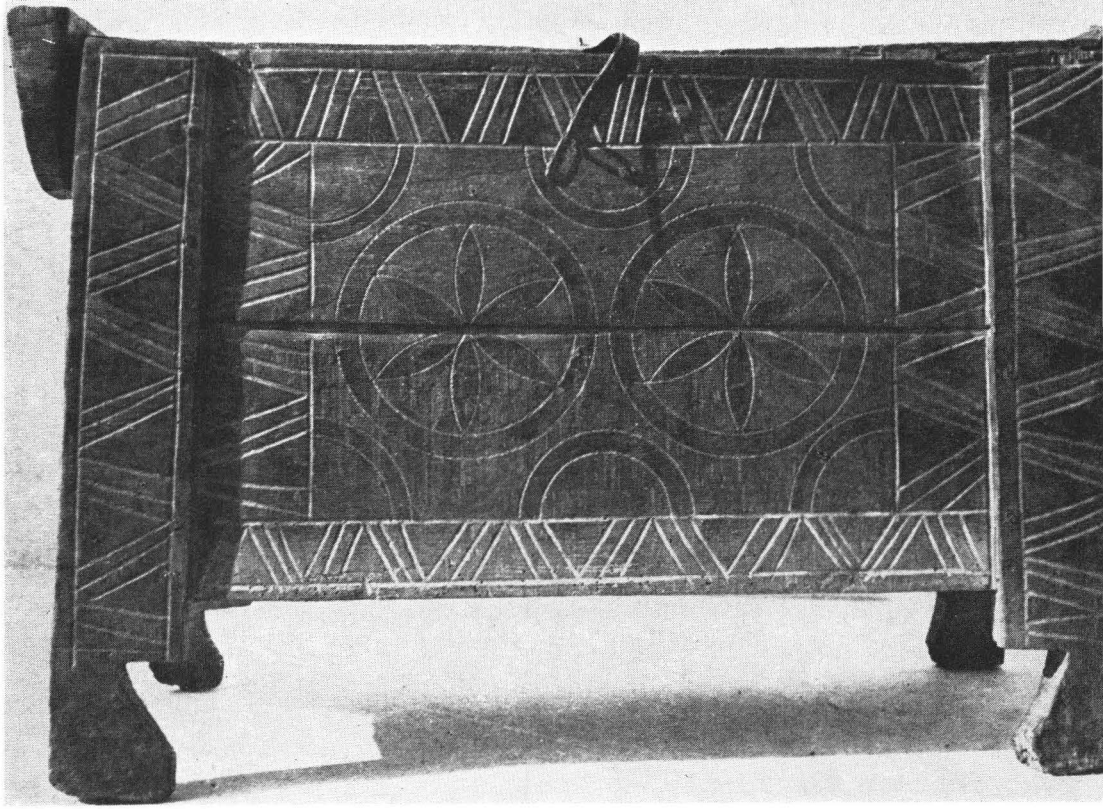

158 — Ladă de zestre de pe Valea Izei, satul Șieu

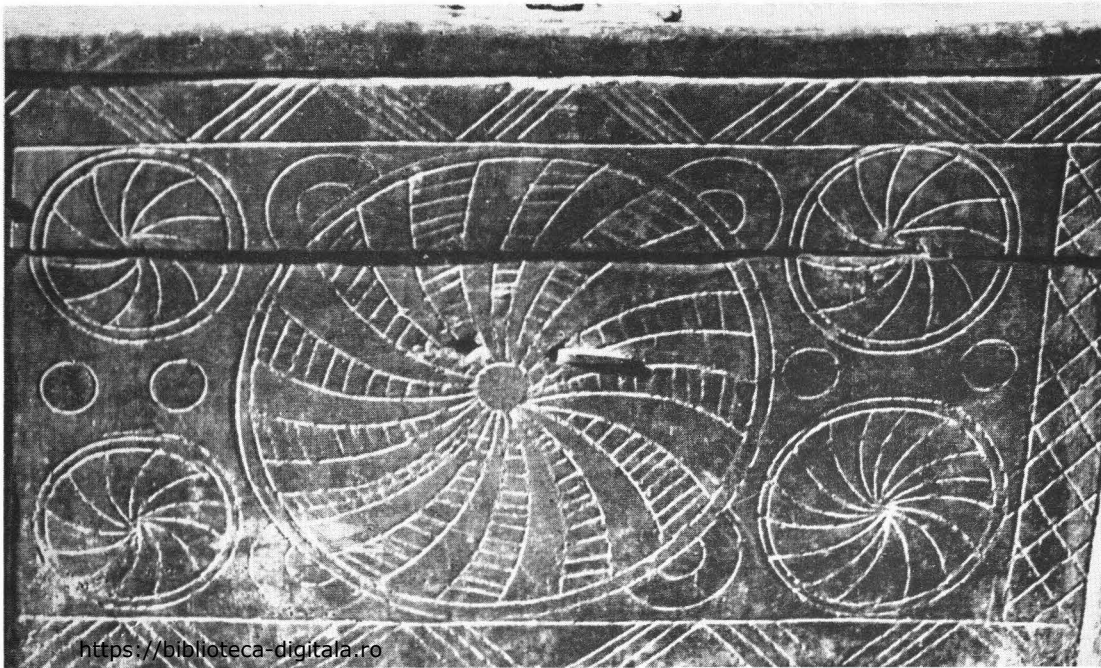

159 — Detaliu ladă de zestre, Oncești

https://biblioteca-digitala.ro

160 — Ladă de zestre de pe Valea Marei, satul Hărnicești

161 — Vas pentru brînză, leud

https://biblioteca-digitala.ro

162 — Vase de lemn din leud : fund pentru mămăligă ; blid ; cofă pentru lapte

163 — Vase de lemn din Berbești : găleată și doniță pentru muls

https://biblioteca-digitala.ro

164 — Sărăriță din Giulești

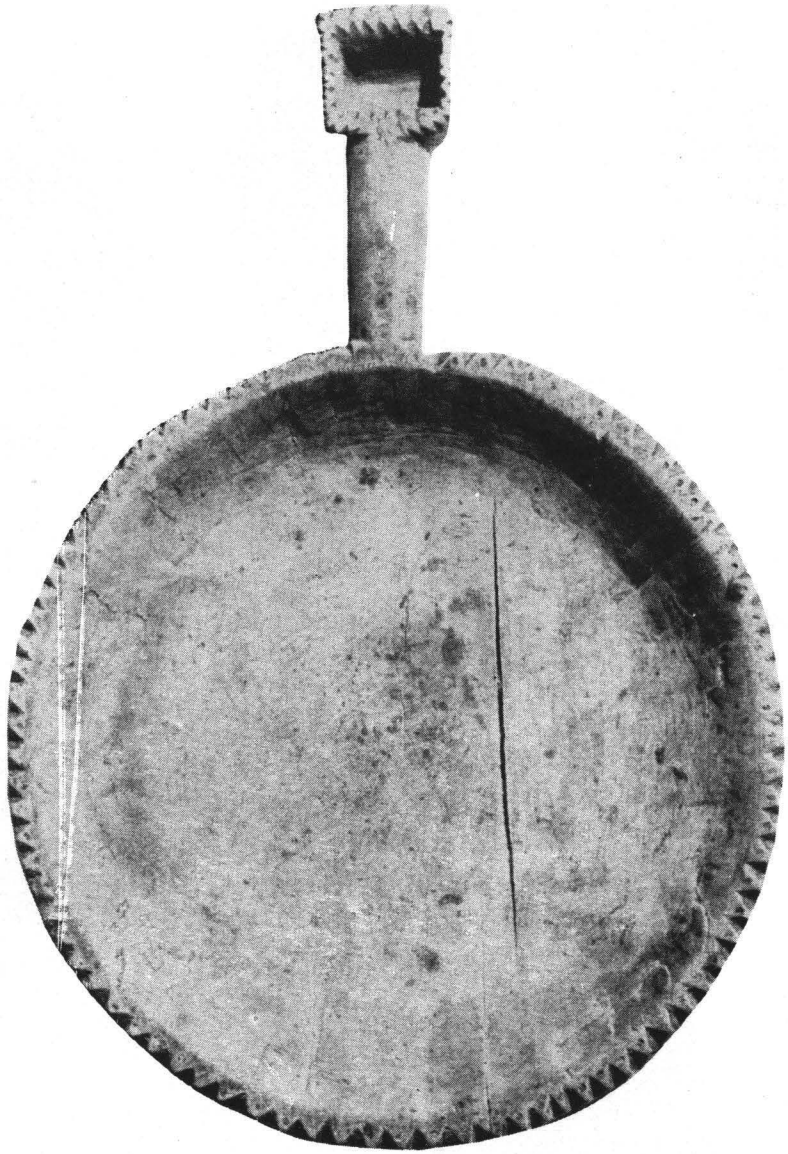

165 — Fund pentru mămăligă, Șieu

https://biblioteca-digitala.ro

166 — Ploscă din Rona de Jos

167 — Doniță, Călinești

https://biblioteca-digitala.ro

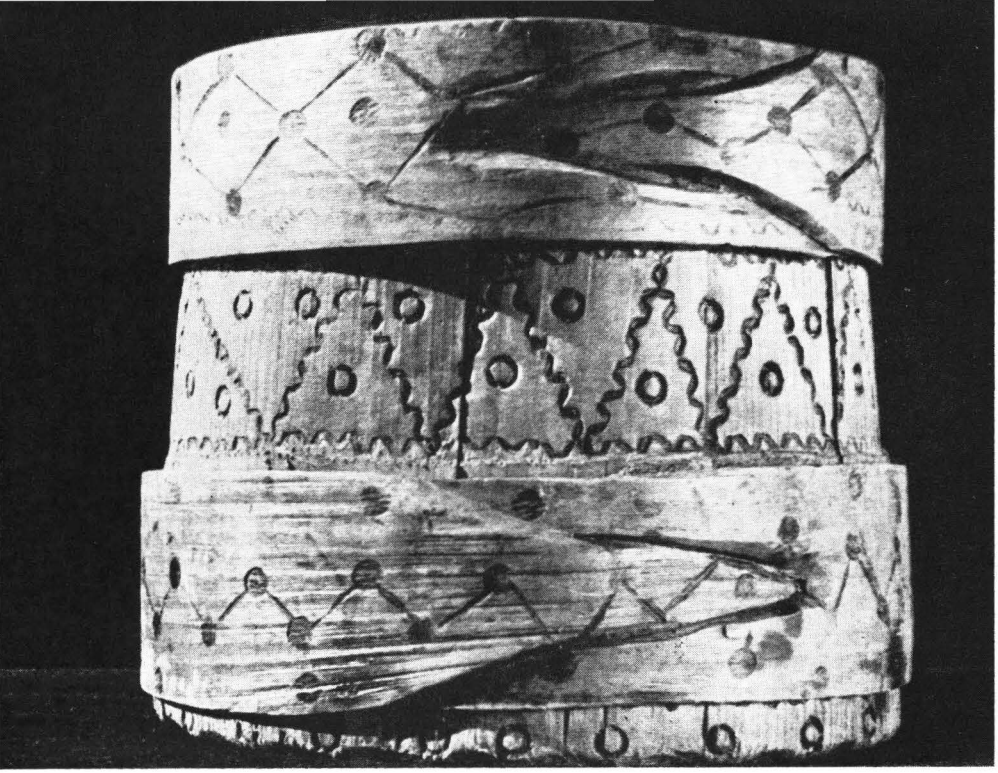

168 — Vas pentru păstrat brînza, Poienile de sub Munte

169 — Ploscă îngemănată pentru păstrat horincă, satul Fereşti, Valea Cosăului

https://biblioteca-digitala.ro

170 — Bute pentru păstrat slatină sau zer, Budești

171 — Detaliu de pe un « Îndreptar » satul ▼ Oncești

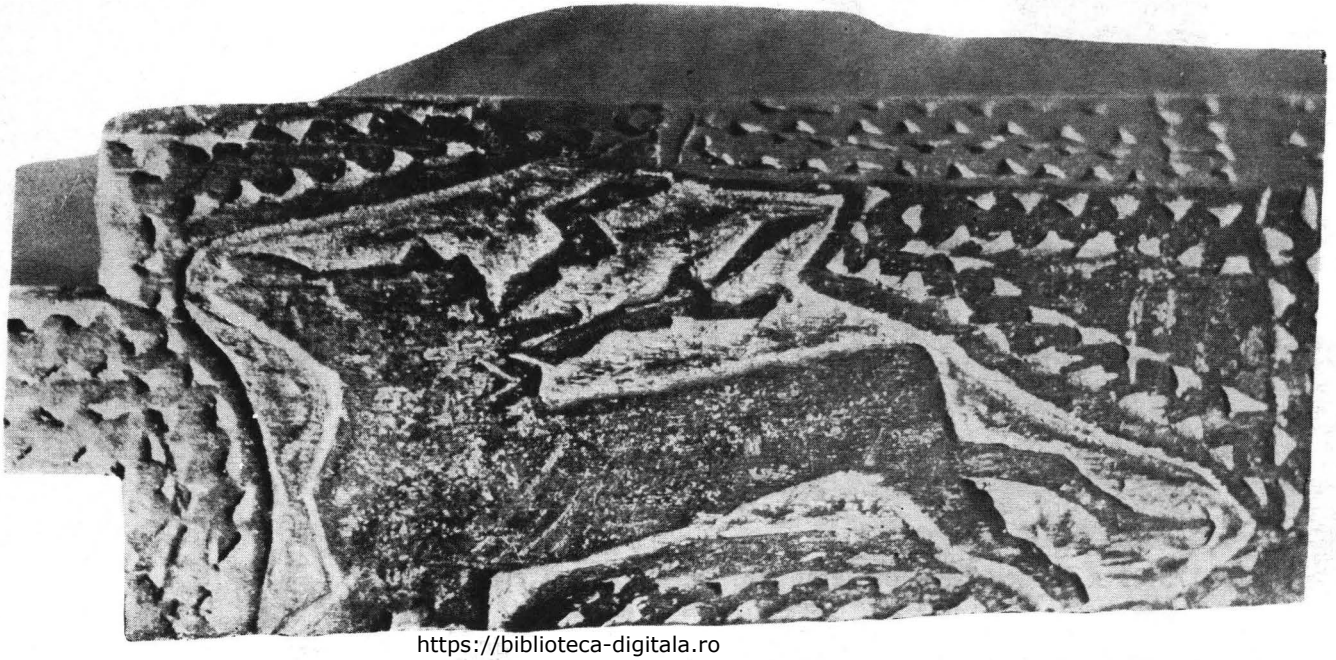

https://biblioteca-digitala.ro

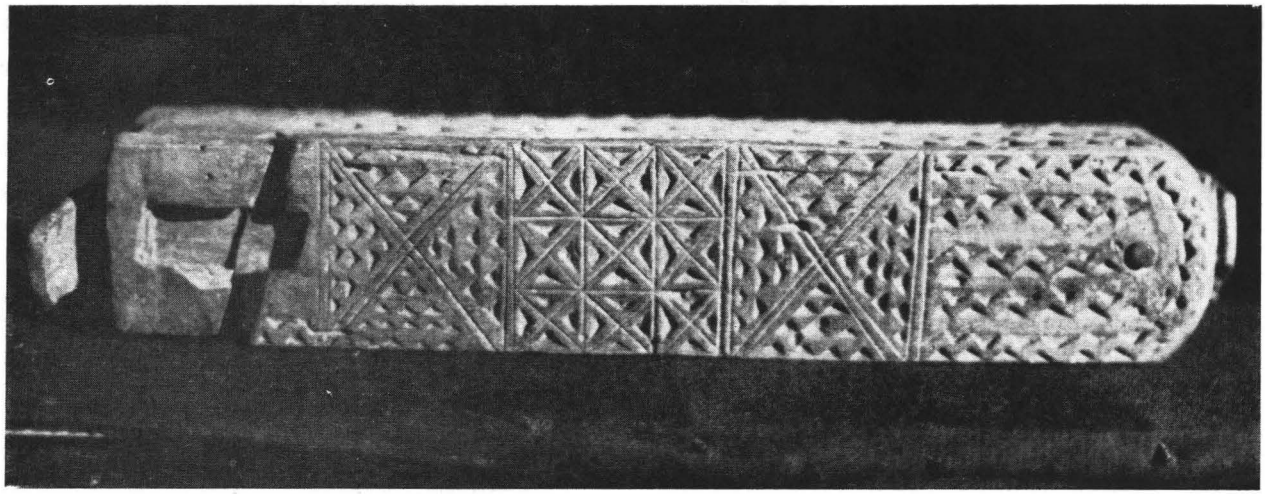

172 — Cutie de păstrat instrumentele pentru bărbierit, Berbeşti

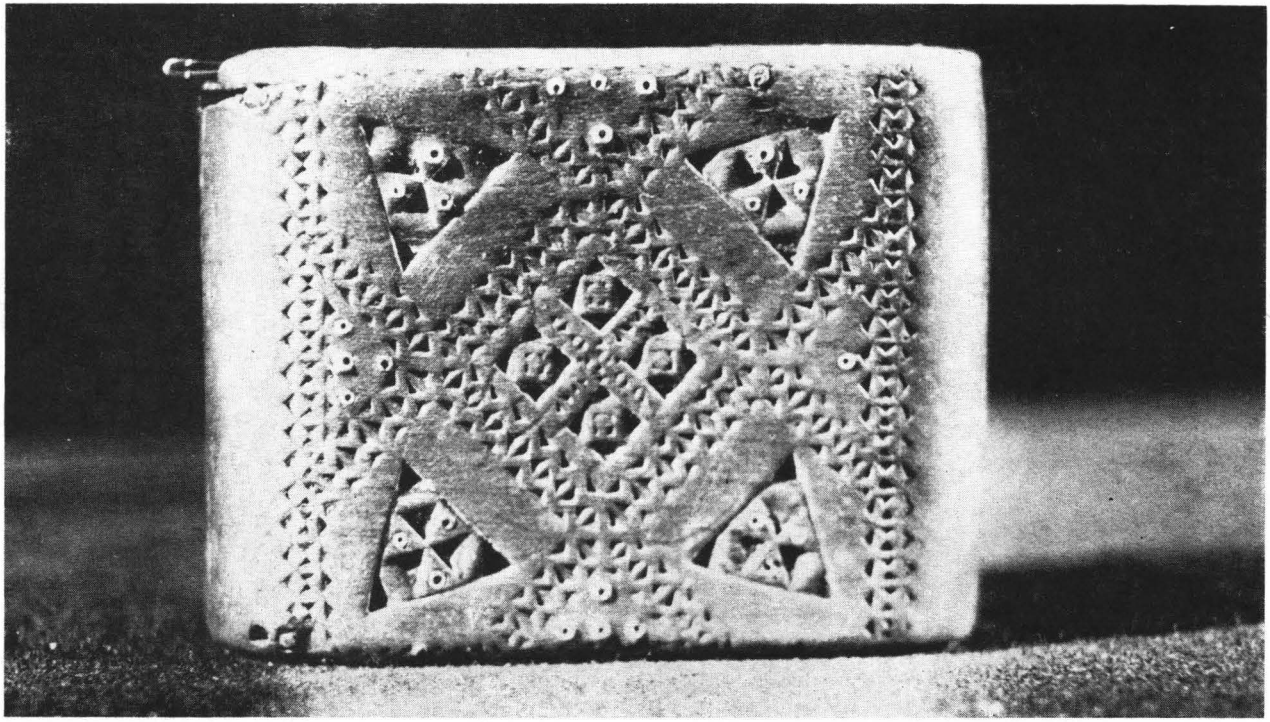

173 — « Tabachieră » de lemn din satul Valea Stejarului

https://biblioteca-digitala.ro

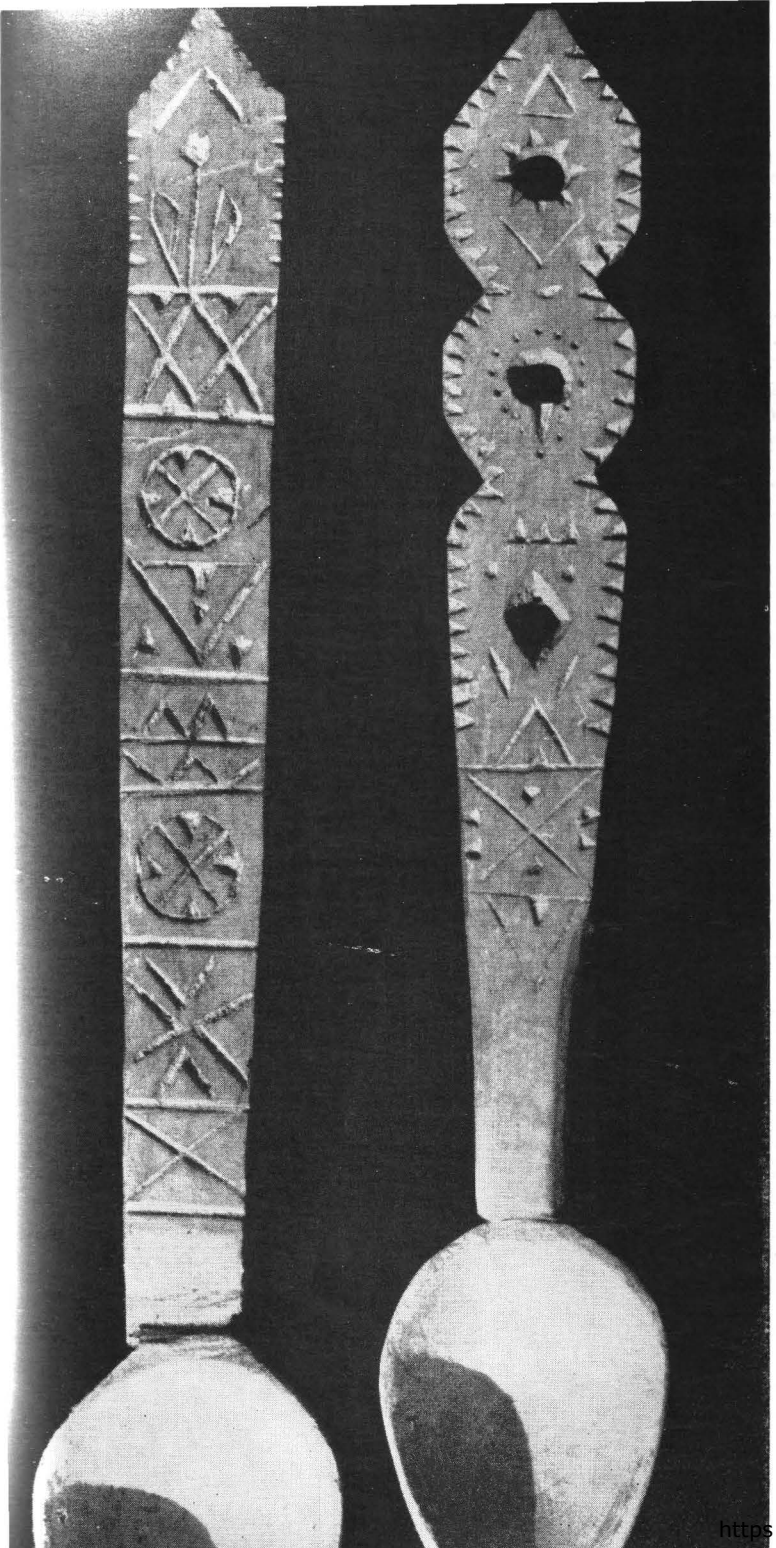

174 — Linguri din Vadu Izei

175 — Linguri — gîvane — de la stînă, leud

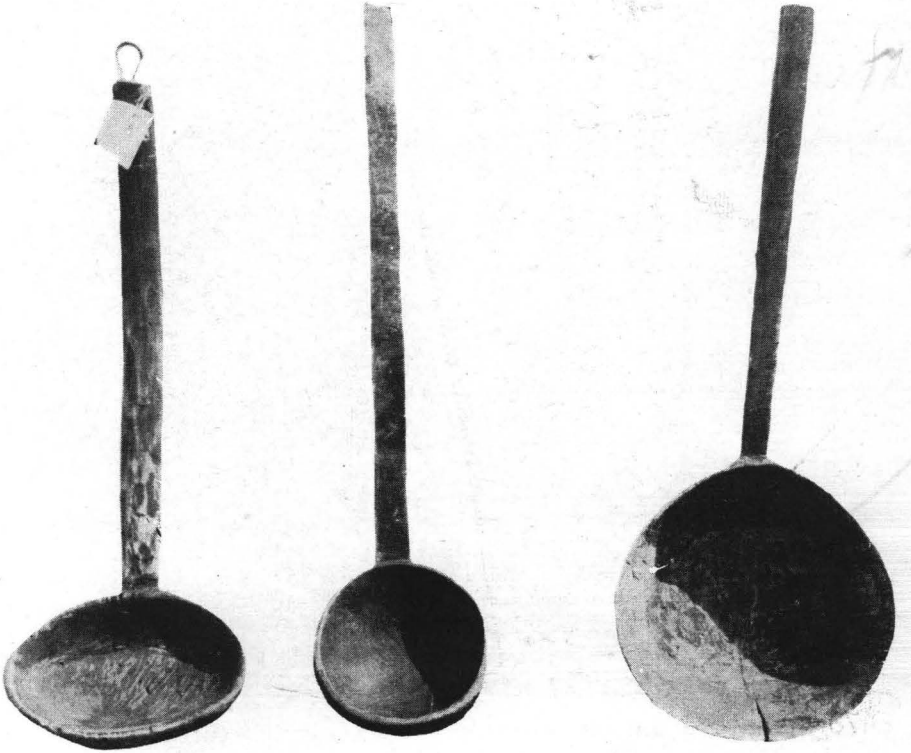

https://biblioteca-digitala.ro

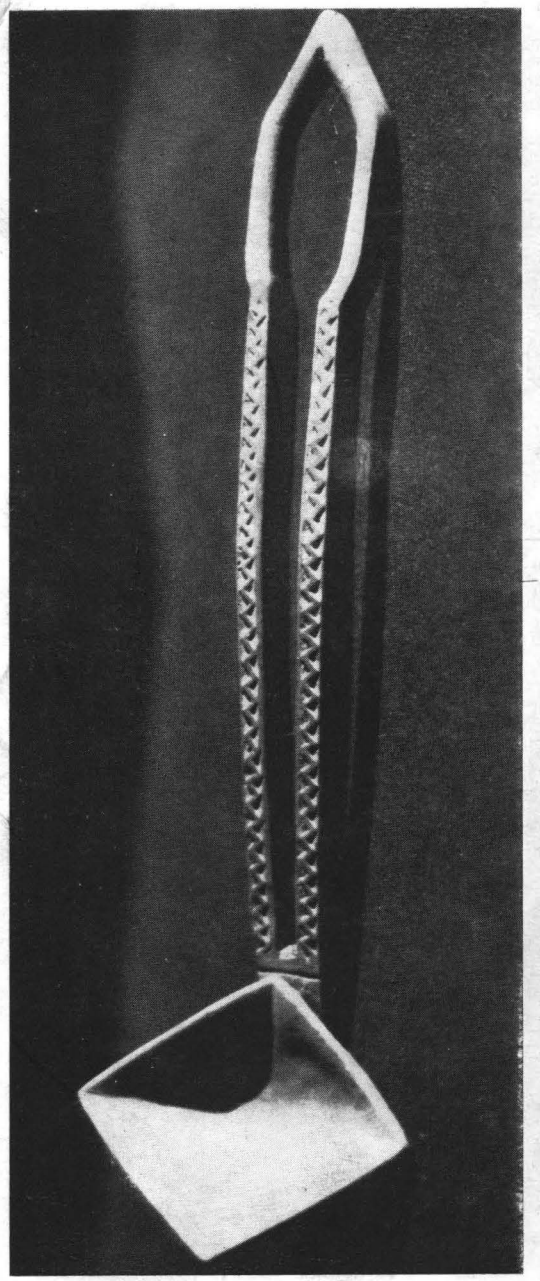

176 — Lingură din comuna Moisei

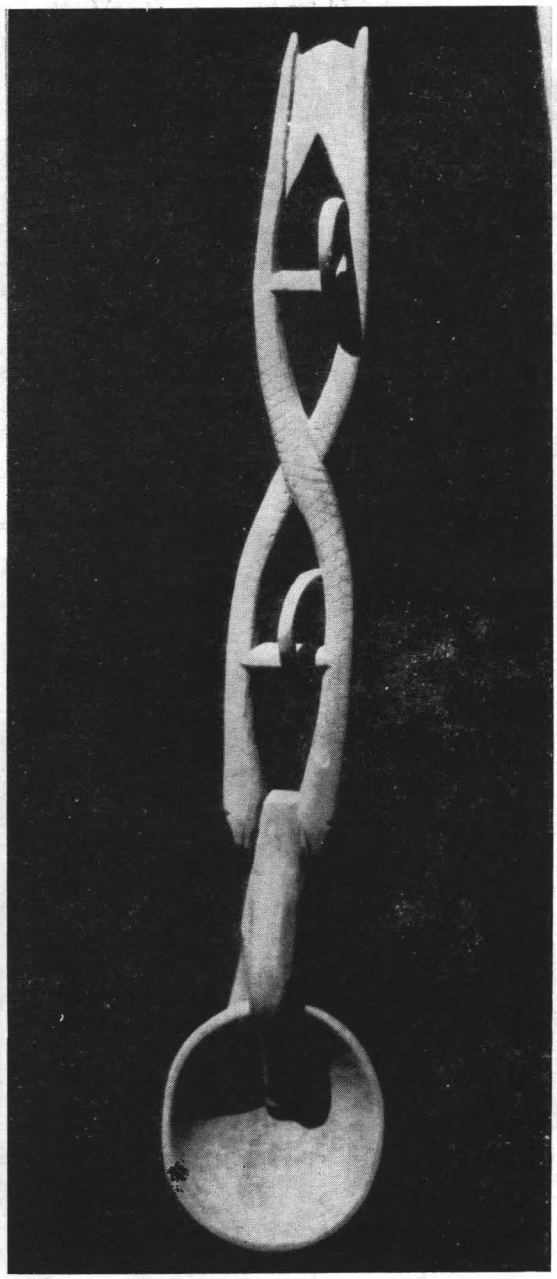

177 — Lingură din satul Sîrbi — Cosău

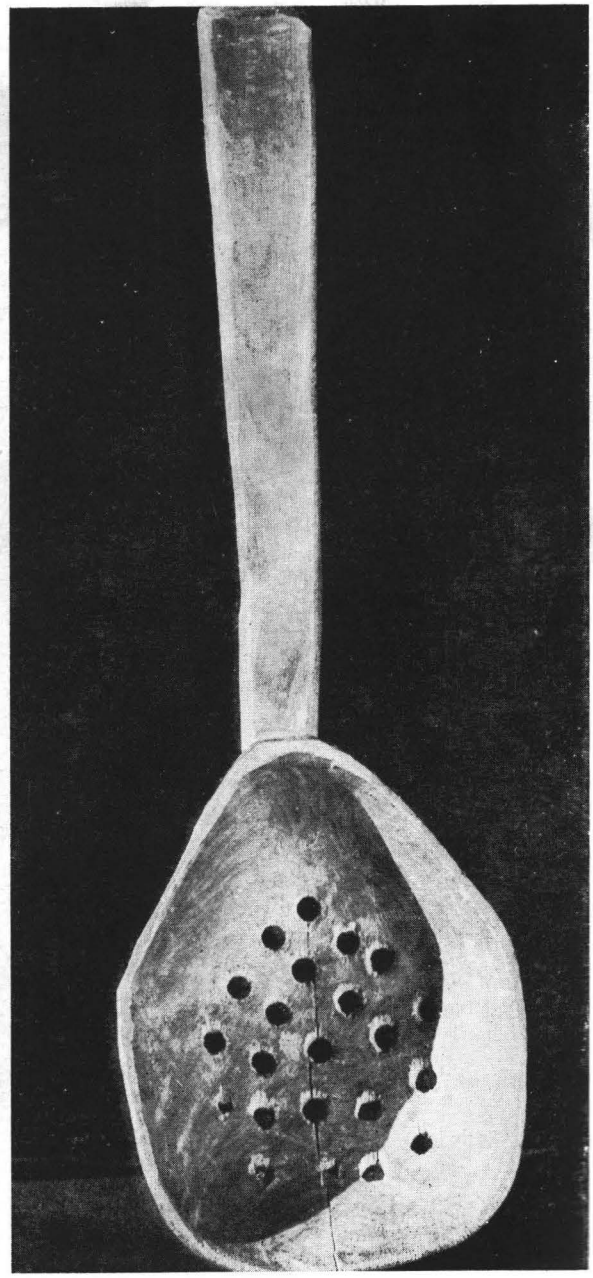

178 — Străcurătoare, leud

https://biblioteca-digitala.ro

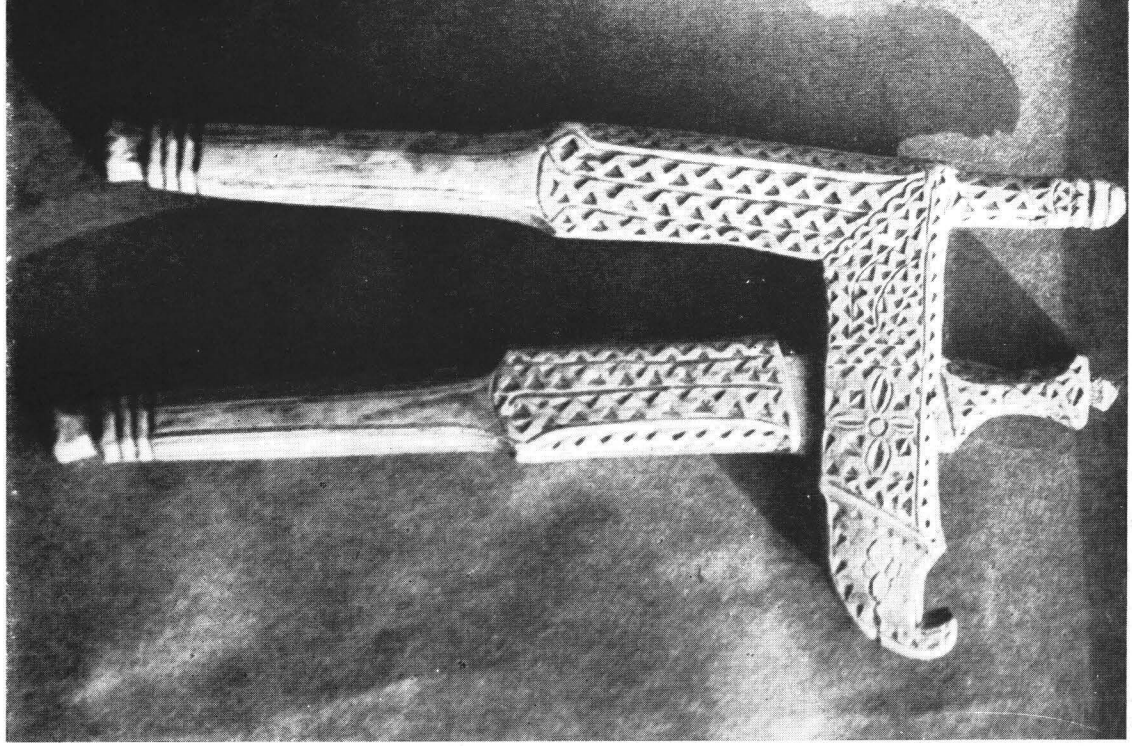

179 — Spărgător (cleşte) de alune, Ieud

180 — « Brîu » de la o vatră veche din comuna Budeşti

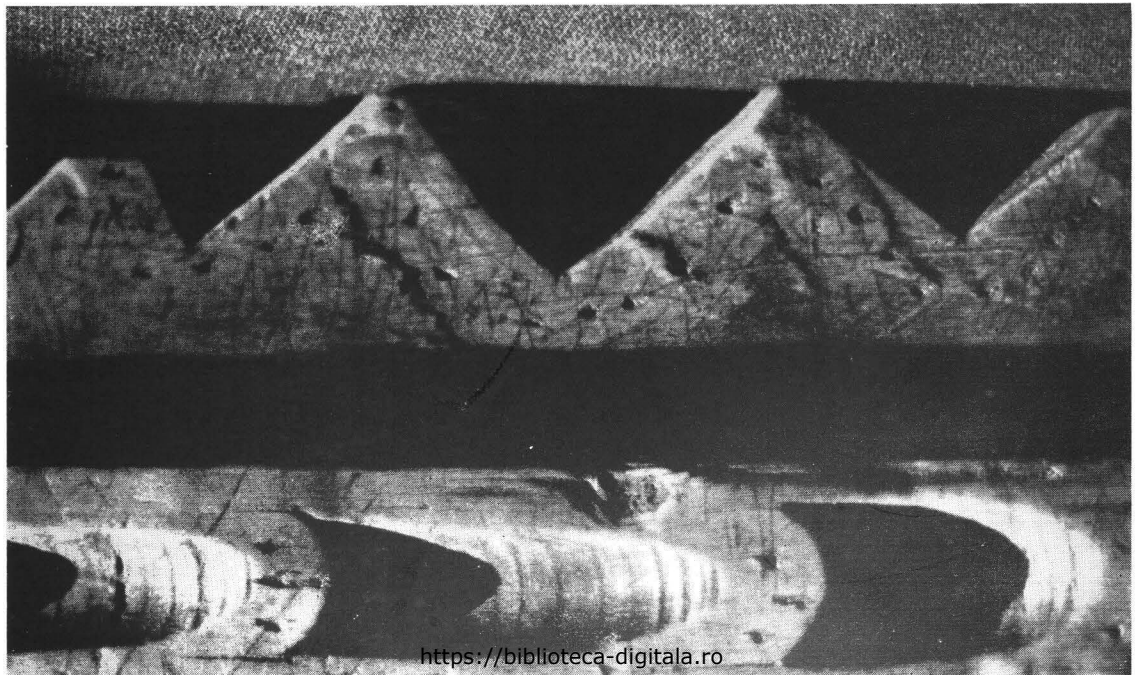

https://biblioteca-digitala.ro

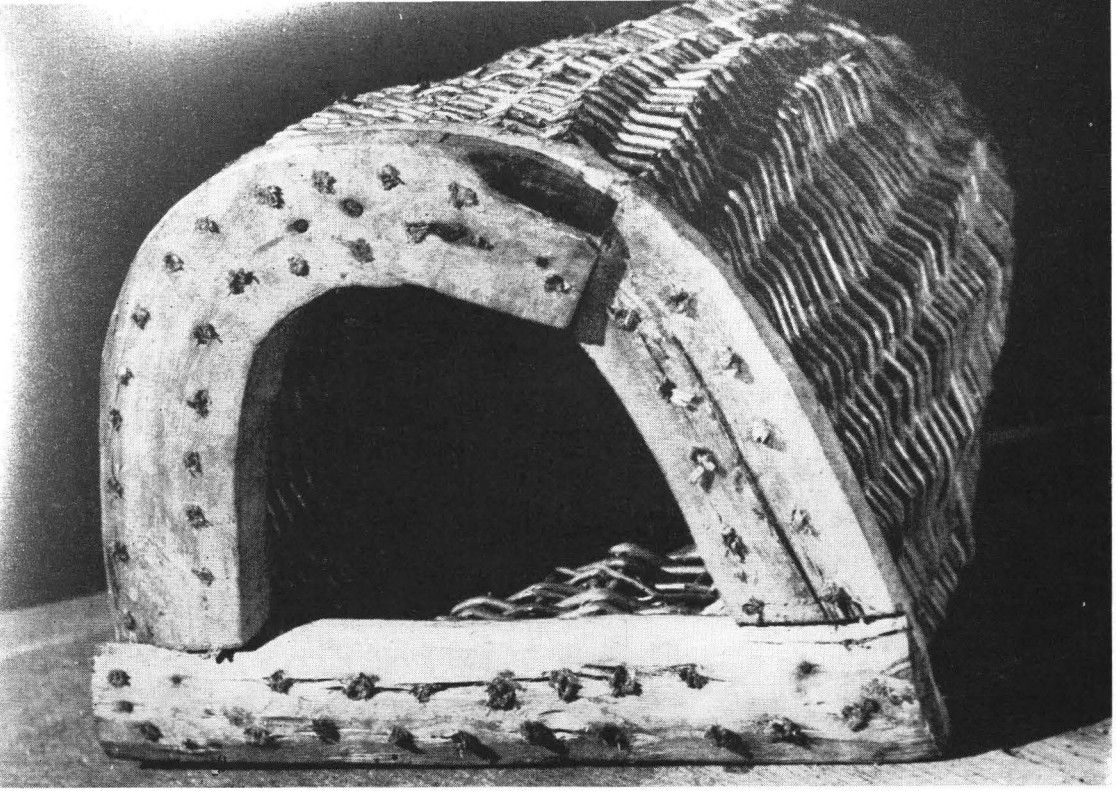

181 — Coș de nuiele pentru pescuit, Hărnicești

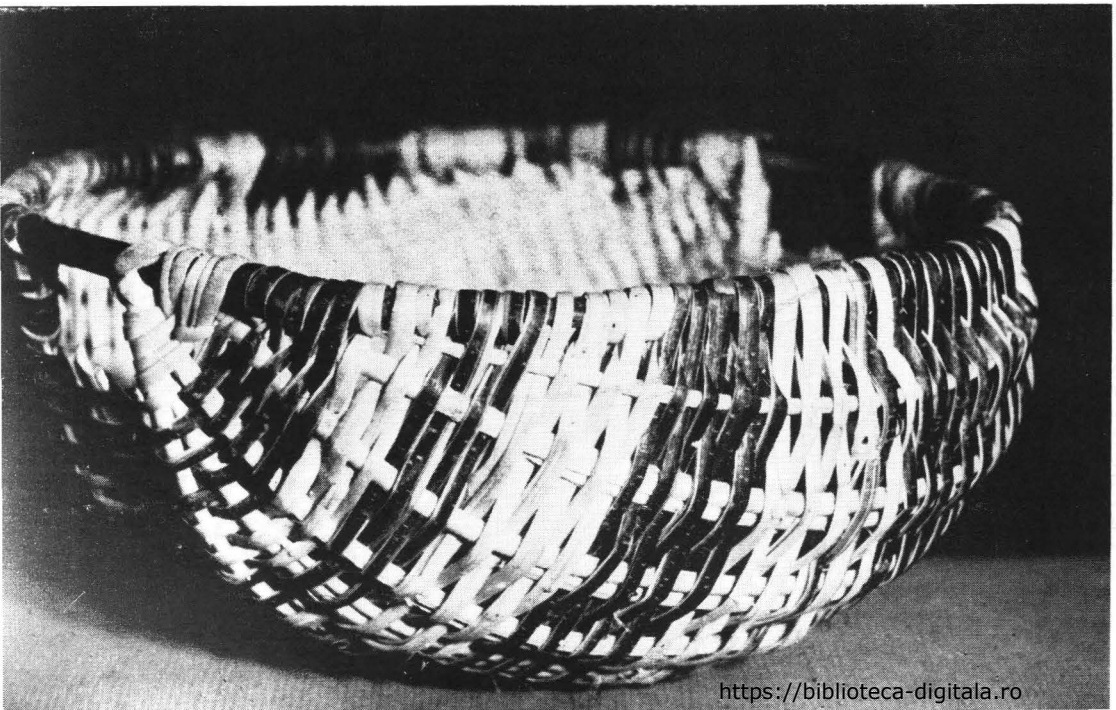

182 — Cotarcă din Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

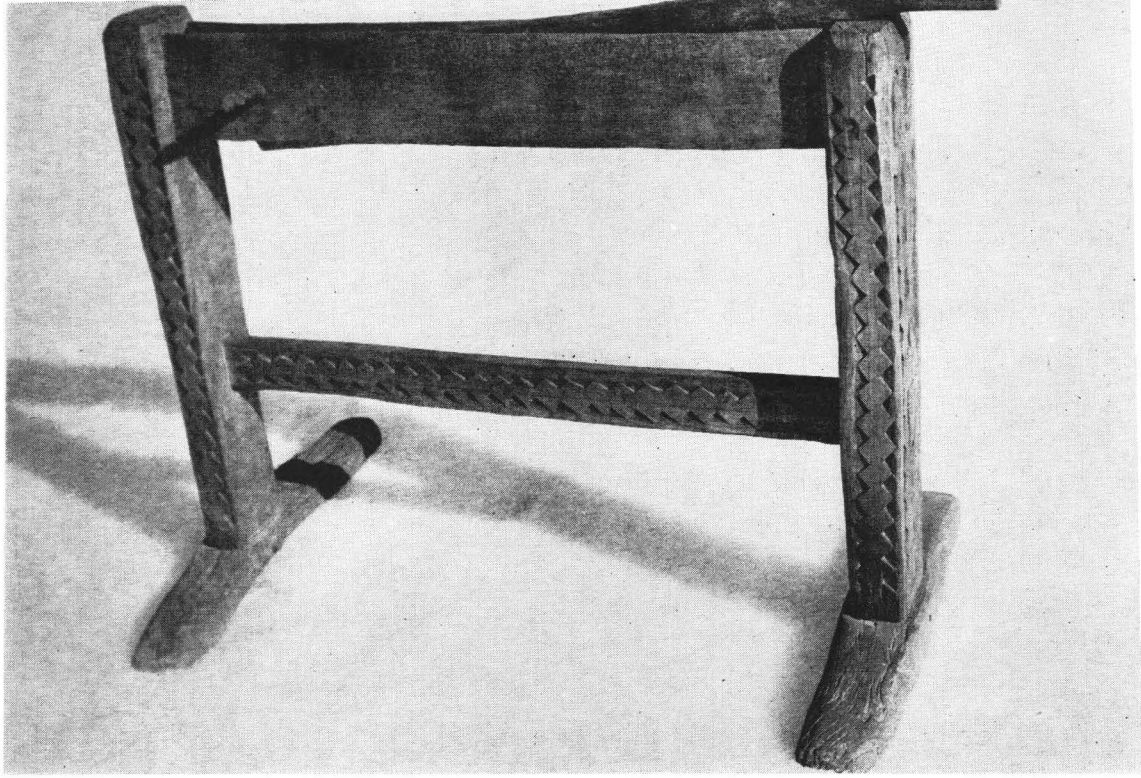

183 — Meliță, satul Sîrbi

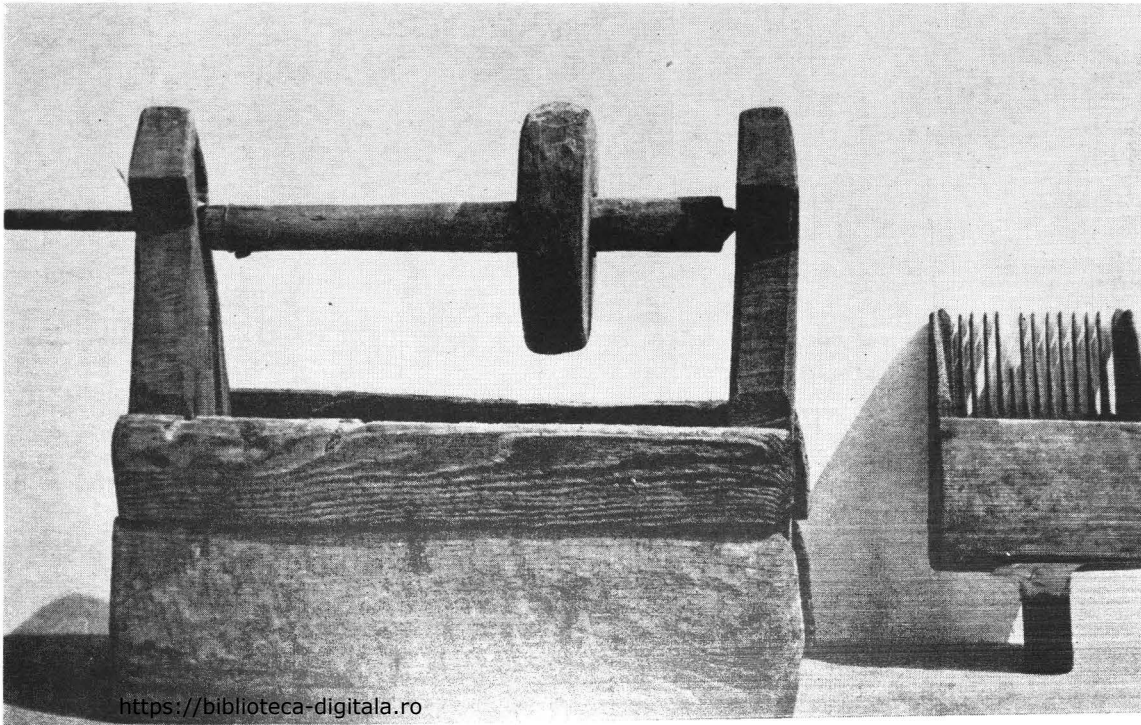

184 — Sucală și piaptăn — leud

https://biblioteca-digitala.ro

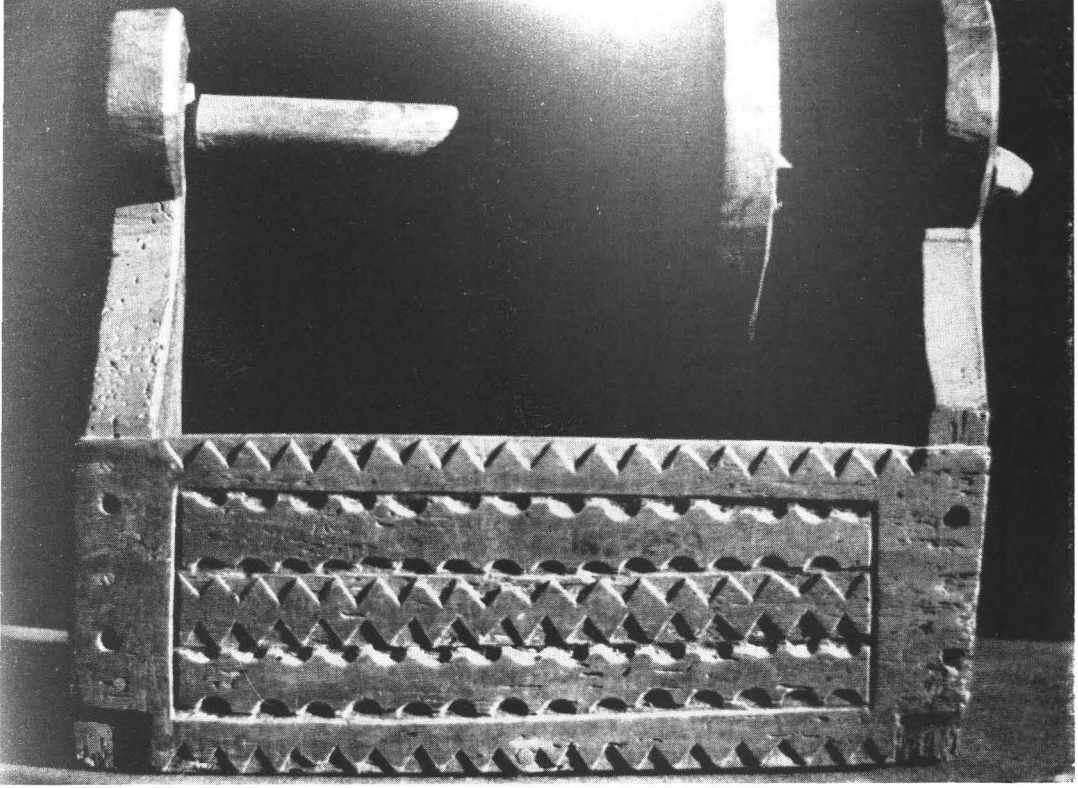

185 — Sucală, Giulești

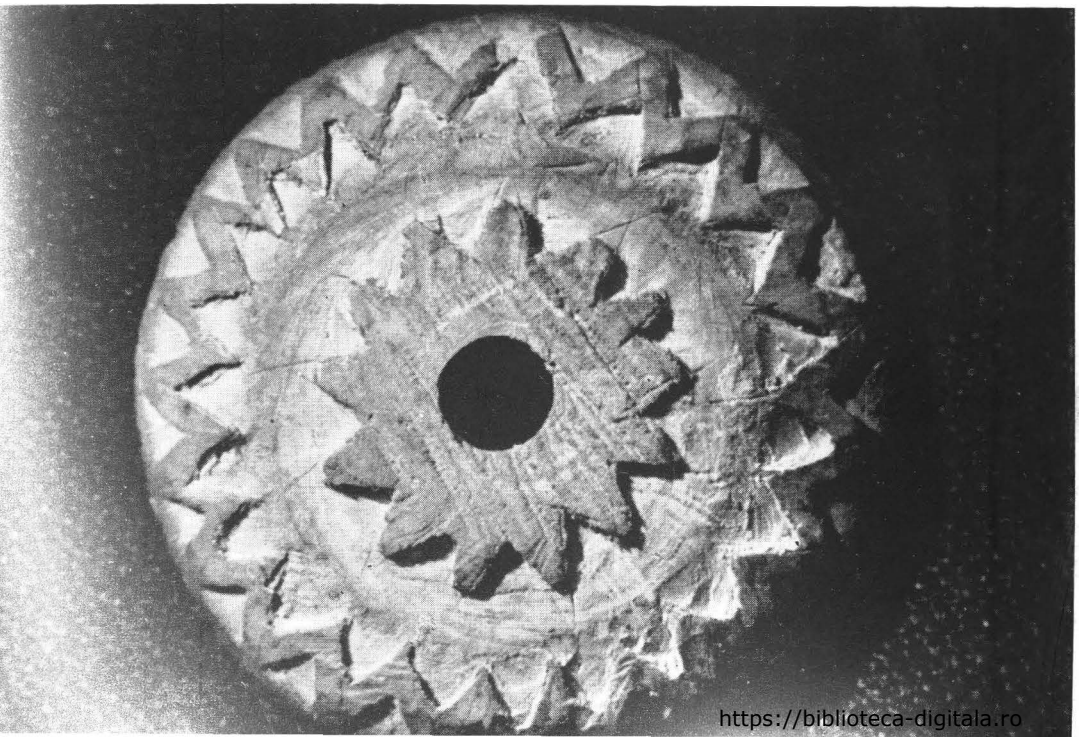

186 — Roată — cap de fus — Berbești

https://biblioteca-digitala.ro

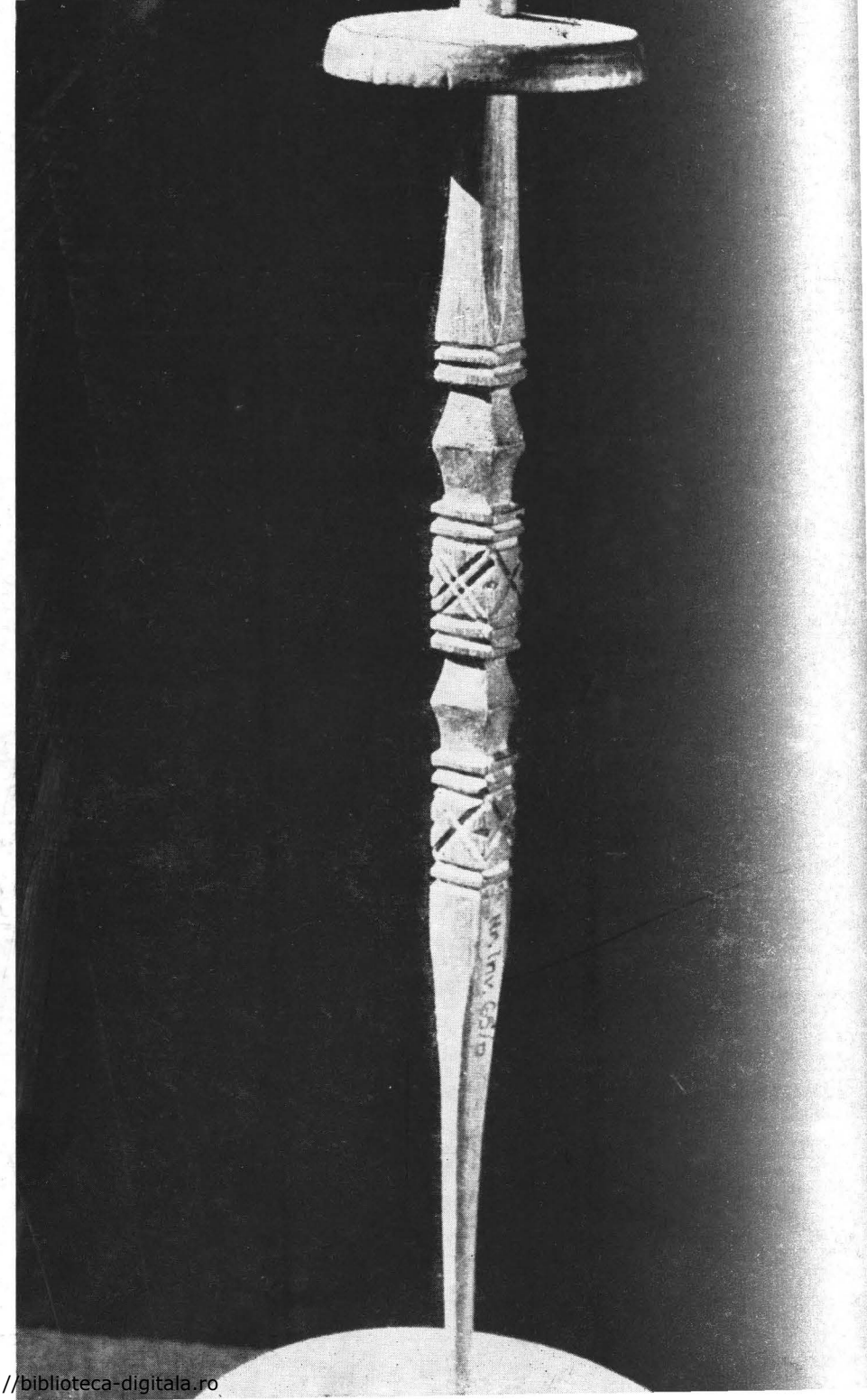

187 — Fus din Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

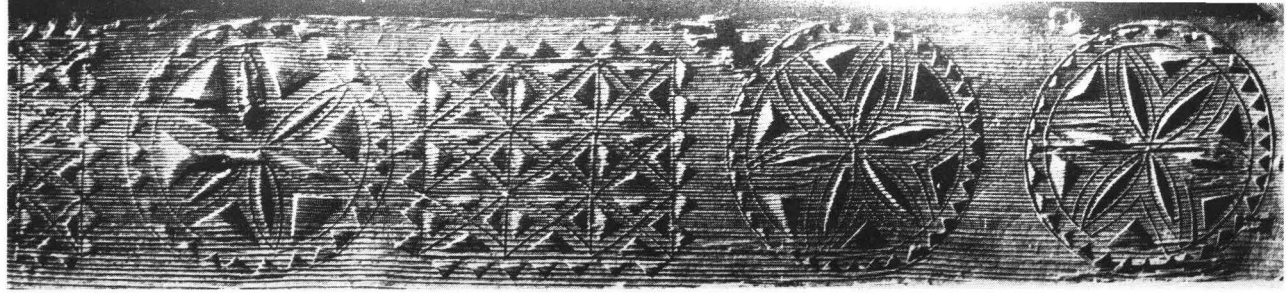

188 — Cadran de ușă — detaliu, Leordina

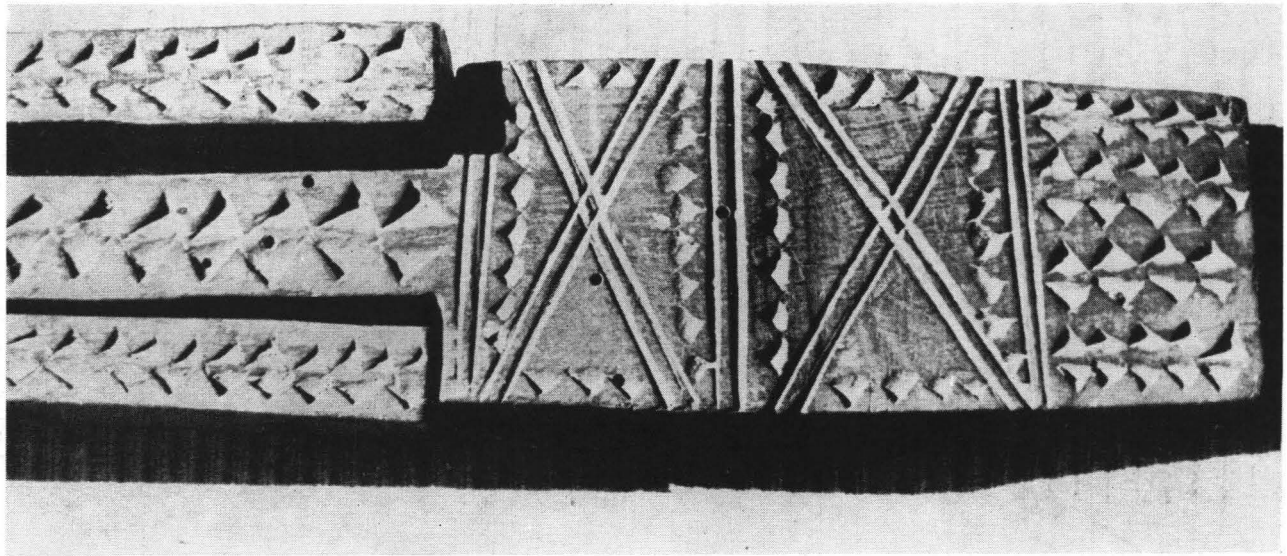

189 — « Îndreptar » satul Cornești

190 — Cutie pentru uneltele de bărbierit

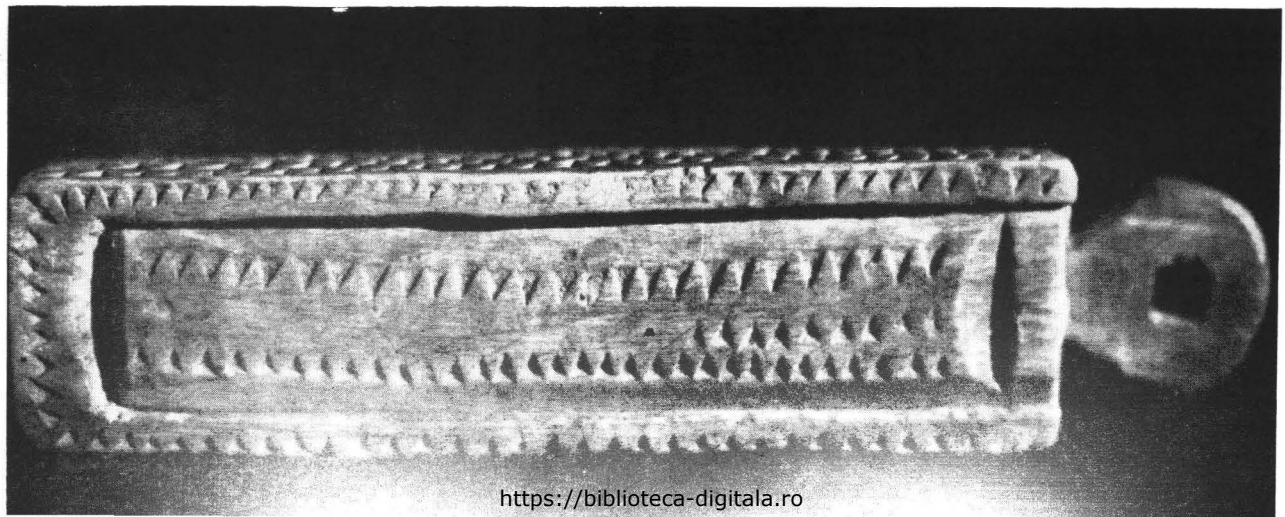

https://biblioteca-digitala.ro

191 — Piuă — satul Șieu

192 — Vas de « ales » (preparat) untul Borșa

https://biblioteca-digitala.ro

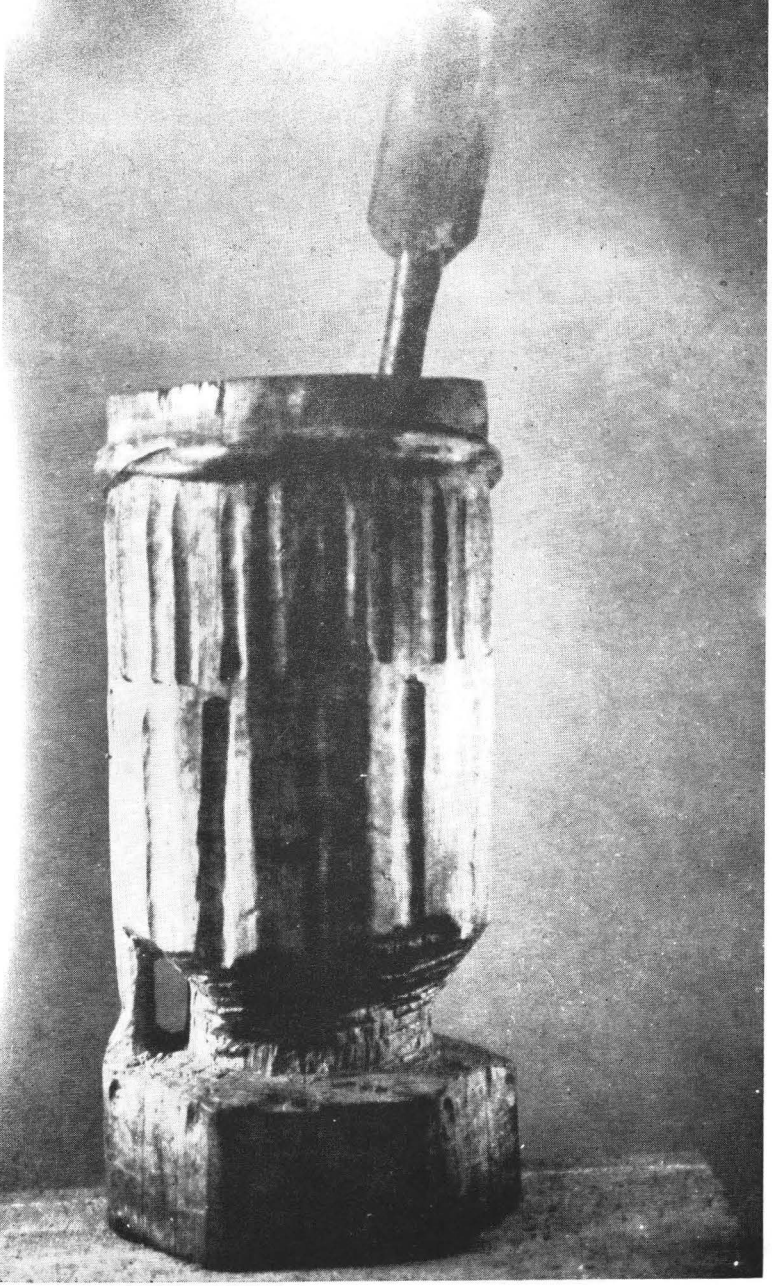

193 — Piuă, Budești

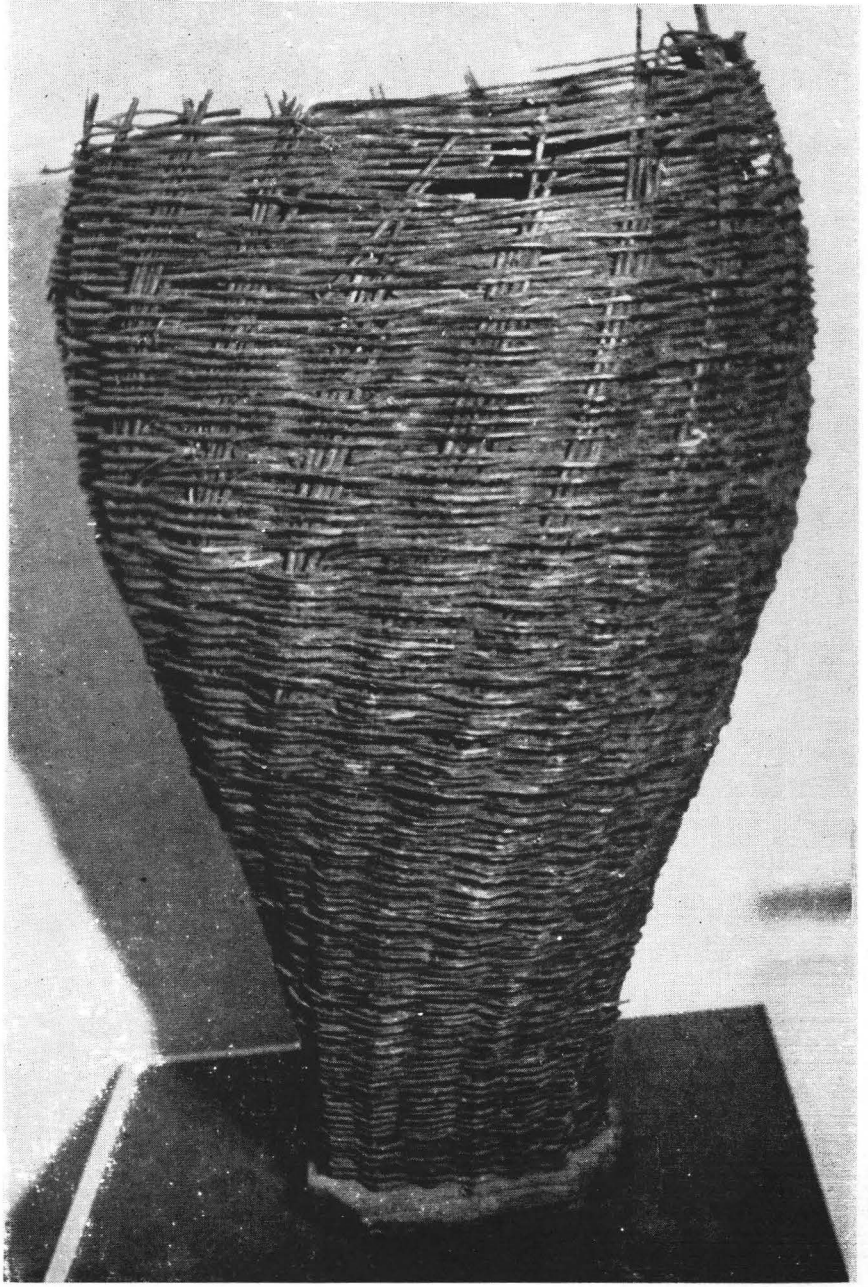

194 — Coș pentru cereale, Călinești

https://biblioteca-digitala.ro

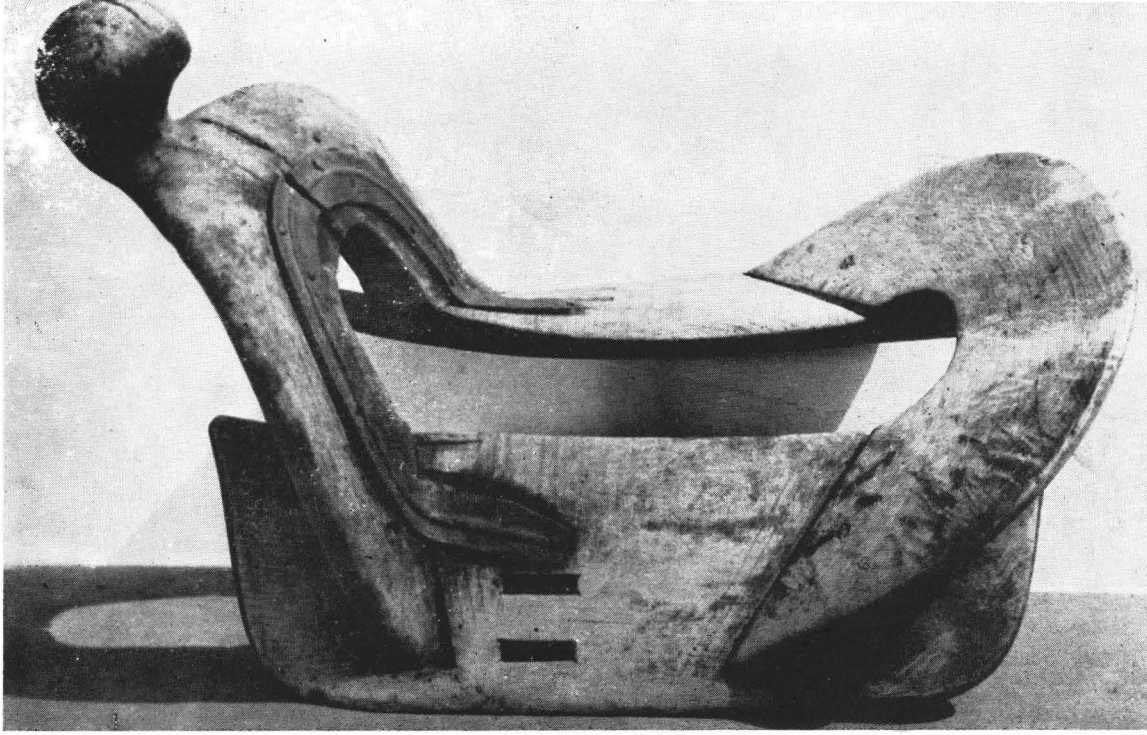

195 — Tarniță (șea) din lemn

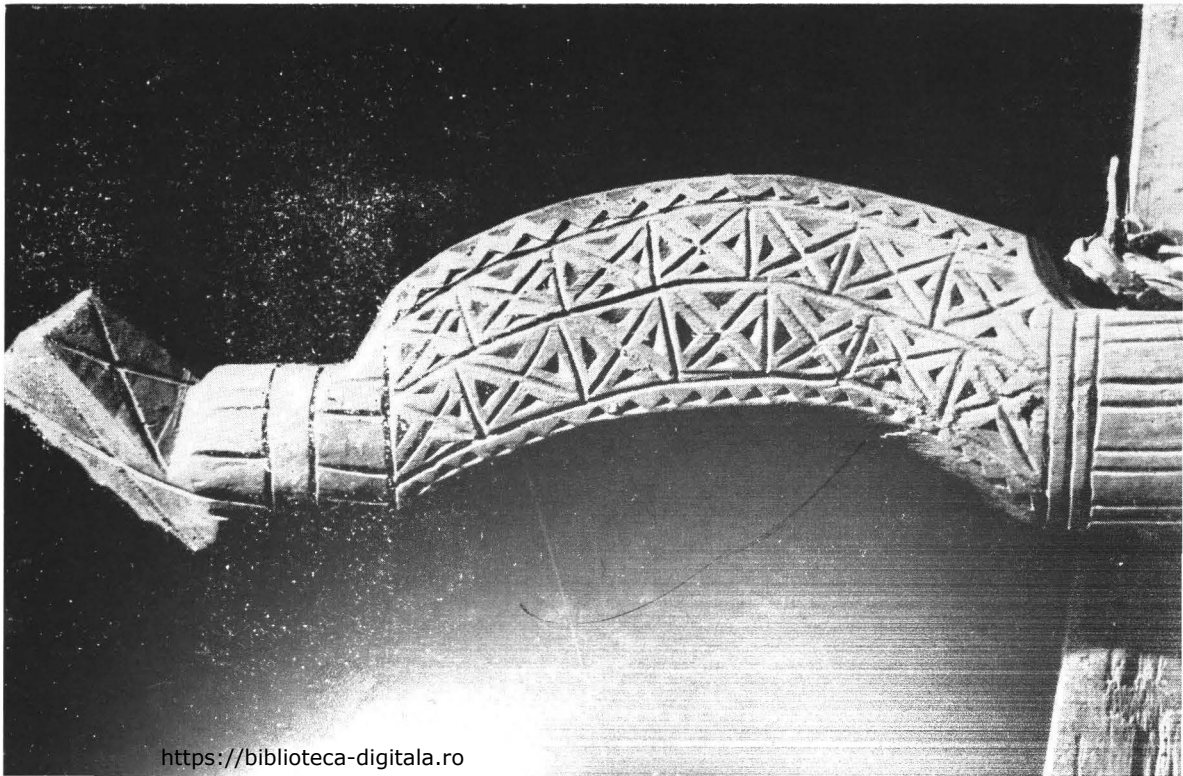

196 — Jug, comuna Strîmtura

https://biblioteca-digitala.ro

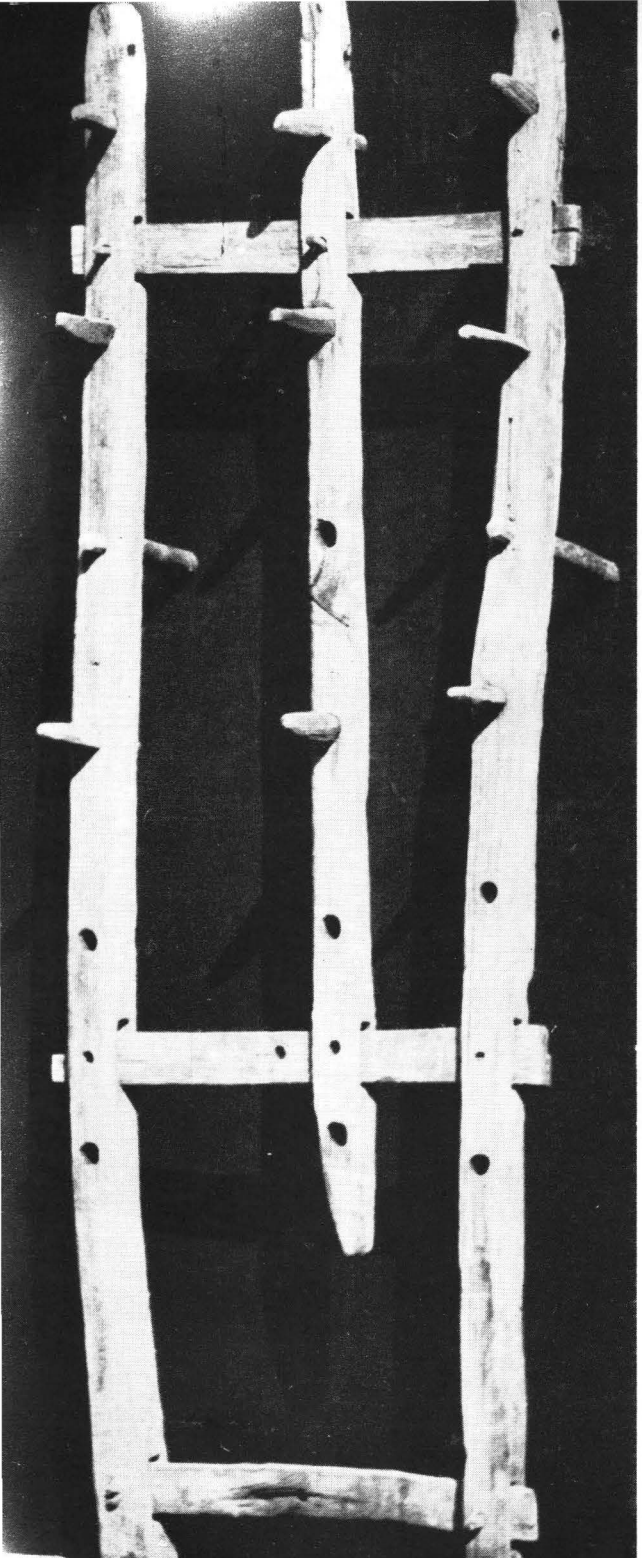

197 — Grapă din lemn, Săcel

198 — Hîrzoabe de umblat iarna pe zăpadă

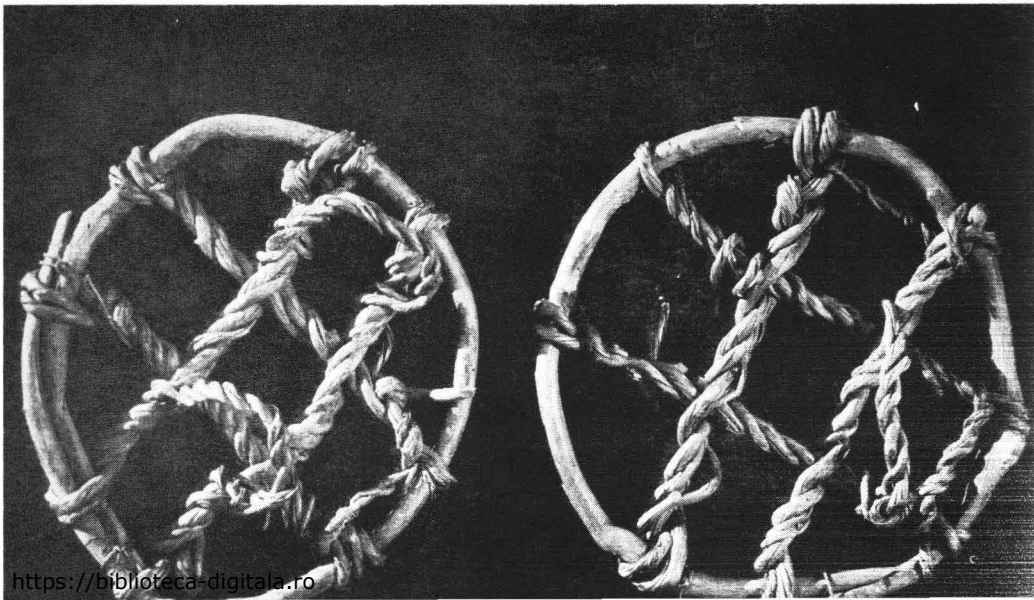

https://biblioteca-digitala.ro

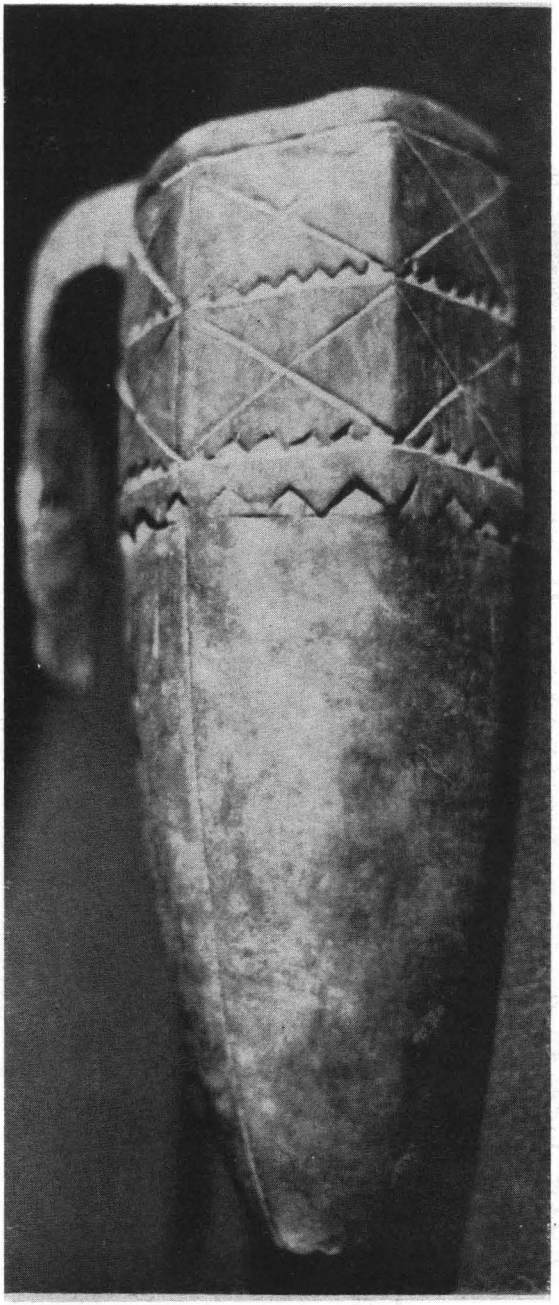

199 — Toc de la brîu pentru cosaș, satul Berbești

200 — Toc de la brîu pentru păstrat piatra de ascuțit coasa

https://biblioteca-digitala.ro

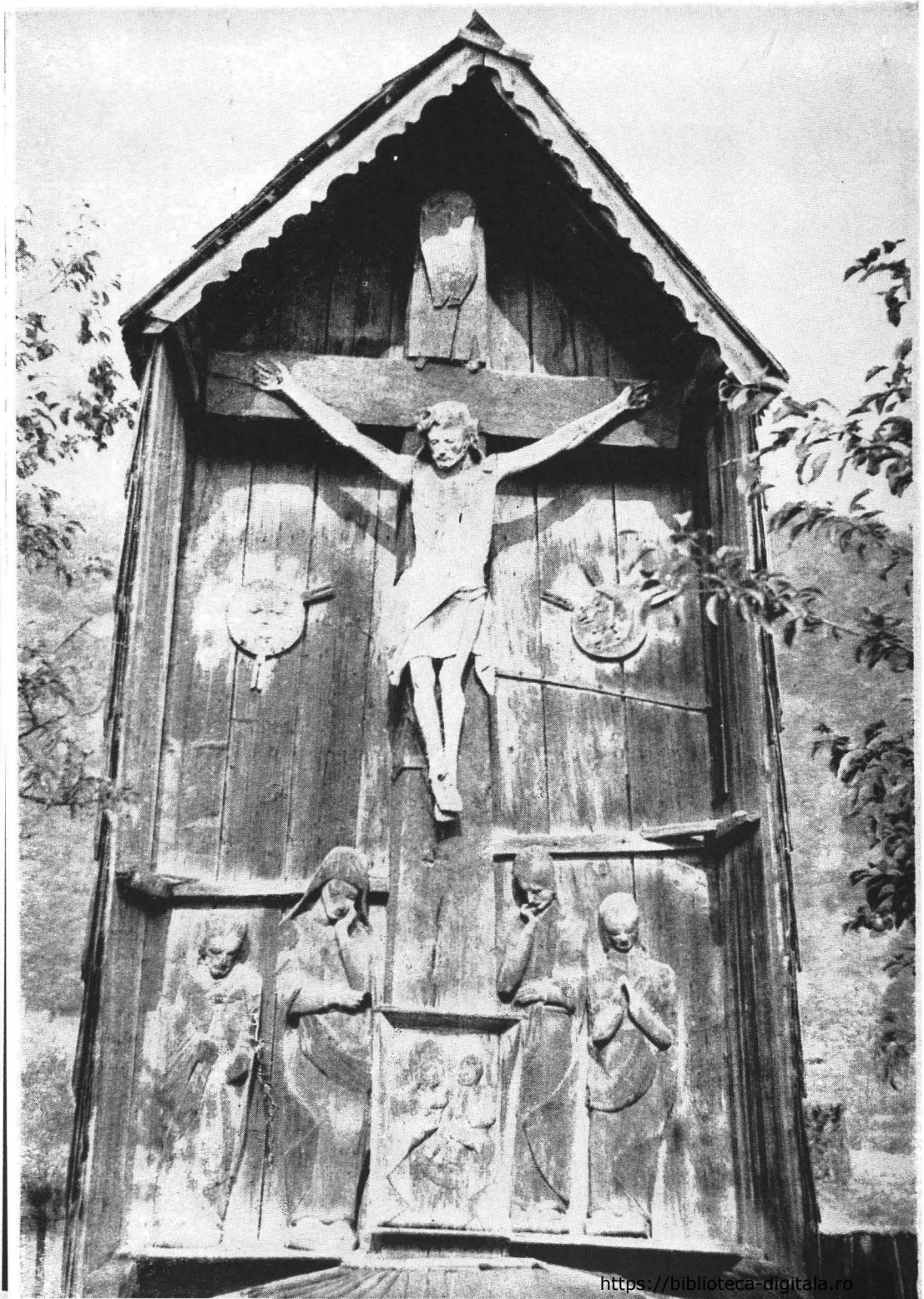

201 — Troița de la marginea Berbeștiului (sec. XVIII)

https://biblioteca-digitala.ro

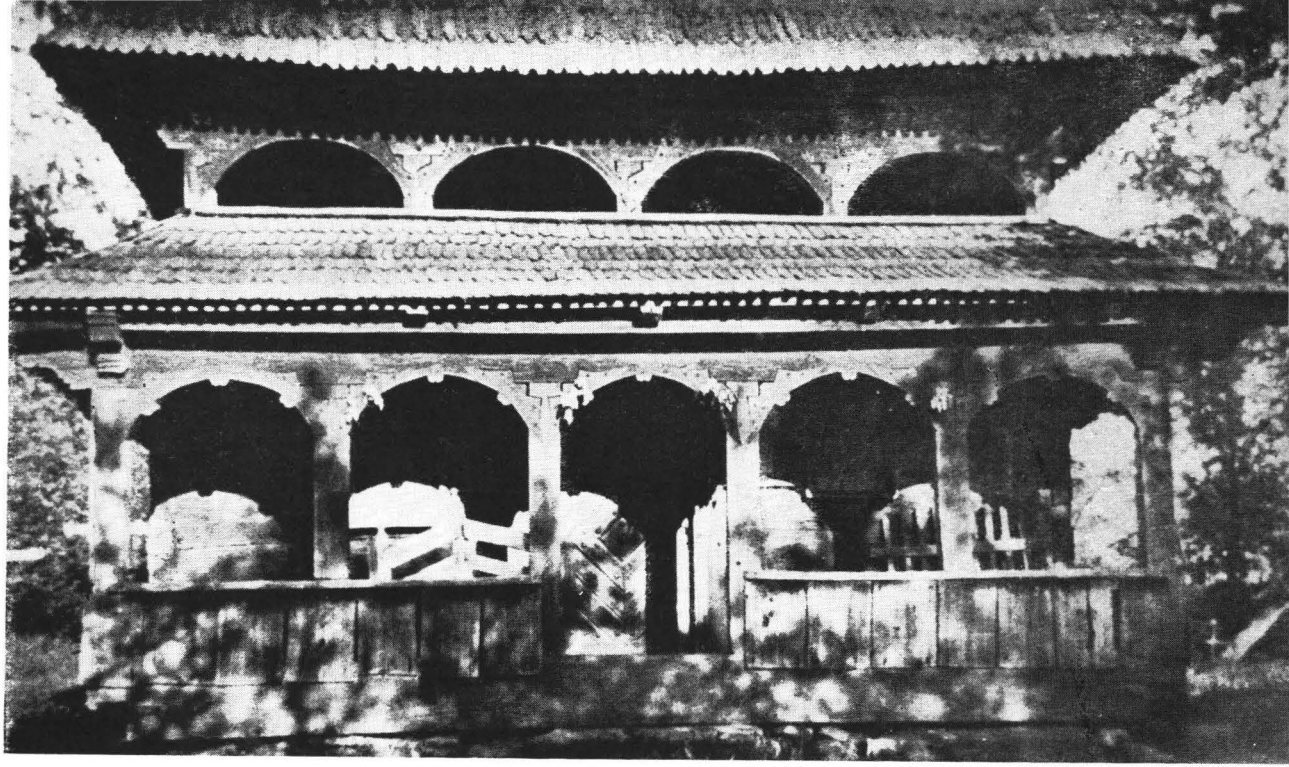

202 — Fațada bisericii din satul Fereşti

203 — Gard împletit din nuiele pe o uliță din satul Sîrbi

https://biblioteca-digitala.ro

204 — Biserica din Budești

https://biblioteca-digitala.ro

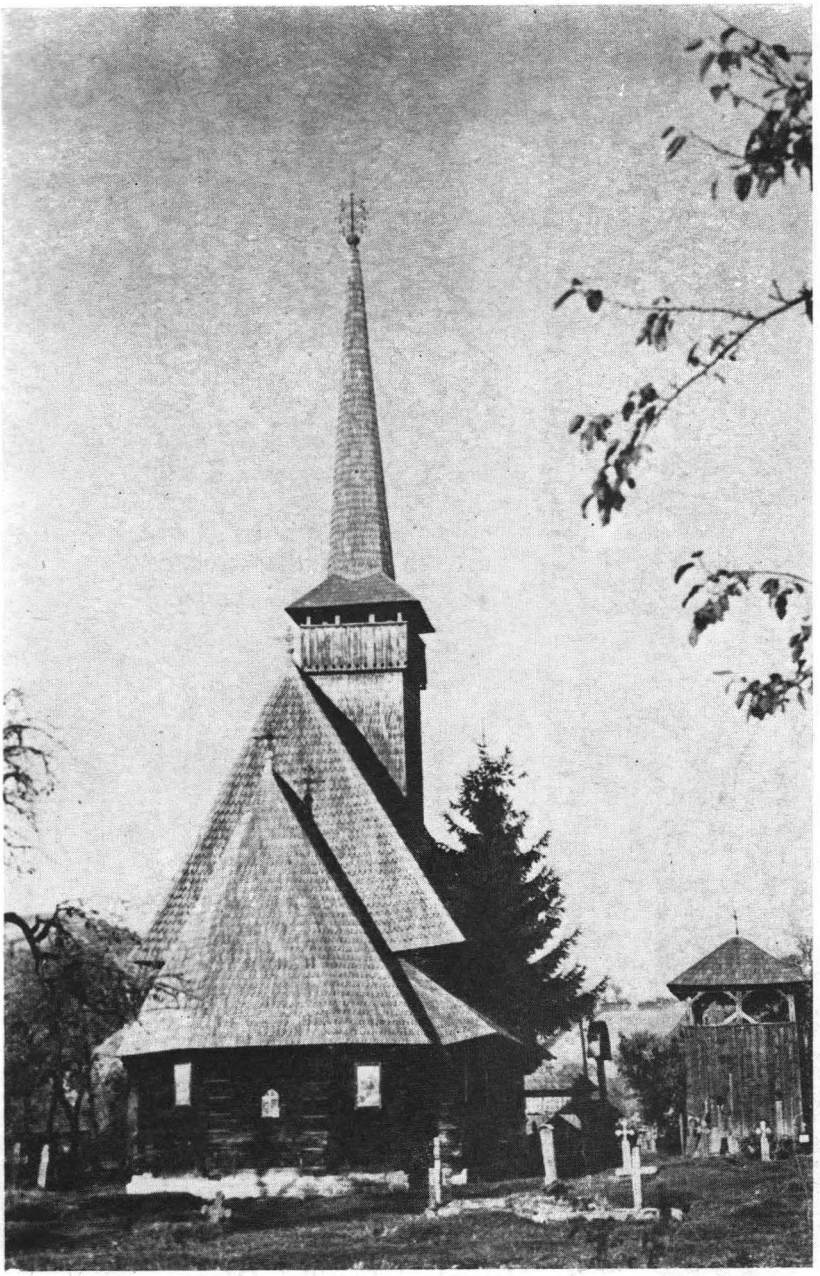

205 — Biserica din Șieu

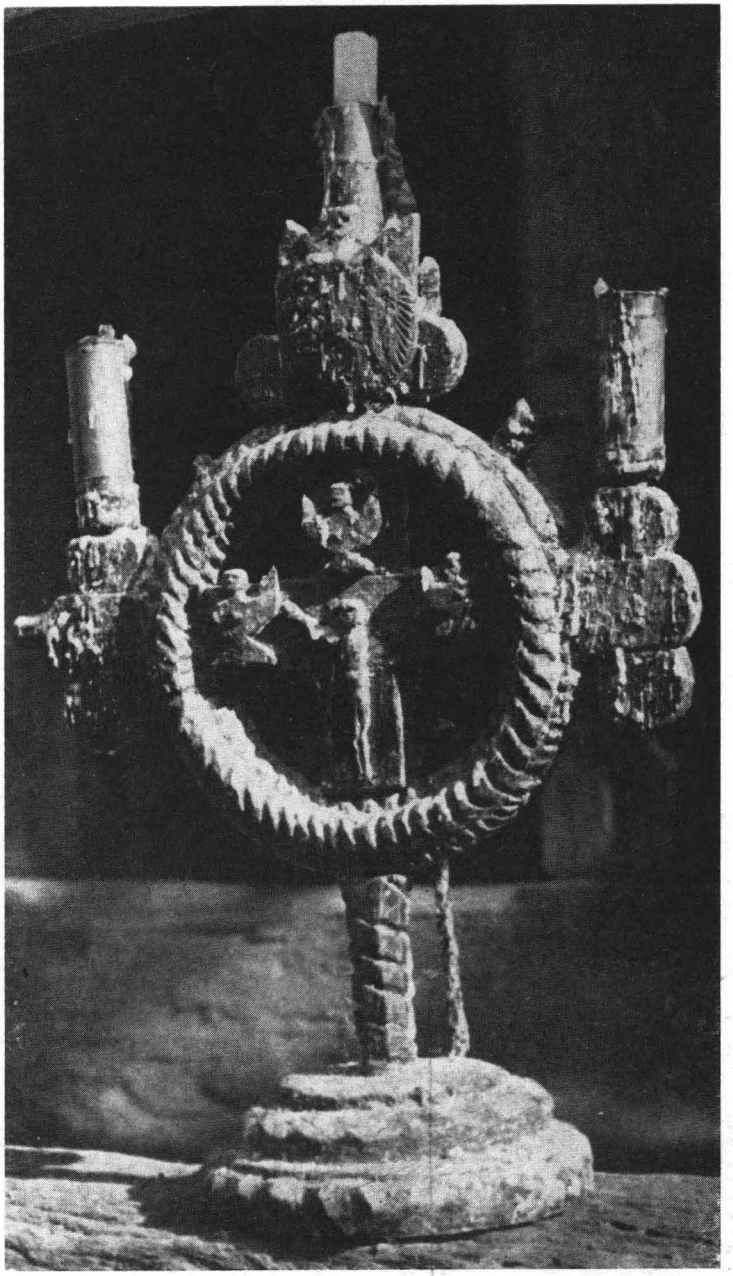

206 — Sfeșnic pentru lumînări — Valea Stejarului

https://biblioteca-digitala.ro

207 — Mausoleul Familiei Dăncuş — din cimitirul comunei Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

208 — Cruci de lemn cu motivul solar — cimitirul din Sat Șugatag

209 — La bătut toaca, satul Sîrbi

https://biblioteca-digitala.ro

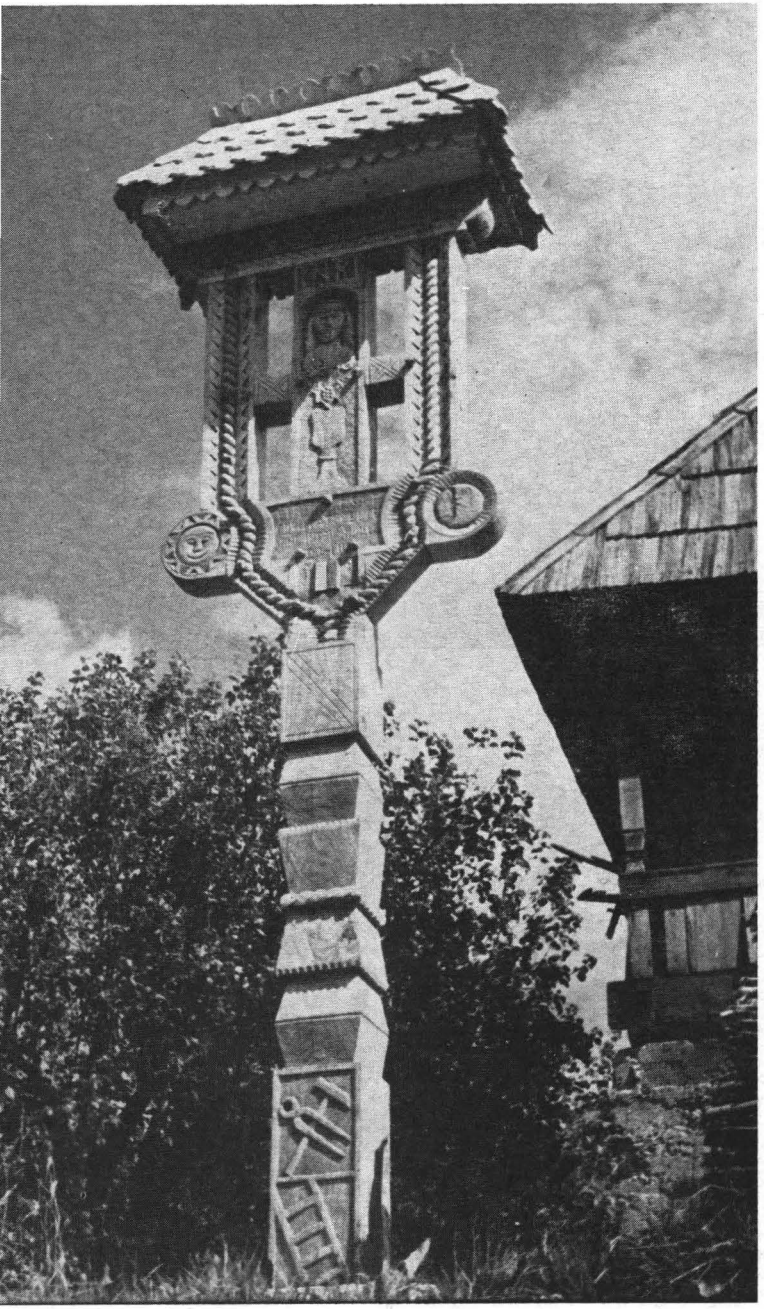

210 — Troiță — Oncești

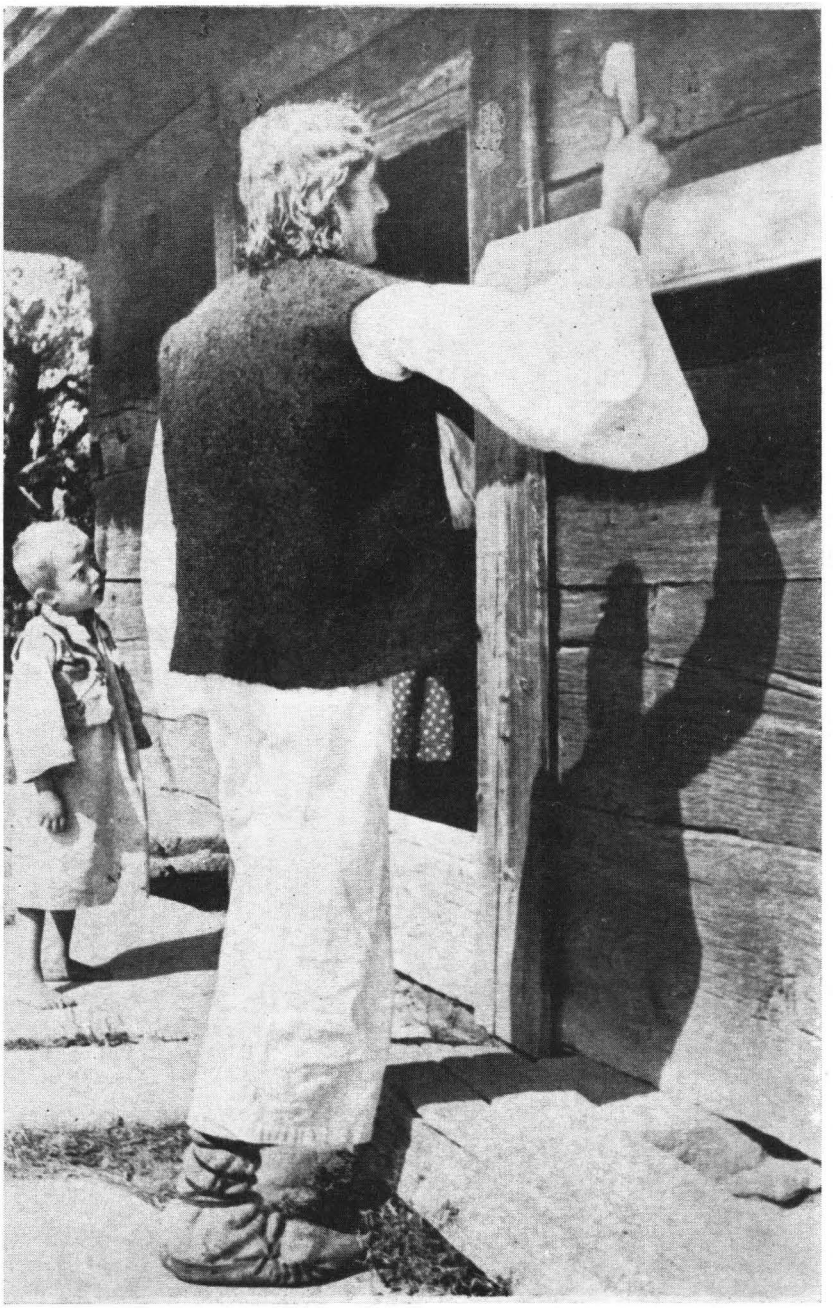

211 — Bate toaca, comuna Botiza

212 — Biserica din Deal, comuna Ieud (sec. XIV) ▶

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

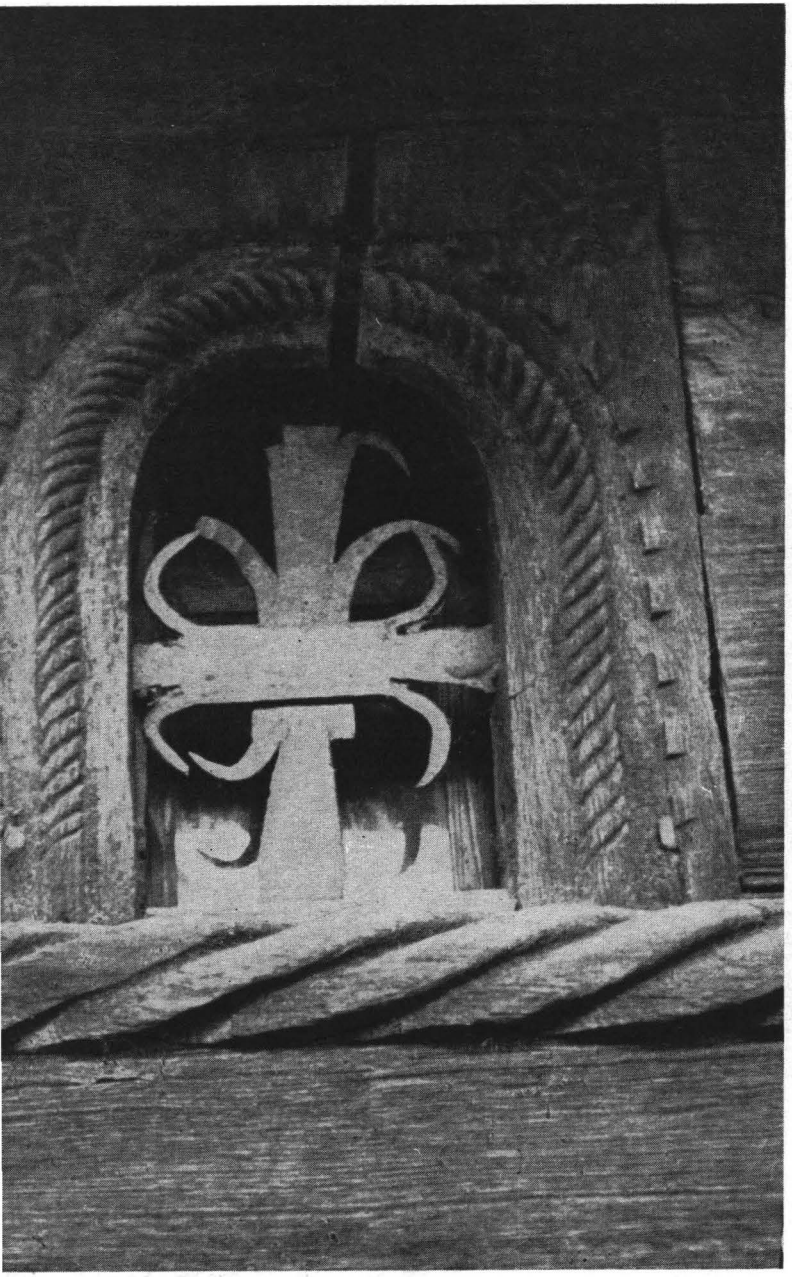

213 — Fereastră de la biserica din Sîrbi

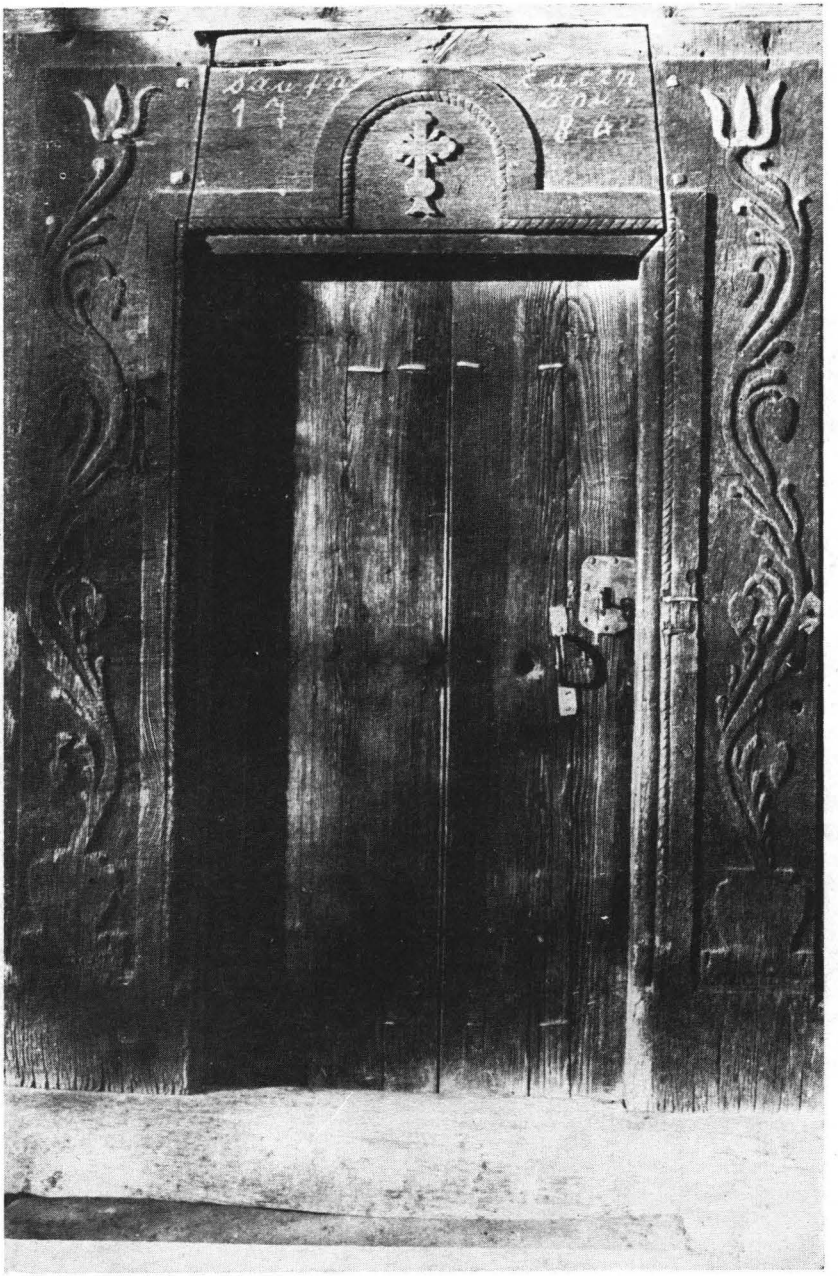

214 — Chenarul uşii de la biserica din Călineşti (sec. XVIII)

https://biblioteca-digitala.ro

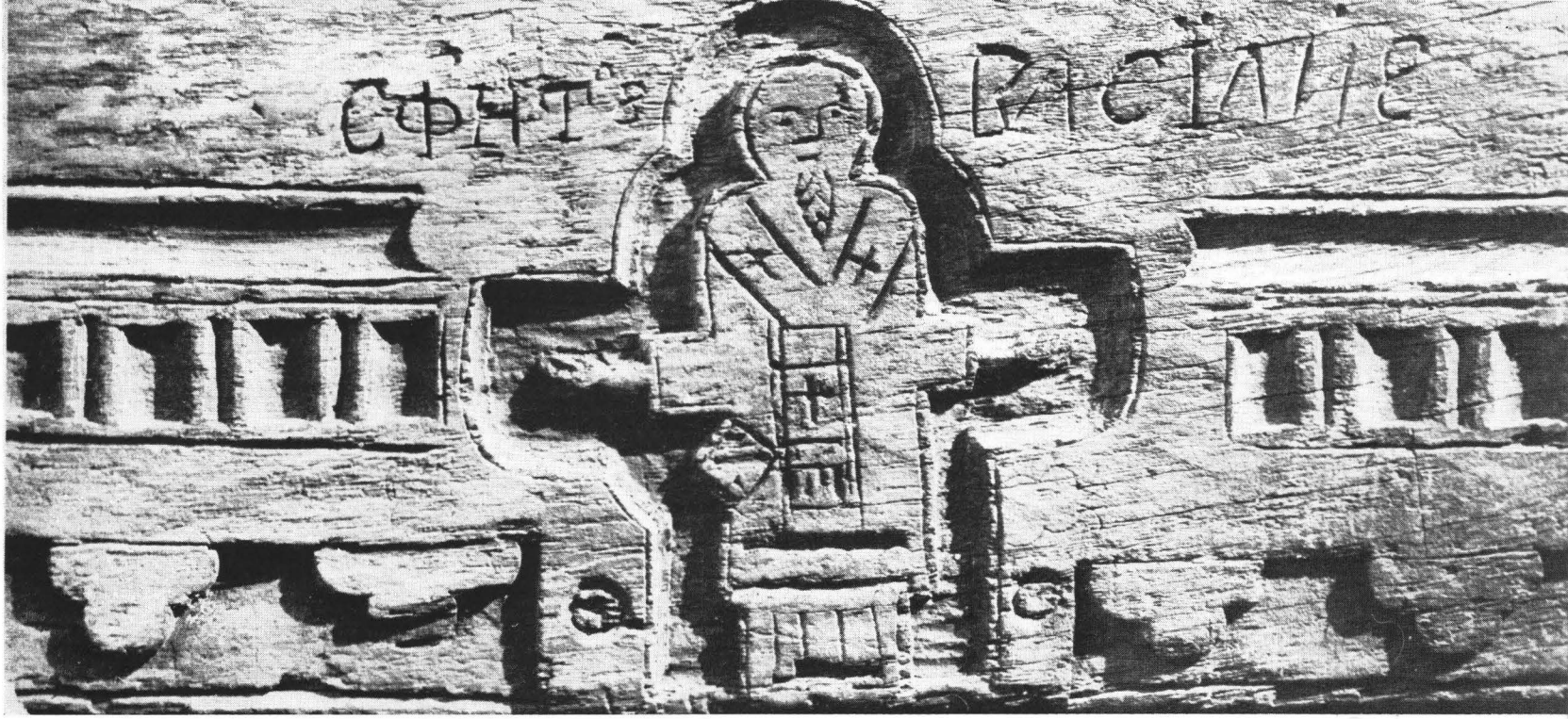

215 — Detaliu — ușă din satul Oncești

216 — Chenar de ușă din Vadu Izei — fragment

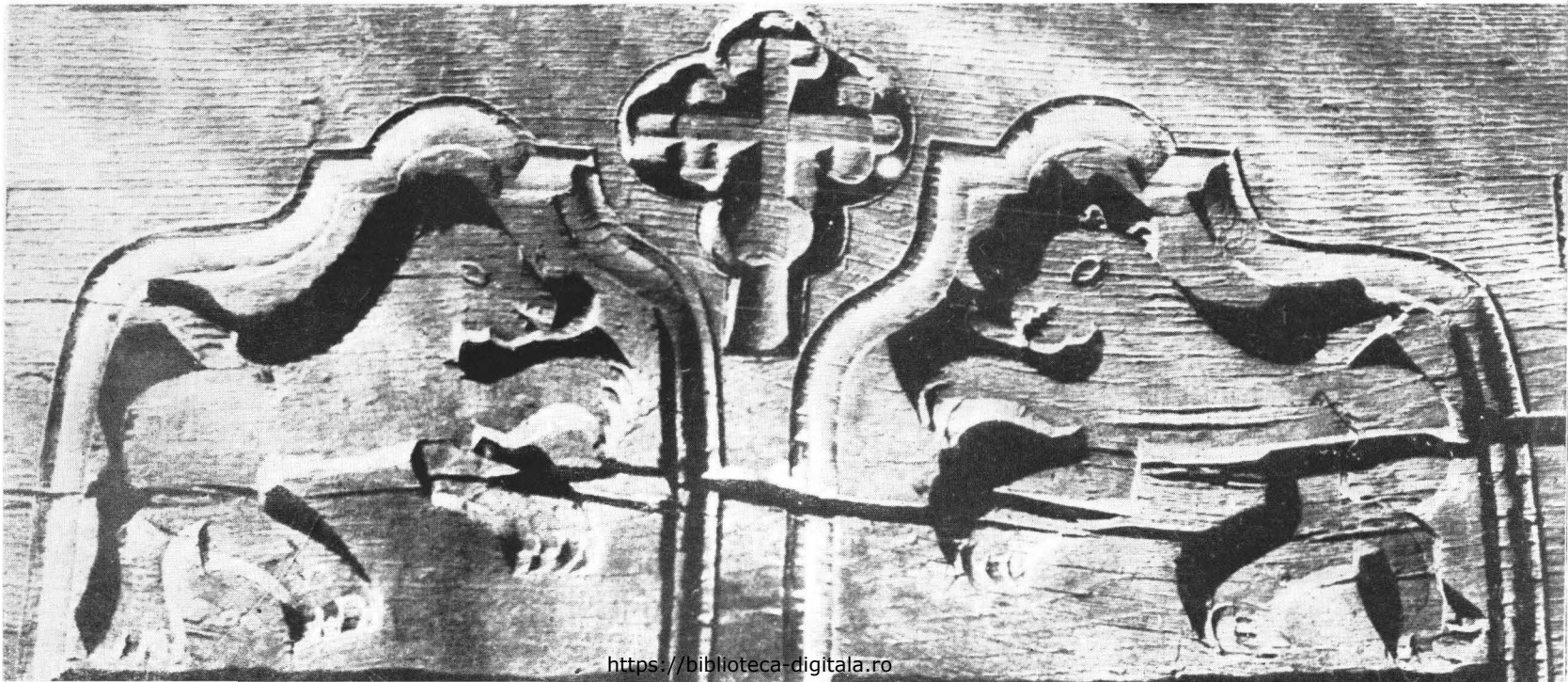

https://biblioteca-digitala.ro

217 — Cruce din Vadu Izei

218 — Detaliu de pe Troița din Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

219 — Cruce din Bîrsana

220 — Figură antropomorfă pe Troița din Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

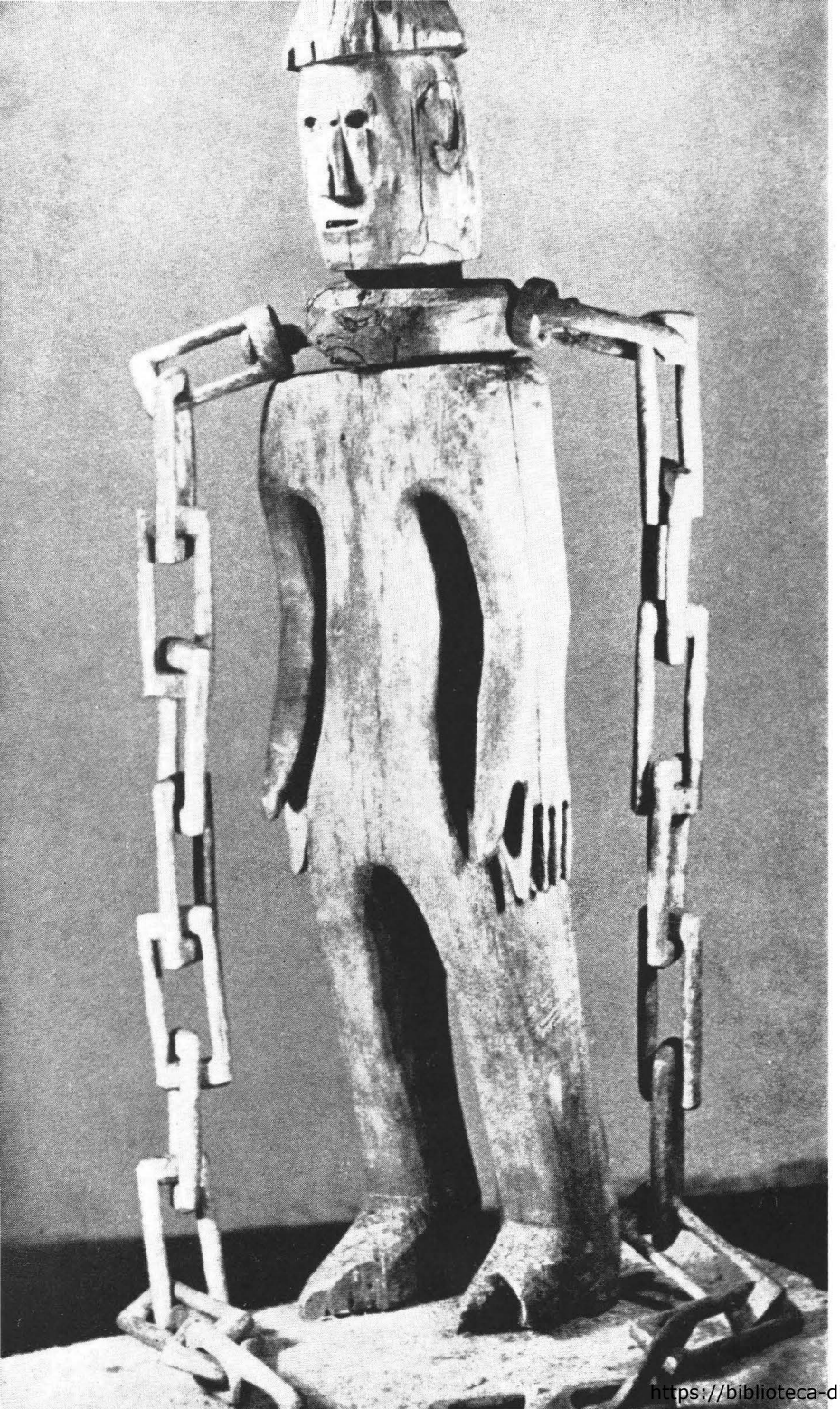

221 — « Păzîtorul casei », Figură antropomorfă din Rozavlea

222 — Pecetar, satul Șieu

https://biblioteca-digitala.ro

223 — Detaliu de pe Troița din Berbești « Mama cu pruncul »

https://biblioteca-digitala.ro

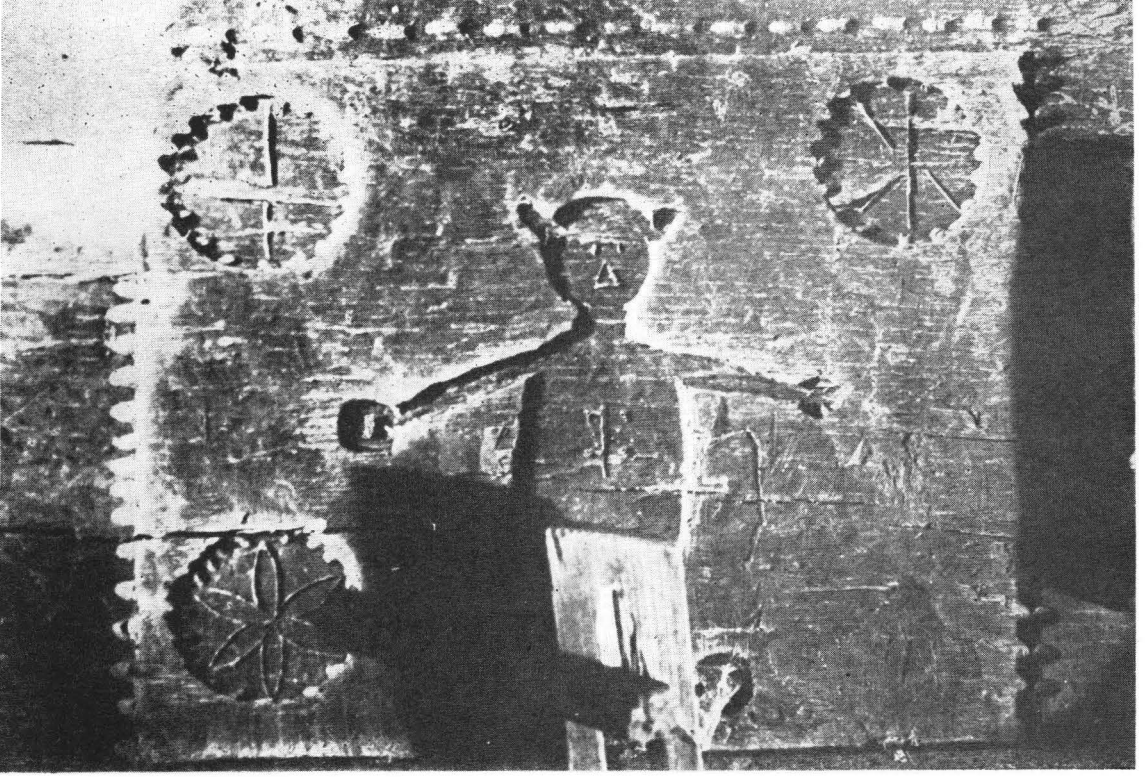

224 — « Podul Morii », Berbeşti

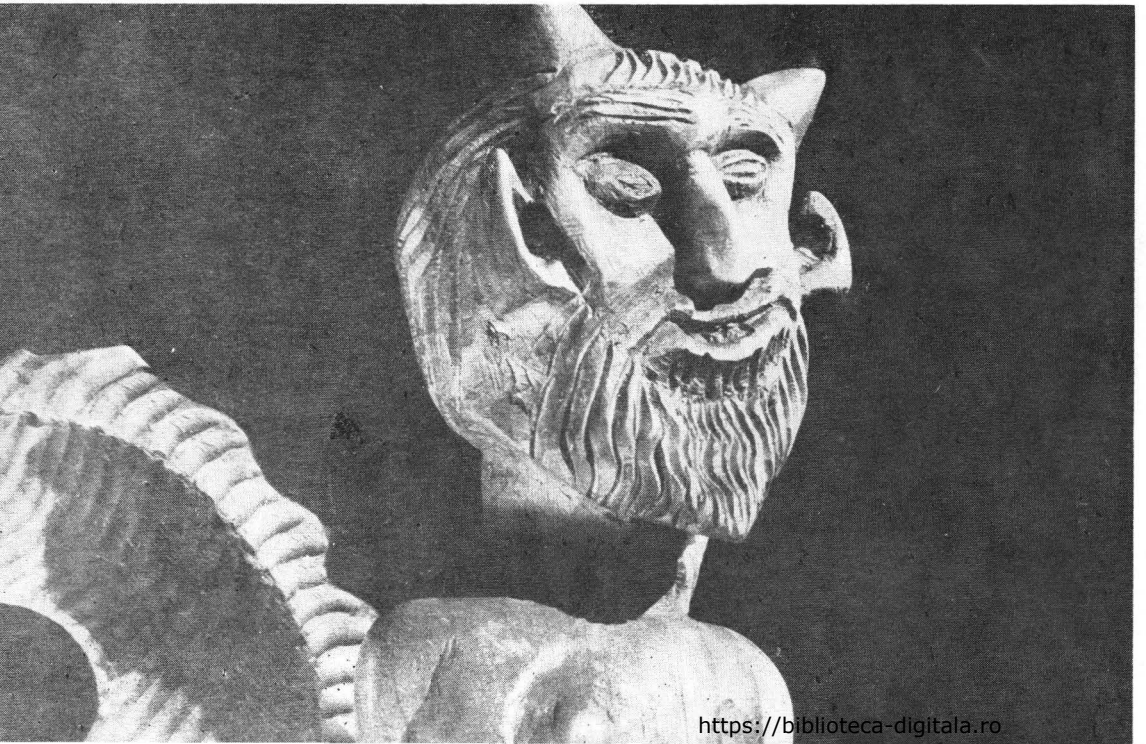

225 — « Pui de drac », sculptură realizată de creatorul popular Gheorghe Borodi, Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

226 — Cruce executată de Stan Ion Pătraș, cimitirul din Săpînța

227 — Fragment de pe o cruce, de Stan Ion Pătraș din Săpînța

https://biblioteca-digitala.ro

228 — Figură antropomorfă — Vadu Izei

229 — « Menghină », Poienile Izei

https://biblioteca-digitala.ro

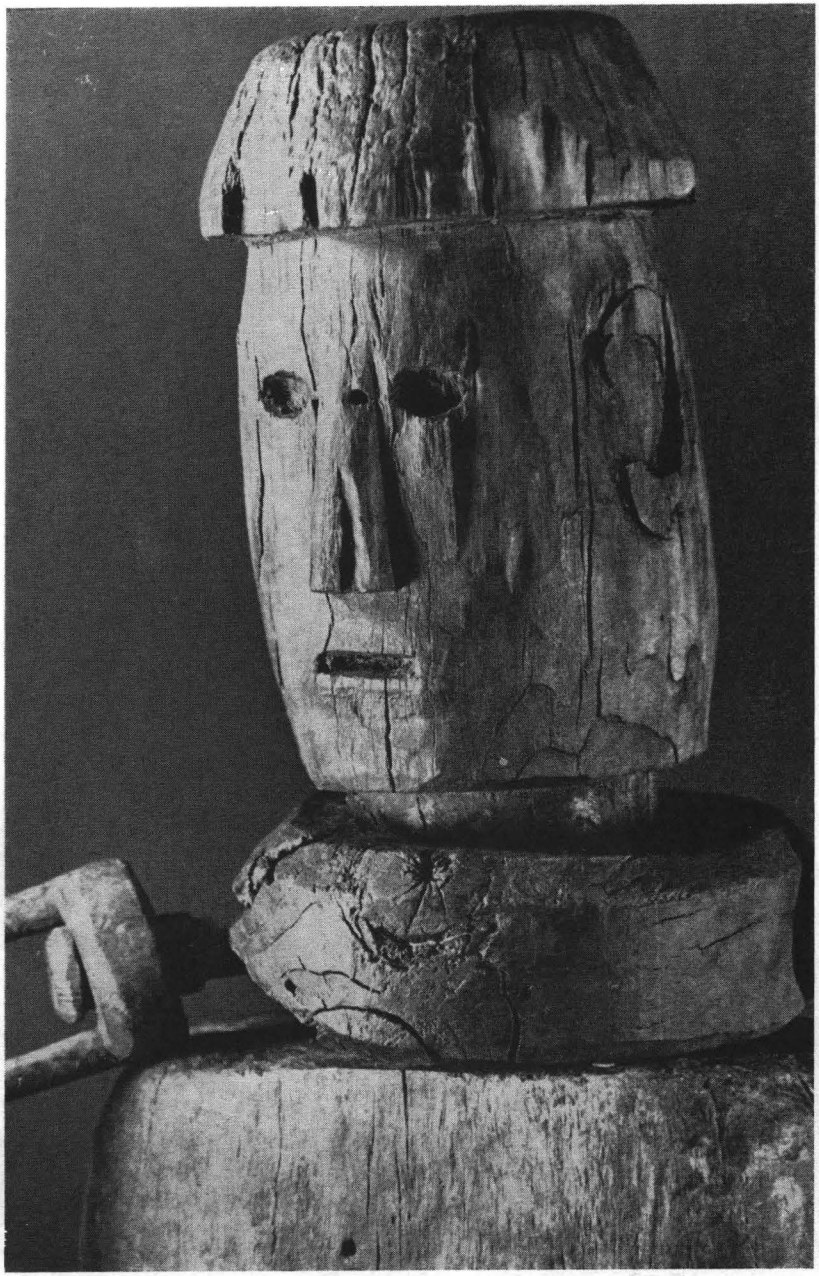

230 — Detaliu — « Păzîtorul casei » — din Rozavlea

231 — « Păzîtorul » la pragul casei, Strîmtura

https://biblioteca-digitala.ro

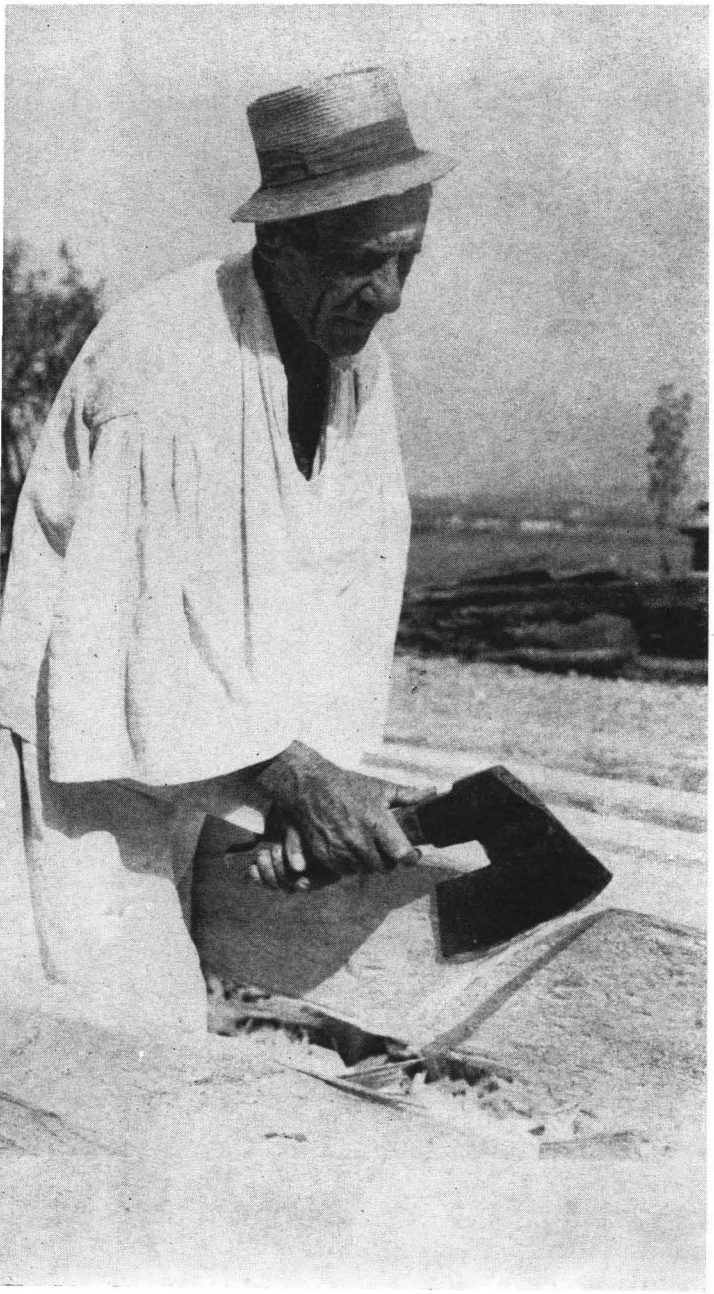

232 — Vasile Dudaș, din Bîrsana — meșter cioplitor la Muzeul maramureșean Sighetu Marmației

233 — Restaurînd case la secția în aer liber a Muzeului maramureșean Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

234 — Clădirea care adăpostește Muzeul maramureșean din Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

235 — Ion Codrea, creator popular din Berbești

236 — Sala porților maramureșene din Muzeul sighetean

https://biblioteca-digitala.ro

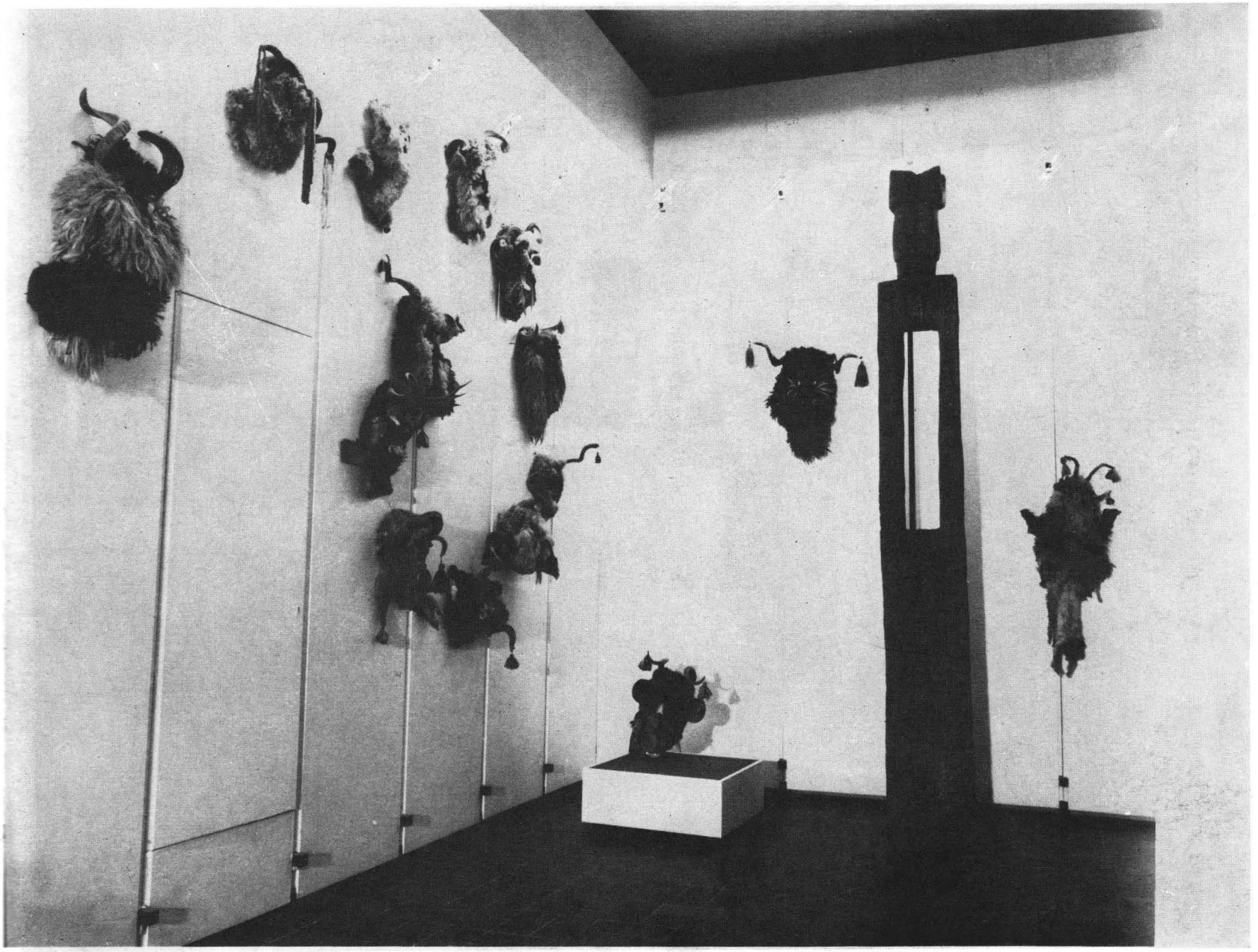

237 — Expoziție temporară de măști, Muzeul maramureșean Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

238 — Interiorul Muzeului maramureșean Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

239 — Creatorul popular Hotico Vasile Herentea din Ieud

https://biblioteca-digitala.ro

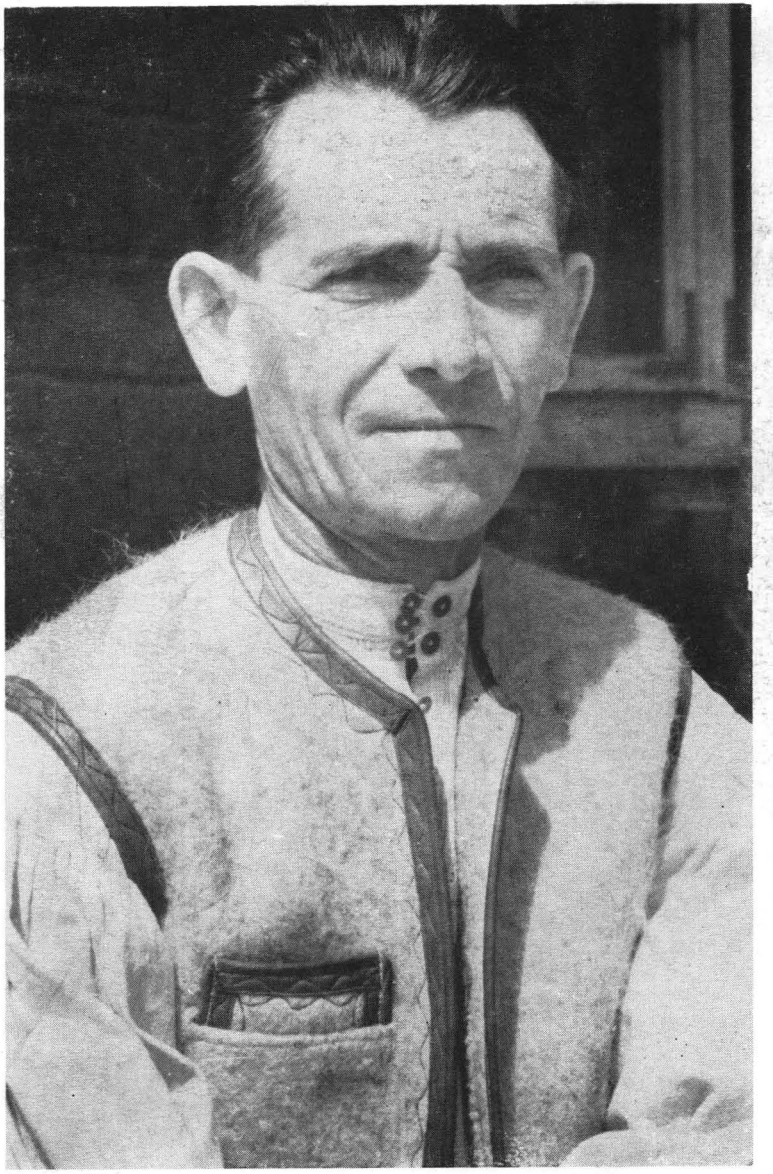

240 — Gheorghe Borodi din Vadu Izei

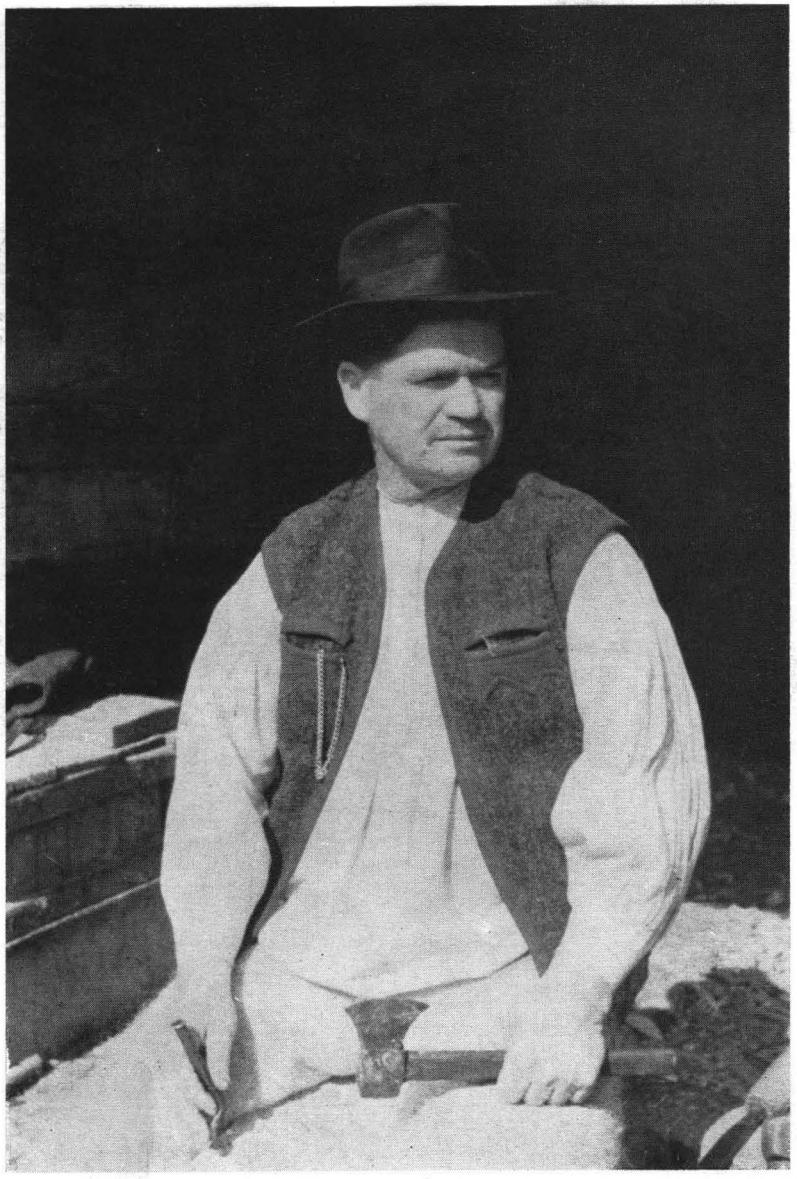

241 — Stan Ion Pătraș din Săpînța

https://biblioteca-digitala.ro

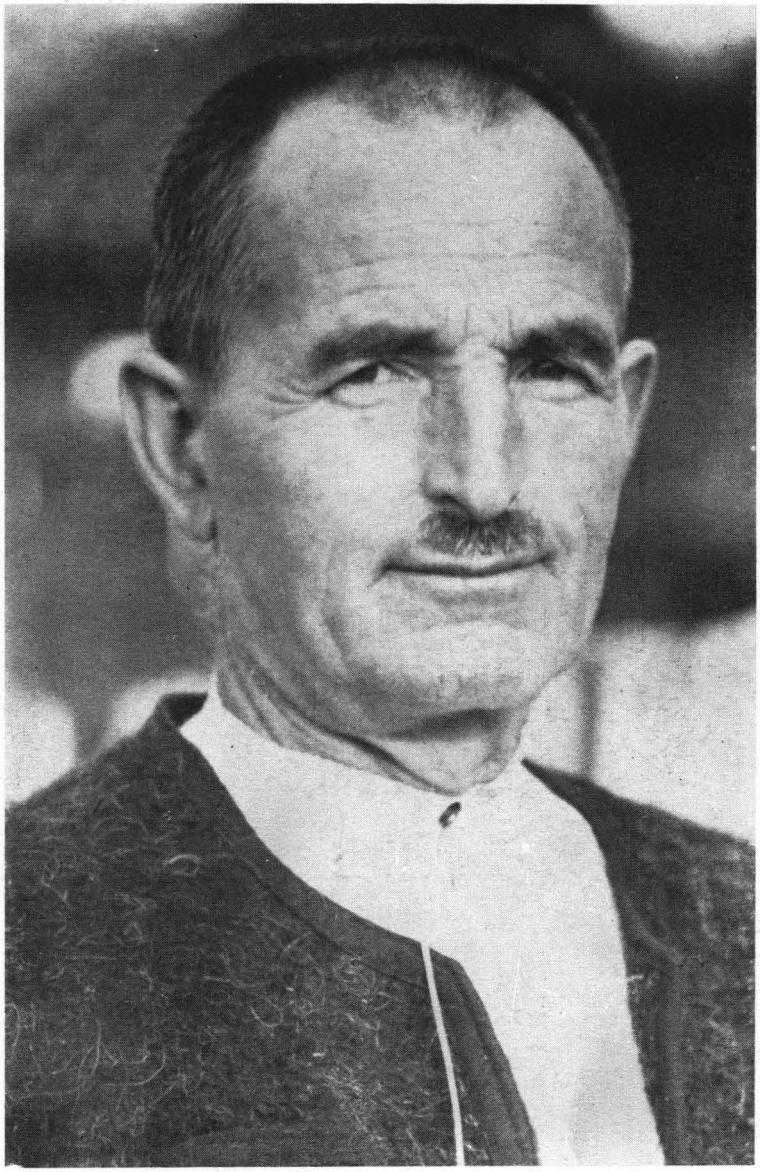

242 — Vasile Tiplea din Fereşti

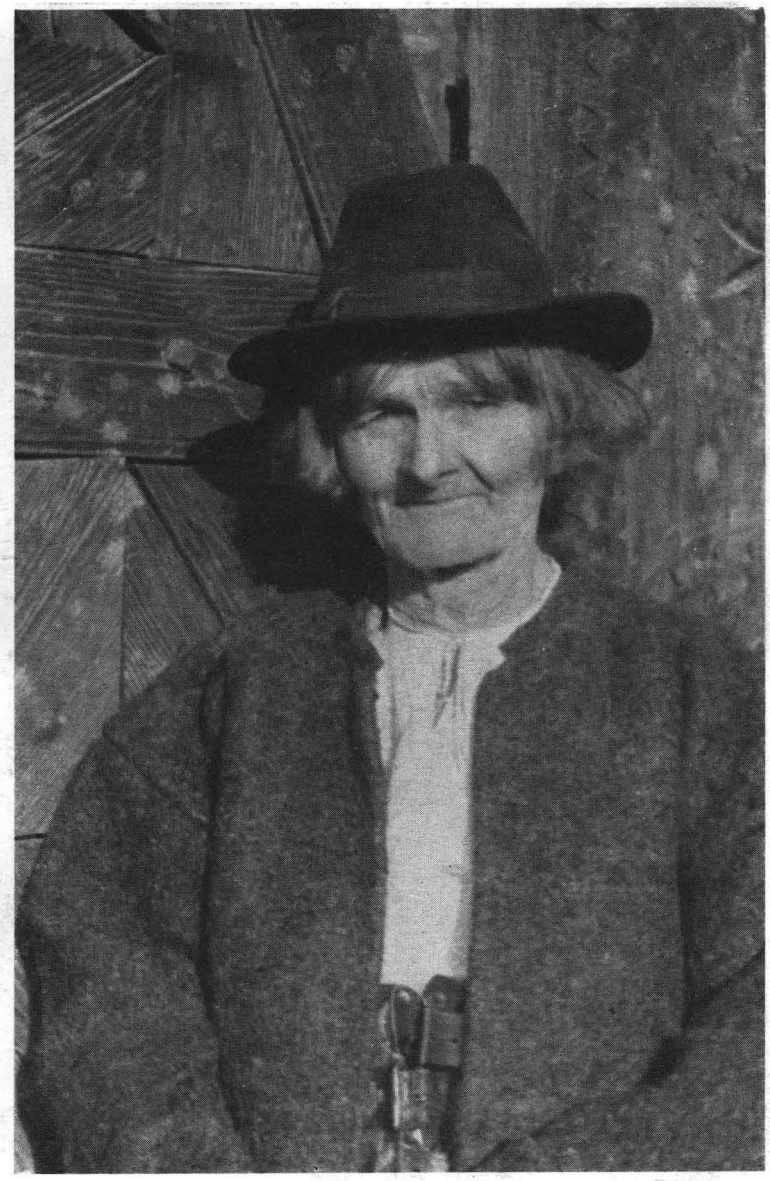

243 — Ion Neag, din Botiza

https://biblioteca-digitala.ro

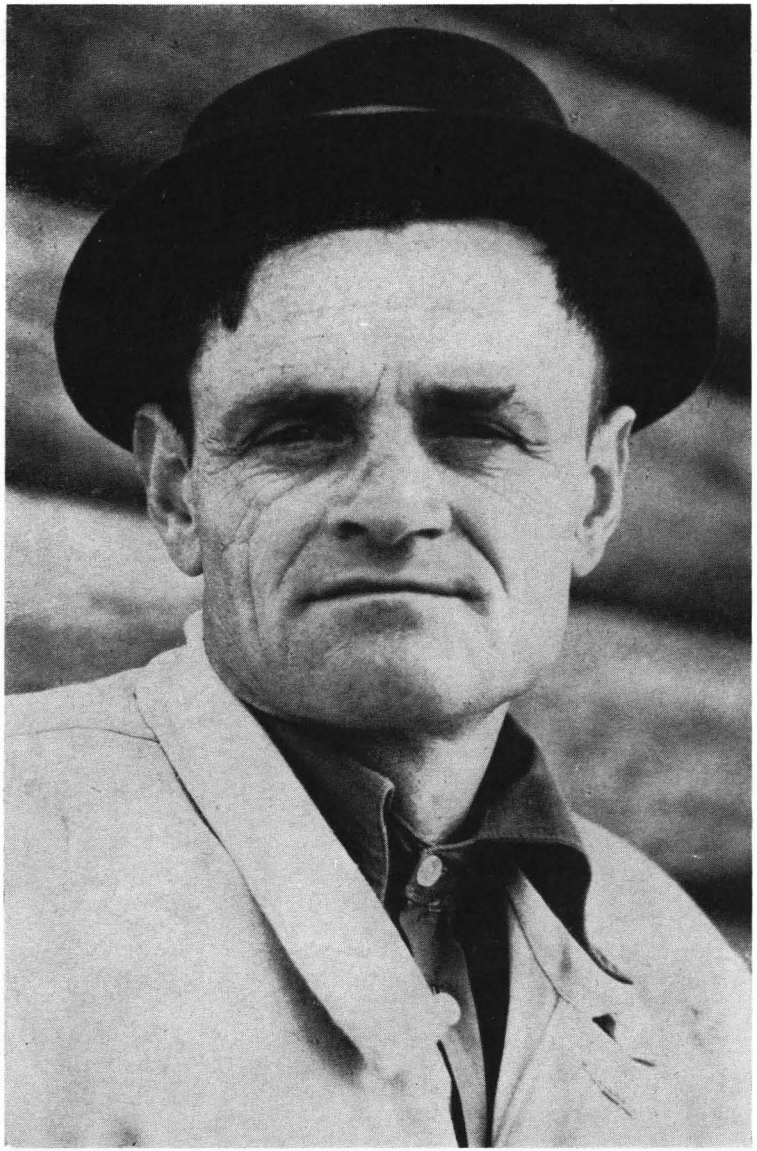

244 — Hotico Găvrilă din Ieud

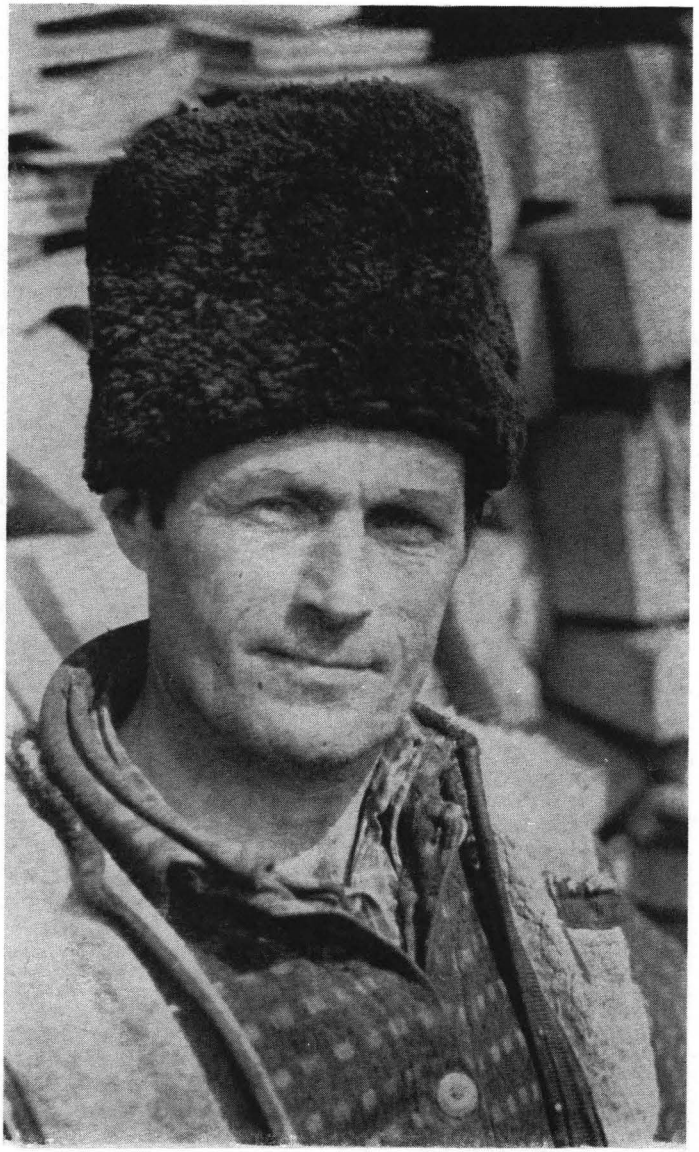

245 — Ivanciuc Ion din Bîrsana

https://biblioteca-digitala.ro

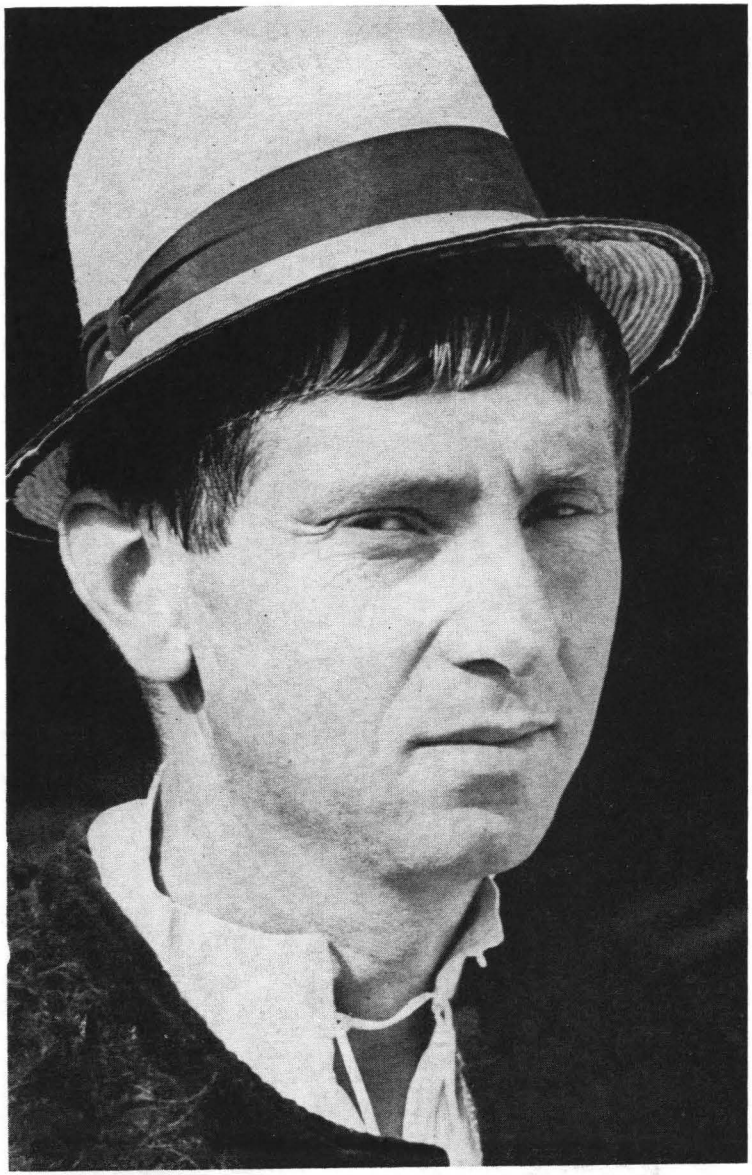

246 — Vasile Știopei Buga din Bîrsana

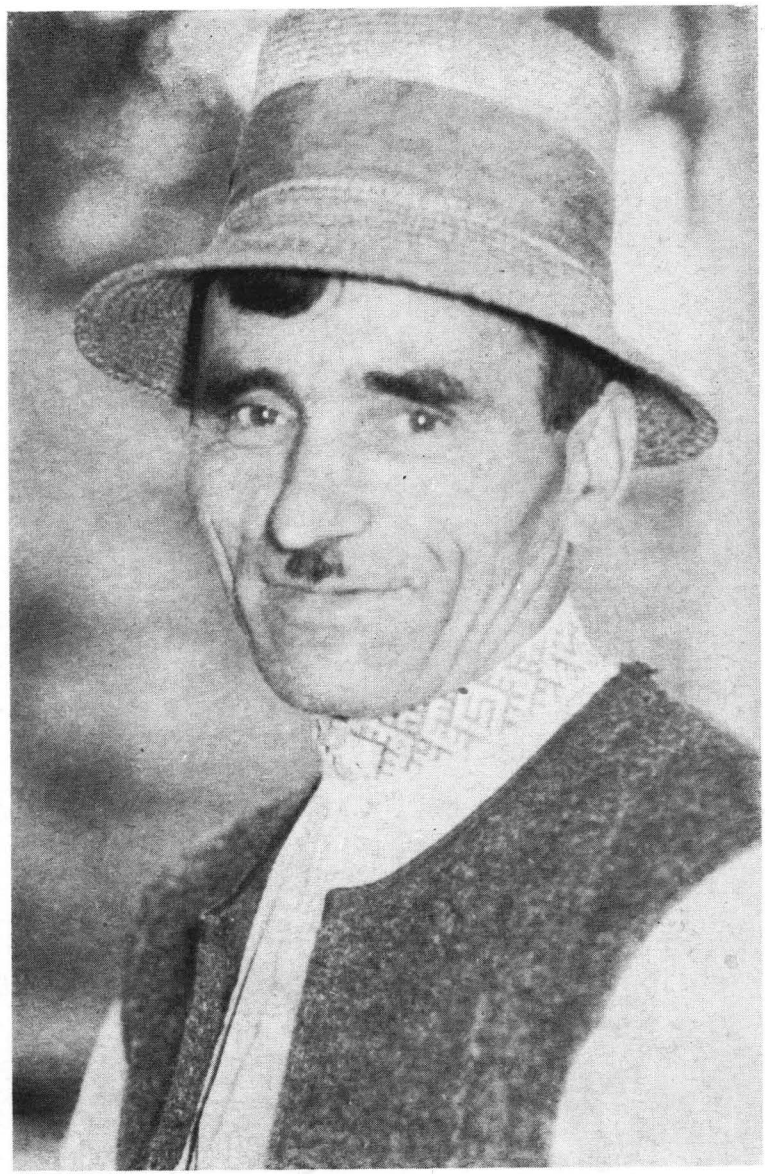

247 — Ion Hotea Cîrligatu din satul Mara

https://biblioteca-digitala.ro

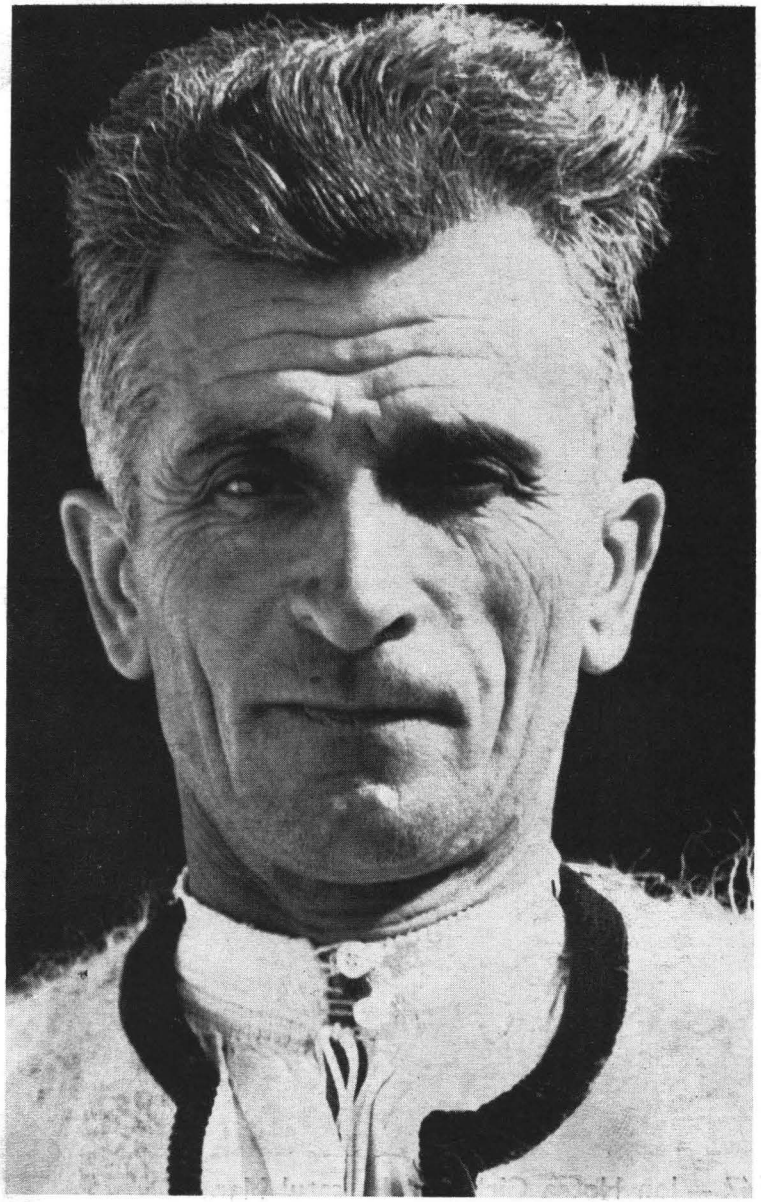

248 — Moiș Petru din Fereşti

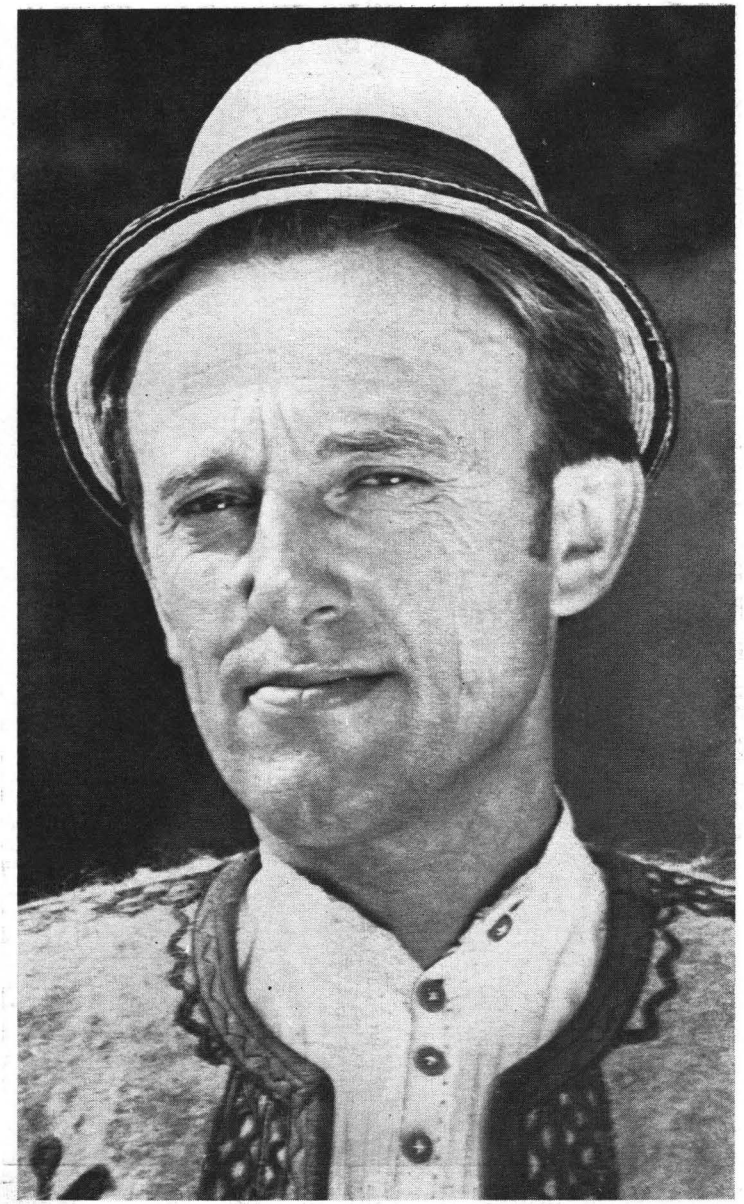

249 — Pătru Godja din Valea Stejarului

https://biblioteca-digitala.ro

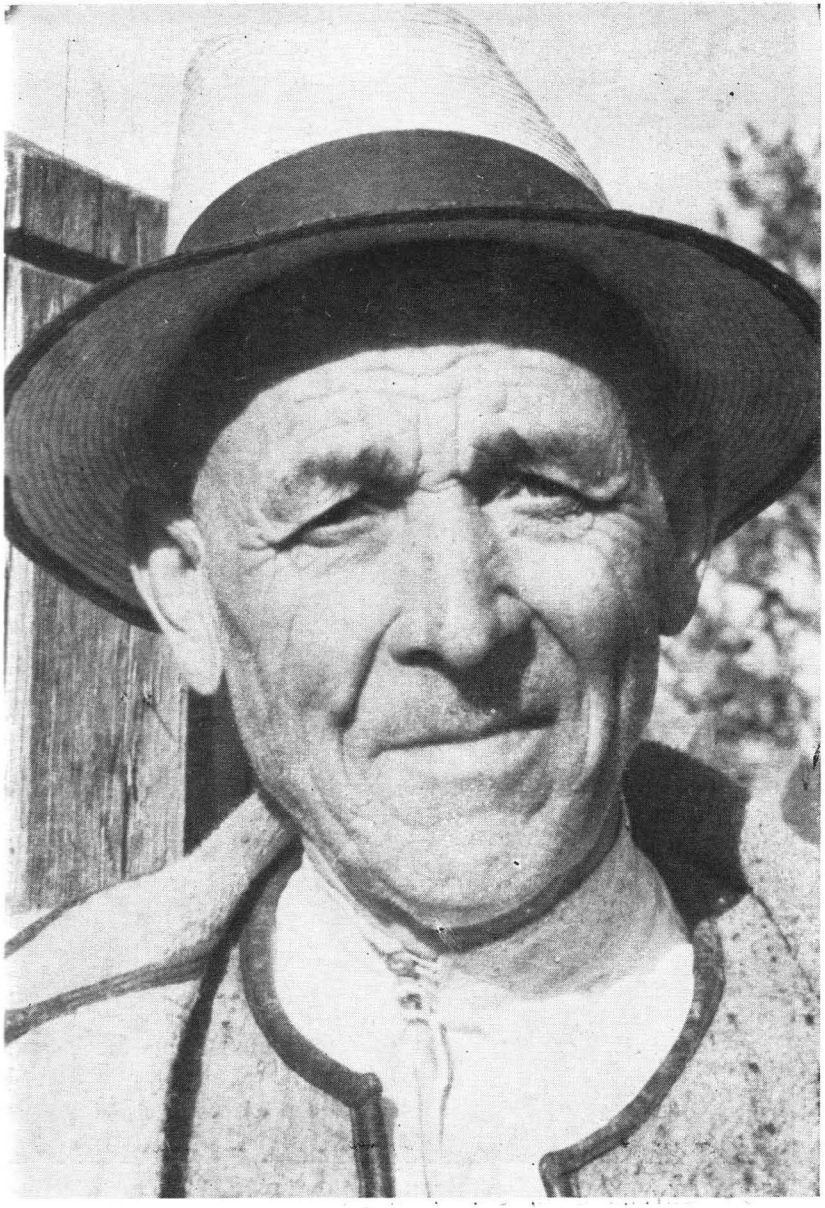

250 — Popan Petru din Vadu Izei

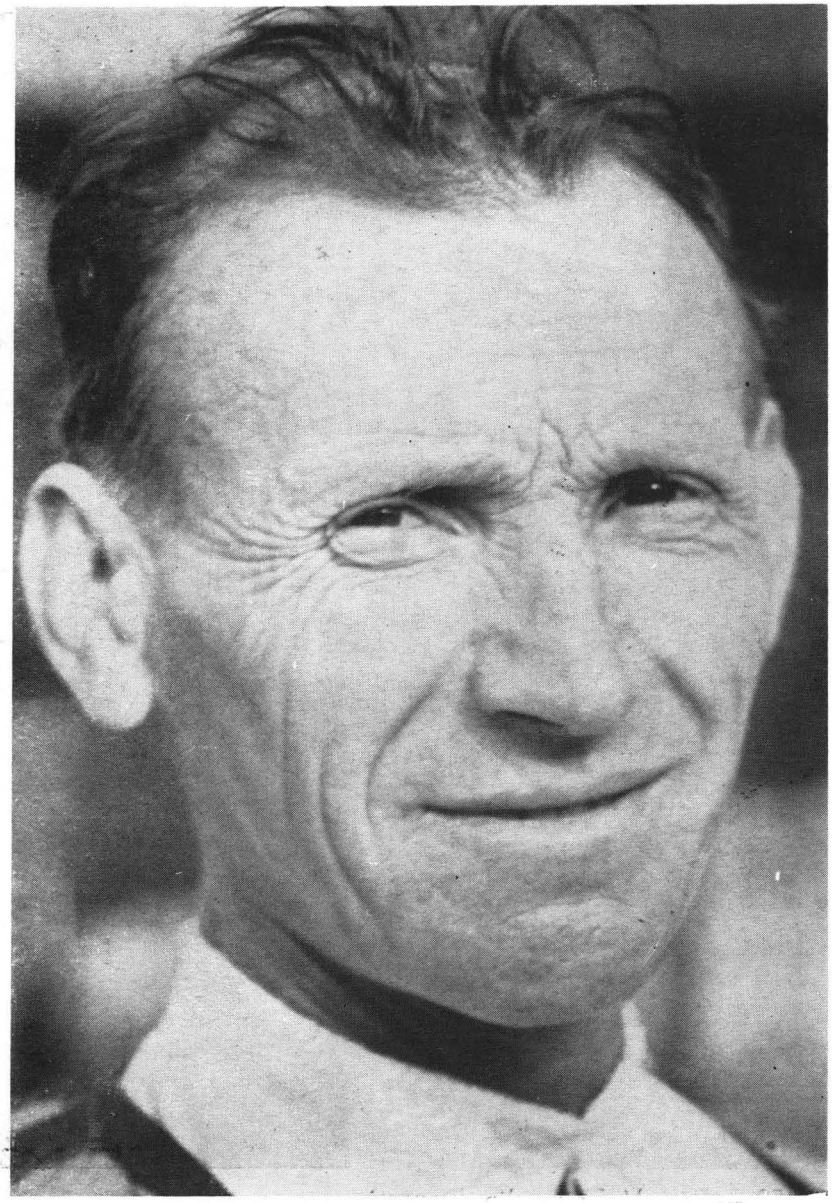

251 — Pătru Arba, din Vadu Izei

https://biblioteca-digitala.ro

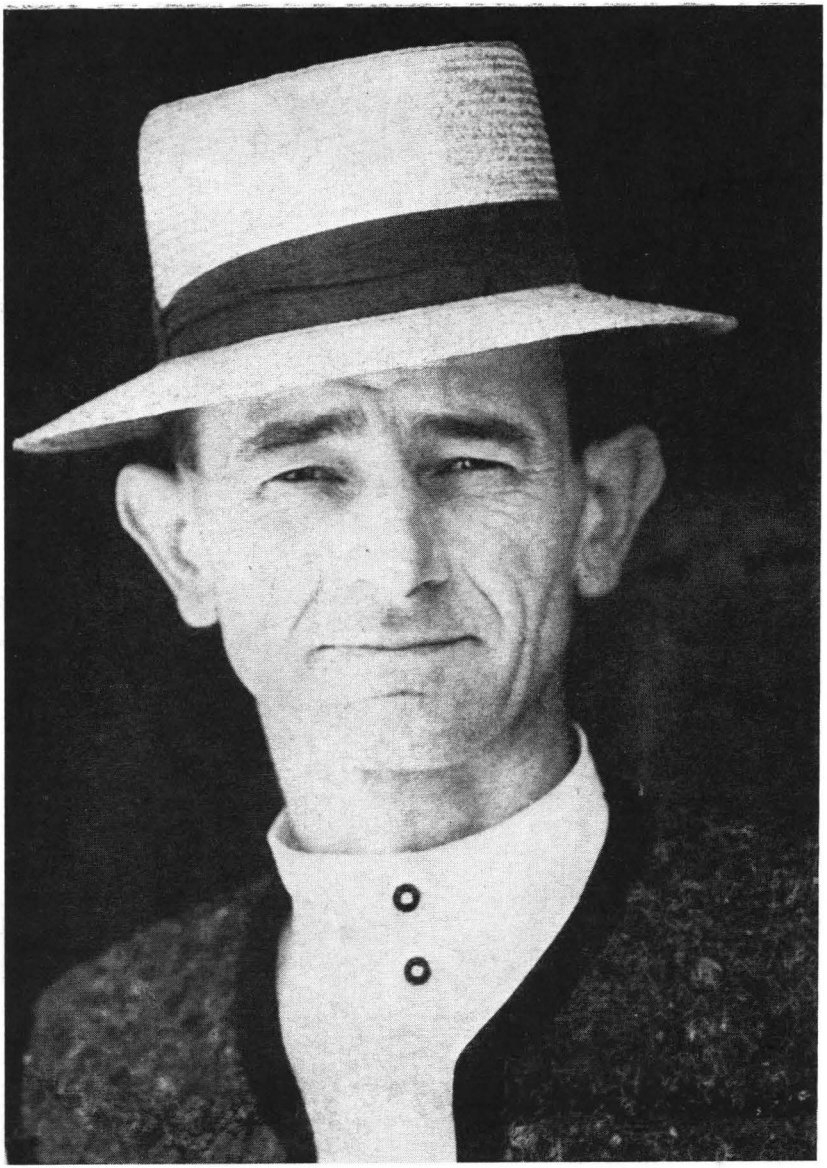

252 — Pop V Taim din Dereşti

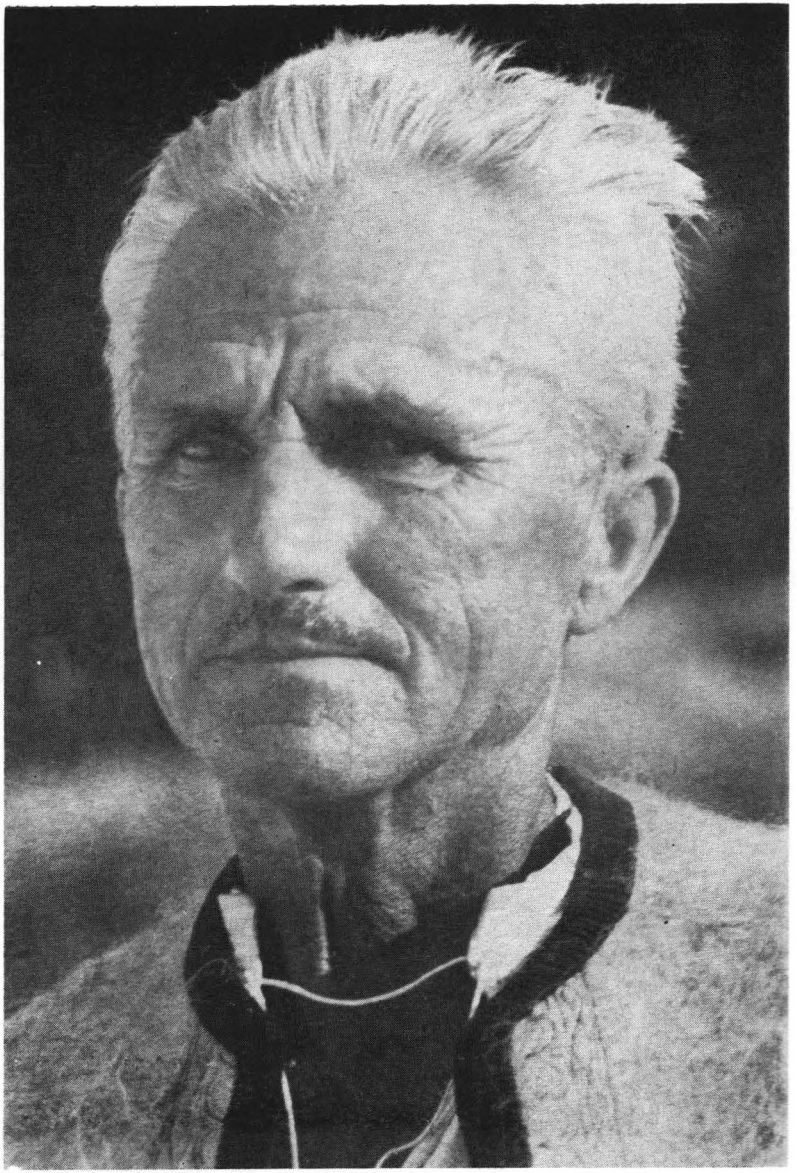

253 — Găvrilă Utan din Călineşti

https://biblioteca-digitala.ro

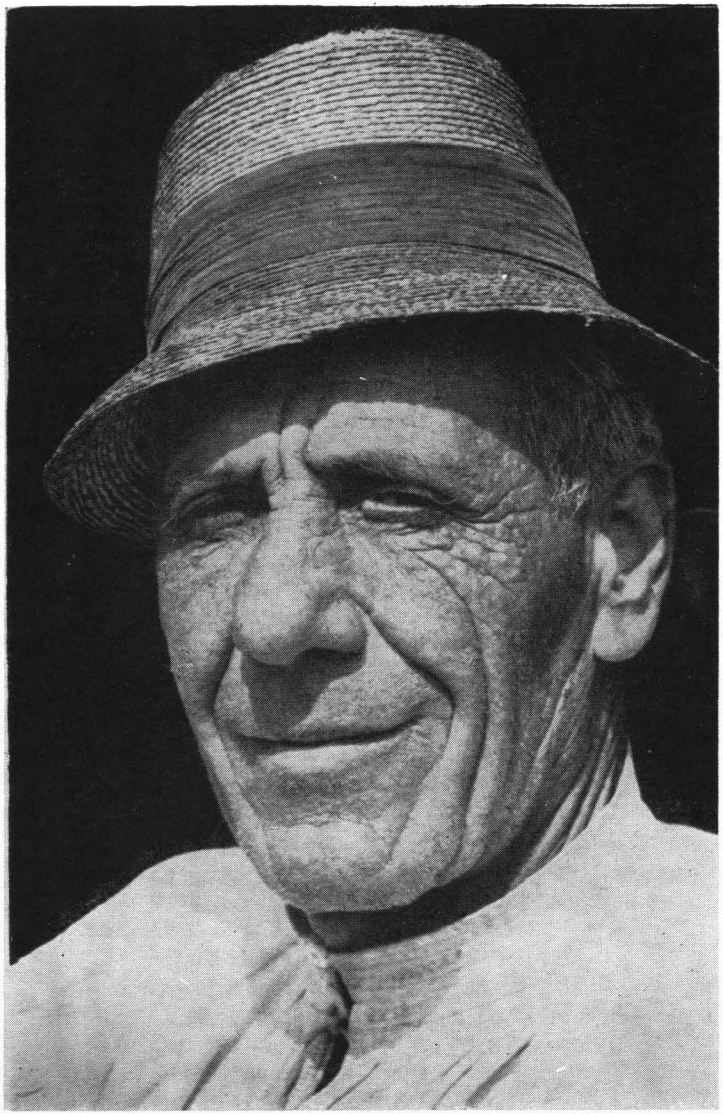

254 — V. Dudaș din Bîrsana

255 — Făcutul dranițelor, Hărnicești

https://biblioteca-digitala.ro

L'ART DU BOIS EN MARAMUREŞ

1. *La commune de Ieud — vue d'ensemble*
2. *Filette de Călinești*
3. *Habitants de la vallée de la Mara*
4. *On cause devant le portillon à Sîrbi.*
5. *Dans la forêt d'Agriș*
6. *Portail à Vadu Izei (actuellement au musée d'art populaire de Cluj-Napoca).*
7. *La commune de Ieuid — vue d'ensemble*
8. *Hiver dans la forêt de sapins de Valea Rîului.*
9. *Pont en bois sur la Iza*
10. *La commune de Botiza*
11. *Devant le portail à Rona de Jos.*
12. *Automne à « Grădina Morii », Sighetu Marmației*
13. *Les montagnes du Maramureș.*
14. *Triage du bois dans la forêt de la Mara*
15. *Radeaux à l'écluse de « Sesuri ».*
16. *Repas de midi des faucheurs à Ieud.*
17. *Ecurie et remise à Hoteni.*
18. *La section en plein air du musée du Maramureș, Sighetu Marmației.*
19. *Avec les radeaux à « Sesuri » — Borșa.*
20. *A la section en plein air du musée de Sighetu Marmației.*
21. *Equarrissage du bois pour les portails à Ferești.*
22. *On construit une nouvelle maison à Rona de Jos*
23. *Moulin à Sîrbi.*
24. *Façade d'une vieille maison à Berbești.*
25. *La commune de Leordina.*
26. *L'artisan populaire Gheorghe Bordi de Vadul Izei dans la forêt de rouvres.*
27. *Près du puits.*
28. *Vieux portail de Săliștea de Sus.*
29. *Vieux portail de Strîmtura sur la vallée de la Iza (actuellement appartenant au musé de Sighetu Marmației).*
30. *Portail de Vadu Izei.*
31. *C'est ici que « naissent » les portails du Maramureș. (Vadu Izei).*
32. *Portail à lances à Mara.*
33. *On tient conseil devant la porte cochère à Rona de Jos.*
34. *Portail de Rozavlea (se trouve actuellement au musée du village de Bucarest).*
35. *Portail à Ferești chez la famille Țiplea.*
36. *Portail à Nănești sur la vallée de la Iza.*
37. *Portail à Giulești sur la vallée de la Mara.*
38. *Portail à Vadu Izei.*
39. *Porte ouverte à Călinești sur la vallée du Cosău.*
40. *Portail à Ferești (vallée du Cosău).*
41. *Portail à Vadul Izei*
42. *Portillon d'autrefois à Sîrbi.*
43. *Vieille maison — Musée de Sighetu Marmației.*
44. *Vieille maison de Călinești — Musée de Sighetu Marmației.*
45. *Portail à Petrova — vallée du Vișeu.*
46. *Teillage du chanvre. Habitation de Strîmtura, 1937.*
47. *Jeunes gens devant une porte à Vadu Izei*
48. *On file devant la porte — Strîmtura — 1937.*
49. *Portail à Bîrsana.*
50. *Portail dans la périphérie de Sighetu Marmației.*
51. *Fragment de portail de Rozavlea (actuellement au Musée du village à Bucarest).*
52. *Toit à bardeaux.*
53. *Eléments d'ornementation sur un portail d'Oncești.*
54. *Eléments d'ornementation sur un portail de Bogdan Vodă.*
55. *Elément d'ornementation sur un portail de Cornești.*
56. *La main du tailleur de bois en tant que symbole sur un portail de Strîmtura.*
57. *Détails d'ornamentation sur un piller de portail à Călinești.*
58. *« Le gardien du foyer », figure anthropomorphe sur le pillier d'un portail de Sîrbi — vallée du Cosău.*
59. *Fragment — ornementation sur le pillier d'un portail à Sat-Sugatag; sculpteur Vasile Țiplea de Ferești.*
60. *Ornementation sur un portail de Ieud.*
61. *Encadrement de porte avec des décorations dans une maison de Sieu.*
62. *L'artiste Toader Bîrsan de Bîrsana.*
63. *Le « coq » et « l'arbre de la vie », éléments décoratifs sur un portail de Sieu, vallée, de la Iza.*

https://biblioteca-digitala.ro

64. *Fragments d'ornementation sur un banc devant la cheminée à Ieud.*
65. *Petite porte à Onceşti.*
66. *Vieille école à Giuleşti.*
67. *Tourbillon à Berbeşti.*
68. *Moulin à foulon à Hărniceşti.*
69. *Remise avec du foin à Bîrsana.*
70. *Fuseau à grelots.*
71. *Maison de Strîmtura.*
72. *Vieille maison paysanne à Giuleşti.*
73. *Vieille maison à Leordina.*
74. *Maison à Călineşti.*
75. *Maison d'autrefois sur la vallée du Cosău.*
76. *Maison en bois équarri à Dragomireşti.*
77. *Maison avec grange à Hoteni.*
78. *Vieille maison paysanne à Ieud.*
79. *Maison portant la date de construction — 1775 à Berbeşti. Actuellement exposée au Musée du village de Bucarest.*
80. *Vieille maison en bois équarri à Sieu.*
81. *Détail d'assemblage à une vieille maison de Berbeşti*
82. *Encadrement de porte dans une vieille maison de Ieud.*
83. *Maison d'autrefois de Sălişte. Exposée dans la section en plein air du musée ethnographique de Sighetu Marmaţiei.*
84. *Arcades d'une vieille maison de Călineşti.*
85. *Détails d'ornementation. Pilliers de soutènement à la remise et le pillier à tête humaine « Gardien du foyer » — à Strîmtura.*
86. *Encadrement de porte à Ieud.*
87. *Détail d'un encadrement de porte d'une vieille maison de Sîrbi.*
88. *Encadrement de porte d'une vieille maison de Năneşti.*
89. *Fenêtre à auvent d'une vieille maison d'Onceşti.*
90. *Arcades d'une vieille maison de Fereşti.*
91. *Fenêtre d'une vieille maison à Năneşti.*
92. *Fragment de détail d'une porte à Sieu.*
93. *Chevron à une maison de Vadu Izei.*
94. *Chevrons, maison d'Onceşti.*
95. *Chevron à une maison de Berbeşti.*
96. *Chevron, maison de Dragomireşti.*
97. *Chevron, maison de Rona de Jos.*
98. *Chevrons, maison de Bîrsana.*
99. *Chevron, maison de Vişeul de Jos.*
100. *Chevron, maison de Săpînţa.*
101. *Chevrons, maison de Sat-Sugatag.*
102. *Chevron, maison de Crăciuneşti.*
103. *Chevron, maison de Strîmtura.*
104. *Chevron, maison de Botiza.*
105. *Chevron, maison de Botiza.*
106. *Chevron, maison de Iapa.*
107. *Chevron, maison de Giuleşti.*
108. *Chevron, maison de Glod.*
109. *Chevron à motif solaire dans le village de Giuleşti.*
110. *Chevron, maison de Vălenii Maramureşului.*
111. *Encoignure de la véranda d'une maison de Bîrsana.*
112. *Verrou, loquet de porte à Săcel.*
113. *Encadrement de porte à rosette à Săcel.*
114. *Balustrada de la véranda, vieille maison de Berbeşti.*
115. *Encadrement de porte à Leordina.*
116. *Chevron, maison d'Onceşti.*
117. *Balustrade d'une vieille maison à Săpînţa,*
118. *Chevron à une vieille maison de Călineşti (actuellement au musée ethnographique de Sighetu Marmaţiei).*
119. *Encoignure de la véranda à Vadu Izei.*
120. *Banc devant la cheminée. Vieille maison d'Onceşti.*
121. *Banc devant la cheminée — détail.*
122. *Porte d'une remise – fragment – Onceşti.*
123. *Fragment d'une porte datant de 1700.*
124. *Encadrement d'une porte de Săliştea de sus (se trouve a actuellement au musée ethnographique de Sighetu Marmaţiei).*
125. *Détail d'une porte de remise – Berbeşti.*
126. *Grenier à mais à Hoteni.*
127. *Clôture en branchages entrelacés, vallée du Cosău, village de Sîrbi.*
123. *Abri pour le bois à Călineşti.*
129. *Vieille remise à Cîmpulung sur la Tisa (se trouve actuelement au musée de Sighetu Marmaţiei.*
130. *Puits à Berbeşti.*
131. *Puits à Onceşti.*
132. *Puits de Corneşti avec le chadouf et son support.*
133. *Poulailler à Corneşti.*
134. *Pied de table — Călineşti.*
135. *Verrou — loquet à une écurie de Berbeşti.*
136. *Chadouf de puits à Strîmtura.*
137. *Porte de remise à Ieud.*
138. *Porte de remise — Rozavlea.*
139. *Porte de remise à Onceşti.*
140. *Porte de remise à Berbeşti.*
141. *Détail d'une porte de remise à Poienile Izei.*
142. *Porte de remise à Săcel.*
143. *Verrou à une porte de remise à Rozavlea.*

https://biblioteca-digitala.ro

144. Pote de remise à Vișeul de Sus.
145. Porte de remise à Vișeul de Jos.
146. Table, Berbești.
147. Table, Oncești.
148. Chaise à dossier, Sîrbi, vallée du Cosău.
149. Chaise de Călinești.
150. Chaise de Sieu.
151. Chaise de Giulești.
152. Berceau de Pătru Godja de Valea Stejarului.
153. Coffre pour le trousseau, leud.
154. Petite chaise pour apprendre aux enfants de la famille à se tenir debout, leud.
155. Support pour les cuillères, Vadu Izei.
156. Détail d'un berceau de Rona de Jos.
157. Chaise de Berbești.
158. Coffre pour le trousseau à Sieu, vallée de la Iza.
159. Détail d'un coffre pour le trousseau, Oncești.
160. Coffre pour le trousseau à Hărnicești, vallée de la Mara,
161. Récipient pour le fromage.
162. Vaisselle en bois : plateau en bois pour servir la polenta, écuelle, seille pour le lait, leud.
163. Vaisselle en bois : seau, seille à traire, Berbești.
164. Salière de Giulești.
165. Petit plateau en bois pour servir la polenta, Sieu.
166. Gourde de Rona de Jos.
167. Cruche en bois pour le lait, Călinești.
168. Récipient pour garder le fromage, Poienile de sub Munte.
169. Gourdes « jumelles » pour l'eau de vie, Ferești, vallée du Cosău.
170. Baril pour la saumur et le petit lait, Budești
171. Détail d'une pièce du métier à tisser d'Oncești.
172. Boîte pour les rasoirs, Berbești.
173. « Tabatière » en bois de Valea Stejarului.
174. Cuillères à Vadu Izei.
175. Louches en bois à une bergerie de leud.
176. Cuillère à Moisei.
177. Cuillère à Sîrbi, vallée du Cosău.
178. Passoirs, leud.
179. Casse-noisette leud.
180. Détail d'une vieille cheminée de Budești.
181. Panier en osier pour la pêche, Hărnicești.
182. Panier en osier, Vadu Izei.
183. Teilleuse à Sîrbi.
184. Touret et peigne à leud.
185. Touret à Giulești.
186. Roue extrémité de fuseau — Berbești.
187. Fuseau de Vadu Izei.
188. Détail d'un encadrement de porte Leordina.
189. Pièce du métier à tisser de Cornești.
190. Boîte pour les rasoirs.
191. Mortier du Sieu.
192. Baratte du Borșa.
193. Mortier de Budești.
194. Panier pour les céréales, Călinești.
195. Bât en bois
196. Joug, Strîmtura.
197. Herse en bois, Săcel.
198. Raquettes en branchages entrelacés attachées aux semelles pour circuler en hiver dans la neige à travers la bergerie.
199. Gaine pour la ceinture du faucheur à Berbești.
200. Gaine attachée à la ceinture pour porter la queux à faux.
201. Croix en bois sur la route aux abords de Berbești (XVIIIe siècle).
202. Façade de l'église de Ferești.
203. Clôture en branchage entrelacé dans une ruelle de Sîrbi.
204. L'église de Budești.
205. L'église de Șieu.
206. Bougeoir — Valea Stejarului.
207. Le mausolée de la famille Dăncuș au cimetierre de leud.
208. Croix en bois au motif solaire du cimetierre de Sat-Șugatag.
209. Appel aux vêpres.
210. Croix en bois à Oncești.
211. Appel aux vêpres, village de Botiza
212. L'église d'en haut à leud (XIVe siècle).
213. Fenêtre de l'église de Sîrbi.
214. L'encadrement de la porte de l'église de Călinești, (VIIIe siècle).
215. Détail d'une porte d'Oncești.
216. Fragment d'un encadrement de porte à Vadu Izei.
217. Croix de Vadu Izei.
218. Détail de la croix en bois de Bîrsana.
219. Croix de Bîrsana.
220. Figure anthropomorphe sur la croix en bois de Bîrsana.
221. « Le gardien de la maison », figure anthropomorphe de Rozavlea.
222. Presse pour imprimer le pain béni à Sieu.
223. Détail de la croix en bois de Berbești, « La Mère et l'Enfant ».
224. La solive du moulin de Berbești.

https://biblioteca-digitala.ro

225. « Diablotin » sculpture de l'artisan populaire Gheorghe Borodi Vadu Izei.
226. Croix exécutée par Stan Ion Pătraș au cimetierre de Săpînța.
227. Fragment d'une croix de Stan Ion Pătraș Săpînța.
228. Figure anthropomorphe — Vadu Izei.
229. Etau à Poienile Izei.
230. Détail du « Gardien de la maison » à Rozavlea.
231. « Le gardien » au seuil de la maison, Strîmtura.
232. Vasile Dudaș de Bîrsana — sculpteur en bois au Musée de Sighetu Marmației.
233. Restauration des maisons dans la section en plein air du Musée de Sighetu Maramației.
234. Le musée ethnographique de Sighetul Marmației.
235. La salle des portails du Maramureș au musée de Sighet.
236. Ion Codrea, artisan populaire de Berbești.
237. Exposition temporaire de masques au musée de Sighetu Marmației.
238. L'intérieur du musée de Sighetu Marmației.
239. L'artisan populaire Hotico Vasile Herentea de Ieud.
240. Gheorghe Borodi de Vadu Izei.
241. Stan Ion Pătraș de Săpînța.
242. Vasile Țiplea de Ferești
243. Ion Neag de Botiza.
244. Hotico Găvrilă de Ieud
245. Ivanciuc Ion de Bîrsana
246. Vasile Stiopei Buga de Bîrsana.
247. Ion Hotea Cîrligatu du village de Mara.
248. Moiș Petru de Ferești.
249. Pătru Godja de Valea Stejarului.
250. Popan Pătru de Vadu Izei.
251. Pătru Arba de Vadu Izei.
252. Pop V. Taină de Desești,
253. Gavilă Utan de Călinești
254. Vasile Dudaș de Bîrsana
255. Fabrication des bardeaux à Hărnicești.

https://biblioteca-digitala.ro

THE ART OF WOODWORK IN MARAMURES

1. *The village of Ieud, general view*
2. *Little girl from Călinești*
3. *People of the Mara Valley*
4. *Chatting near the wicket. Village of Sîrbi*
5. *In the Agriș forest*
6. *Gate from the Vadu Izei (today in the Folk Art Museum Cluj-Napoca)*
7. *The village of Ieud*
8. *Winter in the fir-tree forest of Valea Rîului*
9. *Wooden bridge over the Iza river*
10. *The Botiza village*
11. *At the gate in Rona de Jos on a holiday*
12. *Fall in „Grădina Morii", Sighetu-Marmației*
13. *The Maramureș mountains*
14. *Choosing wood in the Mara forest*
15. *Log rafts at the Seșuri water gate*
16. *Midday meal of the haymakers in Ieud*
17. *Stable and shead — Hoteni*
18. *The open air section of Sighetu Marmației Museum.*
19. *With the log rafts at Seșuri — Borșa*
20. *Open air section of the Sighetul Marmației Museum*
21. *Cutting logs for a gate — Ferești*
22. *Building a new house in Rona de Jos*
23. *Mill in the village of Sîrbi*
24. *The front of an old house in Berbești*
25. *The village of Leordina*
26. *Gheorghe Borodi, skilled craftsman of Vadu Izei, in an oak forest*
27. *At the well sweeg*
28. *Old gate in Săliștea de Sus*
29. *Old gate in the Iza valley at Strîmtura (now in the Sighetu Marmației Museum)*
30. *Gate in Vadu Izei*
31. *It is here that the Maramureș gates are "born" (Vadu Izei)*
32. *Gate with spears in the village Mara*
33. *Chatting in front of the gate — Rona de Jos*
34. *Gate in Rozavlea (in the Village Museum, Bucharest)*
35. *Gate in Ferești. Tiplea family*
36. *Gate in the Iza valley at Nănești*
37. *Gate in the Mara valley at Giulești*
38. *Gate in Vadu Izei*
39. *Open gate in the Cosău valley at Călinești*
40. *Gate in the Cosău valley at Ferești*
41. *Gate in Vadu Izei*
42. *Old gate in the village of Sîrbi*
43. *Old house, Museum of Maramures, Sighetu Marmației*
44. *Old house of Călinești, Museum of Maramureș, Sighetu Marmației*
45. *Gate in the Vișeu valley at Petrova*
46. *Scutching hemp. A homestead in Strîmtura, 1937*
47. *Youths in a gateway in Vadu Izei*
48. *Spinning near the gateway, Strîmtura, 1937*
49. *Gate in Bârsana*
50. *Gate within the precincts of the town of Sighetu Marmației*
51. *Fragment of a gate from the village of Rozalvea (now in the Village Museum, Bucharest)*
52. *Shingles on the roof of an old house*
53. *Ornamental designs on a gate in the village of Oncești*
54. *Ornamental designs on a gate in the village of Bogdan Vodă*
55. *Ornamental designs on a gate in Cornești*
56. *The woodcarver's hand as a symbol on a gate in Strîmtura*
57. *Ornamental designs on a gate post in Călinești*
58. *"The watchman of the homestead", anthropomorphic figure on the gate post in the village of Sîrbi in the Cosău valley*
59. *Fragment on a gate post in Sat-Sugatag — Vasile Țiplea of Ferești, carver*
60. *Ornaments on a gate in Ieud*
61. *Ornamented door-frame in a house in the village of Sieu*
62. *Toader Bîrsan, carpenter from Bârsana*
63. *"The cock" and "the tree of life" on a gate in Sieu, Iza valley*
64. *Ornamental fragments above the hearth in Ieud*
65. *Wicket in the village of Oncești*
66. *The old school in Giulești*
67. *Fulling mill in Berbești*
68. *Fulling mill in Hărmîcești*

https://biblioteca-digitala.ro

69. *Hay shed in Bîrseni*
70. *Spindle with bells*
71. *House in the village of Strîmtura*
72. *Old homestead in Giulești*
73. *Old house in Leordina*
74. *House in Călinești*
75. *Old house in the Cosău valley*
76. *House with thick beams in Dragomirești*
77. *House with barn in Hoteni*
78. *Old homestead in Ieud*
79. *House built in 1775 in Berbești. Today in the Village Museum in Bucharest*
80. *Old house with beams in Sieu*
81. *Detail of an interlocking joint in an old house in Berbești.*
82. *Ornamented door-frame in an old house in Ieud*
83. *Old house from Săliște, now in the open air section of the Museum of Maramureș, Sighetu Marmației*
84. *Arches in an old house in Călinești*
85. *Ornamental details on the pillars of the verandah. Note the "watchman of the homestead" on one of the pillars — Strîmtura*
86. *Door-frame in Ieud*
87. *Detail on a door-frame in an old house in Sîrbi*
88. *Door-frame in an old house in Nănești*
89. *Window with grating in an old house in Oncești*
90. *Arches. A house in Fierești*
91. *Window of an old house in Nănești*
92. *Detail on a door in a house in Sieu*
93. *Rafters of a house in Vadu Izei*
94. *Rafters of a house in Oncești*
95. *Rafters of a house in Berbești*
96. *Rafters of a house in Dragomirești*
97. *Rafters of a house in Rona de Jos*
98. *Rafters of a house in Bîrsana*
99. *Rafters of a house in Vișeu de Jos*
100. *Rafters of a house in Săpînța*
101. *Rafters of a house in Sat Sugatag*
102. *Rafters of a house in Crăciunești*
103. *Rafters of a house in Strîmtura*
104. *Rafters in a house in Botiza*
105. *Rafters in a house in Botiza*
106. *Rafters in a house in Iapa*
107. *Rafters in a house in Giulești*
108. *Rafters in a house in Glod*
109. *Rafter with sun motif, village of Giulești*
110. *Rafters in a house in Vălenii Maramureșului*
111. *Ornaments on a verandah in Bîrsana*
112. *Door lock, village of Săcel*
113. *Rosette decorating a door-frame in Săcel*
114. *Balustrade round the verandah in an old house in Berbești*
115. *Door-frame in Leordina*
116. *Rafters of a house in Oncești*
117. *Balustrade in an old house in Săpînța*
118. *Rafter of an old house in Călinești (today in the Museum of Maramureș in Sighetu Marmației)*
119. *A corner of the verandah, Vadu Izei*
120. *Bench near the hearth. Old house in Oncești*
121. *Bench near the hearth — detail*
122. *Fragment of a penthouse door — Oncești*
123. *Fragment of a door carved in 1700*
124. *Door-frame, Săliștea de Sus (now in the Museum of Maramureș in Sighetu Marmației)*
125. *Detail, door of an old penthouse in Berbești*
126. *Wattle barn for maize in Hoteni*
127. *Wattle fence with coping in the Cosău Valley, Sîrbi village*
128. *Shed in Călinești*
129. *Old barn in Cîmpulung on the Tisa (now in the Museum of Maramureș in Sighetu Marmației)*
130. *Well in the village of Berbești*
131. *Well in Oncești*
132. *Fork of the draw well, Cornești*
133. *Poultry coop in Călinești*
134. *Table leg, Călinești*
135. *Lock and bolt at a stable in Berbești*
136. *Draw well in Strîmtura*
137. *Barn door in Ieud*
138. *Barn door in Rozalvea*
139. *Barn door in Oncești*
140. *Barn door in Berbești*
141. *Barn door — detail — in Poienile Izei*
142. *Barn door in Săcel*
143. *Barn door lock in Rozalvea*
144. *Barn door in Vișeu de Sus*
145. *Barn door in Vișeu de Jos*
146. *Table, Berbești*
147. *Table, Oncești*
148. *Chair, Sîrbi in the Cosău valley*
149. *Chair, Călinești*
150. *Chair, Sieu*
151. *Chair, Giulești*
152. *Cradle made by Pătru Godja, Valea Stejarului*
153. *Hope chest, Ieud*

https://biblioteca-digitala.ro

154. *Stool for children to help them stand upright, Ieud*
155. *Spoon cupboard, Vadu Izei*
156. *Cradle, detail, Rona de Jos*
157. *Chair, Berbești*
158. *Hope chest, Sieu in the Iza valley*
159. *Hope chest, detail, Oncești*
160. *Hope chest, Hărnicești in the Mara valley*
161. *Cheese bowl, Ieud*
162. *Wooden kitchen untensils: trencher for polenta, bowl, wooden milk pail, Ieud*
163. *Wooden pail and milking pail, Berbești*
164. *Salt cellar, Giulești*
165. *Trencher for the "mămăligă", Sieu*
166. *Canteen, Rona de Jos*
167. *Wooden pail, Călinești*
168. *Cheese bowl, Poienile de sub Munte*
169. *Twin canteen for plum brandy, Ferești in the Cosău valley*
170. *Cask for keeping brine or whey, Budești*
171. *Straight-edge, detail, Oncești (in the Museum of Maramureș in Sighetu Marmației)*
172. *Barber's box, Berbești*
173. *Wooden tobacco box, Valea Stejarului*
174. *Wooden spoons, Vadu Izei*
175. *Wooden spoons and ladles from a sheepfold, Ieud*
176. *Wooden spoon, Moisei*
177. *Wooden spoon, Sirbi — Cosău valley*
178. *Colander, Ieud*
179. *Nutcracker, Ieud*
180. *Mantel-piece over a hearth in Budești*
181. *Wattle fishing basket, Hărnicești*
182. *Basket, Vadu Izei*
183. *Scutcher, Sîrbi*
184. *Reel and comb, Ieud*
185. *Reel, Giulești*
186. *Spindle wheel head, Berbești*
187. *Spindle, Valea Izei*
188. *Door-frame, detail, Leordina*
189. *Straight-edge, Cornești*
190. *Barber's box*
191. *Mortar, Sieu*
192. *Butter churn, Borșa*
193. *Mortar Budești*
194. *Basket for carrying grain, Călinești*
195. *Wooden saddle*
196. *Yoke, Strîmtura*
197. *Wooden harrow, Săcel*
198. *Snowshoes*
199. *Belt case for scythe sharpener, Berbești*
200. *Belt case for holding scythe sharpener*
201. *Wayside cross near Berbești (18th century)*
202. *The front of the church in Ferești*
203. *Wattle fence on a lane in Sîrbi*
204. *The church in Budești*
205. *The church in the village of Sieu*
206. *Candlestick, Valea Stejarului*
207. *The Dăncuș family mausoleum in the cemetary of Ieud*
208. *Wooden crosses with the sun motif in the churchyard of Sat Sugatag*
209. *Sounding the wooden plate to call people to the church*
210. *Wayside cross — Oncești*
211. *Sounding the wooden plate in Botiza church*
212. *The church on the hill, Ieud (14th century)*
213. *Window in the church of Sîrbi*
214. *Doorframe of the church in Călinești (18th century)*
215. *Detail, door in the village of Oncești*
216. *Door-frame, fragment, Vadu Izei*
217. *Cross in Vadu Izei*
218. *Detail of a wayside cross in Bîrsana*
219. *Cross in Bîrsana*
220. *Anthropomorphic figure on a wayside cross in Bîrsana*
221. *Watchman of the homestead, anthropomorphic figure, Rozavlea*
222. *Wafer stamp, Sieu*
223. *"Mother and child", detail on a wayside cross in Berbești*
224. *The beam of the mill in Berbești*
225. *"Devilkin" carved by Gheorghe Borodi of Vadu Izei*
226. *Cross made by Stan Ion Pătraș in the churchyard of Săpînța*
227. *Part of a cross by Stan Ion Pătraș in Săpînța*
228. *Anthropomorphic figure, Vadu Izei*
229. *Screw vise, Poienile Izei*
230. *"The watchman" of the homestead, detail, Rozavlea*
231. *„The watchman" on the threshold of the house, Strîmtura*
232. *Vasile Dudaș of Bîrsana, wood carver in the Museum of Maramureș*
233. *Repairing houses in the open-air section of the Museum of Maramureș, Sighetu Marmației*
234. *The Museum of Maramureș in Sighetu Marmației*
235. *Maramureș gates in the Museum in Sighetu Marmației*
236. *Ion Codrea, folk artisan of Berbești*
237. *Mask exhibition, the Museum, Sighetu Marmației*
238. *Inside the Museum in Sighetu Marmației*
239. *Hotico Vasile Herentea of Ieud*

https://biblioteca-digitala.ro

240. *Gheorghe Borodi, builder of Maramureș gates and houses, Vadu Izei*
241. *Stan Ion Pătraș of Săpînța*
242. *Vasile Tiplea, builder of houses and gates in Ferești*
243. *Ion Neag of Botiza*
244. *Hotico Gavrilă of Jeud.*
245. *Ivanc'uc Ion of Bîrsana*
246. *Vasile Stiopei Buga of Bîrsana*
247. *Ion Hotea Cîrligatu of Mara*
248. *Moiș Petru of Ferești*
249. *Pătru Godja of Valea Stejarului*
250. *Popan Pătru of Vadu Izei*
251. *Pătru Arba of Vadu Izei*
252. *Pop Tainã of Desești*
253. *Găvrilă Utan of Călinești*
254. *Vasile Dudaș of Bîrsana*
255. *Making wooden shingles in Hărnicești*

https://biblioteca-digitala.ro

RÉZUMÉ

La Roumanie est connue parmi les pays du Centre et du Sud-est de l'Europe pour la richesse et la beauté de son art traditionnel du bois. Certaines zones ethnographiques excellent encore aujourd'hui dans ce domaine ; tout en conservant un grand nombre d'objets traditionnels, on en crée d'autres qui, quoique neufs, conservent leur cachet ancien. Parmi ces zones se trouve aussi le Maramuresh.

Situé au nord-ouest du territoire ethnique roumain, cette zone est entourée par un arc que les Carpathes boisés — sur le sommet desquels passe actuellement une partie de la frontière avec l'URSS, — forment avec les massifs Rodna, Tibleş, Gutîi et Oaş. Cet arc appuie sa courbure sur le sommet du Prislop, ancien défilé situé sur la route qui relie le Maramuresh à la Bucovine et présente son ouverture vers l'Ouest, vers la Tisza.

Avec son relief qui commence à 214 m et monte jusqu'à 2305 m, la Maramuresh est une région riche en métaux non ferreux — or, cuivre, plomb — et en gisements de sel ; il contient aussi de vastes forêts et des pâturages alpins, de fertiles collines, des plaines et des rivières.

Ses conditions naturelles ont favorisé l'établissement des hommes qui persiste depuis des milliers d'années, développant graduellement des noeuds de vie où l'homme, avec ses nécessités et ses victoires a vaincu la nature qui l'encadrait, non seulement pour sa subsistance, mais aussi pour créer des biens culturels et des valeurs artistiques.

Bien que le Maramuresh conserve de la préhistoire de nombreux témoignages de la civilisation du bronze et ultérieurement de l'histoire et du Moyen Age, des vestiges de constructions en pierre, le principal matériel dont les habitants du Maramuresh se servent pour leurs constructions et leurs outils, est depuis les temps les plus anciens, le bois.

La période de leur histoire ancienne les plaçant antérieurement au *Limes* de la Dacie Romaine, les habitants du Maramuresh ont perpétué leurs structures sociales de collectivités aux caractères spécifiques des tribus daces autochtones qu'ils ont développées au contact des Romains, desquels ils ont emprunté des éléments de culture et de langage.

On les trouve mentionnés dans les documents dès le début du second millénaire avec des formations politiques roumaines libres composées de villages conduits par un « cneaz », dont les noms patronymiques persistent encore de nos

https://biblioteca-digitala.ro

jours. Des groupes de villages conduits par des « cneaz » de vallée se sont formés sur les principales vallées, notamment celle de la Tisza, de la Mara, du Cosău, de l'Iza, du Vișău, tandis que le Maramuresh dans son ensemble formait une principauté (« voevodat ») qui se maintient longtemps, jusque tard dans le Moyen Age.

Les récentes fouilles archéologiques qui ont découvert des traces de cours et d'églises en pierre, constituent le témoignage matériel de ces formations politiques.

Dans cette structure socio-politique, les habitants du Maramuresh ont été et se sont maintenus des paysans libres, non asservis à la noblesse féodale, dont les domaines n'ont pas atteint le Maramuresh. Ils ont élaboré au cours des temps, et ont maintenu, un système propre de relations sociales, basé sur la famille et la parenté.

La famille formait ce que les habitants du Maramuresh appelaient la noblesse locale, de fait une noblesse communautaire qui basait ses droits et son rang dans la hierarchie sociale sur le titre provenant de l'ancienne structure de « cnezat » ou de principauté (« voevodat »), ou bien les gagnait ultérieurement par des faits d'armes.

Ou peut déduire des informations historiques écrites ou orales, que la société traditionnalle roumaine du Maramuresh était formée de producteurs de biens matériaux tels que: agriculteurs, bergers, artisans, de guerriers et d'hommes de lettres.

Bien qu'obligés au cours de leur histoire d'adapter leurs structures et leurs relations sociales aux nécessités découlant des dominations politiques extérieurs qui les avaient intégrés, — la Hongrie et la monarchie des Habsbourgs, — les habitants du Maramuresh n'ont pas abandonné les fondements du système de concepts et de valeurs propres. Ceux-ci forment encore de nos jours la base de la structure familiale et du fonctionnement intime des relations communautaires. Ce qui caractérise sous cet aspect leur personnalité collective et l'identité ethnique de la zone, c'est le maintien de la tradition joint à une flexibilité naturelle pour le progrès et un large horizon vers les éléments culturels du dehors. Cet attachement à la tradition aussi bien que le penchant pour le progrès, expliquent pourquoi les constructions et les objets en bois sont si bien conservés dans leur forme authentique.

Le fait que les habitants du Maramuresh ont confectionné leurs constructions et leurs outils en bois, et que ceux-ci se sont maintenus pendant si longtemps, s'explique aussi par la qualité exceptionnelle du bois de cette région. A cause du climat rude du Maramuresh, les principales espèces de bois d'œuvre telles que le rouvre, le chêne, le hêtre et le sapin, mettent plus de temps à se développer,

https://biblioteca-digitala.ro

vivent plus longtemps et atteignent des qualités exceptionnelles. Encore de nos jours le rouvre de Ronișoara est renommé pour la finesse de ses fibres. De même, certaines espèces de sapin sont recherchées pour la fabrication des instruments à musique. Le bois d'if aussi est renommé et très apprécié.

Le contact direct et permanent avec la forêt des habitants du Maramuresh a amené un état d'esprit spécial où se reflètent encore aujourd'hui des croyances, des rites, des coutumes, des légendes.

L'exploitation industrielle des forêts dans le contexte de l'économie colonialiste de Vienne, ultérieure à la revolution industrielle, a naturellement amené un changement dans les relations homme-forêt, autres que celles de la société traditionnelle qui se reflètent chez les paysans du Maramuresh surtout dans l'apparition de deux nouvelles professions, celle de bûcheron et celle de radelier. De nos jours encore, les bûcherons de certains villages, notamment ceux de la vallée du Vișău sont renommés pour leur habileté et avant 1914, les radeliers menaient leur bois sur la Tisza jusqu'à son confluent avec le Danube.

Malgré tous les changements survenus dans le processus de développement socio-économique actuel, les villages du Maramuresh maintiennent l'aspect général des habitats, leur géométrie de base et les constructions dont le bois constitue le trait principal.

Situés le long des vallées, rapprochés les uns des autres, les villages du Maramuresh sont disposés le long de la grande route — la chaussés qui les relie et où débouchent les ruelles, d'un côté et de l'autre.

Le modèle traditionnel général d'une habitation du Maramuresh consiste à avoir devant, à la rue, la cour avec toutes les attenances, étable, écurie, remises, hangars etc. ; ensuite, séparée par un portillon, la seconde cour où se trouve la maison en bois avec une veranda sur deux côtés, un toit à quatre pans qui s' appuis sur des pilliers sculptés en bois. Dans cette seconde cour qui forme le centre du foyer, près de la maison, se trouvent le puits et le rucher. Un jardin à fleurs et un potager entourent la maison. Plus loin s'étend le verger et le terrain intra muros de culture. Les habitations sont entourées de clôtures de branchages entrelacés ou de planches de sapin posées horisontalement sur des plilliers en chêne. On pénètre dans l'habitat par des portails monumentaux sculptés avec beaucoup d'art. On remarque aujourd'hui encore dans les villages de la vallée de la Mara et du Cosău des portails spécialement beaux, dont la construction et la décoration ont pris dans les dernières années une grande ampleur.

De même que l'habitant se conforme à un type traditionnel, le village dans son ensemble garde aussi un type où l'on retrouve la structure hiérarchique des organisations sociales. Les familles ont leur rues et au coeur du village, d'habitude sur une hauteur, se trouve l'église en bois avec son cimetierre autour où les ancê-

https://biblioteca-digitala.ro

tres des familles sont enterrés selon le même ordre par rapport au centre, que celui de la structure hiérarchique du village. Les églises en bois du Maramuresh sont connues pour leur architecture gothique, pour les hautes tours et pour l'art avec lequel sont assemblées les poutres des murs, formant souvent aux jointures de vraies dentelles. Parmi celles-ci il ne faut pas manquer de mentionner : l'ancienne église de Ieud (XVe siècle), la monumentale égalise de Bogdan Vodă, l'ancienne église de Berbeşti où l'on peut voir aussi la cotte de mailles du héros légendaire local Pintea le Brave, les églises de Rozavlea, Bîrsana, Sat Şugatag, Călineşti etc.

Il va sans dire que de nombreux tèmoignages de la civilisation du bois dans le Maramuresh, tombent aujourd'hui dans l'oubli, lorqu'ils se heurtent au mode de vie de la société industrielle.

Tous ces vestiges du passé ne paraissent plus que rarement dans les propriétés privées ; en échange le musée ethnographique du Maramuresh qui se trouve à Sighetu Marmaţiei les a ramassées soigneusement et les conserve dans ses collection. Les collections de ce musée possèdent des objets de grande valeur de l'art du bois dans le Maramuresh, tant dans leur forme monumentale que dans la forme raffinés de finissage des objets d'usage courant. Tous ces objets sont caractérisés par un vocabulaire symbolique de signes, de figures géométriques ayant leur propres significations. Aujourd'hui le musée possède en dehors de ses pavillons dans le centre de la ville, aussi une section en plein air où se trouvent réunies sous la forme d'un village traditionnel, les plus anciennes maison avec leurs portails d'autrefois, une église en bois, une école etc.

Grâce au respect pour la tradition et aux caractères culturels locaux qui s'affirment en tant qu'expression de la personnalité collective, l'art du bois regagne aujourd'hui dans le Maramuresh un nouvel essor. De nombreux artisans renommés dans la région et même en dehors, construisent des maisons et des portails selon les modèles traditionnels et continuent à employer ce même vocabulaire de symboles hérité, tout en y introduisant aussi de nouveaux éléments d'art figuratif. Ce secteur de l'art du bois du Maramuresh, passe aujourd'hui du gothique des églises et des voûtes et des pilliers des vérandas, aux formes baroques, beaucoup plus ornées. Le style de cet art évolue forcément afin de pouvoir s'adapter aux temps et au changement de goût.

https://biblioteca-digitala.ro

SUMMARY

Among the countries of Central and South-eastern Europe Romania is known for the richness and beauty of its traditional art in carving and woodwork. Some ethnographical Romanian areas still excell today in this craftmanship, keeping many traditional objects and continuing to create new ones in traditional style. Among these is also Maramureș.

Situated in the north-western Romanian ethnical territory, Maramureș is surrounded by an arch of the Pădurоși Carpathians along whose peaks passes part of the frontier line between Romania and the Soviet Union, the Rodna Mountains, the heights of the Tibleș and the Gutîi and Oaș Mountains. The curve of this range of mountains appears to lean upon the Prislop peak, where one of the oldest mountain passes joins Maramureș to Bucovina. To the west this mountain arch that encloses Maramureș is bordered by the river Tisa.

The mountain peaks rise to 2305 meters around the middle lowland 214 meters above sea level. Maramureș is rich in non-ferrous metals — gold, copper, lead and salt deposits, vast forests and alpine pastures, lush hills and river meadows.

These natural conditions have favoured human settlements that have lasted down the ages, gradually developing into clusters of life in which man with his needs and his labour in the midst of nature managed not only to gain his living but also to create works of art and culture.

Although in the prehistory of Maramureș proof of the bronze age settlements exist, and the ruins of stone buildings of ancient times and the Middle Ages can still be seen, the primordial material from which the Maramureș people built their homes and fashioned their tools is the wood of the forests, from the dawn of history until today.

During Roman times, Maramureș was beyond the bounds of Roman Dacia; the inhabitants kept to the social structure of their communities, proper to the autochtonous Dacian tribes, yet coming in contact with the Roman world they adopted many of the elements of the Roman language and culture.

From the beginning of the second millenium documents mention the existence of free Romanian state organizations that included several villages under a leader or "kneaz", whose family names can still be found among the population of today. Along the main valleys of the Tisa, Mara, Cosău, Iza and Vișău, villages

https://biblioteca-digitala.ro

were grouped together under a "kneaz" of the valley; the country as a whole was the "voevodat" of Maramureş until late in the Middle Ages.

The material proof of these political formations are the ruins of stone courts and churches, revealed by recent archeological diggings.

.Within the socio-political structure, the people of Maramureş were and remained freeholders, no servitude existing to a feudal nobility that never penetrated into Maramureş. With time, a system of social relationship was developed and maintained, based upon kith and kin and family ties. These families represented what the Maramureş people called the local nobility, actually a nobility of the community, whose rights and ranks in the social hierarchy was based upon a title deriving from the ancient "Kneaz" and "voevodal" structures, or subsequently acquired by feats of arms.

From historical data and especially oral tradition it may be deduced that the traditional Romanian Maramureş society was made up of peasants, shephards, craftsmen, soldiers and scholars.

Although in the course of history they adopted social structures and relationship arising from the political dominance of the kingdom of Hungary and the Habsburg monarchy, within whose territory they were included, the Maramureş people did not abandon their basic system of concepts and values. These still stand today at the foundation of the family structure and intimate communal relations. Characteristic from this point of view is the collective personality, the ethnical identity of the region, the attachement of the inhabitants to tradition, combined with a natural flexibility in accepting cultural elements from without and new concepts. This attachment and this flexibility account for maintenance of the authentical forms of their homes and wooden objects.

The fact that the Maramureş people built their homes of wood and carved their tools and household ustensils of wood, and that these lasted for so many years, may also be explained by the exceptional quality of the wood in this region. The harsher climate of Maramureş slows down the growth and prolongs the lifespan of oaktrees, beech and firtrees, the principal species used, and gives the wood an exceptional quality. Today the oaktrees of Ronişoara are well known for their fine fibres. Some firtrees have the particular characteristics required for making of musical instruments. Well known and looked for is the wood of the yew tree.

The constant, direct contact of the Maramureş peasants with the forest led to a certain spiritual atmosphere reflected in their faith, rites, customs, legends.

The industrial exploitation of the forests within the context of the colonialist economy of Wien after the industrial revolution, naturally led to other relationships between man and forest, different from those of the traditional

https://biblioteca-digitala.ro

society. This was revealed especially by the apperance among the peasants of two new occupations, that of coopers and wood cutters, and that of raftsmen. Today the woodcutters of some villages, especially those of the Vișău Valley, are known for their skill, and before the first world war the raftsmen of the Tisa Valley floated the log rafts down the river up to its confluence with the Danube.

In spite of these changes in the present process of socio-economic development, the Maramureș villages maintain the general aspects of their settlements, the basic geometrical design of their homes, whose timber confers upon them their dominant feature.

Strung along the valleys, fairly close to one another, the Maramureș villages border the roadside, with lanes branching off, on both sides. According to tradition, the courtyard of the Maramureș household with stables, sheds and ricks faces the road then, separated by a wattle fence, is the second courtyard with the house made of logs, verandah along two sides and the high roof with four sloping sides supported on carved wooden pillars. The second courtyard is the center of the homestead, with its well and surrounding vegetable garden, beehives, orchard and cultivated plot. The whole is fenced in by wattle or deal boards lain lengthwise between oak posts. From the road, one enters the courtyard through a large wooden gate, skilfully carved and ornamented. Today the villages of the Mara and Cosău valleys are still reputed for their beautiful gateways, whose building and carving has taken recently a great importance.

Each household has its tradition and the village as a whole reflects the hierarchical structure of the social organization. Related families have their abode on certain lanes and, in the middle of the village, on a height, is the wooden church with its cemetary, where the fathers and forefathers are buried in the same hierarchical order as that of the village.

The wooden churches of Maramureș are known for their gothic architecture, their lofty spires, and the skill with which the girders are joined together, forming highly decorated tenons and mortises. Among the most beautiful are the old wooden church of Ieud (15th century), the monumental church of Bogdan Vodă, the old church of Berbești where the mail shirt of the local popular hero Pintea Viteazul is kept, the churches of Rozavlea, Bîrsana, Sat Sugatag, Călinești, etc.

It is true, however, that countless proofs of the woodwork culture of Maramureș has begun to sink into oblivion following the encounter with the way of life of industrial society.

Such works of art are now rarely found in the peasants homesteads but they have been collected and taken care of in the Ethnographical Museum of Maramureș in Sighetul Marmației. The collections of this Museum comprise objects of great

https://biblioteca-digitala.ro

value for the woodcraft of Maramureș, both in its monumental form and the finely chipped and chiselled house ustensiles. A vocabulary of signs, of geometrical figures with their symbolic significance, characterize these objects. Today, the Museum has not only various sections in pavilions in the center of the town, but also an outdoor section where one can visit a traditional village as it was of yore, with old houses and ornamented gates, a wooden church, a school, etc.

Owing to their attachment to tradition, to the need to assert their local cultural character, expressing their collective personality, the peasants of Maramureș of today have developed the art of woodwork. Many skilled artisans, renowned within the district or even beyond it, build houses and gates according to tradition, continuing to use the vocabulary of inherited symbols but also introducing new elements of a figurative art. This sector of the art of woodwork in Maramureș is now evolving from the Gothic of the churches and the arches and pillars of the verandahs to the richly ornamented baroque style. It is passing through a natural stylistic evolution to be able to resist the wear of time and adapt itself to changes in popular taste.

https://biblioteca-digitala.ro

Redactarea și îngrijirea: NICOARĂ TIMIȘ
Traducerea în limbile
franceză Ioana Sturza
și
engleză: Ileana Cerchez
Coperta și tehnoredactarea: Alexandru Șainelic, Nicolae Stănică

Tiparul executat la I. P. „Arta Grafică"
București — România — 1980

https://biblioteca-digitala.ro

MUZEUL MARAMUREȘAN
SIGHETU MARMAȚIEI
CIF 3695034

https://biblioteca-digitala.ro

Lei 47

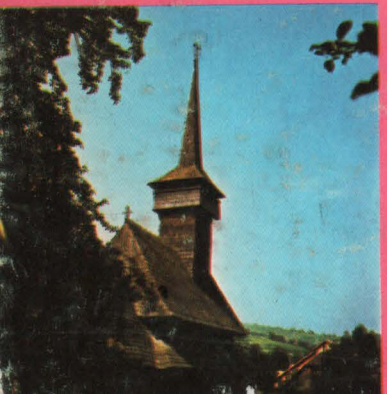

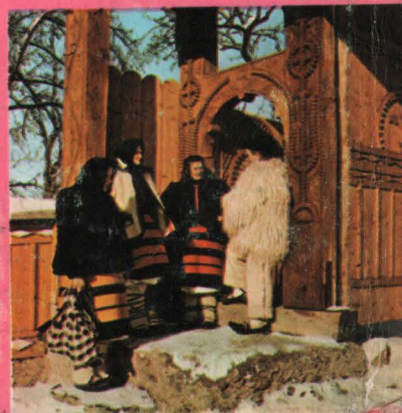

https://biblioteca-digitala.ro